

UAB „ELBERTA“

**ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS
BENDROJO PLANO KEITIMAS**

**STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO
(SPAV) ATASKAITA**

**Šalčininkų rajono
savivaldybė**

PLANAVIMO ORGANIZATORIUS:
Šalčininkų rajono savivaldybės
administracijos direktorius

UAB „Elberta“ direktorė

Jolanta Antanaitienė

Projekto vadovas

Evaldas Ramanauskas

KAUNAS 2026

DARBĄ PARENGUSIŲ SPECIALISTŲ SĄRAŠAS

Evaldas Ramanauskas (A 1397)	Bendrojo plano vadovas
Jurga Misiūnė (A1760)	Inžinerinė infrastruktūra, kraštovaizdis
Antanas Burkus (31570)	Inžinerinė infrastruktūra
Nijolė Steponaitytė (3502)	Nekilnojamas kultūros paveldas
Jelizavieta Karasiova	Socialinė aplinka
Jolanta Antanaitienė	Ekonominė aplinka
Paulina Kulikauskienė	GIS

TURINYS

AIŠKINAMASIS RAŠTAS.....	5
ĮVADAS.....	5
1 DALIS. ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS APIBŪDINIMAS IR ESAMOS BŪKLĖS IŠVADOS.....	12
I SKYRIUS. ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS SITUACIJA	12
II SKYRIUS. RAJONO SITUACIJA ŠALIES BENDRAJAME PLANE.....	13
III SKYRIUS. RAJONO TERITORIJOS PANAUDOJIMO APIBŪDINIMAS	17
IV SKYRIUS. SOCIALINĖ-KULTŪRINĖ APLINKA.....	20
V SKYRIUS. EKONOMINĖ APLINKA	21
VI SKYRIUS. APLINKOSAUGINĖ SITUACIJA	22
VII SKYRIUS. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA.....	23
VIII SKYRIUS. SUSISIEKIMO INFRASTRUKTŪRA.....	26
IX SKYRIUS. KULTŪROS PAVELDO OBJEKTAI	27
X SKYRIUS. ESAMOS BŪKLĖS IŠVADOS.....	32
2 DALIS. TERITORIJOS VYSTYMO VEIKSNIAI, KRYPTYS IR POREIKIS	36
XI SKYRIUS. ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS VYSTYMOI VEIKSNIAI IR PRINCIPAI	36
XII SKYRIUS. ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS VYSTYMO SRITYS IR TVARKYMO KRYPTYS.....	37
XIII SKYRIUS. PLĖTROS POREIKIS.....	38
XIV SKYRIUS. ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS GYVENAMŲJŲ VIETŲ STRUKTŪRA.....	39
3 DALIS. KONCEPCIJA.....	40
XV SKYRIUS. URBANISTINIAI CENTRAI.....	43
XVI SKYRIUS. SOCIALINĖ IR EKONOMINĖ APLINKA.....	47
XVII SKYRIUS. FUNKCINIS ZONAVIMAS	48
XVIII SKYRIUS. URBANISTINĖS PLĖTROS ALTERNATYVOS.....	48
XIX SKYRIUS. NEURBANIZUOJAMOS TERITORIJOS.....	50
XX SKYRIUS. SUSISIEKIMO SISTEMOS VYSTYMAS	52
XXI SKYRIUS. SAUGOMOS TERITORIJOS	53
XXII SKYRIUS. KULTŪROS PAVELDO IR KULTŪRINIO KRAŠTOVAIZDŽIO APSAUGA	55
XXIII SKYRIUS. KRAŠTOVAIZDŽIO FORMAVIMAS.....	56
XXIV SKYRIUS. NAUDINGOSIOS IŠKASENOS.....	57
XXV SKYRIUS. ATSINAUJINANČIŲ IŠTEKLIŲ ENERGIJOS GAMYBOS OBJEKTAI.....	57
XXVI SKYRIUS. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA	59
XXVII SKYRIUS. KONCEPCIJŲ ALTERNATYVŲ APIBENDRINIMAS.....	62
4 DALIS. GALIMOS REIKŠMINGOS PASEKMĖS APLINKAI IR JŲ VERTINIMAS.....	64
5 DALIS. TERITORIJOS, KURIOS GALI BŪTI REIKŠMINGAI PAVEIKTOS DĖL BENDROJO PLANO SPRENDINIŲ	66
XXVIII SKYRIUS. GAMTINIS KARKASAS, KRAŠTOVAIZDIS	66
XXIX SKYRIUS. SAUGOMOS TERITORIJOS	73
XXX SKYRIUS. NATŪRALIOS PIEVOS, PELKĖS IR ŠALTINYNAI.....	82
XXXI SKYRIUS. SAUGOMOS RŪŠYS	90
XXXII SKYRIUS. EUROPOS BENDRIJOS SVARBOS NATŪRALIOS BUVEINĖS.....	92
XXXIII SKYRIUS. ŽELDYNAI.....	93
XXXIV SKYRIUS. PAVIRŠINIAI VANDENS TELKINIAI.....	93
XXXV SKYRIUS. POTVYNIŲ TERITORIJOS.....	93
XXXVI SKYRIUS. MIŠKO ŽEMĖ	94
XXXVII SKYRIUS. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO OBJEKTŲ APSAUGOS KRYPTYS.....	95

XXXVII SKYRIUS. SAULĖS ELEKTRINIŲ POVEIKIO MAŽINIMO PRIEMONĖS	96
XXXVIII SKYRIUS. SUGRIEŽTINTO NAUDOJIMO TERITORIJŲ ĮVERTINIMAS	97
6 DALIS. BENDROJO PLANO SPRENDINIŲ POVEIKIO APLINKOS KOMPONENTAMS APIBENDRINIMAS.....	98
XXXIX SKYRIUS. POVEIKIS GAMTINĖS APLINKOS KOKYBEI (KLIMATUI, ORUI, VANDENIUI IR DIRVOŽEMIUI)	98
XL SKYRIUS. POVEIKIS AUGALIJAI, GYVŪNIJAI, BIOĮVAIROVEI.....	99
XLI SKYRIUS. POVEIKIS SAUGOMOMS TERITORIJOMS	99
XLII SKYRIUS. POVEIKIS GAMTINĖS APLINKOS TERITORINĖMS SISTEMOMS	99
XLIII SKYRIUS. POVEIKIS KULTŪROS PAVELDUI.....	100
XLIV SKYRIUS. POVEIKIS VISUOMENEI IR JOS SVEIKATAI	101
XLV SKYRIUS. POVEIKIS EKONOMINEI APLINKAI, MATERIALIAJAM TURTUI	102
XLVI SKYRIUS. STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO APIBENDRINIMAS.....	102
XLVII SKYRIUS. PRIEMONĖS REIKŠMINGOMS PASEKMĖMS APLINKAI IŠVENGTI, SUMAŽINTI AR KOMPENSUOTI.....	111
XLVIII SKYRIUS. VERTINIMO SUNKUMŲ APRAŠYMAS	112
7 DALIS. NUMATYTŲ TAIKYTI STEBĖSENOS (MONITORINGO) PRIEMONIŲ APRAŠYMAS	113
GRAFINĖ DALIS.....	114
PRIEDAI.....	115

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

ĮVADAS

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano (toliau – bendrasis planas) keitimas atliekamas vadovaujantis Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2024 m. rugpjūčio 30 d. sprendimu Nr. T-(1.3 E)-357 „Dėl Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo pradžios ir planavimo tikslų nustatymo“ bei Šalčininkų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2024 m. rugsėjo 27 d. įsakymu Nr. Nr. DĮV-(3.1 E)-725 „Dėl Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo planavimo darbų programos patvirtinimo“.

Bendrojo plano keitimu yra keičiamas Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2010 m. balandžio 29 d. sprendimu Nr. T-1184 „Dėl Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“ (bendrojo plano rengėjas: SĮ „Vilniaus planas“).

Bendrojo plano keitimas atliekamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos (LR) įstatymais, LR Vyriausybės nutarimais, taisyklėmis ir kitais norminiais dokumentais, reglamentuojančiais teritorijų planavimą: LR teritorijų planavimo įstatymo pakeitimo įstatymu (Žin. 2013-07-16, Nr. 76-3824), LR žemės įstatymu (Žin. 1994-05-06, Nr. 34-620), Visuomenės informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo priimant sprendimus dėl teritorijų planavimo nuostatais (Žin. 1996-09-25, Nr. 90-2099), Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis (TAR, 2014-01-06, Nr. 25), Teritorijų planavimo normomis (TAR, 2014-01-08, Nr. 91), Urbanizuotų teritorijų susisiekiimo sistemų planavimo normomis (TAR, 2016-09-07, Nr. 23314), Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu (Žin. 2004-08-21, Nr. 130-4650) ir kt.

Bendrojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) apimties nustatymas atliekamas pagal Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašą (Žin. 2004-08-21, Nr. 130-4650).

Pagrindiniai SPAV tikslai:

1. nustatyti, apibūdinti ir įvertinti galimas reikšmingas planų ir programų įgyvendinimo pasekmes aplinkai;
2. užtikrinti, kad bus konsultuojamasi su tam tikromis valstybės ir savivaldybių institucijomis, visuomene, atsižvelgiama į šių konsultacijų ir kitų viešumą užtikrinančių procedūrų rezultatus;
3. užtikrinti, kad planų ir programų rengimo organizatoriai turės išsamią ir patikimą informaciją apie galimas reikšmingas planų ir programų įgyvendinimo pasekmes aplinkai ir atsižvelgs į ją.

SPAV principai:

1. identifikuojamos ir lyginamos Bendrojo plano koncepcijoje siūlomos alternatyvos;
2. išanalizuojamas bei patobulinamas rengiamas planavimo dokumentas aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektais;

3. užtikrinamas dialogas tarp rengiamo planavimo dokumento rengėjų, suinteresuotų savivaldybės institucijų bei visuomenės.

Atliekamas SPAV padeda užtikrinti aukštą aplinkos apsaugos lygį, pagerina rengiamo Bendrojo plano kokybę, padidina sprendimų priėmimo efektyvumą, padeda identifikuoti naujos plėtros alternatyvas ir padeda išvengti klaidingų sprendimų.

Šalčininkų savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo SPAV procesą sudaro:

1. SPAV apimties nustatymo dokumento rengimas ir nagrinėjimas;
2. SPAV ataskaitos rengimas ir nagrinėjimas;
3. sprendimo dėl planavimo dokumento patvirtinimo priėmimas;
4. teritorijų planavimo dokumento įgyvendinimo pasekmių aplinkai monitoringas.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo proceso dalyviai yra:

1. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo organizatorius;
2. Aplinkos apsaugos agentūra;
3. Visuomenės sveikatos centras;
4. Saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos;
5. Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos;
6. Visuomenė;
7. Kaimyninės savivaldybės: Vilniaus r. sav., Trakų r. sav. ir Varėnos r. sav.

Planavimo tikslai:

1. sudaryti sąlygas darniai teritorijos raidai, nuosekliai erdvinės ir funkcinės integracijos politikai įgyvendinti, teritorijų sanglaudai, kompleksiškai spręsti socialinius, ekonominius, ekologinius ir su klimato kaitos padariniais susijusius uždavinius;
2. patikslinti gyvenamųjų vietovių, inžinerinės ir socialinės infrastruktūros, kitų savivaldybei svarbių socialinės ekonominės veiklos sričių vystymo ir įgyvendinimo gaires, numatyti plėtrai reikalingas teritorijas;
3. sudaryti sąlygas racionaliam gamtinių, žemės gelmių, energijos išteklių naudojimui ir atkūrimui;
4. numatyti gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio savitumo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimą, tikslingą naudojimą ir pažinimą, ekologiškai pusiausvyrai būtino gamtinio karkaso formavimą;
5. kurti sveiką, saugią, darnią, klimato kaitos padariniams atsparią gyvenamąją aplinką ir visavertę gyvenimo sąlygas gyvenamosiose vietovėse;
6. sudaryti sąlygas privačioms investicijoms, kuriančioms socialinę ir ekonominę gerovę, tinkamos kokybės gyvenimo sąlygas, skatinančioms alternatyvių energijos šaltinių ir technologijų plėtrą, didinančioms energijos vartojimo efektyvumą;
7. derinti fizinių ir juridinių asmenų ar jų grupių, savivaldybės ir valstybės interesus dėl teritorijos naudojimo ir veiklos plėtojimo teritorijoje sąlygų;
8. peržiūrėti, įvertinti ir pagal poreikį integruoti specialiojo teritorijų planavimo dokumentų sprendinius į rajono teritorijos bendrąjį planą;
9. nustatyti prioritetingas savivaldybės infrastruktūros plėtros teritorijas ir jų vystymui skirtą prioritetingą savivaldybės infrastruktūrą, vystymo etapus, principus ir (ar) jos išdėstymo reikalavimus, inžinerinių komunikacijų koridorius;
10. įvertinti esamą rajono teritorijų funkcinių zonavimą (pagal žemės naudojimo būdus) ir numatyti platesnę galimą alternatyvių funkcinių zonų reglamentavimą, siekiant užtikrinti racialesnę žemės naudojimą;
11. sudaryti sąlygas racionaliam žemės naudojimui ir žemės ūkio veiklai skatinti;

12. atsižvelgti į visuomenės poreikius, planuojamos teritorijos kraštovaizdį ir biologinę įvairovę, geografinę padėtį, geologines sąlygas, esamas urbanistines, inžinerines, susisiekimo sistemas, žemės ir kito nekilnojamojo turto valdytojų, naudotojų ir trečiųjų asmenų interesus ir teises, architektūros, aplinkosaugos, visuomenės sveikatos saugos, gamtos apsaugos, paveldosaugos reikalavimus, valstybės ir viešojo saugumo, gynybos ir kitus poreikius.

Planavimo uždaviniai:

1. suformuoti planavimo lygmenį atitinkančias teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo kryptis;
2. optimizuoti planuojamos teritorijos urbanistinę struktūrą, socialinę ir inžinerinę infrastruktūrą, numatyti jų atsparumo ekstremaliems klimato reiškiniams stiprinimo priemones;
3. numatyti racionalaus žemės gelmių išteklių, žemės ūkio naudmenų, miškų, kitų gamtos išteklių išsaugojimo ir naudojimo, klimato kaitos poveikio švelninimo, gamtinio karkaso formavimo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo priemones, optimalią kraštovaizdžio struktūrą;
4. detalizuoti atitinkamų aukštesnio lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius;
5. derinti Bendrojo plano sprendinius su parengtais specialiaisiais teritorijų planavimo dokumentais;
6. pateikti suplanuotai prioritetinei savivaldybės infrastruktūrai projektuoti, statyti ir (ar) įrengti bei naudoti preliminarų lėšų poreikį, atsižvelgus į numatomas gauti lėšas už naudojimąsi savivaldybės infrastruktūra;
7. tikslinti (konkretizuoti) savivaldybės teritorijos funkcinių zonavimą, vadovaujantis darnios (subalansuotos) plėtros principais;
8. nustatoma teritorijos gyvenamųjų vietovių sistema - savivaldybės urbanistinių centrų sistema ir jų funkciniai ryšiai, savivaldybės urbanistinių centrų vystymo galimybės ir urbanizuotų teritorijų prioritetinės plėtros kryptys;
9. tikslinama gamtinio karkaso sistema, papildant ją vietinės reikšmės gamtiniu karkasu su į jo sudėtį įeinančiu ekologiniu tinklu ir atskiraisiais želdynais;
10. nustatomi veiklos plėtojimo nekilnojamojo kultūros paveldo vietovių teritorijose ir apsaugos zonose reikalavimai;
11. nustatomi inžinerinės ir socialinės infrastruktūros vystymo principai (ar jos išdėstymo reikalavimai), inžinerinių komunikacijų koridoriai;
12. išskiriamos/tikslinamos urbanizuotos, urbanizuojamos ir neurbanizuojamos teritorijos, nurodomos urbanizuotų teritorijų plėtros kryptys, nustatomos prioritetinės plėtros teritorijos ir galimas plėtros mastas, prioritetinės ir kitos galimos veiklos, prioritetinės savivaldybės infrastruktūros vystymo etapai;
13. numatyti Šalčininkų savivaldybei, valstybei svarbių objektų išdėstymą, svarbiems objektams rezervuotinas teritorijas;
14. pažymėti savivaldybės teritorijas, kurioms būtina rengti atskirus vietovės lygmens bendruosius planus ar detaliuosius planus;
15. nustatyti kraštovaizdžio savitumą formuojančių teritorijų, vertingą šalies kraštovaizdį reprezentuojančių apžvalgos vietų ir iš jų atsiveriančių panoramų vizualinės apsaugos reikalavimus, estetiškai vertingus siluetus.

Planavimo konkretizuoti uždaviniai:

1. patikslinti valstybės dalies bendrajame plane numatomų urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo poreikius;
2. nustatyti urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų kompaktiško vystymo reikalavimus;

3. nustatyti urbanistinių struktūrų formavimo ir (ar) pertvarkymo principus, urbanizuotų, urbanizuojamų ir neurbanizuojamų teritorijų plėtros kryptis, prioritetinės plėtros teritorijas ir galimą plėtros mastą, prioritetinės ir kitos galimos veiklos, prioritetinės savivaldybės infrastruktūros vystymo etapus;
4. nustatyti savivaldybės ir jos urbanistinių centrų inžinerinės ir socialinės infrastruktūros sistemos vystymo principus, išdėstymo reikalavimus;
5. atsižvelgiant į naujus demografinius duomenis išanalizuoti realius naujos socialinės infrastruktūros (švietimo, sveikatos, kultūros ir sporto) ir gyvenamosios paskirties objektų statybos poreikius, vystymo reikalavimus;
6. išskirti prioritetinės plėtros teritorijas (urbanizuotos ir/ar urbanizuojamos teritorijos ar jų dalys), kuriose savivaldybė įsipareigoja vystyti socialinę ir ar inžinerinę infrastruktūrą;
7. nurodyti prioritetinę savivaldybės infrastruktūrą, kuri nepatenka į nustatytas prioritetinės plėtros teritorijas, ir teritorijas, kurių vystymui ši infrastruktūra skirta;
8. įvertinus skirtingą investicijų poreikį bei atsižvelgiant į plėtros prioritetus, nustatyti diferencijuotus infrastruktūros plėtros įmokų tarifus;
9. nustatyti savivaldybės teritorijoje esančio gamtinio karkaso (atskirai – jo sudėtyje esančio ekologinio tinklo ir želdynų) apsaugos, tvarkymo ir naudojimo reikalavimus, gyvenamųjų vietovių kraštovaizdžio savitumui svarbių teritorijų, antropogeninių bei gamtinių elementų apsaugos reikalavimus ir vertingą kraštovaizdį reprezentuojančias apžvalgos vietas ir iš jų atsiveriančias panoramas bei jų vizualinės apsaugos reikalavimus;
10. fiksuoti gamtinio karkaso ir urbanizuojamų teritorijų sąlyčio zonas, teritorijas, kurių nenumatoma užstatyti, formuojant urbanizuotų teritorijų apsauginių želdinių sistemas;
11. nustatyti tyliąsias zonas, triukšmo prevencijos zonas ir jų išdėstymo reikalavimus;
12. nustatyti 30 m aukščio ir aukštesnių ypatingųjų inžinerinių statinių ir atsinaujinančių išteklių energetikos objektų (išskyrus saulės šviesos energijos elektrines ir kitus Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme numatytus atvejus) statybos teritorijas ar išdėstymo reikalavimus;
13. numatyti ūkininkų sodybų išdėstymo principus, nustatyti reikalavimus;
14. nustatyti esamų ir siūlomų apželdinti mišku teritorijų išdėstymą, numatyti miško įveisimo ir naudojimo reikalavimus, numatyti miškų pritaikymą visuomenės poreikiams;
15. nustatyti miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis reikalavimus;
16. nustatyti saugomų teritorijų, kraštovaizdžio, nekilnojamojo kultūros paveldo vietovių teritorijas, apsaugos reikalavimus ir veiklos plėtojimo šiose teritorijose ir jų apsaugos zonose reikalavimus;
17. nustatyti žemės ūkio paskirties teritorijų vystymo ir formavimo kryptis;
18. nustatyti sodų bendrijų teritorijų konversijos į gyvenamąsias teritorijas galimybes, nustatyti specifinius reglamentus;
19. nustatyti turistines trasas ir rekreacijai skirtas teritorijas, arba šių trasų ir teritorijų išdėstymo reikalavimus;
20. plėsti dviračių takų tinklą, nustatyti probleminius dviračių takų mazgus ir ruožus, numatyti infrastruktūros plėtros prioritetus;
21. nustatyti inžinerinei ir socialinei infrastuktūrai reikalingų teritorijų ir (ar) inžinerinių komunikacijų koridorių ribas;
22. nustatyti miesto ir savivaldybės planinei struktūrai svarbių gatvių ir kelių išdėstymą bei nustatyti šių kelių apsaugos zonas;
23. sudaryti sąlygas elektros pakrovimo stotelių tinklo plėtrai;
24. nustatyti išorinės reklamos įrengimo galimybes;
25. nustatyti teritorijas, skiriamas objektams, kurių išdėstymas planuojamoje teritorijoje priklauso nuo jų veiklos poveikio aplinkai ir visuomenės sveikatai;

26. numatyti teritorijas, kuriose architektūriniu, urbanistiniu, valstybiniu ar viešojo intereso požiūriu reikšmingi objektai būtų planuojami ar projektuojami rengiant Architektūros įstatymo 13 straipsnio 1 dalyje nurodytus architektūrinius konkursus;
27. rengiant Bendrąjį planą būtina atsižvelgti į teisėtus gyventojų ir verslo subjektų interesus, tęsti raidos kryptis, siekiant užtikrinti pradėtų darbų ir statybų tęstinumą, investicijų stabilumą.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sąsaja su kitais planais ir teisės aktais

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo dokumentas siejasi su šiais planais:

Bendraisiais planais:

1. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 789;
2. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2010 m. balandžio 29 d. sprendimu Nr. T-1184;
3. Šalčininkų miesto teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. spalio 16 d. sprendimu Nr. T-565;
4. Baltosios Vokės miesto bendrasis planas, patvirtintas Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2013 m. vasario 27 d. sprendimu Nr. T- 632;
5. Eišiškių miesto bendrasis planas, patvirtintas Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2013 m. vasario 27 d. sprendimu Nr. T-633;
6. Jašiūnų miestelio bendrasis planas, patvirtintas Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2015 m. kovo 30 d. sprendimu Nr. T-1375;
7. Dieveniškių miestelio bendrasis planas, patvirtintas Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2013 m. kovo 27 d. sprendimu Nr. T- 674;

Specialiaisiais teritorijų planavimo dokumentais:

1. Vietinės reikšmės kelių tinklo išdėstymo žemėtvarkos schema, patvirtinta Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2019 m. gruodžio 18 d. sprendimu Nr. T-243;
2. Šalčininkų rajono savivaldybės šilumos ūkio infrastruktūros plėtros pakeitimo specialusis planas, patvirtintas Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2018 m. balandžio 26 d. sprendimu Nr. T-1062;
3. Šalčininkų rajono savivaldybės seniūnijų aptarnaujamų teritorijų ribų nustatymo planas, patvirtintas Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2017 m. gegužės 30 d. sprendimu Nr. T-795;
4. Merkio valstybinio ichtiologinio draustinio ribų planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. birželio 9 d. nutarimu Nr. 577;
5. Eišiškių miesto teritorijos ribų pakeitimo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. lapkričio 11 d. nutarimu Nr. 1168;
6. Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas, patvirtintas 2011 m. lapkričio 30 d. Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-250;

Pastaba: Daugiau informacijos apie patvirtintus specialiuosius planus gali suteikti Šalčininkų rajono savivaldybės administracijos Statybos ir architektūros skyriaus vyriausiasis specialistas tel. (8 380) 20 216.

Teisės aktais, taikomais planuojamai teritorijai bei jos tvarkymo ir naudojimo režimui nustatyti:

- LR Teritorijų planavimo įstatymas (Žin., 2013, Nr. 76-3824);

- LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas (Žin., 2004, Nr.153-5571);
- Nekilnojamųjų kultūros vertybių atskirų grupių tipiniai apsaugos reglamentai (Žin., 2002, Nr. 13-499);
- LR Saugomų teritorijų įstatymas (Žin., 2001, Nr. 108-3902);
- LR Žemės įstatymas (Žin., 2004, Nr. 28-868);
- LR Aplinkos apsaugos įstatymas (Žin., 1992, Nr. 5-75);
- LR Aplinkos oro apsaugos įstatymas (Žin., 1999, Nr. 98-2813);
- LR Želdynų įstatymas (Žin., 2007, Nr. 80-3215);
- LR Vandens įstatymas (Žin., 2003, Nr.36-1544);
- LR Triukšmo valdymo įstatymas (Žin., 2004, Nr.164-5971);
- LR Melioracijos įstatymas (Žin., 2004, Nr. 28-877);
- LR Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862);
- LR Transporto veiklos pagrindų įstatymas (Žin., 2002, Nr. 29-1034);
- LR Kelių įstatymas (Žin., 2002, Nr. 101-4492);
- LR Saugaus eismo automobilių keliais įstatymas (Žin. 2000, Nr. 92-2883);
- Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklės (TAR, 2014-01-06, Nr. 25);
- Teritorijų planavimo normos (TAR, 2014-01-08, Nr. 91);
- LR Sveikatos apsaugos ministro, LR Aplinkos ministro, LR Susisiekimo ministro įsakymas „Dėl pasaulio sveikatos organizacijos chartijos „Transportas, aplinka ir sveikata“ įgyvendinimo Lietuvoje“ (Žin., 2005, Nr. 87-3276);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl gamtinio karkaso nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 22-858);
- Paveldo tvarkybos reglamentas PTR 2.13.01:2022 „Archeologinio kultūros paveldo tvarkyba“;
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl visuomenės informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo priimančias sprendimus dėl teritorijų planavimo nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2013, Nr. 140-7096);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl planų ir programų atrankos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr.136-4971);
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo“ (Žin., 2004, Nr.130-4650; nauja redakcija patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. 1467, paskelbta TAR 2014-12-30, i. k. 2014-20928);
- Lietuvos higienos norma HN 33:2011 „Triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje“, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. birželio 13 d. įsakymu Nr. V-604;
- Lietuvos higienos norma HN 121:2010 „Kvapo koncentracijos ribinė vertė gyvenamosios aplinkos ore“, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. spalio 4 d. įsakymu Nr. V-885;
- Lietuvos higienos norma HN 35:2007 „Didžiausia leidžiama cheminių medžiagų (teršalų) koncentracija gyvenamosios ir visuomeninės paskirties pastatų patalpų ore“;
- Lietuvos higienos norma HN 30:2009 „Infragarsas ir žemo dažnio garsai: ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose“ (Žin., 2009, Nr.38-1466);
- Lietuvos higienos norma HN 24:2003 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“ (Žin., 2003, Nr. 79-3606);
- Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir sveikatos apsaugos ministro 2000 m. spalio 30 d. įsakymas Nr. 471/582 „Dėl teršalų, kurių kiekis aplinkos ore ribojamas pagal Europos

- Sąjungos kriterijus, sąrašo ir teršalų, kurių kiekis aplinkos ore ribojamas pagal nacionalinius kriterijus, sąrašo ir ribinių aplinkos oro užterštumo verčių patvirtinimo“;
- Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. gruodžio 11 d. įsakymas Nr. 591/640 „Dėl aplinkos oro užterštumo sieros dioksidu, azoto dioksidu, azoto oksidais, benzenu, anglies monoksidu, švinu, kietosiomis dalelėmis ir ozonu normų patvirtinimo“;
  - Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. birželio 11 d. įsakymas Nr. D1-329/V-469 „Dėl teršalų, kurių kiekis aplinkos ore vertinamas pagal Europos Sąjungos kriterijus, sąrašo patvirtinimo ir ribinių aplinkos oro užterštumo verčių nustatymo“ pakeitimo;
  - LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl planų ar programos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 61-2214);
  - LR Vyriausybės nutarimas „Dėl bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 41-1335);
  - Lietuvos policijos generalinio komisaro patvirtintas „Kelių eismo sąlygų kontrolės tvarkos aprašas“ (Žin., 2013, Nr. 124-6337);
  - LR Vyriausybės nutarimas „Dėl kelių priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“ (TAR, 2017, Nr. 4889);
  - Kelių techninis reglamentas KTR 1.01.03:2008 „Automobilių keliai“ (Žin., 2008, Nr. 9-322);
  - Lietuvos automobilių kelių direkcijos generalinio direktoriaus patvirtintos „Automobilių kelių juostos naudojimo inžineriniams tinklams kloti bendrosios taisyklės“ BI ITK 09 (Žin., 2009, Nr. 133-5825);
  - LR Energetikos ministro įsakymas dėl „Elektros įrenginių įrengimo bendrųjų taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 18-816);
  - „Magistralinių dujotiekių apsaugos taisyklės“, patvirtintos Lietuvos Respublikos Energetikos ministro įsakymu Nr. 1-213, 2010-07-16;
  - „Magistralinio dujotiekio įrengimo ir plėtros taisyklės“, patvirtintos Lietuvos Respublikos Energetikos ministro įsakymu Nr. 1-169, 2017-06-28;
  - LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 23-892);
  - LR Vyriausybės nutarimas „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ (Žin., 2003, Nr. 89-4029);
  - LR Vyriausybės nutarimas „Dėl LR kraštovaizdžio politikos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 103-3808);
  - LR Seimo nutarimas dėl „Nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos patvirtinimo“ (TAR, 2015, Nr. 6178) ir kt.

1 DALIS. ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS APIBŪDINIMAS IR ESAMOS BŪKLĖS IŠVADOS

I SKYRIUS. ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS SITUACIJA

Šalčininkų rajono savivaldybės apžvalga. Šalčininkų rajono savivaldybė yra įsikūrusi Vilniaus apskrities pietrytinėje dalyje, Baltarusijos pasienyje. Šalčininkų rajonas ribojasi su Vilniaus, Trakų ir Varėnos rajonais, pietuose ir rytuose rajono ribos sutampa su Lietuvos-Baltarusijos valstybine siena. Nuo šalies sostinės Vilniaus Šalčininkų rajono centras – Šalčininkų miestas yra nutolęs 45 km, nuo Kauno – 139 km, nuo Klaipėdos – 346 km. Pro rajoną praeina valstybinės reikšmės magistralinis kelias A15 Vilnius-Lyda ir 6 krašto keliai: Nr. 104 (Šalčininkai–Dieveniškės–Kračkūnai); Nr. 105 (Pirčiupiai–Eišiškės); Nr. 126 (Šalčininkai–Butrimonys–Eišiškės); Nr. 127 (Barbiškės–Varėna–Eišiškės); Nr. 176 (Pirčiupiai–Jašiūnai) ir Nr. 202 (Vaidotai–Baltoji Vokė). Savivaldybės teritoriją kerta vietinės reikšmės geležinkelio linija (Vilnius–Stasyła–Valstybės siena), šiaurės pietų kryptimi praeina Vilniaus–Lydos geležinkelis, tačiau susisiekimasis su Baltarusija dėl geopolitinės situacijos nuo 2020 m. nevyksta.

Šalčininkų rajono savivaldybės administracinis centras – Šalčininkai, kiti rajono miestai – Eišiškės, Baltoji Vokė, miesteliai – Jašiūnai, Turgeliai ir Dieveniškės. 2021 m. visuotinio gyventojų surašymo duomenimis rajone buvo 359 kaimai ir 27 viensėdžiai. Rajone yra 13 seniūnijų (Akmenynės, Baltosios Vokės, Butrimonių, Dainavos, Dieveniškių, Eišiškių, Gerviškių, Jašiūnų, Kalesniškių, Pabarės, Poškonių, Šalčininkų ir Turgelių).

Bendras rajono plotas – 149 261,82 ha.

2025 m. pradžioje, Valstybės duomenų agentūros duomenimis, Šalčininkų rajone gyveno 29 822 nuolatiniai gyventojai

Per šiaurinę rajono dalį teka upė Merkys su keliolika trumpų intakų. Didžiausias Merkio intakas Šalčia kerta rajono teritoriją pietinėje dalyje. Rūdninkų girios viduriu teka Šalčios intakas Visinčia. Šalčininkų rajone yra 8 ežerai. Didžiausi yra Kernavo ir Papio ežerai.

2021 m. Šalčininkų rajone atkurtas Rūdninkų karinis poligonas Lietuvos kariuomenės ir į valstybės gynybos sistemą integruotų NATO sąjungininkų koviniam rengimui. Rūdninkų karinis poligonas išdėstytas Šalčininkų rajono šiaurėje, 6 km į pietus nuo Rūdninkų, Rūdninkų girioje.

Demografinė situacija. 2025 metų pradžioje Šalčininkų rajono savivaldybėje gyveno 29 822 gyventojai. Šis skaičius sudaro 3,4 % Vilniaus apskrities (876 727 gyv.) ir 1,03 % visos šalies gyventojų (2 890 664 gyv.). Šalčininkų rajone ilguoju laikotarpiu demografinės struktūros kaitos tendencijos laikytinos neigiamomis. Gyventojų skaičius rajone nuo 2015 m. iki 2025 m. mažėjo (nuo 32 978 iki 29 822 gyv.) ir šis pokytis sudarė -9,57 %. Trumpuoju laikotarpiu (nuo 2021 m. iki 2025 m.) mažėjančios demografinės tendencijos labai nežymios (nuo 30 052 iki 29 822 gyv.) ir pokytis vos -0,77 %. Didesnę dalį rajono gyventojų sudaro kaimo gyventojai 64,61 % (19 269 gyv.), o miesto gyventojai 35,39 % (10 553 gyv.). Gyventojų tankumas rajone 2025 m. pradžioje siekė 7,04 gyv./ha ir nuo 2015 m. sumažėjo -8,9 % (7,73 gyv./ha).

II SKYRIUS. RAJONO SITUACIJA ŠALIES BENDRAJAME PLANE

2021 m. parengtame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (toliau – LR bendrasis planas) nustatyti pagrindiniai urbanistinių centrų, bendrųjų paslaugų teikimo, urbanistinių centrų partnerysčių, susisiekimo, ekonominių veiklų, rekreacijos ir kiti sprendiniai. Remiantis Teritorijų planavimo įstatymu, šie sprendiniai turi būti detalizuojami ir įgyvendinami, rengiant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus.

Urbanistiniai centrai

2021 m. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane yra išskiriama urbanistinių centrų sistema, kurią sudaro metropoliniai, regioniniai ir lokaliniai centrai (1.1 pav.).

LR bendrojo plano urbanistinių centrų sistemoje Šalčininkų rajono centras – *Šalčininkų* miestas išskiriamas kaip lokalinis a kategorijos regiono centras (plėtojamo tipo).

Kitas Šalčininkų rajono urbanistinis centras yra *Eišiškės* miestas, kuris išskiriamas kaip lokalinis c kategorijos regiono centras (palaikomojo tipo).

Trečiasis Šalčininkų rajono miestas – *Baltoji Vokė LR teritorijos bendrajame plane nėra* priskirtas nacionaliniai urbanistinių centrų sistemai.

Planuojamos teritorijos urbanistiniuose centruose numatytas bendrųjų paslaugų teikimas: santykinai dažno poreikio paslaugos ir būtinojo poreikio paslaugos.

Pagal Lietuvos Respublikos teritorijos 2021 m. bendrąjį planą, Šalčininkų rajono urbanistiniai centrai sudaro partnerystės funkcinius ryšius regioniniu lygmeniu su kaimyninėmis savivaldybėmis. Svarbiausi regioniniu lygmeniu veikiančios funkciniai ryšiai:

- Šalčininkai – Vilnius – Nemenčinė – Pabradė;
- Šalčininkai – Vilnius – Eišiškės;
- Šalčininkai – Eišiškės – Varėna;
- Eišiškės – Vilnius – Trakai.

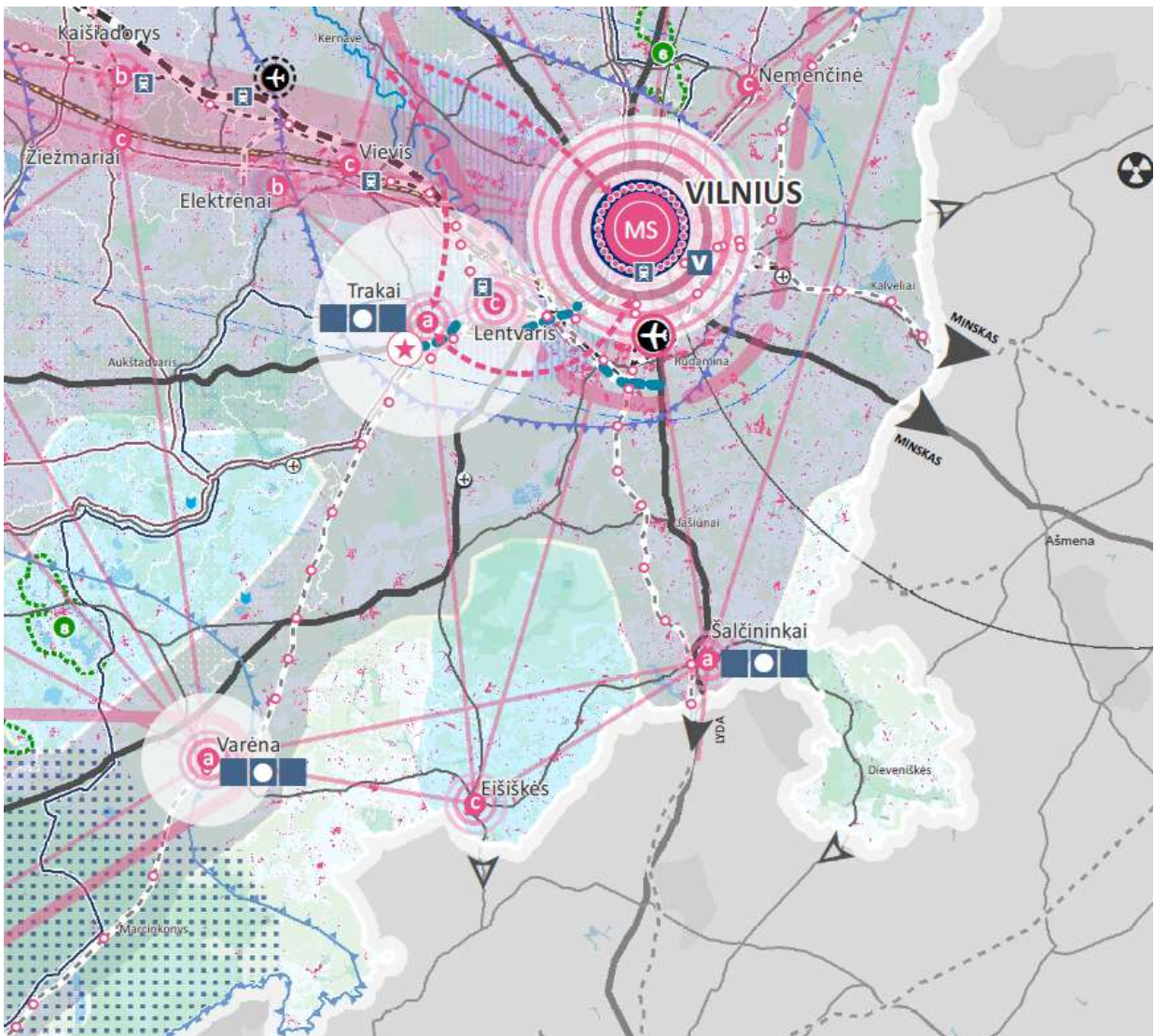
Funkciniai prioritetai

Remiantis LR bendroju planu, Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje nustatytos funkcinių prioritetų zonos (žr. 1.2 pav.):

- ZI;MT – intensyvus žemės ūkis, tausojantis miškų ūkis – pietinė rajono dalis (Eišiškių sen., Dieveniškių sen.);
- MT;ZT – tausojantis miškų ūkis, tausojantis žemės ūkis – šiaurinė rajono dalis (Baltosios Vokės sen., Jašiūnų sen.), vakarinė rajono dalis (Turgelių, Akmenynės, Poškonių seniūnijos);
- RT – tausojantis rekreacinis naudojimas – pietrytinė rajono dalis (Dieveniškių sen.);
- C;U – konservacinės apsaugos, urbanizuotos teritorijos – (Šalčininkų m., Eišiškių m., Dieveniškių sen., Poškonių sen., Pabarės sen.);

Be LR teritorijos bendrajame plane nustatytų funkcinio prioriteto zonų, taip pat įvertinama vėliau suformuota krašto apsaugos teritorija Rūdninkų girioje (Rūdninkų karinis poligonas).

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS
Strateginio pasekių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

SPRENDINIAI

Urbanistiniai centrai

Metropoliniai centrai:

- MS** Sostinės metropolinis centras
  - MT** Transnacionalinių ryšių metropolinis centras
  - MP** Pajūrio metropolinis centras
- Regioniniai centrai:*
- RPL** Regioninis plėtojamo tipo centras
  - RPA** Regioninis palaikomojo tipo centras
  - RPP** Regioninis papildomojo tipo centras
- Lokaliniai centrai:*
- a** a kategorijos lokaliniai centrai (plėtojamojo tipo)
  - b** b kategorijos lokaliniai centrai (papildomojo tipo)
  - c** c kategorijos lokaliniai centrai (palaikomojo tipo)

Regioniniai centrai:

- RPL** Regioninis plėtojamo tipo centras
- RPA** Regioninis palaikomojo tipo centras
- RPP** Regioninis papildomojo tipo centras

Lokaliniai centrai:

- a** a kategorijos lokaliniai centrai (plėtojamojo tipo)
- b** b kategorijos lokaliniai centrai (papildomojo tipo)
- c** c kategorijos lokaliniai centrai (palaikomojo tipo)

Bendrijų paslaugų teikimas urbanistiniuose centruose

- 0** Santykinai reto poreikio paslaugos
- 1** Dalis santykinai reto poreikio paslaugų
- 2** Santykinai vidutinio poreikio paslaugos
- 3** Dalis santykinai vidutinio poreikio paslaugų
- 4** Santykinai dažno poreikio paslaugos
- 5** Būtinio poreikio paslaugos

Geležinkeliai

- 1** Planuojama Rail Baltica geležinkelio linija
- 2** Planuojama geležinkelio stotis
- 3** Geležinkelio modernizavimas

Oro uostai

- 1** Vertinamas poreikis/planuojamas naujas tarptautinis oro uostas tarp Vilniaus ir Kauno
- 2** Tarptautinių oro uostų infrastruktūros plėtra
- 3** Plėtojami esami civiliniai aerodromai

Jūra ir vidaus vandenys

- 1** Vystomas Klaipėdos valstybinis jūrų uostas
- 2** Vystomas daugiavandenis Šventosios valstybinis jūrų uostas
- 3** Planuojama įvairiarūšė krovininė prieplauka
- 4** Vystomas vidaus vandens uostas
- 5** Planuojamas vidaus vandens uostas
- 6** Planuojamas daugiavandenis mažasis uostelis
- 7** Planuojama prieplauka

Vidaus vandens kelias

Ekonominių veiklų vystymas

- L** Vystoma laisvoji ekonominė zona
- V** Vystomas viešasis logistikos centras
- U** Urbanistinių centrų ekonominės veiklos prioritetai
- 1** Mišri ekonominė veikla
- 2** Turizmas, rekreacija ir sveikatinimas
- 3** Pramonė ir gamyba
- 4** Vystomi ir kuriami rekreaciniai parkai ir numeris brėžinyje
- 5** Teikiamas prioritetas žuvininkystei

Urbanistinių centrų partnerystės

- 1** Partnerystė teikiant tarptautinio lygmens paslaugas
- 2** Partnerystė teikiant regioninio lygmens paslaugas
- 3** Specializuotos partnerystės
- 4** Prioritetinė partnerystė siekiant aukštos pridėtinės vertės veiklų sinergijos
- 5** Prioritetinė partnerystė, įveiklinanti esamus geologinius objektus
- 6** Prioritetinė partnerystė siekiant mažinti turizmo paslaugų sezoniskumą
- 7** Partnerystė įveiklinant kultūrinius ir gamtinius išteklius
- 8** Regioninio lygmens mišri partnerystė su pasienio teritorijomis ir urbanistiniais centrais
- 9** Regioninių lygmeniu veikiantys funkciniai ryšiai

Kiti urbanistiniai sprendiniai

- 1** Rengiami bendri kompleksiniai teritorijų planavimo dokumentai ir projektai
- 2** Urbanistinėse aglomeracijose kurti ir stiprinti urbanistines sistemas, rengti valstybės dalies bendruosius planus

Formuojamos mobilumo paslaugų zonos

- 1** Aukšto lygmens mobilumo paslaugų zona
- 2** Vidutinio lygmens mobilumo paslaugų zona
- 3** Mobilumas kaip teisė

Susisiekimo sistemos vystymas

- 1** Vystomi įvairiarūšiai ir daugiaryšiai transporto mazgai
- 2** Planuojamos susisiekimo jungtys
- 3** Didinamas eismo kokybės lygis

Rekreacijos ir turizmo vystymo kryptys

- 1** Nacionalinio lygmens rekreacijos aptarnavimo centras
- 2** Regioninio lygmens rekreacijos aptarnavimo centras
- 3** Plėtojamas kurortas
- 4** Plėtotina kurortinė teritorija
- 5** Kurortinės teritorijos prioritetas, siekiant kurorto statuso
- 6** Prioritetas, siekiant kurortinės teritorijos statuso
- 7** Kuriami regioniniai kompetencijų centrai
- 8** Vystomi piligriminiai Šv. Jokūbo keliai
- 9** Esamos ir vystomos EuroVelo trasos
- 10** Gamtinių rekreacinių išteklių įveiklinimo prioritetiniai arealai
- 11** Geologinių objektų įveiklinimo potencialas
- 12** Kultūros paveldas
- 13** Prioritetiniai nacionalinės reikšmės kultūros paveldo rekreacinių išteklių aktualizavimo arealai
- 14** Prioritetiniai regioninės reikšmės kultūros paveldo rekreacinių išteklių aktualizavimo arealai
- 15** Povandeninio kultūros paveldo objektai
- 16** Aplinkosauga
- 17** Prioritetas teikiamas priemonėms mažinti pasklidimą taršą
- 18** Žemės gelmių potencialas
- 19** Planuojama anhidrido požeminė šachta
- 20** Įsisavinami sapropelio telkiniai

1.1 pav. Šalčininkų rajonas 2021 m. parengtame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (ištrauka iš Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano brėžinio „Regionai 2030“)

Viešųjų paslaugų numatyti prioritetiniai vystymo sprendiniai

Švietimo paslaugų vystymas. Prioritetas teikiamas bendrojo ugdymo įstaigų efektyvumui savivaldybių lygmeniu, atsižvelgiant į bendrojo ugdymo reikmėms naudojamą infrastruktūrą, ugdymo reikmėms ir aplinkai išlaikyti skiriamas lėšas, demografines tendencijas savivaldybių ribose arba bendradarbiaujant su šalia esančiomis savivaldybėmis, apjungiant ir / arba dalinantis bendra infrastruktūra ir / arba žmogiškaisiais ištekliais.

Sveikatos priežiūros paslaugų vystymas. Prioritetas teikiamas sveikatos apsaugos tinklo efektyvumui savivaldybių lygmeniu, atsižvelgiant į stacionaraus gydymo lovų skaičių, vertinant jų užimtumo rodiklius ir alternatyvių veiklos formų plėtrą mažinant stacionariųjų paslaugų apimtį (pvz., dienos stacionaro).

Socialinių paslaugų vystymas. Prioritetas teikiamas vystant socialinių paslaugų tinklą savivaldybių lygmeniu, atsižvelgiant į dabartines nestacionariųjų socialinių paslaugų išvystymo apimtį savivaldybėse. Vertinamas tam tikrų paslaugų gavėjų skaičius (pvz., dienos centruose paslaugas gaunantys vaikai iš socialinės rizikos šeimų, socialinių paslaugų asmens namuose gavėjai) ir vietų skaičius nestacionariuose socialinių paslaugų įstaigose (pvz., laikino gyvenimo įstaigose).

Regioninė kultūros politika. Atsižvelgiant į kultūros sukuriamas vertes, bei poreikį įgyvendinti subalansuotą kultūros politiką, prioritetas teikiamas kultūros prieinamumo teritorinių netolygumų regionuose mažinimui ir geresniam skirtingų kultūros paslaugų teikėjų lygmenų bendradarbiavimui.

Susisiekimas ir mobilumas. Susisiekimo ir mobilumo sprendiniai LR bendrajame plane suformuoti siekiant: užtikrinti gyventojams ir regiono svečiams paslaugų pasiekiamumą saugiai per norminį laiką regiono viduje, taip pat patogų susisiekimą su kitais regionais ir aukštesnio lygmens paslaugų centrais; užtikrinti saugų ir santykinai greitą prekių, krovinių bei paslaugų judėjimą regiono viduje, taip pat už jo ribų; bendradarbiauti įgyvendinant regiono socialinės ir ekonominės plėtros prioritetus.

Inžinerinis aprūpinimas. Inžineriniai sprendiniai LR bendrajame plane suformuoti siekiant: sudaryti prielaidas, kad geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugos būtų ne tik prieinamos, bet ir geidžiamos vartotojų; plėtoti paviršinių nuotekų surinkimo, akumuliacinio ir antrinio panaudojimo sistemas regionų urbanizuotose teritorijose ir mažinti užtvindymo ir potvynių rizikas; skatinti individualiai šildomų namų ūkių perėjimą prie netaršių ir mažo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio technologijų; skatinti daugiabučių namų ir savivaldybių viešųjų pastatų modernizavimą didinant energijos vartojimo efektyvumą.

Rekreacinių išteklių įveiklinimas. Siekiant įveiklinti regionų gamtinius rekreacinius išteklius, gamtinį ir kultūrinį potencialą, kurti naujas darbo vietas, skatinti vietos verslumą, didinti materialines investicijas bei mažinti regionų atskirtį, Lietuvos regionuose numatomi kurti rekreaciniai parkai ir kompleksai. Tokie parkai ir kompleksai planuojami ir steigiami savivaldybių partnerystės pagrindu (horizontalus partnerystės modelis) kaip rekreacinio prioriteto teritorija, skirta turizmo ir poilsio paslaugų infrastruktūrai plėtoti.

Kraštovaizdžio vizualinė apsauga ir gamtos vertybių įveiklinimas. Saugotini, ypač raiškius daugiaplanius vaizdus formuojantys kraštovaizdžio kompleksai, kurie sudaro šalies vizualinį estetinį potencialą. LR bendrajame plane šiuos kompleksus siekiama išsaugoti – išsaugant jų vientisai suvokiamų erdvių (panoramų) atvirumą, matomumą ir suvokimo galimybes.

III SKYRIUS. RAJONO TERITORIJOS PANAUDOJIMO APIBŪDINIMAS

Esamų teritorijų panaudojimas. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorija sudaro 149 261,82 ha plotą. 2025 m. sausio 1 d. rajono savivaldybės teritorijos didžiausią dalį sudarė miškai (miško žemė) – 46,39 %, žemės ūkio naudmenos 42,01 %, kita žemė 5,44 %, užstatyta teritorija 2,54 %. Likusias teritorijas užima keliai ir vandenys.

Gyvenamasis fondas, būsto pobūdis. Gyvenamasis fondas Šalčininkų rajone nuo 2020 m. iki 2024 m. išaugo 3,83 %, tuo tarpu apskrityje minėtas pokytis sudarė 8,27 %, šalyje – 5,74 %. Vienam savivaldybės gyventojui tenkantis naudingas plotas 2024 m. siekė 37,2 m² ir buvo mažesnis už apskrities (37,3 m²) ir šalies (38,9 m²) vertes. Bendras būstų skaičius rajone nuo 2020 iki 2024 m. padidėjo 381 būstais ir šis pokytis sudarė 2,55 % (apskrityje – 6,58 %, šalyje – 4,35 %). Tai, rodo, kad Šalčininkų rajono gyventojai yra neblogai aprūpinti gyvenamuoju plotu.

Vertinant būsto plėtros poreikį, tikslinga orientuotis į jo kokybės gerinimo bei fondo atnaujinimo uždavinius. Šalčininkų rajono savivaldybėje iš 380 daugiabučių yra renovuoti 40 namų. Tai sudaro 10,5 % visų rajono daugiabučių (šalyje šis rodiklis šiuo metu siekia apie 14,5 %).

2022 m. pabaigoje Šalčininkų rajono savivaldybės būsto fonde buvo 304 būstai (109 būstai – socialiniai: 36 – rajono miestuose, 73 – rajono seniūnijose). Atsižvelgiant į esamą socialinio būsto poreikį, savivaldybei tikslinga numatyti būsto plėtrą – statant naujus daugiabučius gyvenamuosius namus, perkant naują būstą ar taikant kitas priemones.

Turizmas ir rekreacija. Šalčininkų rajono savivaldybė yra pietrytinėje Lietuvos dalyje, prie pat sienos su Baltarusija. Jos teritorijoje nemažai gamtos ir kultūros paveldo objektų: archeologinių paminklų (Poškonių pilkapynas, Eišiškių piliavietė, Bėčionių piliakalnis); istorinių paminklų (memorialinė vieta Gintarui Žaguniui atminti, Kaniūkų kryžius, Balinskių ir Sniadeckių šeimų kapinaitės, Pavlovo respublika); urbanistinių paminklų (Šalčininkų miestas, Dieveniškių senosios miesto dalys, Eišiškių senosios miesto dalys); muziejai (Dieveniškių istorinio regioninio parko lankytojų centro vidaus ekspozicija, Jašiūnų dvaro muziejus, Anos Krepštelis muziejus, Turgelių Pavlo Ksaverio Bžostovskio kraštotyros muziejus, Baltosios Vokės pramogų centro kraštotyros muziejus, kuriame vedami ir įvairūs edukacinių užsiėmimai).

Šalčininkų rajono savivaldybės informacijos, kultūros ir turizmo skyriaus duomenimis, rajone siūlomos penkių gidų paslaugos. Rajono gyventojams ir svečiams siūlomi 6 turizmo maršrutai – 4 pėsčiųjų („Arčiau laukinės gamtos“, „Įkvėpk gamtos grožio Rūdninkų girioje“, „Šalia Gaujos upės“, „Gamtos vertybės“) ir 2 dviračių turizmo maršrutai („Dieveniškių kilpos keliukais“, „Įdomios istorijos link“).

Remiantis Šalčininkų rajono savivaldybės informacijos, kultūros ir turizmo skyriaus duomenimis, 2024 m. pabaigoje apgyvendinimo paslaugas rajone teikė 25 subjektai (daugiausia – kaimo turizmo sodybos): 3 iš šių įstaigų vykdė veiklą Šalčininkų miesto teritorijoje, likusios 22 – kaimo vietovėse. Maitinimo paslaugas rajone 2024 m. pabaigoje teikė 23 subjektai, 13 iš jų veikė rajono miestuose: 10 – Šalčininkuose, 3 – Eišiškėse, likusios – miesteliuose ir kaimo vietovėse (tai - 3 restoranai, 13 kavinių, 1 kavinė-picerija, 2 picerijos, 3 kebabinės ir 1 greito maisto kavinė).

Apgyvendinimo ir maitinimo bei poilsio organizavimo paslaugų teikimas dar nėra pakankamai išvystytas, tačiau jis yra plėtojamas. Šalčininkų rajono savivaldybės turizmo sektoriuje (2020-2024 m.) apgyvendinimo įstaigų skaičius išaugo 1,8 karto, o vietų skaičius šiose įstaigose išaugo beveik 1,6 karto. Taip pat per šį laikotarpį išaugo bendras turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose – šis rodiklis išaugo beveik 11 kartų. Siekiant ir toliau plėtoti turizmą, Šalčininkų rajono savivaldybėje tikslinga orientuotis į pramogų ir aktyvaus poilsio paslaugų infrastruktūros vystymą.

Pramonės-komercijos objektai. 2025 m. pradžioje Šalčininkų rajono savivaldybėje iš viso veikė 714 ūkio subjektai (įmonės). Labai mažos įmonės (0-9 darbuotojų) rajone sudarė 80,53 %, mažos įmonės (10-49 darbuotojų) – 15,41 %, vidutinės įmonės (50-249 darbuotojų) – 3,92 %, didelių ir labai didelių įmonių – 0,14 %. Analizuojant 2025 m. pradžioje veikiančių įmonių

pagal darbuotojų skaičių grupes, galima teigti, kad Šalčininkų rajone dominuoja mažos įmonės, turinčios nuo 0 iki 9 darbuotojų, sudariusios 80,53 % visų veikiančių įmonių. Tai sudaro savitą rajono ekonominę struktūrą, kuri ateityje gali pasižymėti didesniu lankstumu bei tvariu darbo vietų augimu.

Žemės ūkis. Nacionalinio žemės fondo duomenimis, 2024 m. pradžioje Šalčininkų rajono savivaldybėje žemės ūkio naudmenos sudarė 62,84 tūkst. ha (42,01 % rajono ploto), kai 2014 m. šios naudmenos sudarė tik 48,34 tūkst. ha. Per dešimt metų žemės ūkio naudmenų plotas padidėjo net 14,5 tūkst. ha (23 %). Tai reiškia, kad žemės ūkio veikla savivaldybėje yra pakankamai plėtojama ir vystoma. Žemės ūkio naudmenų žemę 2024 m. pradžioje rajone sudarė 57,49 tūkst. ha (91,49 %) ariamos žemės, 0,2 tūkst. ha (0,31 %) sodų bei 5,15 tūkst. ha (8,2 %) pievų ir natūralių ganyklų.

Šalčininkų rajone ūkių dydžių pasiskirstymo tendencija iš esmės atitinka šalies ir apskrities tendencijas. Nemažą dalį ūkių (40,91 %) sudaro smulkūs (< 5 ha) ūkiai, daugiausiai – 46,52 % yra vidutinių ūkių (5-50 ha), stambesnių ūkių (> 50 ha) dalis rajone siekia tik 12,57 %. Valstybės duomenų agentūros 2023 m. duomenimis, vidutinis ūkio dydis Šalčininkų rajone – 27,7 ha.

Šalčininkų rajono savivaldybėje žemės ūkis daugiau orientuotas į augalininkystę, kuri 2023 m. sudarė 87,21 % nuo bendrosios žemės ūkio produkcijos, o gyvulininkystė tik 12,79 %. Rajone, nepaisant sąlyginai mažo žemės derlingumo, yra gana nemažas kiekis ekologinių ūkių, 2024 m. ekologinių ūkių sąrašė fiksuojami 173 sertifikuoti plotai ir gyvūnai.

Miškų ūkis. Remiantis Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos duomenimis, Šalčininkų rajono savivaldybėje 2025 m. pradžioje miško žemė sudaro 69236,22 ha plotą (46,39 % nuo bendro rajono ploto). Miško žemės ploto pokytis nuo 2015 m. iki 2025 m. sudaro -0,9 %. Didžiausi miškų masyvai telkiasi Rūdinkų girioje, kuri yra viena didžiausių miško teritorijų Baltijos šalyse. Rajono miškuose vyrauja sausi pušynai, pelkiniai eglynai, derlingesnėse vietovėse – mišrūs ąžuolynai ir uosynai.

Vandens ūkis. Paviršiniai vandenys užima daugiau nei 2500 ha, arba apie 1,69 % rajono teritorijos ploto (2521,82 ha). Rajone teka daugiau nei 30 įvairaus dydžio upių ir upelių, telkšo apie 8 ežerai bei 18 įvairios paskirties (ūkio, rekreacinės, priešgaisrinės ar buitinės paskirties) tvenkinių. Visi Šalčininkų rajono paviršiniai vandenys priklauso Nemuno baseinui – daugiausia Merkio pabaseiniui, kuris apima pietrytinę Lietuvos dalį.

Merkys – pagrindinė Šalčininkų rajono upė, jo svarbiausi intakai – Šalčia (kairysis), Beržė ir Visinčia (dešinieji). Didžiausi ežerai – Kernavo (plotas – 81 ha) ir Papio (187 ha) ežerai, kiti mažesni. Be natūralių ežerų, rajone įrengta nemažai tvenkinių, didžiausi – Eišiškių hidroelektrinės (plotas – 128,6 ha), Padvarionių (48,4 ha) ir Purvėnų (41,7 ha) tvenkiniai.

Naudingosios iškasenos. Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos 2025 m. duomenimis, Šalčininkų rajono savivaldybėje yra 35 naudingųjų iškasenų telkiniai. Daugiausia rajone yra durpių telkinių – 19, žvyro – 7, smėlio ir žvyro – 6, molio – 2, smėlio – 1. Iš 35 telkinių rajone 10 yra detalčiai išžvalgyti, 21 – parengtiniai išžvalgyti, 4 – prognoziniai. Duomenys pateikti 1.1 lentelėje.

1.1 lentelė. Duomenys apie Šalčininkų rajono naudingųjų iškasenų telkinius ir perspektyvius plotus

Eil. Nr.	Numeris plane	Telkinio kodas	Pavadinimas	Naudingųjų iškasenų rūšis	Geologinis ištirtumas	Bendras plotas, ha
1.	Dž-1/Dr	550	Jašiūnai	Durpės	Detaliai išžvalgyti	90,00
2.	Dž-2/Dr	558	Rimšiškės	Durpės	Detaliai išžvalgyti	55,38
3.	Dž-3/Dr	560	Šakos	Durpės	Detaliai išžvalgyti	2349,49
4.	Dž-4/Mo	902	Pamaraziai	Molis	Detaliai išžvalgyti	1,92
5.	Dž-5/Sm-Žv	899	Jašiūnai	Smėlis ir žvyras	Detaliai išžvalgyti	7,60
6.	Dž-6/Sm-Žv	915	Mikališkės (II sklypas)	Smėlis ir žvyras	Detaliai išžvalgyti	3,63
7.	Dž-7/Sm-Žv	908	Mantviliškės	Smėlis ir žvyras	Detaliai išžvalgyti	56,44
8.	Dž-8/Sm-Žv	905	Pabarė	Smėlis ir žvyras	Detaliai išžvalgyti	12,22
9.	Dž-9/Žv	907	Navakonys	Žvyras	Detaliai išžvalgyti	4,30

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Eil. Nr.	Numeris plane	Telkinio kodas	Pavadinimas	Naudingųjų iškasenų rūšis	Geologinis ištirtumas	Bendras plotas, ha
10.	Dž-10/Žv	913	Mikališkės (I sklypas)	Žvyras	Detaliai išžvalgyti	7,58
11.	Pž-1/Dr	555	Astravas (Rudnia)	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	58,07
12.	Pž-2/Dr	552	Bagdžiuliai	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	70,50
13.	Pž-3/Dr	565	Dumble	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	178,48
14.	Pž-4/Dr	564	Eisiškės (Jurzdika-Kauprys)	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	486,48
15.	Pž-5/Dr	553	Jankūnai	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	60,89
16.	Pž-6/Dr	563	Juodupis	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	472,50
17.	Pž-7/Dr	557	Keidžiai I	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	50,85
18.	Pž-8/Dr	561	Kernavė	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	858,32
19.	Pž-9/Dr	551	Krakūnai	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	65,00
20.	Pž-10/Dr	554	Kurmeliūnai	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	111,04
21.	Pž-11/Dr	348	Petroškos	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	33,51
22.	Pž-12/Dr	566	Rimašiai	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	122,33
23.	Pž-13/Dr	558	Rimšiškės	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	58,09
24.	Pž-14/Dr	556	Upėsė	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	55,53
25.	Pž-15/Dr	559	Žaltūnai	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	129,34
26.	Pž-16/Dr	549	Mamavys	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	267,92
27.	Pž-17/Mo	902	Pamaraziai	Molis	Parengtiniai išžvalgyti	5,32
28.	Pž-18/Sm-Žv	915	Mikališkės (II sklypas)	Smėlis ir žvyras	Parengtiniai išžvalgyti	8,15
29.	Pž-19/Sm-Žv	905	Pabarė	Smėlis ir žvyras	Parengtiniai išžvalgyti	9,01
30.	Pž-20/Žv	907	Navakonys	Žvyras	Parengtiniai išžvalgyti	17,51
31.	Pž-21/Žv	918	Rudnios giria	Žvyras	Parengtiniai išžvalgyti	10,10
32.	Pr-1/Sm	917	Rudnia	Smėlis	Prognoziniai	175,38
33.	Pr-2/Žv	897	Pajuodupis	Žvyras	Prognoziniai	85,05
34.	Pr-3/Žv	896	Vėžionys	Žvyras	Prognoziniai	18,80
35.	Pr-4/Žv	911	Tetėnai	Žvyras	Prognoziniai	33,61

Šaltinis: Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos duomenys (2025).

Paaiškinimai (geologinio tyrimo etapas): Dž – detaliai išžvalgyti išteklių; Pž – parengtiniai išžvalgyti išteklių; Pr – prognoziniai išteklių.

IV SKYRIUS. SOCIALINĖ-KULTŪRINĖ APLINKA

Socialinis būstas. 2022 m. pabaigoje Šalčininkų rajono savivaldybės būsto fonde buvo 304 būstai (109 būstai – socialiniai: 36 - rajono miestuose, 73 – rajono seniūnijose).

Švietimas. Šalčininkų rajono savivaldybėje veikia 27 savivaldybės pavaldumo, 3 ŠMSM pavaldumo švietimo įstaigos ir 1 Pedagoginė psichologinė tarnyba – švietimo pagalbos įstaiga (iš viso 31 įstaiga). Rajono švietimo infrastruktūros tinklą sudaro: 6 lopšeliai-darželiai ir 1 universalus daugiafunkcis centras, 3 pagrindinės mokyklos ir 1 mokykla–daugiafunkcis centras, 15 gimnazijų, 4 neformalųjį švietimą papildančio ugdymo įstaigos bei 1 švietimo pagalbos įstaiga. Iš visų rajone veikiančių ugdymo įstaigų 15 yra miestuose (7 – Šalčininkuose, 5 – Eišiškėse, 3 – Baltojoje Vokėje), o likusios 16 – rajono miesteliuose ir kaimuose.

Sveikatos apsauga. Šalčininkų rajono savivaldybėje veikia 3 savivaldybės sveikatos įstaigos: 1 ligoninė (VšĮ Šalčininkų rajono savivaldybės ligoninė), 1 pirminės sveikatos priežiūros centras (VšĮ „Šalčininkų rajono poliklinika“ su 3 ambulatorijom – Baltosios Vokės, Jašiūnų, Turgelių) ir 1 asmens sveikatos priežiūros centras (VšĮ „Eišiškių asmens sveikatos priežiūros centras“). Rajone yra ir 1 sveikatos priežiūros įstaiga (Šalčininkų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras). Gyventojų sveikata rajone taip pat rūpinasi dar 10 privačių sveikatos priežiūros įstaigų (UAB „Jašiūnų šeimos klinika“, UAB „Eišiškių šeimos medicinos centras“, UAB „Švytintys dantys“, UAB „Brodenta“, UAB „Omedika“, UAB „Domsana“, UAB „Vivaldia Odontologijos klinika“, IĮ D. Grudinskos odontologijos įmonė, UAB „Diaverum Klinikos, Šalčininkų padalinys“, UAB „AFID dental“). Iš viso Šalčininkų rajono savivaldybėje veikia 17 sveikatos priežiūros įstaigų (kartu su ambulatorijomis): 12 rajono miestuose (9 Šalčininkuose, 1 Baltojoje Vokėje ir 2 Eišiškėse) kitos 5 miesteliuose ir kaimuose (3 Jašiūnuose, 1 Šalčininkų k., 1 Turgelių k.).

Socialinė rūpyba. 2025 m. socialinių paslaugų tinklą Šalčininkų rajone sudarė 15 įstaigų ir 5 padaliniai (iš viso – 20 įstaigų). Daugiausia šių įstaigų – 11 – veikia rajono miestuose: 8 – Šalčininkų mieste, po 1 – Eišiškėse ir 2 Baltojoje Vokėje. Likusios 4 įstaigos veiklą vykdo rajono kaimo vietovėse.

Kultūros įstaigos. Šalčininkų rajono savivaldybėje veikia 1 kultūros centras su 12 padalinių, 1 centrinė biblioteka su 24 filialais, pramogų centras, laisvalaikio ir sporto centras, laisvalaikio ir verslo centras bei turizmo ir jaunimo centras. Iš viso rajone veiklą vykdo 42 kultūros įstaigos.

Meno kolektyvai. Šalčininkų kultūros centre ir jo padaliniuose veikia 9 pagrindiniai mėgėjų meno kolektyvai: Dainų ir šokių ansamblis „Solčane“, Dainų ir šokių ansamblis „Eišiščane“, Folkloro ansamblis „Znad Merečanki“, Folklorinis ansamblis „Turgielianka“, Vaikų dainų ir šokių ansamblis „Solčanka“, Šalčininkų kultūros centro šokių grupė „Smile“, Dieveniškių vaikų estradinis ansamblis „Braškės“, Eišiškių estradinis ansamblis, Šalčininkų kultūros centro estradinis ansamblis.

Bendruomenės. 2025 m. pradžioje Šalčininkų rajone veikė 30 bendruomenių, įskaitant Šalčininkų miesto vietos veiklos grupę (VVG). 8 bendruomenės veiklą vysto rajono miestuose: 4 – Eišiškėse, 3 – Baltojoje Vokėje ir 1 – Šalčininkuose. Likusios bendruomenės veikia rajono miesteliuose ir kaimuose.

Šalčininkų rajono savivaldybėje yra 5 sodininkų bendrijos: SB „Šaltinis“ (Paupio k., Šalčininkų r.), SB „Visinčia“ (Zavišonys, Šalčininkų r.), SB „Bruknelė“ (Bruknynė, Šalčininkų r.), SB "Draugystė" (Šalčininkų k., Šalčininkų r.), SB "Merkys" (Baltoji Vokė, Šalčininkų r.).

V SKYRIUS. EKONOMINĖ APLINKA

Užimtumas. Šalčininkų rajono savivaldybėje 2020–2024 m. laikotarpiu užimtų gyventojų skaičius mažėjo (-5,56 % mažėjimas), tačiau užimtumo lygis nežymiai (0,4 %) išaugo. Gyventojų užimtumas 2024 m. siekė 63,7 %. Registruotas nedarbas (vidutinis metinis registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis) rajone 2024 m. siekė 10,0 %, kai tuo metu apskrityje ir šalyje šis rodiklis buvo mažesnis – atitinkamai 8,6 % ir 8,7 %.

Mėnesinis vidutinis (bruto) darbo užmokestis rajone (2024 m.) siekė 1 802,3 Eur, 2020-2024 m. laikotarpiu nuosekliai augo (37,55 % augimas), bet vis dar vidutiniškai daugiau nei 600 Eur atsilieka nuo apskrities ir šalies atlyginimų.

Investicijos. Šalčininkų rajono savivaldybė nepasižymi itin aukštu bendru materialinių investicijų lygiu. 2024 m. materialinės investicijos Šalčininkų rajono savivaldybėje sudarė 51 107 tūkst. Eur. Vienam gyventojui rajone 2024 m. teko 1 713 Eur, o tai beveik 3 kartus mažiau už šalies ir apie 4,7 karto mažiau už apskrities investicijas. Tačiau savivaldybėje yra stebimas socialinės bei inžinerinės infrastruktūros atsinaujinimas, vyksta viešųjų erdvių aplinkos tvarkymo darbai, kuriasi naujos įmonės.

Tiesioginės užsienio investicijos rajono savivaldybėje 2024 m. siekė 10,56 mln. Eur. Vienam rajono gyventojui 2024 m. teko 354 Eur tiesioginių užsienio investicijų, kas yra mažiau nei šalyje ir apskrityje. Tokia situacija rodo susikločiusią vietinėmis investicijomis labiau grįstą vidaus ekonomikos sistemą, kuri nors ir negali lemti spartaus ekonominio kylimo, sąlygoja ypač svarbų rajono ekonominės situacijos stabilumą.

VI SKYRIUS. APLINKOSAUGINĖ SITUACIJA

Oro kokybė. 2020-2024 metų laikotarpiu bendras išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekis iš stacionarių taršos šaltinių mažėjo – 2024 m. į atmosferą pateko 90,47 t teršalų. Lyginant su 2020 metais, jų kiekis sumažėjo 36,42 t (pokytis sudaro -28,70 %). Šalčininkų rajono savivaldybėje į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmetami teršalai 2024 metais sudarė vos 0,19 % nuo visų šalyje ir tik 1,81 % Vilniaus apskrities išmetamų teršalų. Beveik visų teršalų atveju minėtu laikotarpiu buvo fiksuojamas ženklus taršos sumažėjimas. Kietųjų teršalų kiekiai sumažėjo daugiau nei 82 %, dujinių ir skystųjų medžiagų kiekiai – daugiau nei 21 %, anglies monoksido – taip pat apie 21 %, lakių organinių junginių – beveik 95 %, floro ir kiti junginių – daugiau nei 99 %. Padidėjęs nustatytas tik azoto oksidų atveju, fiksuojant daugiau nei 42 % išaugusias koncentracijas. Tai galėjo nulemti kuro rūšies pokytis kai kuriuose stacionariuose šaltiniuose (pvz., katilinėse, pramonės objektuose).

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje yra 22 įmonės, turinčios stacionarius oro taršos šaltinius, kurioms 2025 m. išduoti TIPK (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės) / TL (taršos leidimai).

Bendruoju atveju, Šalčininkų rajono savivaldybė šalies mastu gali būti laikoma kaip viena švariausių savivaldybių aplinkos oro taršos iš stacionarių taršos šaltinių atžvilgiu.

Vandens kokybė. Pagrindiniai paviršinių vandenų taršos šaltiniai yra pasklidę tarša iš žemės ūkio teritorijų, ypač azoto ir fosforo trąšų naudojimas bei ūkio buities ir gamybinės nuotekos (taškinė tarša) su kuriomis į vandens telkinius patenka tūkstančiai tonų teršalų.

Bendras vandens sunaudojimas Šalčininkų rajone 2019-2023 m. laikotarpiu buvo gana pastovus. 2023 m. fiksuotas nežymus apie 0,66 % suvartojamo kiekio padidėjimas, lyginant su 2019 m.

2019-2023 m. laikotarpiu Šalčininkų rajone ūkio, buities ir gamybos nuotekų, išleistų į paviršinius vandenis kiekis sumažėjo apie 18,32 %. 16,58 % rajono nuotekų kiekio sudaro švarūs, t. y. nereikalaujantys valymo nutekamieji vandenys. Išvalytos iki DLT normų nuotekos 2023 m. sudarė 21,27 % viso išleidžiamų nuotekų kiekio. 2019-2023 m. užterštos (be jokio valymo) nuotekos į atvirus vandens telkinius išleidžiamos nebuvo.

Centralizuotai tiekiamas geriamas vanduo rajone yra saugus ir kokybiškas, nustatomų rodiklių kiekiai neviršija ribinių ir specifiškai verčių ir atitinka Lietuvos higienos normos HN 24:2017 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“ bei ES Tarybos direktyvos 98/83/EB „Dėl žmoniems vartoti skirto vandens kokybės“ reikalavimus. Aktuali problema rajone – geriamojo vandens kokybė. Prie centralizuotos vandens tiekimo sistemos prisijungę apie 50 % rajono gyventojų. Nemaža dalis gyventojų eksploatuoja gruntinį vandenį iš šachtinių šulinių. Skirtingai nuo gręžtinių, šachtiniai šuliniai yra negilūs, jų gruntinis vanduo neapsaugotas nuo paviršinės taršos. Siekiant užtikrinti geriamojo vandens kokybę, būtinas šachtinių šulinių vandens kokybės stebėjimas bei geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros modernizavimas ir plėtojimas.

Dirvožemio kokybė. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje yra inventorizuoti 206 potencialūs taršos židiniai, iš jų 13 – Šalčininkų mieste. 51 potencialus taršos židinis yra veikiantis, 67 – neveikiantys, 76 – sugriauti, 9 – rekultivuoti, 3 – rekonstruoti. Tai 1 asfaltbetonio bazė, 1 automobilių demontavimo aikštelė, 9 degalinės, 67 galvijų fermos, 2 gamybos cechai, 3 juodligės židiniai, 4 katilinės, 17 naftos bazių, 1 paukštynas, 13 kiaulidžių, 3 plovyklos, 6 rezervuarai, 28 sandėliai, 5 saugojimo aikštelės, 14 sąvartynų, 22 technikos kiemai, 8 valymo įrenginiai, 1 žirgynas ir 1 laistymo laukas. Iš šių teritorijų 14 yra ypatingai didelio pavojingumo, 44 – didelio pavojingumo, 148 – vidutinio pavojingumo.

VII SKYRIUS. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

Inžinerinė infrastruktūra gali ir privalo užtikrinti darnų šiuolaikinių gyvenamųjų vietovių funkcionavimą, didele dalimi įtakoja aplinkos kokybę, gyventojų komfortą ir sveikatą.

Vandens tiekimas. Šalčininkų rajono gyventojus, įmones, įstaigas ir organizacijas centralizuotai geriamuoju vandeniu aprūpina: UAB „Vilniaus vandenys“ (turinčio Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo licenciją, Šalčininkų rajono skyrius); UAB „Eišiškių komunalinis ūkis“; UAB „Tvarkyba“.

UAB „Vilniaus vandenys“ Šalčininkų rajono skyrius geriamąjį vandenį tiekia, vandens tiekimo sistemas eksploatuoja ir jas vysto Šalčininkų ir Eišiškių miestų vartotojams. UAB „Eišiškių komunalinis ūkis“ aptarnauja 12 gyvenviečių, esančių Eišiškių, Dainavos, Butrimonių, Pabarės ir Kalesninkų seniūnijose. UAB „Tvarkyba“ aptarnauja 16 gyvenviečių, kurios yra Šalčininkų, Gerviškių, Turgelių, Baltosios Vokės, Akmenynės, Jašiūnų ir Poškonių seniūnijose.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje centralizuota vandens tiekimo sistema naudojasi apie 50 % gyventojų. Neprisijungę prie centralizuoto vandentiekio gyventojai vandenį išgauna individualiai - iš artezinių gręžinių, kurių vanduo yra naudojamas kaip geriamasis ir iš šachtinių šulinių. Probleminė šiuo atžvilgiu padėtis yra mažuose kaimeliuose.

Nuotekų šalinimas. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje veikia centralizuoto buitinių nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistema, kurią eksploatuoja (naudoja, remontuoja ir vykdo plėtos statybinius darbus) šios organizacijos: UAB „Vilniaus vandenys“; UAB „Eišiškių komunalinis ūkis“; UAB „Tvarkyba“.

Buitinės nuotekos susidaro iš gyventojų, komercinių, visuomeninių ir gamybinių įmonių. Centralizuotai surenkamos nuotekos suteka į kolektorius. Savitakiniais nuotekų kolektoriais nuotekos surenkamos į nuotekų siurbines, iš jų nuotekos perpumpuojamos į nuotekų valyklas, kuriose jos išvalomos iki aplinkosaugos reikalavimais nustatyto laipsnio, po to išleidžiamos į atvirus vandens telkinius. Nuotekas papildoma gruntinio vandens infiltracija ir paviršinio vandens nuotekos. Rajone surinktos nuotekos valomos biologinio valymo įrenginiuose.

UAB „Vilniaus vandenys“ Šalčininkų rajono skyrius surenka bei išvalo Šalčininkų bei Eišiškių miestų vartotojų nuotekas. UAB „Tvarkyba“ surenka ir išvalo Baltosios Vokės, Čiužiakampio, Jašiūnų, Turgelių, Zavišonių nuotekas. UAB „Eišiškių komunalinis ūkis“ valo prisijungusių prie centralizuoto nuotakyno 82 namų ūkių nuotekas Butrimonių k. Prie centralizuotos nuotekų tvarkymo sistemos yra prisijungę apie 25 % rajono savivaldybės teritorijos gyventojų. Tai – gana žemas rodiklis. Ši sistema plėstina.

Namų ūkiai, neprijungti prie centralizuotos nuotekų sistemos, nuotekas išleidžia į vietinius valymo įrenginius ir išsėmimo duobes (iš jų nuotekos yra išsiurbiamos ir išvežamos į nuotekų valyklas). Išsėmimo duobių nepakankamas sandarumas dažnai yra grunto ir gruntinių vandenių teršimo priežastis.

Paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymas. Paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymo sistema yra mažiausiai išplėtotą Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos miestų ir miestelių inžinerinės infrastruktūros sritis. Reljefo nelygumai kelia didelius reikalavimus lietaus vandens surinkimui. Tik nedidelės Šalčininkų rajono miestų ir miestelių dalies paviršinės nuotekos yra apvalomos, pvz., nuo degalinių teritorijų, tačiau didžioji surinktų lietaus nuotekų dalis neapvalytos išleidžiamos į atvirus vandens telkinius. Paviršinės nuotekos turi būti išvalomos pagal jų užterštumą tam skirtuose valymo įrenginiuose ir išleidžiamos į gamtinę aplinką. Tokios išleidžiamos apvalytos paviršinės nuotekos neturi daryti neigiamo poveikio aplinkai.

Elektros energijos tiekimas. Šalčininkų rajono savivaldybės elektros perdavimo ir skirstymo sistema yra Lietuvos energetinės sistemos dalis, susidedanti iš 330 kV ir 110 kV aukštos įtampos perdavimo linijų, bei elektros skirstymo vartotojams 35 kV, 10 kV, taip pat - žemos įtampos skirstomojo tinklo.

Šalčininkų rajono teritorijoje yra labai gerai išvystyta elektros tiekimo sistema, užtikrinanti patikimą ir kokybišką elektros energijos tiekimą vartotojams. Rajone yra įrengtos 110 kV transformatorių pastotės Šalčininkų miesto šiaurinėje dalyje ir ties Jašiūnų mstl. (pietų kryptyje)

bei 6-ios 35 kV transformatorių pastotės. Elektros energija reikiama galia ir įtampa yra tiekiamą visiems rajono ribose esantiems gyventojams per 10/0,4 kV transformatorines.

Elektros energijos gamyba Šalčininkų rajone yra išvystyta silpnai, neturi ženklios įtakos rajono energetikai. Elektros energiją gamina ir tiekia: Eišiškių mažoji hidroelektrinė; saulės energijos elektrinės.

Šilumos tiekimas. Šiluminė energija Šalčininkų rajone tiekiamą centralizuotai arba pasigaminama individualiose vartotojų šilumos gamybos katilinėse. Pagrindinis centralizuotai gaminamos šilumos tiekėjas Šalčininkų rajone yra UAB „Šalčininkų šilumos tinklai“. Centralizuotai tiekiamą šiluma yra aprūpinami visų Šalčininkų rajono miestų, Dieveniškų ir Jašiūnų miestelių ir kelių kitų gyvenamųjų vietovių šilumos vartotojai. Šilumos šaltiniuose generuota šiluma termofikacinio vandens tinklais perduodama vartotojams.

Pastatų aprūpinimą šiluma Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje reglamentuoja dokumentas „Šalčininkų rajono savivaldybės šilumos ūkio infrastruktūros plėtros specialiojo plano keitimas“. Šiame dokumente atskiroms gyvenamųjų vietovių teritorijoms – zonoms – yra nurodytas pastatų aprūpinimo šiluma būdas, kuris yra privalomas. Šiuo specialiuoju planu vadovaujamosi projektuojant naujus ar rekonstruojant esamus objektus.

Gamtinių dujų tiekimas. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorija yra dujofikuota. Šalčininkų rajonui dujos tiekiamos iš magistralinių gamtinių dujų linijų. Kadangi gamtinės dujos tiekiamos ir paskirstomos per dujų skirstymo stotis (DSS). Šiam tikslui į jas yra nutiestos magistralinio dujotiekio atšakos. Šalčininkų rajone yra 2 dujų skirstymo stotys: netoli rytinės Šalčininkų miesto ribos ir šalia Jašiūnų mstl. Šalčininkų miesto ir kitiems rajono vartotojams dujos yra tiekiamos skirstomojo dujotiekio linijomis per dujų reguliavimo punktus (DRP). Gyventojai dujas naudoja maisto gaminimui ir patalpų šildymui. Didžiausi dujų naudotojai rajone yra centralizuoto šilumos tiekimo (CŠT) katilinės ir pramonė.

Rajone dujų tinklai planuojami, projektuojami ir klojami įvertinus gamtinių dujų vartotojų skaičių ir jų perspektyvinius poreikius, statybos darbų sąmatą, eksploataavimo kaštus, techninius, ekonominius, ekologinius ir finansinius rodiklius bei atsiperkamumą.

Ryšiai ir telekomunikacijos. Ryšių infrastruktūrai priskiriama telekomunikacijų infrastruktūra ir paštas. Telekomunikacijų (fiksotojo ir judriojo telefoninio ryšio, interneto, signalizacijos) infrastruktūra Šalčininkų rajone yra pakankamai išplėtotą ir apima visą planuojamą teritoriją.

Lietuvos pašto tinklas veikia visame Šalčininkų rajone ir teikia įvairias paslaugas, įskaitant finansines.

Fiksuoto telefoninio ryšio paslaugas teikia AB „Telia Lietuva“. Šalčininkų rajone kabelinių telefono linijų tinklas yra pakankamai išplėtotas ir pasiekia visus svarbiausius urbanistinius rajono centrus. Prisijungimas prie interneto galimas tiek fiksuoto ryšio, tiek judriojo ryšio tinklais, bevielio ryšio zonose.

Internetu Šalčininkų rajone galima naudotis viešose interneto prieigose (švietimo įstaigose, bibliotekose, kultūros namuose, seniūnijose, bendruomenių centruose, pašto padaliniuose ir kt.).

Šalčininkų rajono teritorijoje yra pastatyti ir veikia judriojo (mobiliojo) ryšio infrastruktūros įrenginiai - šio ryšio bokštai.

Komunalinių atliekų tvarkymo sistema. Šalčininkų rajonas įeina į Vilniaus regiono atliekų tvarkymo sistemą. Šios sistemos koordinavimą, organizavimą ir administravimą vykdo VšĮ „Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centras“ (VAATC).

Gyventojų buityje, įstaigose, viešuosiuose pastatuose susidariusios, išrūšiuotos atliekos yra surenkamos specialiais konteineriais tam skirtose aikštelėse. Tinkamos perdirbimui atliekos yra nukreipiamos pramonei.

Visi rajono sąvartynai jau uždaryti, likusios po išrūšiavimo, netinkamos perdirbimui ar antriniam naudojimui atliekos yra išvežamos į Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centro (VAATC) nepavojingų atliekų sąvartyną Vidugirių k. 3, Vievio sen., Elektrėnų sav.

Didelių gabaritų atliekos (seni baldai, naudotos padangos ir pan.) bei buityje susidarančios pavojingos atliekos (akumulatoriai ir galvaniniai elementai, gyvsidabrio lempos ir termometrai,

dažų, lakų, tirpiklių atliekos ir jų tara, asbesto turinčios atliekos ir kt.) iš gyventojų yra nemokamai priimamos tam skirtose aikštelėse, įrengtose rajono miestuose bei miesteliuose. Iš visoje Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje esančių didelių gabaritų atliekų turėtojų jos yra surenkamos apvažiavimo būdu pagal grafiką.

Šalčininkų rajone vykdomas ir biodegrazuojančių (žaliųjų) atliekų (nupjautos žolės, sugrėbtų lapų, nugenėtų medžių ir krūmų šakų, augalų šaknų, piktžolių, vaisių, daržovių atliekų, medžio žievės, pjuvenų, drožlių, skiedrų,) surinkimas ir pervežimas į kompostavimo aikštelę (ŽAKA). Dabartiniu metu biodegrazuojančių atliekų surinkimo ir kompostavimo aikštelių skaičius rajone yra nepakankamas.

VIII SKYRIUS. SUSISIEKIMO INFRASTRUKTŪRA

Keliai. Per Šalčininkų rajoną eina magistralinis kelias (A15 Vilnius–Lyda) ir šeši krašto keliai (104 Šalčininkai–Kračkūnai, 105 Pirčiupiai–Eišiškės, 126 Šalčininkai–Eišiškės, 127 Varėna–Eišiškės, 176 Pirčiupiai–Jašiūnai, 202 Kirtimai–Pagiriai–Baltoji Vokė), kurie formuoja pagrindinį kelių karkasą. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2014 m. Šalčininkų rajono teritorijoje buvo inventorizuota apie 1163 km automobilių kelių, iš kurių keliai su patobulinta danga sudarė apie 166 km, keliai su žvyro danga – apie 652 km, grunto keliai – apie 345 km.

Šalčininkų rajone yra valstybinės reikšmės (magistraliniai, krašto ir rajoniniai) ir vietinės reikšmės viešo naudojimo keliai. Valstybinės reikšmės (magistralinius, krašto ir rajoninius) kelius valdo AB „Via Lietuva“, prižiūri – AB „Kelių priežiūra“ Rytų regiono Šalčininkų kelių tarnyba.

Automobilių transporto aptarnavimui Šalčininkų rajono savivaldybėje veikia 7 degalinės: 2 Šalčininkų mieste, 2 Jašiūnų miestelyje ir 3 rajono kaimo vietovėse. Degalinės savivaldybėje išdėstytos netolygiai.

Automobilizacijos lygis rajone nuolat auga. Valstybės duomenų agentūros 2024 m. duomenimis, Šalčininkų rajono savivaldybėje 1000-iui gyventojų teko 560 individualių lengvųjų automobilių, jau yra pasiektas Europos Sąjungos vidutinis automobilizacijos lygis (550-600 automobilių 1000-iui gyventojų).

Eismo intensyvumas. Beveik visuose valstybinės reikšmės rajono keliuose, nagrinėjamu laikotarpiu, stebimas transporto eismo intensyvumo didėjimas (išskyrus keliuose Nr. 105 Pirčiupiai–Eišiškės ir Nr. 104 Šalčininkai–Dieveniškės–Kračkūnai). Remiantis AB „Via Lietuva“ duomenimis, nuo 2021 m. iki 2024 m. vidutinis metinis paros eismo intensyvumo pokytis Šalčininkų rajono teritorijos magistraliniame kelyje A15 Vilnius–Lyda išaugo 6,9 % (nuo 5773 iki 6070 aut./parą, ruožo pr. 18,10 km – ruožo pb, 44,42 km), o kelyje Nr. 127 Babriškės–Varėna–Eišiškės pokytis sudarė 12,7 % (nuo 2405 iki 2711 aut./parą, ruožo pr. 32,28 km – ruožo pb, 46,78 km). Krašto reikšmės keliuose eismo intensyvumo kitimas buvo nepastovus, tačiau lyginant su 2021 m., stebimas eismo intensyvumo išaugimas.

Geležinkelis. Šalčininkų rajono teritoriją kerta tarptautinės reikšmės geležinkelio linija Vilnius–Minskas, priklausanti IXB transporto koridoriui Kijevas–Minskas–Vilnius–Klaipėda. Vis dėlto, rajono susisiekimo sistemoje geležinkelio transporto ryšiai su Baltarusija, nors istoriškai ir buvę svarbūs, šiuo metu yra neaktyviausia transporto schema. Keleivinis traukinių eismas su Baltarusija nutrauktas dar 2020 m., iki šiol nėra atnaujintas ir artimiausiu metu to daryti neketinama. Pagrindinės geležinkelio stotys savivaldybėje yra Šalčininkuose ir Jašiūnuose. Geležinkelio stotis Šalčininkuose naudojama tik vidaus transporto reikmėms (vyksta keleiviniai ir krovininiai traukiniai Vilniaus kryptimi), o tiesioginiai traukiniai į Baltarusiją nebevyksta.

Atkūrus Rūdninkų karinį poligoną, numatoma nutiesti naują apie 8,6 km ilgio geležinkelio vėžę, kuri atsišakotų nuo esamo geležinkelio, atkarpoje tarp Jašiūnų ir Stasylių, ties Dainavos kaimu. Nauja geležinkelio atšaka būtų nutiesta į Rūdninkų poligoną, įrengiant čia reikiamą geležinkelių infrastruktūrą (rampą, privažiuojamuosius kelius ir kt.). Tiesiant naują geležinkelio atšaką, numatoma įrengti pervažas kelyje Sližiūnai–Gerviškės–Narkušės bei Biržės gatvėje prie Dainavos kaimo.

.Kitos susisiekimo rūšys. Nors Šalčininkų rajone oro uosto nėra, tačiau netoliese esantis Vilniaus oro uostas suteikia galimybę pasinaudoti puikiai išvystyta oro transporto infrastruktūra ir užtikrina patogų susisiekimą su užsienio šalimis.

Šalčininkų rajone, net turint Merkį ir jo intakus, jų laivybos galimybės yra ribotos dėl mažo upių gylio, trumpo nuotolio navigacijai ir infrastruktūros trūkumo.

Rajone dviračių ir pėsčiųjų takų infrastruktūra išplėta nepakankamai – rekreacinėse teritorijose, tokiose kaip Rūdninkų giria ar prie Merkio upės, dviračių trasos fragmentiškos, o jungtys su kitomis savivaldybėmis neišspręstos. Tai riboja tiek vietinių gyventojų, tiek turistų galimybes patogiai keliauti ekologiškais transporto priemonėmis.

IX SKYRIUS. KULTŪROS PAVELDO OBJEKTAI

Esamo Šalčininkų rajono Bendrojo plano Nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendinių charakteristika ir reikšmingiausių Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sklaida miesto teritorijoje.

Esamos būklės dalyje išanalizuota, kaip laikotarpyje nuo Šalčininkų rajono teritorijos Bendrojo plano patvirtinimo iki 2025 m. 05 mėn. buvo realizuojama pagrindinė Bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendinių nuostata – išsaugoti kultūros paveldą, kaip neatskiriamą ir integruotą kraštovaizdžio elementą ir perduoti jį ateities kartoms. Tai yra, kaip buvo saugomi ir tvarkomi rajono kultūros paveldo objektai – vietovės, archeologinės vietos, statinių kompleksai, pavieniai statiniai, istoriniu memorialiniu požiūriu reikšmingos vietos, memorialiniai statiniai, įvykių vietos, reprezentuojantys istorinę rajono aplinką, atspindintys istorijos etapus, formuojantys rajono įvaizdį, padedantys išsaugoti ir išryškinti rajono savitumą.

Šalčininkų rajono teritorijos nekilnojamojo kultūros paveldo dalyje buvo detalizuotos Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane numatytos kultūros paveldo teritorijų saugojimo ir naudojimo sistema bei gairės. Dalies „Kultūros paveldo teritorijų naudojimas ir apsauga“ tikslas – užtikrinti kultūros paveldo teritorijų tvarkymą bendroje teritorijos raidoje, integruojant jas į kultūrinio kraštovaizdžio teritorinę apsaugą. Kultūros paveldo teritorijų apsaugos užtikrinimui numatytas objektų tinkamas panaudojimas, kuris garantuotų nekilnojamojo kultūros paveldo išlikimą. Bendrajame plane buvo atsižvelgta į tuomet esamą įstatyminę bazę, atliktus mokslo tyrimo darbus, specialiuosius planus, realią padėtį, ir tuometines rajono vystymosi tendencijas.

Bendrojo plano kultūros paveldo dalis nustatė teritorijos nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybos ir naudojimo prioritetus bei priemones, užtikrinančias kultūros paveldo objektų išsaugojimą, vadovaujantis Lietuvos nacionaline darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89-2039), kur nurodoma, kad Lietuvos kultūrinio savitumo išsaugojimas yra vienas iš Lietuvos darnaus vystymosi prioritetų.

Sprendiniai atitiko tuometinį Lietuvos teritorijos bendrąjį planą, kuris įtvirtino principą, kad kultūros paveldo išsaugojimą būtina vertinti kaip svarbų veiksnių, įtakojančių vietovės ekonominę plėtrą (1 str. 3 sk, Žin., 2002, Nr. 110-4852).

Nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimas traktuotas, kaip neatsiejama integrali Šalčininkų rajono teritorijos plėtros dalis. Pagrindinė strateginė kryptis – plano sprendiniai atitiko integralios kultūros paveldo apsaugos sampratą – turėjo būti siekiama kultūros paveldo objektų išsaugojimo, skatinant jo naudojimą visuomenės reikmėms.

Sprendiniai buvo siejami su gamtos paveldo apsaugos reikalavimais ir atitiko aplinkos tvarkymo tikslus, nustatytus Lietuvos ratifikuotoje Europos kraštovaizdžio konvencijoje (5 ir 6 str., Žin., 2002, Nr. 104-4621):

Pastaraisiais metais didelis dėmesys buvo skiriamas kultūros paveldo vertybių apskaitos dokumentams: buvo tikslinami objektų duomenys – teritorijų ir apsaugos zonų ribos, vertingosios savybės. Prioritetas buvo teikiamas dominuojantiems ir reikšmingiausiems kultūros paveldo objektams.

Teritorijų planavimui svarbūs Šalčininkų rajono kultūros paveldo objektai yra reikšmingi ne tik rajono, regiono, bet ir nacionaliniu mastu. Gausiausias Šalčininkų rajone yra – statinių ir statinių bei kompleksų, urbanistikos paveldo vietovių – vietovių paveldas. Išlikę keleto dvarų sodybų didesni ar mažesni fragmentai. Rajone 1992 m. įsteigtas vienintelis Lietuvoje Dieveniškų istorinis regioninis parkas, kurio teritorijoje vyrauja kaimiškas kraštovaizdis, yra kultūros paveldo objektų sankaupų, įvairus reljefas. Kaip urbanistinio-statinių paveldo sankaupas galima įvardinti Eišiškių miestą, Dieveniškų miestelį, etnoarchitektūrinius gatvinius režinius kaimus, kurių trys – Poškonys, Rimašiai ir Žižmai įtraukti į NKV registrą. Kaimai ir Dieveniškų miestelis yra Dieveniškų istoriniame regioniniame parke.

Nuo 2014-07-15 įsigaliojo Dieveniškų istorinio regioninio parko tvarkymo planas. Dieveniškų istoriniame regioniniame parke yra keturi etnokultūriniai draustiniai, Poškonių, Rimašių ir Žižmų, kuriuose saugomi etnokultūriniai gatviniai režiniai kaimai su savita planine, erdvine, tūrine ir užstatymo struktūra, kaimų režine žemėnauda, juose esančius kultūros paveldo objektus ir jų aplinka, tradicinę statinių architektūrinę išraišką, etnines tradicijas bei tradicinę gyvenseną. Poškonių draustinyje saugomi Poškonių (senoji dalis), Didžiulių, Didžiulių, Grybiškių, Kmielnikų, Lastaučikų, Padvarių, Siaurimų, Šiudainių kaimai, Rimašių – Rimašių ir Pupiškių kaimai, Žižmų – Žižmų.

Dieveniškų istoriniame regioniniame parke yra Dieveniškų urbanistinis draustinis – saugoma Dieveniškų miestelio urbanistinė struktūra su centrine aikšte ir XVIII a. pabaigos – XX a. pr. Švč. Mergelės Marijos Rožančinės bažnyčios statinių kompleksu ir kitais istoriniais statiniais.

Istoriniame regioniniame parke kultūros paveldo objektai tvarkomi pagal regioninio parko tvarkymo planą.

Eišiškių miestas, Dieveniškų miestelis, Poškonių, Rimašių ir Žižmų kaimai įtraukti į NKV registrą. Yra parengti Eišiškių miesto, Poškonių, Rimašių ir Žižmų kaimų vertingųjų savybių nustatymo aktai

Archeologijos paveldo objektai – piliakalniai išsidėstę daugiausia upių slėniuose. Minėtina vad. Eišiškių pilis prie Eišiškių miesto, Yra didelių kapinynų, liudijančių, kad šioje teritorijoje jau seniausiais laikais buvo gyvenvietės.

Šalčininkų rajone iš dvarų sodybų, paplitusių įvairiose rajono vietose, daugiau ar mažiau išliko Jašiūnų dvaro sodyba, Norviliškių rezidencinė pilis, mediniai Vilkiškių dvaro rūmai, Šalčininkų dvaro rūmai, Mikniškių dvaro sodyba su cerkve. Sakralinių pastatų NKV registre registruoti – Eišiškių Kristaus Žengimo į dangų bažnyčios, Dieveniškų Švč. Mergelės Marijos Rožančinės bažnyčios, Turgelių Švč. Mergelės Marijos ėmimo į dangų kompleksai ir kt. (internetinė prieiga <https://kvr.kpd.lt/#/> žiūr. 2025-05). šiuo metu registre esantys objektai, tačiau ne visi jie reikšmingi teritorijų planavimui (dalis jų virtę objektų vertingosiomis savybėmis, yra pastatų viduje, sodybų teritorijose ir t. t.) ir neužfiksuoti Bendrojo plano grafiniėje dalyje bei pateikiamuose sąrašuose. Registre esantis objektų skaičius nuolat kinta.

Nustatytos tvarkymo darbų kryptys:

- Urbanistikos paveldo vietovėms paveldotvarkos projektai;
- Archeologinių vietovių apsaugos prioriteto zonai – konservavimo kryptis;
- Memorialinėms, istorinėms - laidojimo, įvykių vietoms – konservavimo kryptis;
- Statinių kompleksams, statiniams – konservavimo ir restauravimo, dalinio atkūrimo kryptis.

2025 m pavasario LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registro duomenys užfiksuoti internetinėje prieigoje <https://kvr.kpd.lt/#/> žiūr. 2025-05). Registre esantis objektų skaičius nuolat kinta, todėl tekste skaičius nepateikiamas.

Nekilnojamojo kultūros paveldo objektai (toliau NKPO) – vyraujantis urbanistinis vertingųjų savybių pobūdis

Eišiškių miesto istorinė dalis (17079)

2024 m. atliktas Eišiškių istorinio centro duomenų patikslinimas, nustatytos XIV a. vid. – XX a. I p. susiformavusias dvi atskiras miesto dalis apimančios vertingos teritorijos ribos. Nustatytas regioninis reikšmingumo lygmuo, išskirtos panoramos, atviros, uždaros erdvės, siluetas, perspektyvos, tūrinės erdvinės struktūros sandara, užstatymo tipai, bruožai, gamtiniai elementai, išklotinės, pastatai ir kt.

Dieveniškų miestelis (17078) – vertingųjų savybių aktas dar neparengtas. Dar 1969 m. įtraukus miestelį į vietos reikšmės urbanistikos paminklų sąrašą buvo nustatyta, kad saugoma miestelio plano struktūra su aikšte, vertingi pastatai.

Etnoarchitektūrinių kaimų – Poškonių, Rimašių ir Žižmų yra parengti vertingųjų savybių nustatymo aktai, kai kurių sodybų pastatai įrašyti į NKV registrą.

NKPO, kur vyrauja archeologinis vertingųjų savybių pobūdis

Archeologijos objektų apsaugos ir tvarkymo prioritetas - moksliniai tyrinėjimai. objektai saugojami moksliniam pažinimui ir viešajam pažinimui ir naudojimui. Tai piliakalniai, kapinynai, pilkapynei, atskiri pilkapiai ir t. t.

Archeologinių objektų apsaugos ir tvarkymo tikslas visumoje buvo įgyvendinamas.

Reikšmingiausi NKPO, kur vyrauja architektūrinis ir/ar dailės vertingųjų savybių pobūdis

Vienintelė taip gerai išlikusi dvaro sodyba Šalčininkų rajone yra Jašiūnų dvaro sodyba. Kompleksą sudaro vėlyvojo klasicizmo dvaro rūmai, svirnas, ledainė, kumetynas, arklidė, parkas. Sodyba privatizuota, tvarkoma, joje vyksta įvairūs renginiai. Išlikę, naudojami ir tvarkomi atskiri dvarų sodybų pastatai – Šalčininkų, Vilkyškių, Norviliškių pilis ir kt.

Jašiūnų dvaro sodyba (945) tai Respublikinės reikšmės architektūros paminklas ir vienas iš pagrindinių traukos objektų Šalčininkų rajone. Jašiūnų dvaro sodyba laikoma antru pagal reikšmingumą tokio tipo kultūros paveldo objektu Lietuvoje po Verkių rūmų. Sodybos dvaro rūmai yra Šalčininkų rajono kultūros centro padalinys.

Kompleksą sudaro vėlyvojo klasicizmo Jašiūnų dvaro sodybos rūmai (595); Jašiūnų dvaro sodybos oficina (26255); Jašiūnų dvaro sodybos arklidė-namas (26256); Jašiūnų dvaro sodybos svirnas (26257); Jašiūnų dvaro sodybos pirmas kumetynas (26258); Jašiūnų dvaro sodybos skalbykla (26259); Jašiūnų dvaro sodybos antras kumetynas (26260); Jašiūnų dvaro sodybos tvora ir vartai (26261); Jašiūnų dvaro sodybos parkas (26262). Per Merkį nutiestas Jašiūnų dvaro tiltas.

Dvaro puošmena – jo parkas, jame yra sukurtos raiškios želdinių kompozicijos, plastiško kontūro medžių masyvai, vinguriuojantys takai, taip pat parke auga apie 30 rūšių spygliuočių ir lapuočių medžių. Sodyba tvarkoma, joje vyksta įvairūs renginiai.

Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentai (596). Kompleksą sudaro Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų rūmų liekanos (35937); Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų oficinios liekanos (35938); Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų arklidės liekanos (35939); Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų ledainės liekanos (35940); Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų vartų liekanos (35941); Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų koplytėlė su skulptūra „Kristus, nešantis kryžių“ (35942).

Dvaras ir jo pastatai buvo 18-ajame amžiuje, Abiejų Tautų Respublikos (ATR) laikotarpiu, veikusios Paulavos (Pavlovo) respublikos teritorijos dalis. Merkinė garsi savo istorija – XVIII a. antrojoje pusėje čia gyvavusia Paulavos respublika, kurią įkūrė tuometinis Merkinės dvarininkas Povilas Ksaveras Bžostovskis, kuris panaikino tuo metu klestėjusią baudžiavą – lažą pakeitė mokesčiu. Įkūrė valstiečių savivaldos bendruomenę su dvejų rūmų parlamentu.

Iki mūsų dienų liko tik Paulavos dvaro – XVIII a. antrosios pusės – XIX a. pirmosios pusės pastatų liekanos, iš kurių dar galima atpažinti rūmus, oficiną, bokštą-ledainę, arklides. Buvusiam dvarui priklauso ir koplytstulpio bei vartų liekanos. Pastatus supa senas sulaukėjęs parkas.

Šalčininkų rajono savivaldybės pastangomis šis kultūros paveldo objektas buvo perimtas iš Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos ir 2012 m. pritaikytas lankymui. Geriausiai iš visų pastatų išsilaikiusiu ledainė – lobynas, t. y. maisto atsargų, dvaro dokumentų ir kitų daiktų laikymo pastatas. 2023 metais Šalčininkų rajono savivaldybė, dalyvaudama Kultūros paveldo departamento Paveldotvarkos programoje, baigė ledainės tvarkybos darbus. 2025 metais pradėtas rengti Merkinės dvaro, kuriame 18-ojo amžiaus antroje pusėje veikė istorinė Paulavos respublika, oficinios tvarkybos darbų projektas. Darbus planuojama baigti per tris metus. Atnaujintas pastatas taps daugiafunkce erdve: čia vyks kūrybinės dirbtuvės, konferencijos, ekspozicijos.

Rajone taip pat yra išlikę ir kiti naudojami ir tvarkomi atskiri dvarų sodybų pastatai – Šalčininkų dvaro sodyba (599), Vilkyškių dvaro sodybos fragmentai (602), Norviliškių palivarko sodybos pastatų kompleksas (1335) ir kt.

NKPO, kur vyrauja istorinis, memorialinis vertingųjų savybių pobūdis

Čia gyveno ir kūrė žymūs žmonės su jų vardais siejami svarbūs kultūros paveldo objektai: (38336) Jašiūnų dvaro senųjų kapinių kompleksas, Šalčininkų rajono sav., Jašiūnų sen., Jašiūnų mstl.; (43293) Lietuvos karių kapai, Šalčininkų rajono sav., Jašiūnų sen., Jašiūnų mstl., M. Balinsio g. 49A; (38353) Eišiškių žydų senųjų kapinių komplekso žydų senosios kapinės kapinės, (1925) Eišiškių, Gornostajiškių piliavietė, Šalčininkų rajono sav., Eišiškių sen., Gornostajiškių k., Šalčininkų rajono sav., Eišiškių sen., Gornostajiškių k.; (946) Tabariškių Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios statinių kompleksas, Šalčininkų rajono sav., Turgelių sen., Tabariškių k., Bažnyčios g. 3; (945) Jašiūnų dvaro sodyba, Šalčininkų rajono sav., Jašiūnų sen., Jašiūnų mstl., Jono Sniadeckio g. 2, 4; (596) Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentai, Šalčininkų rajono sav., Turgelių sen., Merkinės k., ir kt.

NKPO, kur vyrauja mitologinis vertingųjų savybių pobūdis

Šalčininkų rajono savivaldybėje yra mitologinių akmenų: (25147) Didžiulių akmenys, Šalčininkų rajono sav., Poškonių sen., Didžiulių k. Šį kompleksą sudaro (3217) Didžiulių akmenų akmuo, vad. Jankeliu ir (3218) Didžiulių akmenų akmuo, vad. Jankeliuku; (1930) Dieveniškių akmuo, vad. Moku, Generolu Moku, Šalčininkų rajono sav., Dieveniškių sen., Skraičionių k.; (1931) Žižmų akmuo, vad. Užkeikta svodba, Šalčininkų rajono sav., Dieveniškių sen., Žižmų k.

Šalčininkų rajono kultūrinis kraštovaizdis ir erdvinės struktūros savitumą sudarantys elementai

Šalčininkų rajonas yra vienas iš nedaugelio rajonų, kuriame yra gana neblogai išsilaikiusi archainio kraštovaizdžio struktūra. Čia yra gausiai išlikusių gatvinių valakinio laikotarpio kaimų kartu su šio laikotarpio žemėvaldų struktūra bei kraštovaizdžiu. Siekiant išsaugoti tokią kraštovaizdžio struktūrą, rajone jau yra įsteigtas Dieveniškių istorinis regioninis parkas, kuriame telkiasi didžiausia sancaupą istorinio laikotarpio kaimų. Taip pat rajone yra kitų, dar nesaugomų, tačiau kraštovaizdžio struktūroje reikšmingų elementų – miestų, miestelių, bažnytkaimių, kurie savo siluetais, panoramomis ir vidaus erdvėmis sudaro rajono gyvenamųjų vietovių erdvinės struktūros savitumą.

Šalčininkų rajono kultūrinis kraštovaizdis vertinamas išskiriant patraukliausias vizualiai suvokiamas gyvenamųjų vietovių erdvinės struktūros kompozicijas, kurios susiklostė kaip darnaus gamtinės aplinkos ir žmogaus veiklos sambūvio rezultatas.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje išskiriami šie pagrindiniai erdvinės struktūros savitumą sudarantys elementai: urbanistinio karkaso struktūra – miestų, miestelių ir kaimų išsidėstymas, užstatymo pobūdis, išskirtiniai miestų, miestelių ir kaimų pastatai, vidaus erdvės, miestelių ir kaimų ryšys su išorės aplinka, gamtinė aplinka (reljefas, vandens telkiniai, želdynai), kultūros paveldo objektai – dvarų sodybos, piliakalniai, o taip pat kiti istoriniai bei semantiniai ženklai, kuriantys vietovės išskirtinumą.

Bendrajame plane įvertinami šie pagrindiniai Šalčininkų rajono erdvinės struktūros savitumą sudarantys elementai:

Miestų, miestelių ir kaimų išsidėstymas – urbanistinio karkaso struktūra

Šalčininkų rajono urbanistinio karkaso centrą sudaro trys miestai – iš kurių du istoriniai miestai – Šalčininkai ir, Eišiškės bei vienas naujas – Baltosios Vokės miestas. Šie miestai valstybinės ir vietinės reikšmės kelių tinklo sujungiami su rajono miesteliais ir kaimais. Šalčininkų rajono miestai ir miesteliai išsidėstę vidutiniškai 10-15 km atstumu. Tarp jų kas 3-5 km išsidėstę kaimų gyvenvietės.

Toks miestelių ir kaimų išsidėstymas yra būdingas Rytinei Lietuvos teritorijai ir tai sudaro viena iš pagrindinių rajono urbanistinio karkaso savitumų. Todėl tokia urbanistinio karkaso struktūra turi būti įvertinama ir išlaikoma.

Miestų, miestelių ir kaimų savitumą sudarantys elementai išorės aplinkoje:

Kaip svarbiausi kultūrinio kraštovaizdžio komponentai yra vertinami miesteliai, bažnytkaimiai ir kaimai. Vertinamas jų ryšys su išorės aplinka – vertinami urbanistines teritorijas supantys natūralus elementai, kaip agrarinės teritorijos, miškai, vandens telkiniai, taip pat nagrinėjami išorės aplinkoje suvokiami siluetai ir panoramos.

Šalčininkų rajone išskiriamos šios pagrindinės gyvenamosios vietovės, kurios turi raiškius siluetus ir panoramas: Turgeliai, Kalesninkai, Eišiškės. Svarbiausios Turgelių, Eišiškių, Kalesninkų panoramos bei siluetai atsiveria nuo pagrindinių kelių bei kitų apžvalgos taškų, kurie jau suvokiami 4-5 km atstumu.

Vaizdingos senųjų kaimų panoramos – Poškonių, Dieveniškių ir kt. Jei miestelių pagrindinius siluetų akcentus sudaro bažnyčių bokštai, tai kaimų panoramose ypač charakteringi senųjų kluonų tūrai, kurie savo stambiais stogais formuoja vientisą monumentalų kaimų vaizdą.

Siekiant išsaugoti šių kraštovaizdžio panoramų su miestelių ir kaimų siluetais savitumą, būtina įvertinti jų apžvalgos sąlygas – apžvalgos trasas, apžvalgos laukus, o taip pat kraštovaizdžio elementų erdvinės struktūros pobūdį bei vizualinę kokybę.

Miestų, miestelių ir kaimų savitumą sudarantys elementai vidaus erdvėse:

Svarbią reikšmę gyvenamųjų vietovių erdvinės struktūros savitumui, taip pat turi miestų, miestelių ir kaimų vidaus erdvės. Šalčininkų rajone ypač savitos istorinio – valakinio laikotarpio kaimų vidaus erdvės, su būdingu pastatų galais į gatvių erdvę orientuotu užstatymu. Tokio užstatymo fragmentai dar gana ryškūs ir kituose miesteliuose, taip pat miestuose (Eišiškės, Šalčininkai).

Miestelių, bažnytkaimių vidaus erdvėse taip pat atsiveria įvairios gatvių, aikščių perspektyvos su minėtu miesteliams ir kaimams būdingu užstatymu, čia esančiais išskirtiniais pastatais, bažnyčių akcentais, dominantėmis. Taip pat išskirtinos dvarų sodybos, jau minėtos gatvinių kaimų vidaus perspektyvos, kurios dažnai būna paskendusios želdinių aplinkoje. Šie erdvinės struktūros elementai papildo ir sustiprina išorės aplinkoje suvokiamus kraštovaizdžio ypatumus, kurių respektavimas itin svarbus plėtojant gyvenamųjų vietovių užstatymą, tvarkant viešąsias erdves ir kt..

Kai kurių pagrindinių gyvenamųjų vietovių erdvinės struktūros savitumo elementai – panoramos, siluetai, vidaus erdvės pateikiami priedų 2 lentelėje žemiau.

X SKYRIUS. ESAMOS BŪKLĖS IŠVADOS

Urbanistinės plėtros tendencijos

1. 2010 metais patvirtinto Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano urbanistinės struktūros vystymo sprendiniai atitiko pagrindines teritorijų vystymo kryptis – intensyviausiai vystėsi nustatytų urbanistinės aglomeracijos zonų centrai – Šalčininkai, Jašiūnai. Tačiau daugumoje urbanistinių centrų urbanistinė plėtra nebuvo intensyvi. Plėtrai išskirtos teritorijos išlieka tolimesniu potencialu, sprendžiant rajono miestų, miestelių ir kaimų vystymą.
2. Pastaruoju dešimtmečiu nuo 2015 m. iki 2025 m. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos panaudojimas statyboms keitėsi nežymiai. Šiuo laikotarpiu išaugo užstatytų teritorijų plotas tenkantis vienam gyventojui. Tą lėmė naujai statomi pastatai, o taip pat šiame laikotarpyje sumažėjęs gyventojų skaičius. Jei 2015 m. vienam gyventojui tenkantis užstatytų teritorijų plotas sudarė 129 m², tai 2025 m. šis plotas jau siekė 142 m². Šalčininkų rajone didžiąją naujų užstatytų teritorijų dalį sudaro nauja individualių namų statyba naujai kuriamuose kvartaluose, kuriamos naujos sodybos.
3. Įvertinus socialinę, ekonominę aplinką, tikslinga siekti efektyvaus esamų visuomeninių komercinių, pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijų naudojimo. Atskirais atvejais, esant pagrindimui, gali būti numatyta šių teritorijų perspektyvinė plėtra.
4. Vienas pagrindinių rajono teritorijos vystymąsi lemiančių veiksnių yra Rūdinkų karinio poligono atkūrimas ir jo plėtojimas. Planuojama, kad vienu metu poligone galės gyventi iki 3 tūkst. karių, o kartu su laikinai apsistojusiais kariais – net iki 4,5 tūkst. Tokio objekto veiklai bei jo aptarnavimui kyla naujų inžinerinės infrastruktūros, socialinių objektų poreikis. Kartu šio objekto veikla sudaro naujas galimybes rajono ekonominiam augimui, o taip pat demografinės situacijos gerinimui.
5. Siekiant racionalaus savivaldybės teritorinio vystymosi, būtina įvertinti kompaktišką gyvenviečių užstatymo plėtojimą, žemės ūkio teritorijų išlaikymą, rekreacinės aplinkos išsaugojimą. Remiantis LR teritorijos bendrojo plano sprendiniais, tikslinga taip pat vykdyti apleistų užstatytų teritorijų konversiją, pritaikant jas naujam panaudojimui. Taip pat būtina įvertinti viešųjų atskirųjų želdynų formavimo svarbą, nustatyti ypač raiškaus kraštovaizdžio apsaugą.

Ekonominė aplinka

6. Šalčininkų rajono savivaldybės darbo rinkos situacija išlieka problematiška. 2020–2024 m. laikotarpiu užimtų gyventojų skaičius mažėjo (-5,56 % mažėjimas), tačiau užimtumo lygis nežymiai (0,4 %) išaugo. Registruotas nedarbas rajone 2024 m. siekė 10,0 %. Rajono savivaldybė pasižymi neaukštu tiek materialinių, tiek užsienio investicijų lygiu. Vienam gyventojui rajone 2024 m. teko 1 713 Eur, o tai beveik 3 kartus mažiau už šalies ir apie 4,7 karto mažiau už apskrities investicijas. Vienam rajono gyventojui 2023 m. teko vos 223 Eur tiesioginių užsienio investicijų. Tiesioginės užsienio investicijos rajono savivaldybėje 2024 m. siekė 10,56 mln. Eur. Vienam rajono gyventojui 2024 m. teko 354 Eur tiesioginių užsienio investicijų, kas yra mažiau nei šalyje ir apskrityje. Tokia situacija rodo susiklosčiusią vietinėmis investicijomis labiau grįstą vidaus ekonomikos sistemą, kuri nors ir negali lemti spartaus ekonominio kylimo, sąlygoja ypač svarbų rajono ekonominės situacijos stabilumą. Analizuojant 2025 m. pradžioje veikiančių įmonių pagal darbuotojų skaičių grupes, galima teigti, kad Šalčininkų rajone dominuoja mažos įmonės, turinčios nuo 0 iki 9 darbuotojų, sudariusios 80,53 % visų veikiančių įmonių. Tai sudaro savitą rajono ekonominę struktūrą, kuri ateityje gali pasižymėti didesniu lankstumu bei tvariu darbo vietų augimu.

Demografinė situacija

7. Šalčininkų rajono savivaldybėje paskutiniu laikotarpiu demografinės situacijos tendencijos nebuvo vienodos, todėl demografinė situacija rajone vertinama ilguoju ir trumpuoju laikotarpiu. Ilguoju laikotarpiu (nuo 2015 iki 2025 m.) demografinės kaitos tendencijos laikytinos neigiamomis. Gyventojų skaičius nagrinėjamu laikotarpiu rajone mažėjo (nuo 32 978 iki 29 822 gyv.) ir šis pokytis sudarė apie (-9,57 %). Tačiau trumpuoju laikotarpiu (nuo 2021 iki 2025 m.) mažėjančios demografinės tendencijos labai nežymios (nuo 30 052 iki 29 822 gyv.) ir pokytis vos (-0,77 %). Šalyje tuo laikotarpiu gyventojų skaičiaus pokytis sudarė 2,83 %. Rajono savivaldybėje ilgajame laikotarpyje gyventojų skaičiaus mažėjimas yra nulemtas tiek migracijos (išvykdavo gyventojų daugiau, nei atvykdavo), tiek natūralios gyventojų kaitos faktorių (gyventojų mirtingumas dvigubai didesnis nei gimstamumas). Trumpajame laikotarpyje (nuo 2021 m.) gyventojų skaičiaus didėjimą lemia teigiama migracija, tačiau natūrali kaita išlieka ir toliau neigiama.
8. Gyvenamasis fondas Šalčininkų rajone nuo 2020 m. iki 2024 m. išaugo 3,83 %, tuo tarpu apskrityje minėtas pokytis sudarė 8,27 %, šalyje – 5,74 %. Vienam savivaldybės gyventojui tenkantis naudingas plotas 2024 m. siekė 37,2 m² ir buvo mažesnis už apskrities (37,3 m²) ir šalies (38,9 m²) vertes. Bendras būstų skaičius rajone nuo 2020 iki 2024 m. padidėjo 381 būstais ir šis pokytis sudarė 2,55 % (apskrityje – 6,58 %, šalyje – 4,35 %).
2022 m. pabaigoje Šalčininkų rajono savivaldybės būsto fonde buvo 304 būstai (109 būstai – socialiniai: 36 – rajono miestuose, 73 – rajono seniūnijose). Rajone iš 380 daugiabučių renovuota 40 namų.
Aprūpinimo būstu situacija atitinka bendrą šalies būklę, siekiant gerinti gyvenamojo būsto kokybę, tikslinga jo plėtra.

Gamtinė aplinka

9. Šalčininkų rajono savivaldybė kraštovaizdžio geografijos požiūriu ir remiantis Lietuvos nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo planu dalinama į du kraštovaizdžio tvarkymo ruožus. Šalčininkų rajono *šiaurinė dalis* yra pietų Pabaltijo žemumų ruože – pietryčių Lietuvos (Dainavos) žemumų srities, Merkio vidurupio miškingame, pelkėtame mažai agrarizuotos lygumos rajone (Nr. 42) (Baltosios Vokės, Jašiūnų, Gerviškių, Pabarės seniūnijos). Rajono *pietinė ir rytinė kraštovaizdžio dalys* patenka į Vidurio Baltarusijos aukštumų ruožą:
  - pietinė ruožo dalis priskiriama pietų Nalšios (Ašmenos) aukštumų srities, Eišiškių mažai miškingam, agrarinės pakilumos rajonui (Nr. 47) (Eišiškių, Kalesninkų, Dainavos, Butrimonių, Dieveniškių seniūnijos);
  - rytinė ruožo dalis priskiriama pietų Nalšios (Ašmenos) aukštumų srities, Medininkų miškingam, agrarinio kalvyno rajonui (Nr. 48) (Poškonių, Turgelių, Akmeninės seniūnijos).
10. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje ypač saugomų teritorijų (26 draustinių, 1 valstybinio parko ir 2 biosferos poligonų) sistema užima 41 304,20 ha, t. y. 27,7 % rajono teritorijos ploto. Iš saugomų teritorijų paminėtina kompleksinė saugoma teritorija – Dieveniškių istorinis regioninis parkas.
Į administracines Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos ribas didesne ar mažesne dalimi patenka 20 „Natura 2000“ teritorijų (2 PAST ir 18 BAST teritorijų), praktiškai visos jos persidengia su ypač saugomomis teritorijomis.
Rajono savivaldybėje gamtinis karkasas užima apie 68,68 % rajono teritorijos ploto. Struktūriškai gamtinio karkaso teritorijų tarpe vyraujančią dalį – 49,66 % sudaro geosistemų vidinio stabilizavimo arealai, geoekologinės takoskyros sudaro 27,44 % ir migraciniams koridoriams tenka 22,89 % gamtinio karkaso teritorijų ploto (*Merkio,*

Visinčios, Šalčios, Juodupės, Versekos, Kamenos, Drukupės, Nezdilės, Turės, Beržuonos, Beržės ir kt. upių migracijos koridoriai).

Kultūros paveldo apsauga

11. Šalčininkų rajonas yra vienas iš nedaugelio šalies rajonų, kuriame yra Lietuvos senųjų kaimų gyvenviečių sankaupos arealas su tradicinės architektūros pastatais, valakinio laikotarpio žemėvaldų bei žemėnaudų struktūra. Rajone nemažai dvarų sodybų, sakralinio, archeologinio paveldo objektų.
12. Ypač svarbią reikšmę rajono erdvinės struktūros savitumui turi kultūrinio kraštovaizdžio elementai – miestų, miestelių ir kaimų panoramos, siluetai, kurie atsiveria iš daugelio išorės aplinkos perspektyvų. Kaip vieni reikšmingiausių išskirtini Turgelių, Kalesninkų, Eišiškių siluetai. Dar gausiau istorinių perspektyvų atsiveria miestų, miestelių ir kaimų vidaus erdvėse su sakraliniais pastatais, istorinio valakinio laikotarpio užstatymu. Vidaus erdvėse ypač reikšmingos senųjų kaimų – Poškonių, Dieveniškių, Rimašių, Žižmų ir kt. perspektyvos.
13. Šalčininkų rajono savivaldybėje buvo realizuojama pagrindinė Bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendinių nuostata – išsaugoti kultūros paveldą kaip neatskiriamą ir integruotą kraštovaizdžio elementą ir perduoti jį ateities kartoms. Buvo ir yra nustatinėjamos ir tikslinamos objektų vertingosios savybės, teritorijų ribos. Statiniai restauruojami, pagal galimybes pritaikomi naudojimui. Pritaikyti lankymui dalis piliakalnių, jie naudojami įvairiems renginiams, susijusiems su tautos istorija, kultūra. Tvarkomi želdiniai, vystoma informacijos infrastruktūra. Nuolat vykdoma kultūros paveldo būklės stebėseną.

Inžinerinė infrastruktūra

14. Šalčininkų rajono savivaldybė susisiekimo sistemos gerinimui numatė prioritetinius susisiekimo infrastruktūros plėtros ir rekonstrukcijos uždavinius: padidinti rajono magistralinių kelių tinklo tankį pagal Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano susisiekimo dalies sprendinius; pakelti esamo krašto kelio Nr. 176 Pirčiupiai–Jašiūnai kategoriją iki magistralinio kelio, jį rekonstruojant ir nutiesiant Jašiūnų šiaurinę transporto jungtį ar aplinkkelį; pakelti esamo rajoninio kelio Nr. 3937 atkarpos Jašiūnai–Turgeliai kategoriją iki magistralinio kelio, jį rekonstruojant ir nutiesiant Turgelių šiaurinę aplinkkelį; atlikti esamų ir naujų gatvių bei kelių rekonstrukcijos ir tiesimo darbus, pagerinant dangas, techninius parametrus, padidinant tinklo rišlumą ir pagerinant bendrą tinklo struktūrą; modernizuoti esamą magistralinio geležinkelio liniją bei numatyti estakadas geležinkelio pervažose ties Jašiūnais ir Šalčininkais.
15. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje geriamojo vandens tiekimo ir buitinių nuotekų šalinimo centralizuotos sistemos daugiausia yra išvystytos ir išplėtos Šalčininkų rajono miestuose. Paviršinių (lietaus) nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistema tėra menkai išvystyta, trūksta šių nuotekų valyklų. Centralizuoto šilumos tiekimo sistema yra išvystyta, atitinka poreikius. Aprūpinimo elektra sistema, fiksuotojo ir judriojo telefoninio ryšio infrastruktūra, atliekų tvarkymo sistema yra gerai išplėtos. Inžinerines infrastruktūros sistemas yra poreikis techniškai tobulinti ir plėsti.

Naudingosios iškasenos

16. Šalčininkų rajono savivaldybėje iš viso yra 35 naudingųjų iškasenų telkiniai. Daugiausia rajone yra durpių telkinių – 19, žvyro – 7, smėlio ir žvyro – 6, molio – 2, smėlio – 1. Iš 35 telkinių rajone 10 yra detalčiai išžvalgyti, 21 – parengtiniai išžvalgyti, likę 4 – prognoziniai.

Aplinkos apsauga

17. Aplinkosauginę situaciją Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje atspindi oro, vandens ir dirvožemio kokybė. 2020-2024 metų laikotarpiu bendras išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekis iš stacionarių taršos šaltinių mažėjo – pokytis sudaro -28,70 %. Rajono teritorijoje yra 22 įmonės, turinčios stacionarius oro taršos šaltinius, kurioms 2025 m. išduoti TIPK (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės) / TL (taršos leidimai). 2019-2023 m. laikotarpiu Šalčininkų rajone ūkio, buities ir gamybos nuotekų, išleistų į paviršinius vandenis kiekis sumažėjo apie 18,32 %. 16,58 % rajono nuotekų kiekio sudaro švarūs, t. y. nereikalaujantys valymo nutekamieji vandenys. Gyventojų aprūpinimui geriamuoju vandeniu yra įrengtos požeminio vandens vandenvietės. Vandens gavybai eksploatuojamos vandenvietės turi nustatytas sanitarines apsaugos zonas, kurių tvarkymas ir naudojimas nustatytas teisės aktų reikalavimų. Projektuojamoje teritorijoje yra inventorizuoti 206 potencialūs taršos židiniai, iš jų 13 – Šalčininkų mieste. 51 potencialus taršos židinytis yra veikiantis, 67 – neveikiantys, 76 – sugriauti, 9 – rekultivuoti, 3 – rekonstruoti.

2 DALIS. TERITORIJOS VYSTYMO VEIKSNIAI, KRYPTYS IR POREIKIS

XI SKYRIUS. ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS VYSTYMO VEIKSNIAI IR PRINCIPAI

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos vystymuisi įtakos turintys veiksniai

Šalčininkų rajono savivaldybės vystymasis priklauso nuo įvairių veiksnių. Jie gali apimti globalinius, nacionalinius bei lokalius aspektus. Veiksniai, turintys didžiausią įtaką Šalčininkų rajono savivaldybės raidai, gali būti išskiriami į išorės ir vidaus veiksnius.

Šalčininkų rajono savivaldybei didžiausią įtaką turintys išorės veiksniai:

- pasaulinio masto veiksniai, susiję su energetiniais ištekliais, klimato kaita, gyventojų migracija;
- įvairaus lygmens (tarptautiniai, respublikiniai, regioniniai) strateginiai dokumentai, kuriuose yra nustatytos plėtros gairės, darnaus vystymosi principai ir kt. reikalavimai susiję su racionalių teritorijų naudojimu;
- valstybės teisinė aplinka, pokyčiai teritorijų planavimo ir nuosavybės reglamentavime;
- galimybės pasinaudoti Europos Sąjungos (ES) struktūrinių fondų lėšomis gyvenimo kokybei miestų teritorijoje gerinti ir investicijoms pritraukti;
- aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai;
- ekonomikos ir gyvenimo standartų pokyčiai šalyje;
- investicinė aplinka Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje;
- gyvenimo būdo, nusistovėjusių normų, vertybių pokyčiai;
- geopolitinė situacija pasienio ruože;
- demografinės tendencijos.

Vidaus veiksniai:

- strateginė geografinė Šalčininkų rajono savivaldybės padėtis šalies teritorijoje;
- Vilniaus miesto įtakos zona;
- gamtinė situacija (Merkio, Visinčios, Šalčios upės, įvairus kraštovaizdis), gamtinis karkasas; turimi rekreaciniai ir kultūriniai ištekliai;
- aplinkos (oro, dirvožemio, vandens) kokybė;
- bendruomeninis aktyvumas;
- gyventojų profesinės kvalifikacijos kėlimas;
- viešosios infrastruktūros vystymo investicijos.

Veiksniai išskiriami remiantis esamos būklės įvertinimu, urbanistikos teorijos pagrindais, taip pat tarptautiniais ir kitais strateginiais šalies dokumentais. Šių veiksnių įvertinimas svarbus nustatant bendrojo plano sprendinius bei užtikrinant jų kokybę.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos funkcinio zonavimo ir urbanistinės plėtros teritorijų vystymo principai

Rengiant bendrojo plano koncepciją, remiamasi teritorijų planavimo tikslais, darniojo vystymo principais bei teritorijų planavimo reikalavimais išdėstytais Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (toliau – LR bendrasis planas).

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorija vystoma remiantis šiomis Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane patvirtintomis teritorijų naudojimo nuostatomis:

- Urbanistiniai centrai vystomi taikant kompaktiškumo principus, kuriant daugiafunkcines urbanistines struktūras, užtikrinant gyvenimo kokybę, tinkamus paslaugų pasiekiamumo ir gyventojų judumo parametrus;

- Urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos vystomos užtikrinant kompleksinę jų sudėtį: įrengiant visą privalomą žaliąją, socialinę, inžinerinę ir susisiekimo infrastruktūrą, užtikrinančią kokybiškas gyvenimo, darbo ir poilsio, laisvalaikio sąlygas (teritorijos vystomos užtikrinant privalomą žaliąją infrastruktūrą remiantis LR Želdynų įstatymo, Gamtinio karkaso nuostatų, viešųjų atskirųjų želdynų normų ir kitais reikalavimais);
- Urbanistinių centrų struktūra plėtojama, įsisavinant naujas plėtros teritorijas ir siekiant jų kokybės, laikantis teisės aktuose nustatyto bendru sutarimu pasiekiamu žemės sklypų pertvarkymu, ypač kai naujai vystomose teritorijose nėra reikiamos infrastruktūros;
- Urbanistinė plėtra vykdoma tik įvertinus būtinų komunalinių paslaugų ir infrastruktūros prieinamumą urbanizuojamose ir prioritetinėse teritorijose.

XII SKYRIUS. ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS VYSTYMO SRITYS IR TVARKYMO KRYPTYS

Remiantis planavimo darbų programa, bendrajame plane suformuotos Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo kryptys. Teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo kryptys suformuotos atsižvelgiant į atskiras teritorijos veiklos sritis.

Bendrajame plane pagrindinės teritorijų vystymo sritys išskiriamos į urbanistinės aplinkos vystymo, gamtinės aplinkos apsaugos ir kraštovaizdžio formavimo. Kiekvienai teritorijos veiklos sričiai nustatytos šios teritorijos naudojimo ir tvarkymo kryptys:

- Urbanistinės aplinkos vystymo srityje nustatomos šios pagrindinės teritorijų naudojimo ir tvarkymo kryptys:
  - tolygios gyvenamųjų vietovių urbanistinių centrų sistemos formavimas;
  - optimalus ir kompaktiškas gyvenamųjų ir pramonės teritorijų išdėstymas;
  - visuomeninio aptarnavimo, sveikatos ir švietimo įstaigų išlaikymas ir modernizavimas;
  - planingas rekreacinių teritorijų vystymas;
  - tikslingos susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros vystymas.
- Gamtinės aplinkos apsaugos srityje nustatomos šios pagrindinės teritorijų naudojimo ir tvarkymo kryptys:
  - gamtinio karkaso apsauga;
  - agrarinių teritorijų išteklių išlaikymas;
  - pagrįstas taršių ir pavojingų sveikatai įmonių išdėstymas;
  - savivaldybės teritorijos miškingumo išlaikymas;
  - saugomų teritorijų plėtra.
- Kraštovaizdžio formavimo srityje nustatomos šios pagrindinės teritorijų naudojimo ir tvarkymo kryptys:
  - kultūros paveldo, gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio įvertinimas;
  - Šalčininkų rajono savivaldybės gyvenamųjų vietovių erdvinės struktūros savitumo respektavimas;
  - raiškios erdvinės sąskaidos kraštovaizdžio teritorijų apsauga;
  - turistinių trasų kraštovaizdžio kokybės užtikrinimas;
  - viešo naudojimo teritorijų formavimas gyventojų ir atvykstančių turistų rekreacinių poreikių tenkinimui.

Teritorijų funkcinio ir erdvinio vystymo kryptys taikomos bendrojo plano sprendinių nustatymui bei jų įgyvendinimui.

XIII SKYRIUS. PLĖTROS POREIKIS

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorinės raidos principai ir plėtros poreikis nustatomas įvertinant demografinę situaciją, vykstančius žemės naudojimo, būsto pokyčius ir tendencijas. Siekiant nustatyti plėtros poreikį, įvertinami šie pagrindiniai veiksniai:

- Remiantis Lietuvos Respublikos žemės fondo duomenimis, per paskutinį dešimtmetį užstatytų teritorijų pokytis bendrame rajono savivaldybės teritorijos balanse sumažėjo nežymiai, vos 0,02 %. Įvertinant gyventojų skaičiaus mažėjimą ir užstatomų teritorijų plotų mažėjimą, vienam gyventojui tenkantis užstatytų teritorijų plotas per 10 metų laikotarpį padidėjo 1,1 karto: 2015 m. vienam gyventojui teko 0,129 ha, o 2025 m. – 0,142 ha.
- Užstatytos teritorijos Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje 2025 m. sudarė 4236,93 ha (kai gyveno 29822 gyventojai). Bendras gyventojų tankis rajono savivaldybės užstatylose teritorijose buvo 7 gyv./ha. 2025 m. miesto ir kaimo gyvenamosiose vietovėse apgyvendinimo tankis buvo (kai miesto gyventojų buvo 10 553 ir kaimo gyventojų 19 269):
  - Šalčininkų, Eišiškių, Baltosios Vokės miestų užstatyta žemė sudarė 594,57 ha (10 553 gyventojai), apgyvendinimo tankis – 17,8 gyv./ha;
  - Kaimo teritorijose užstatyta žemė – 3642,36 ha (19 269 gyventojai), apgyvendinimo tankis – 5,3 gyv./ha.
- Valstybės duomenų agentūros duomenimis 2024 m. pabaigoje bendras gyvenamasis fondas Šalčininkų rajono savivaldybėje sudarė 1 110,6 tūkst. m². Vienam rajono gyventojui tenkantis naudingas plotas 2024 m. siekė 37,2 m² ir buvo mažesnis už šalies (38,9 m²) ir apskrities (37,3 m²) vertes. Pastaraisiais metais stebimas nedidelis šio rodiklio didėjimas, dėl gyvenamojo fondo augimo (vyksta daugiausiai individuali gyvenamoji statyba) ir gyventojų skaičiaus mažėjimo. Šis rodiklis nuo 2020 m. iki 2024 m. išaugo 3,83 %.
- Šalčininkų rajone ilguoju laikotarpiu demografinės struktūros kaitos tendencijos laikytinos neigiamomis. Gyventojų skaičius rajone nuo 2015 m. iki 2025 m. mažėjo (nuo 32 978 iki 29 822 gyv.) ir šis pokytis sudarė apie -9,57 %. Tačiau trumpuoju laikotarpiu, nuo 2021 m. iki 2025 m., mažėjančios demografinės tendencijos labai nežymios (nuo 30 052 iki 29 822 gyv.) ir pokytis vos -0,77 %. Tačiau šalyje tuo laikotarpiu gyventojų skaičius didėjo greičiau ir demografinės situacijos pokyčiai tapo teigiami (pokytis sudarė 2,83 %).

Įvertinant išryškėjusias teigiamas demografines tendencijas (gyventojų skaičiaus mažėjimo sulėtėjimas, demografinės situacijos stabilizacija), bendrojo plano koncepcijos rengimo metu yra priimama optimistinė demografinė prognozė, kai įvertinamas gyventojų skaičiaus stabilizavimas ir galimas didėjimas. Formuluojuotą optimistinę demografinę prognozę, planuojama, kad gyventojų skaičius per dešimt metų Šalčininkų rajono savivaldybėje padidės 10 % ir tai sudarys apie 2 982 gyventojų. Preliminariai prognozuojama, kad 2035 m. Šalčininkų rajono savivaldybėje iš viso gyvens apie 32 804 gyventojai. Gyventojų padidėjimą gali lemti vykstanti vidaus ir tarptautinė migracija, taip pat padidėjęs natūralus gyventojų prieaugis.

Kaip rodo esamos būklės analizė, nors gyventojų skaičius mažėjo, tačiau gyvenamasis būsto fondas didėjo ir bendrai 2024 m. jis sudarė 1 110,6 tūkst. m². O vienam savivaldybės gyventojui jis siekė 37,2 m². Nustatant gyvenamojo būsto ploto poreikį yra įvertinama, kad 2035 m. vienam gyventojui tektų apie 45 m² būsto ploto. Atitinkamai pagal prognozuojamą gyventojų skaičių – bendras papildomas būsto poreikis sudarytų apie 134,19 tūkst. m².

XIV SKYRIUS. ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS GYVENAMŲJŲ VIETŲVIŲ STRUKTŪRA

2021 m. duomenimis, Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje buvo 392 gyvenamosios vietovės: 3 miestai, 3 miesteliai, 359 kaimai ir 27 viensėdžiai. 34 gyvenamosios vietovės yra be gyventojų.

Rajono savivaldybėje pagal gyventojų skaičių 2025 m. pradžioje galima išskirti pagrindines gyvenamųjų vietovių grupes turinčias: iki 100 gyventojų, nuo 100 iki 300 gyventojų, nuo 300 iki 500 gyventojų ir daugiau nei 500 gyventojų. Didžiausią grupę rajone sudaro gyvenamosios vietovės (kaimai ir viensėdžiai) turinčios mažiau nei 100 gyventojų 88,27 %.

Gyvenamosios vietovės, turinčios daugiau nei 100 gyventojų yra svarbiausios urbanizuotos teritorijos. Jas galima sugrupuoti į 3 grupes:

- 1 grupė – gyvenamosios vietovės nuo 100 iki 300 gyventojų. Tokių priskaičiuojama 35 kaimai (2.2 lentelė): Akmeninės k. (231), Žagarinės k. (104), Dailidės k. (154), Jančiūnų k. (292), Dainavos k. (269), Pajuodupio k. (111), Emiliškių k. (137), Mateikonų k. (145), Padvarionių k. (154), Tausiūnų (210), Didžiųjų Sėlų k. (145), Gerviškių k. (204), Gudelių k. (147), Kaniūkų k. (114), Stasylių k. (123), Švenčiaus k. (107), Tribonių k. (226), Dainavos k. (149), Gojaus k. (180), Keidžių k. (184), Naujasodžio k. (116), Daugidonių k. (120), Mantviliškių k. (152), Purvėnų k. (271), Pabarės k. (287), Tetėnų k. (283), Poškonių k. (107), Bruknynės k. (177), Didžiųjų Baušių k. (262), Naujakiemio k. (198), Ragožiškių k. (108), Tartoko k. (101), Barkuškių k. (103), Skynimų k. (211), Tabariškių k. (252).
- 2 grupė – gyvenamosios vietovės nuo 300 iki 500 gyventojų. Tokių priskaičiuojami 4 kaimai (2.3 lentelė): Rūdninkų k. (480), Butrimonių k. (372), Čiužakampio k. (357), Kalesninkų k. (492).
- 3 grupė – gyvenamosios vietovės nuo 500 gyventojų ir daugiau. Tokių priskaičiuojama 8 (3 miestai, 3 miesteliai, 2 kaimai) (2.4 lentelė): Baltosios Vokės m. (1 030), Dieveniškių mstl. (595), Eišiškių m. (2 837), Jašiūnų mstl. (2 508), Šalčininkų m. (6 834), Šalčininkėlių k. (569), Zavišonių k. (549), Turgelių mstl. (517).

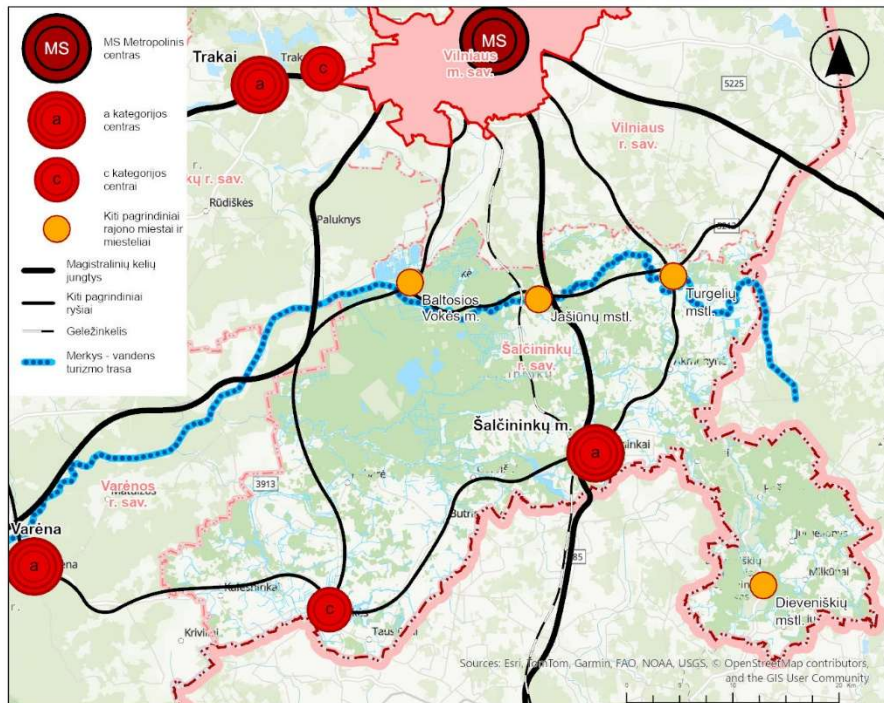
Šių gyvenamųjų vietovių pagrindu, atrenkant funkciniu bei urbanistiniu požiūriu svarbiausias vietas, tikslinga plėtoti Šalčininkų rajono urbanistinio karkaso bei jo centrų sistemą.

3 DALIS. KONCEPCIJA

Erdvinis rajono plėtojimas

Šalčininkų rajonas yra vienas iš Lietuvos pasienio rajonų, besiribojančių su Baltarusija, išsidėstęs netoli nuo Vilniaus miesto. Sostinės metropolinio centro – Vilniaus artumas formuoja reikšmingas ekonominio, socialinio potencialo sąlygas. O pasienio zona dėl susiklostančios geopolitinės situacijos lemia specifines kintančią funkcinę situaciją ar net ribojimus.

Rajone šiuo metu gyvena 29 822 gyventojai (2025 m.). Iš pagrindinių urbanistinių centrų išskirtini trys rajono miestai – Šalčininkai (rajono centras), Eišiškės ir Baltoji Vokė, kurie magistraliniais ir krašto keliais sujungti su gretimų savivaldybių bei Baltarusijos centrais. Į Šalčininkus sueina keliai iš Vilniaus, Lydos. Eišiškės jungia Varėną ir Šalčininkus, o Baltoji Vokė – naujas nedidelis durpininkų miestas išsidėstęs beveik Vilniaus rajono prieigose. Tiek kultūrinis, tiek gamtinis požiūriu rajone ypač reikšmingas – Jašiūnų miestelis.

3.1 pav. Šalčininkų rajono situacija ir artimiausi metropoliniai bei regioniniai centrai.

Šalčininkų rajonas tai rajonas turintis vieną svarbiausių šalies krašto apsaugos objektų – Rūdninkų poligoną, kuriame artimiausiu metu bus dislokuota vokiečių kariuomenės brigada.

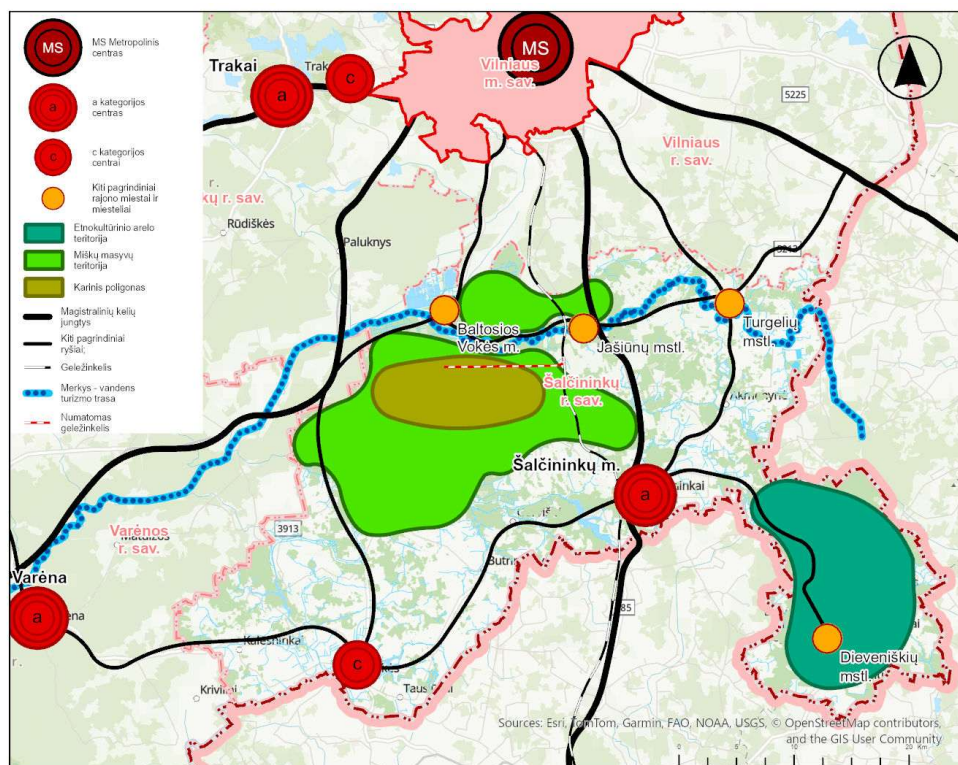
Rajone yra viena didžiausių šalyje Rūdninkų giria, teka Merkio upė, susiformavusios vaizdingo reljefo kraštovaizdžio vietovės. O kultūrinis požiūris čia ypač reikšmingos archainės senųjų kaimų gyvenvietės bei raiškūs miestelių ir bažnytkaimių siluetai.

Atsižvelgiant į tokią situaciją, Šalčininkų rajono teritorijos vystymo koncepcija formuojama užtikrinant optimalų funkcinį ryšių balansą su pagrindiniu sostinės metropoliniu centru bei gretimų savivaldybių regioniniais centrais. Rajoną numatoma vystyti, kaip vieną pagrindinių krašto apsaugos rajonų, sudarant reikiamas sąlygas karinio poligono ir su juo susijusios infrastruktūros plėtojimui.

Rajono teritorija vystoma neatsiejamai nuo svarbiausių savivaldybės urbanistinių, kultūrinių, gamtinių ypatumų. Rajone esantys miesteliai, kaimai bei kultūros paveldo objektai,

kaip dvarų sodybos, panaudojami turizmo centrų plėtojimui, kultūrinių renginių veikloms. Ypač saugoma Dieveniškių istorinio regioninio parko aplinka, formuojant etnokultūrinio arealo teritoriją. O gamtinė aplinka išlaikoma su natūraliomis upių, upelių, vandens telkinių pakrantėmis, atviromis ir vaizdingomis kraštovaizdžio erdvėmis, užtikrinant kraštovaizdžio estetinį patrauklumą.

Rajono miestai, miesteliai bei kaimai vystomi vadovaujantis tarptautiniais darniosios plėtros nuostatais, didinant jų atsparumą kylančioms klimato kaitos bei kitoms grėsmėms, siekiant teritorijų tausojimo bei kompaktiškų urbanistinių struktūrų formavimo. Urbanistinių centrų erdvinė struktūra vystoma įvertinant vizualinės aplinkos ypatumus (siluetus ir panoramas, perspektyvas), akcentus ir dominantes, užstatymo pobūdį bei kitus elementus, išsaugant ir stiprinant gyvenamųjų vietovių savitumą.

3.2 pav. Rajono pagrindinio urbanistinio karkaso, svarbiausių gamtinių – miškų teritorijų, etnokultūrinio arealo, karinio poligono išsidėstymas

Koncepcijos sudėtis

Bendrojo plano koncepcija rengiama remiantis planavimo darbų programa, esamos būklės įvertinimo išvadomis bei vadovaujantis nustatytomis teritorijos vystymo kryptimis.

Rengiant bendrojo plano koncepciją yra pateikiamos dvi alternatyvos. Bendrojo plano koncepcija rengiama vertinant 20 metų planuojamą laikotarpį.

Bendrojo plano koncepcijos sprendinius sudaro:

- *Urbanistinio karkaso formavimas – urbanistinių centrų vystymas;*
- *Socialinės infrastruktūros plėtojimas;*
- *Funkcinio zonavimo principai;*
- *Urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo preliminarūs sprendiniai;*
- *Neurbanizuojamų teritorijų vystymo preliminarūs sprendiniai;*
- *Susisiekimo sistemos pagrindiniai sprendiniai;*
- *Saugomų teritorijų plėtros siūlymai;*

- *Kultūros paveldo apsaugos principai;*
- *Kraštovaizdžio formavimo principai;*
- *Turizmo plėtojimo preliminarūs sprendiniai;*
- *Naudingųjų iškasenų teritorijų naudojimo principai;*
- *Atsinaujinančios energetikos plėtojimas;*
- *Inžinerinės infrastruktūros vystymas.*

Koncepcijos alternatyvose sprendžiami vienodi pagrindinių gyvenamųjų ir skirtingi pramonės zonų išdėstymo variantai.

Bendrojo plano koncepcijos sprendiniai apimantys urbanistinio karkaso formavimą, socialinės aplinkos, rekreacijos ir turizmo vystymą, kultūros paveldo apsaugą, kraštovaizdžio formavimą, atsinaujinančios energetikos plėtojimą pateikiami kaip vienas galimas variantas taikomas abiejų koncepcijos alternatyvų atveju.

XV SKYRIUS. URBANISTINIAI CENTRAI

Bendrojo plano koncepcijoje formuojamas rajono savivaldybės urbanistinis karkasas, kurio pagrindą sudaro urbanistiniai centrai – urbanistinio karkaso mazgai, kurie susisiekimo ryšiais – urbanistinio karkaso linijinėmis jungtimis – sujungti į vieną sistemą.

Urbanistinio karkaso mazgų – urbanistinių centrų formavimui, jų kryptingam plėtojimui, koncepcijoje nustatomos jų vystymo kryptis ir valdymo politikos principai.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje yra susiklosčiusi skirtingo institucinio aprūpinimo gyvenamųjų vietovių sistema, kuriose socialinės, kultūrinės įstaigos išsidėsčiusios priklausomai nuo gyvenamosios vietovės dydžio, jos dislokacijos rajono teritorijoje, didesnių gyvenamųjų vietovių artumo. Siekiant nustatyti gyvenamųjų vietovių vystymo prioritetus, koncepcijoje atliekamas rajono gyvenamųjų vietovių urbanistinių centrų išskyrimas ir jų suskirstymas į kategorijas.

Parengtame naujame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (toliau – LRBP) Šalčininkų rajono savivaldybės centras – Šalčininkų miestas išskiriamas kaip pagrindinis lokalinis „a“ kategorijos regiono centras (plėtojamo tipo), kitas rajono centras – Eišiškės miestas išskiriamas kaip lokalinis „c“ kategorijos regiono centras (palaikomojo tipo).

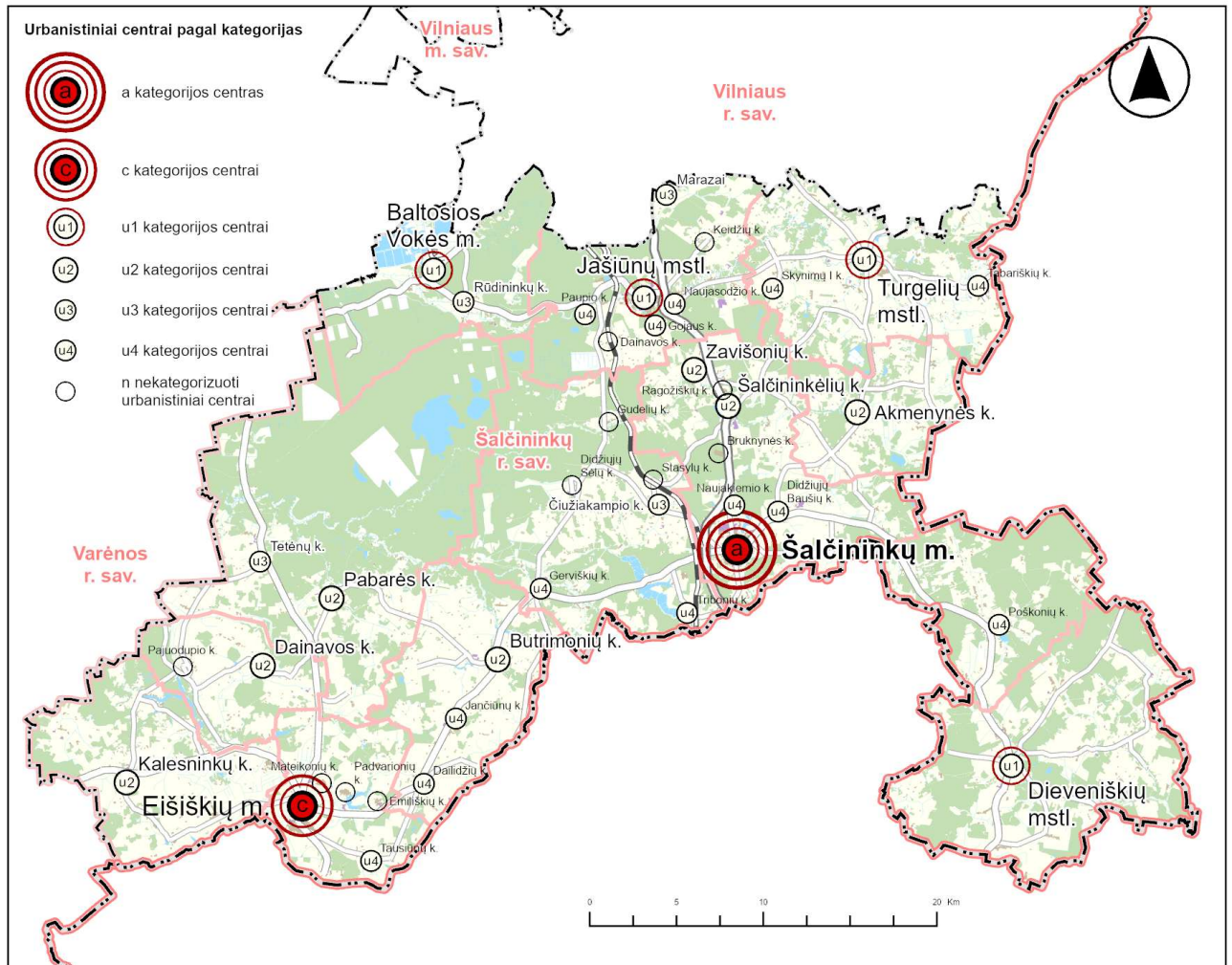
Atsižvelgiant į tai, kad LRBP sprendiniuose Šalčininkų rajono savivaldybės žemesnio lygmens centrai nėra išskiriami, jų vystymas nustatomas rajono teritorijos bendrajame plane. Tuo tikslu atskiros gyvenamosios vietovės yra suskirstomos į atskiras kategorijas kaip savivaldybės vietiniai urbanistiniai centrai. Konkreti urbanistinio centro kategorija priskiriama įvertinant gyvenamųjų vietovių statusą, dydį, aprūpinimą socialine infrastruktūra, geografinį išsidėstymą, jų vystymo reikšmę ir svarbą savivaldybės teritorijoms, turimą ekonominį, kultūrinį potencialą, kelionių tikslus ir kitus individualius teritorijos vystymui reikšmingus aspektus, o taip pat siektiną jų perspektyvinį vystymąsi.

Pagal minėtus kriterijus atrinktos gyvenamosios vietovės suskirstytos į 7 kategorijas (žr. 3.1 lentelę, 3.2 pav.).

1. Bendrojo plano koncepcijoje urbanistinis karkasas formuojamas esamų gyvenviečių pagrindu. Esamų gyvenviečių pagrindu išskiriami urbanistiniai centrai, kuriems nustatomos šios kategorijos:
  - 1.1. *Regioniniai centrai (skliaustuose – gyventojų skaičius, 2025 m.):*
    - 1.1.1. Regioniniam centrai atstovauja Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano urbanistinių centrų sistemoje išskiriamas lokalinis „a“ kategorijos regiono urbanistinis centras – Šalčininkų miestas (plėtojamo tipo – 6 834);
    - 1.1.2. Regioniniam centrai atstovauja Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano urbanistinių centrų sistemoje išskiriamas lokalinis „c“ kategorijos regiono urbanistinis centras – Eišiškių miestas (palaikomojo tipo – 2 837);
  - 1.2. *Savivaldybės lygmens urbanistiniai centrai (skliaustuose – gyventojų skaičius, 2025 m.):*
    - 1.2.1. u1 kategorijos centrai – Baltoji Vokė (1 030), Dieveniškės (595), Jašiūnai (2 508), Turgeliai (517). Šiai urbanistinių centrų kategorijai priskiriami seniūnijų centrų administracinį statusą turinčios gyvenamosios vietovės. Jų funkcijas tikslinga konsoliduoti su artimiausiomis gyvenamosiomis vietovėmis, dalinantis bendru socialiniu, inžineriniu aprūpinimu. Čia yra geros sąlygos plėtoti pramonę ir verslą, taip pat pagrindines gyventojų kultūrinio – buitinio aptarnavimo įstaigas. U1 kategorijos centrai yra plėtojamojo tipo centrai;
    - 1.2.2. u2 kategorijos centrai – Akmenynė (231), Butrimonys (372), Dainava (Dainavos sen.) (269), Kalesninkai (492), Pabarė (287), Šalčininkėliai (569), Zavišonys (549). Šiems centrams priskiriamos mažesnės urbanistinės reikšmės, tačiau svarbius socialinius objektus, kaip švietimo įstaigas, turinčios gyvenamosios vietovės. Šios gyvenvietės turi pakankamas aptarnavimo zonas ir gerus ryšius su jų aplinkoje

esančiomis gyvenamosiomis vietovėmis. Šių centrų teritorijas siūloma vystyti kartu su gretimomis vietovėmis, bendrai plėtojant socialinę, inžinerinę infrastruktūrą, kartu vystant kitas ūkio sritis. U2 kategorijos centrai yra plėtojamo tipo centrai, kurių vystymui reikalinga aktyvesnė savivaldybės parama (išlaikant darbo vietas, vystant būstą);

- 1.2.3. u3 kategorijos centrai – Rūdninkai (480), Čiužiakampis (357), Marazai (33) ir Pamaraziai (42), Tetėnai (283), Šalčininkų k. (67). Tai palaikomi vietiniai urbanistiniai centrai, kurie turi mažesnę kiekį socialinės infrastruktūros objektų ar visai jų neturi, juose daugiau vykdomos žemės ūkio aptarnavimo funkcijos. Jų urbanistinis potencialas yra silpnesnis nei u2 kategorijos centrų, bet stipresnis nei kitų kaimo gyvenamųjų vietovių. Šie centrai, prognozuojama, gali turėti auganti gyventojų skaičių, todėl įvertinant jų tolimesnę vystymąsi tikslinga įvertinti švietimo ar kultūros objektų steigimą. Šiai kategorijai taip pat priskiriamos intensyviau augančios naujos urbanizuotos teritorijos, kuriose tikslingas socialinis aprūpinimas (Marazai su Pamarziais). U3 kategorijos centrai yra papildomo tipo centrai, todėl jiems svarbi savivaldybės parama siekiant išlaikyti socialinę infrastruktūrą bei įrengiant inžinerinę infrastruktūrą. Juose gali būti plėtojami tradiciniai amatai, smulkiosios paslaugos, turizmas;
- 1.2.4. u4 kategorijos centrai – Žagarinė (104), Dailidės (154), Jančiūnai (292), Tausiūnai (210), Gerviškės (204), Tribonys (226), Gojus (180), Naujasodis (116), Paupis (36), Poškonys (107), Didieji Baušiai (262), Naujakiemis (198), Skynimai (211), Tabariškės (252). Tai mažesni urbanistiniai centrai, kuriuose nėra gausu gyventojų, taip pat menkas socialinis aprūpinimas. Tačiau siekiant gerinti kaimo gyventojų aptarnavimą, taip pat įvertinant galimą gyventojų augimą, šiuose centruose gali būti numatomas socialinės infrastruktūros plėtojimas ir / ar intensyvesnis inžinerinės infrastruktūros vystymas.
- 1.2.5. nekategorizuoti urbanistiniais centrai (n) – tai didesnės kaimo gyvenamosios vietovės, kurios neturi jokių institucinio aprūpinimo įstaigų ir kultūros objektų, tačiau yra reikšmingos urbanistinio karkaso struktūroje. Nekategorizuotiems centrams priskiriami kaimai, kuriuose yra susiformavusios kompaktiškai užstatytos kaimų teritorijos: Pajuodupis (111), Emiliškės (137), Mateikonys (145), Padvarionys (154), Didžiosios Sėlos (145), Gudeliai (147), Stasylos (123), Dainava (Jašiūnų sen.) (149), Keidžiai (184), Bruklynė (177), Ragožiškės (108). Šių vietovių raidą lems žemės rinka, gyventojų demografiniai procesai (natūralus prieaugis, senėjimas). Pagal savivaldybės galimybes juose bus palaikomas minimalus socialinis aptarnavimas, remiamos kultūros įstaigos, vystoma viešoji rekreacinė infrastruktūra, atnaujinami lankytini objektai, skatinamas turizmas.

3.3 pav. Urbanistinių centrų vystymo koncepcija Šalčininkų rajono savivaldybėje

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

3.1 lentelė. Šalčininkų rajono savivaldybės siūlomų urbanistinių centrų sistema

Urbanistinių centrų aptarnaujam os seniūnijos	Urbanistiniai centrai (UC) ir jų kategorijos						
	a	c	u1	u2	u3	u4	n
1	2	3	4	5	6	7	8
Akmenynės seniūnija				Akmeninė (k – 231) (k,b,bc)			
Baltosios Vokės sen.			Baltoji Vokė (m – 1 030) (š2,s,k,b,bc)		Rūdinkai (k – 480) (k,b,bc)	Žagarinė (k – 104) (bc)	
Butrimonių sen.				Butrimonys (k – 372) (š2,b,bc)		Dailidės (k – 154) (bc) Jančiūnai (k – 292) (k,b)	
Dainavos sen.				Dainava (269) (š1,k,b,bc)			Pajuodupis (k – 111)
Dieveniškių sen.			Dieveniškės (mstl – 595) (š1,š2,k,b,bc)				
Eišiškių sen.		Eišiškės (m – 2 837) (š1,š2,s,k,b, bc)				Tausiūnai (k -210)	Emiliškės (k – 137) Mateikonys (k – 145), Padvarionys (k – 154)
Gerviškių sen.				Čiužakampis (k – 357) (s,b)	Gerviškės (k – 204) (k,b) Tribonys (k – 226) (b,bc)	Kaniūkai (k – 114) Švenčius (k – 107)	Didžiosios Sėlos (k – 145) Gudeliai (k – 147) Stasylos (k – 123)
Jašiūnų sen.			Jašiūnai (mstl – 2508) (š1,š2,s,k,b,bc)		Marazai (33) ir Pamaraziai (42)	Gojus (k – 180) Naujasodis (k – 116)	Dainava (k – 149) Keidžiai (k – 184)
Kalesninkų sen.				Kalesninkai (k – 492) (š1,š2,b,bc)	Daugidonys (k – 119) (b,bc) Mantviliškės (k – 152) (bc)	Paupis (k – 36)	
Pabarės sen.				Pabarė (k – 287) (š2,k,b,bc)	Tetėnai (k – 283) (š2)		
Poškonių sen.						Poškony (k – 107) (š1,b,bc)	
Šalčininkų sen.	Šalčininkai (m – 6 834) (š1,š2,s,k,b, bc)			Šalčininkėliai (k – 569) (k,b,bc) Zavišonys (k – 549) (š1,b)	Šalčininkų k. (67)	Didieji Baušiai (k – 262) Naujakiemis (k – 198)	Bruknyne (k – 177) Ragožiškės (k – 108)
Turgelių sen.			Turgeliai (mstl – 517) (š2,s, k,b,bc)			Skynimai (k – 211) (b) Tabariškės (k – 252) (k,b,bc)	

Pastaba – skliaustuose nurodytas esamas gyventojų skaičius (2025 m.) ir esami socialinės infrastruktūros objektai: š1 – ikimokyklinio ugdymo įstaigos, š2 – bendrojo ugdymo įstaigos, s – sveikatos ir soc. Priežiūros įstaigos, b – bibliotekos, bc – bendruomenių centrai

XVI SKYRIUS. SOCIALINĖ IR EKONOMINĖ APLINKA

Rajono savivaldybės urbanistinių centrų socialinę ir ekonominę bazę sudarytų esamos ir plėtojamos švietimo, sveikatos ir socialinės apsaugos, globos ir rūpybos, kultūros įstaigos. Šiuose centruose turėtų būti koncentruojamos materialinės investicijos, apjungiamos lėšos skirtos teritorijos priežiūrai ir inžinerinių sistemų naudojimui.

Siekiant vietiniuose centruose sukurti decentralizuotą sistemą su atitinkamo lygio instituciniu aprūpinimu, būtina skatinti privačius investuotojus vykdyti įvairias ūkines veiklas šiose gyvenamosios vietovėse. Čia svarbi žemės ūkio gamyba, specializuotos pramonės, amatų bei kitos įvairios ekonominės veiklos.

Minimalų urbanistinių centrų privalomo institucinio aprūpinimo įstaigų sąrašas pagal bendrojo plano sprendinius būtų sudaromas iš šių objektų: mokykla, medicinos ir priešmokyklinės įstaigos, globos ir rūpybos tarnybos, kultūros įstaigos. Prioritetinių įstaigų sistema pateikiama 3.2 lentelėje.

2. Pagrindiniuose rajono savivaldybės lygmens centruose (u1 ir u2) numatoma vystyti šią rajono savivaldybės infrastruktūrą:
  - 2.1. Socialinė infrastruktūra. Socialinės infrastruktūros objektų veiklos užtikrinimas, palaikymas ir plėtra – švietimo, kultūros, sveikatos įstaigų plėtojimas;
  - 2.2. Socialinis būstas. Socialinis būstas bendroje urbanistinio centro būsto struktūroje turėtų sudaryti 5–10 %;
  - 2.3. Aukštos kokybės būstas. Būstas specialistams, kurių darbu suinteresuoti vietiniai centrai ir kurio statybai paramą teiktų valstybė ir savivaldybė;
  - 2.4. Inžinerinė infrastruktūra. Inžineriniai tinklai, gatvės, atliekų surinkimo sistemų modernizavimas, jų plėtra ir priežiūra;
  - 2.5. Viešasis transportas. Viešojo transporto sistema vystoma, užtikrinant gerą urbanistinių centrų susisiekimą su kitais Šalčininkų rajono ir kaimyninių rajonų urbanistiniais centrais;
3. Regioniniuose (a, c) ir pagrindiniuose rajono savivaldybės lygmens centruose (u1, u2) pagal galimybes remiamas infrastruktūros paruošimas verslų, paslaugų plėtojimui.
4. Sudarant sąlygas verslui, prioritetas teikiamas esamų gamybinių teritorijų modernizavimui, konversijai ar kitam antriniam panaudojimui (pramonė, transportas, sandėliavimas, medicinos, prekybos ir kt. paslaugos).
5. Pagalbiniuose rajono savivaldybės urbanistiniuose centruose (u3) nustatomas palaikomasis režimas, atsižvelgiant į gyventojų skaičiaus kitimą ir rajono savivaldybės galimybes juos remti.

3.2 lentelė. Urbanistinių centrų aprūpinimo socialinėmis ir kultūrinėmis įstaigomis prioritetai

Urbanistiniai centrai	Institucinio aprūpinimo įstaigos*	Kultūros objektai*
Šalčininkai - miestas (regioninis centras - a)	<ul style="list-style-type: none"> • Mokyklos; • Ikimokyklinės ir priešmokyklinės įstaigos; • Medicinos įstaigos, globos ir rūpybos tarnybos, greitoji medicininė pagalba 	<ul style="list-style-type: none"> • Kultūros centras bei kiti kultūros objektai; • Bendruomenių centrai; • Bibliotekos
Eišiškės – miestas (regioninis centras - c)	<ul style="list-style-type: none"> • Mokyklos; • Ikimokyklinės ir priešmokyklinės įstaigos; • Medicinos įstaigos, globos ir rūpybos tarnybos 	<ul style="list-style-type: none"> • Kultūros centras bei kiti kultūros objektai; • Bendruomenių centrai; • Bibliotekos
Remiami ir stiprinami pagrindiniai rajono	<ul style="list-style-type: none"> • Mokykla; • Ikimokyklinės ir priešmokyklinės įstaigos; 	<ul style="list-style-type: none"> • Kultūros objektai (kultūros centro filialai, kt.);

savivaldybės urbanistiniai centrai (u1, u2 kat.)	<ul style="list-style-type: none"> • Medicinos įstaigos, globos ir rūpybos tarnybos 	<ul style="list-style-type: none"> • Vietiniai bendruomenių centrai; • Bibliotekos
Remiami pagalbiniai rajono savivaldybės urbanistiniai centrai (u3 ir u4 kat.)	<ul style="list-style-type: none"> • Ikimokyklinės ir priešmokyklinės įstaigos; • Medicinos įstaigos, globos ir rūpybos tarnybos* 	<ul style="list-style-type: none"> • Vietiniai bendruomenių centrai; • Bibliotekos
Nekategorizuoti urbanistiniai centrai (n)	<ul style="list-style-type: none"> • Globos ir rūpybos tarnybos 	<ul style="list-style-type: none"> • Vietiniai bendruomenių centrai

Pastaba: * – institucinio aprūpinimo įstaigos vystomos atsižvelgiant į demografinę situaciją pagal atskirus savivaldybės sprendimus, neatliekant bendrojo plano keitimo ar koregavimo

XVII SKYRIUS. FUNKCINIS ZONAVIMAS

Bendrojo plano koncepcijoje nustatomi urbanizuotų ir urbanizuojamų bei neurbanizuojamų teritorijų vystymo bendrieji sprendiniai.

BP koncepcijos rengimo stadijoje pateikiama teritorijos bendroji vystymo erdvinė struktūra su vyraujančio funkcinio zonavimo sprendiniais bei teritorijos tvarkymo reglamentavimo principais.

6. Koncepcijoje teritorijos skirstomos į šiuos tipus:
  - 6.1. urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos;
  - 6.2. neurbanizuojamos teritorijos.
7. Urbanizuotos ir urbanizuojamos bei neurbanizuojamos teritorijos zonuojamos, suskirstant teritorijas į preliminarines pagrindines funkcines zonas:
  - 7.1. Urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos:
    - 7.1.1. Gyvenamosios zonos / mišraus panaudojimo zonos;
    - 7.1.2. Pramonės ir sandėliavimo zonos;
    - 7.1.3. Bendro naudojimo erdvių, atskirųjų želdynų zonos;
    - 7.1.4. Rekreacinės zonos;
    - 7.1.5. Specializuotų kompleksų zonos – krašto apsaugos objektams.
  - 7.2. Neurbanizuojamos teritorijos:
    - 7.2.1. Žemės ūkio zonos;
    - 7.2.2. Specializuotų žemės ūkių zonos;
    - 7.2.3. Miškų ir miškingų teritorijų zonos;
    - 7.2.4. Vandenių zonos.
8. Funkcinės zonos koncepcijoje yra preliminarios ir nurodo vyraujančią teritorijų panaudojimą. Funkcinės zonos detalizuojamos sprendinių konkretizavimo stadijoje.

XVIII SKYRIUS. URBANISTINĖS PLĖTROS ALTERNATYVOS

Vieni iš pagrindinių bendrojo plano koncepcijos sprendinių yra urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo siūlymai. Urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo sprendinius sudaro naujų urbanizuojamų teritorijų išdėstymas bei plėtros prioriteto nustatymas. Koncepcijoje nagrinėjami du šių sprendinių variantai – alternatyvos.

Koncepcijoje urbanizuotos ir urbanizuojamos bei neurbanizuojamos teritorijos, vadovaujantis LR Savivaldybių infrastruktūros plėtros įstatymu, diferencijuojamos pagal plėtros prioritetus į prioritetinės plėtros teritorijas ir neprioritetinės plėtros teritorijas. Teritorijų vystymo prioritetai nurodo pagrindinius urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo etapus, o taip pat teritorijas, kuriose rajono savivaldybė teikia pirmumą rajono infrastruktūros įrengimui.

Prioritetinės plėtros teritorijų vystymo principai:

- *Prioritetinės plėtros teritorijose vystoma prioritetinė rajono savivaldybės infrastruktūra. Ją sudaro inžinerinės infrastruktūros koridoriai su susisiekimo elementais, inžineriniais tinklais, taip pat šiose teritorijose suplanuota socialinė infrastruktūra.*
- *Jei prioritetinėse plėtros teritorijose rajono savivaldybės infrastruktūra įrengiama už privačias lėšas, savivaldybė įsipareigoja kompensuoti patirtas vystytojų išlaidas per 5 metus nuo infrastruktūros perdavimo savivaldybei dienos.*

Neprioritetinės plėtros teritorijų vystymo principai:

- *Neprioritetinėse plėtros teritorijose rajono savivaldybės infrastruktūra yra neprioritetinė, išskyrus infrastruktūrą, kuri išskiriama kaip prioritetinė.*
- *Neprioritetinėse plėtros teritorijose rajono savivaldybė neįsipareigoja kompensuoti privačių vystytojų patirtų išlaidų.*

9. Bendrojo plano koncepcijoje pateikiamų urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo alternatyvos skiriasi urbanistinės plėtros mastu ir teritorijų kompaktiškumo principų įgyvendinimu:

9.1. Pirmoji alternatyva – orientuota į esamų urbanizuotų, tame tarpe pastaruoju metu pradėtų teritorijų kompaktinimą, nenumatant reikšmingos naujos urbanistinės plėtros.

9.2. Antroji alternatyva – orientuota į naujų urbanizuojamų teritorijų įsisavinimą, numatant didesnę dalį naujos urbanistinės plėtros teritorijų.

10. **Pirmojoje koncepcijos alternatyvoje** pateikiami šie urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo sprendiniai:

10.1. Gyvenamosios zonos / mišraus panaudojimo zonos:

10.1.1. Pagrindinė gyvenamųjų teritorijų plėtra prie esamo užstatymo numatoma – Šalčininkų, Eišiškių, Baltosios Vokės miestų aplinkoje.

10.1.2. Numatoma gyvenamųjų teritorijų plėtra – iki 10 % urbanizuotų teritorijų padidėjimo.

10.1.3. Prioritetinė plėtra nustatoma esamų urbanizuotų teritorijų apimtyje, kurios priskiriamos šių kategorijų urbanistiniams centrams: a, c ir u1

10.2. Pramonės ir sandėliavimo zonos – vystomos esamų pramonės zonų aplinkoje, nenumatant reikšmingų naujų teritorijų plėtros. Pramonės plėtros sprendinius sudaro:

10.2.1. Esamų pramonės teritorijų vystymas – Šalčininkų miesto aplinkoje:

10.2.1.1. teritorija šiaurinėje Šalčininkų miesto pramonės zonoje. Teritorijos vystymo prioritetas – neprioritetinė plėtra.

10.2.1.2. teritorija greta Saulėtoji g. – rytinėje Šalčininkų miesto pusėje. Teritorijos vystymo prioritetas – neprioritetinė plėtra.

10.2.2. Esamų pramonės teritorijų vystymas – Eišiškių miesto aplinkoje:

10.2.2.1. teritorija vakarinėje Eišiškių miesto pramonės zonoje. Teritorijos vystymo prioritetas – neprioritetinė plėtra.

10.2.2.2. teritorija už šiaurinės miesto ribos, esama pramoninė zona prie Mateikonių k. Teritorijos vystymo prioritetas – neprioritetinė plėtra.

10.2.3. Esamų pramonės teritorijų vystymas – Baltosios Vokės miesto aplinkoje:

10.2.3.1. teritorija šiaurės vakarinėje miesto dalyje, prie Merkio-Vokės kanalo. Teritorijos vystymo prioritetas – neprioritetinė plėtra.

10.3. Rekreacinės zonos. Bendrojo plano koncepcijoje numatoma formuoti poilsio zonas prie vandens telkinių, esamų želdynų pagrindu, Šalčininkų, Eišiškių, Baltosios Vokės, Jašiūnų aplinkoje. Numatomos viešosios erdvės prie vandens telkinių ir kitose rajono teritorijose – prie Poškonių tvenkinio, Svinčelės tvenkinio, Padvarionių tvenkinio, Andriškių tvenkinio Papio ežero ir kt.

10.4. Bendro naudojimo erdvių, atskirųjų želdynų zonos. Tai viešam naudojimui, apsauginių želdynų formavimui skirtos teritorijos. Koncepcijoje pažymimos pagrindinės parkų bei kitų želdynų, taip pat didesnių kapinių teritorijos.

- 10.5. Specializuotų kompleksų zonos – krašto apsaugos objektams. Tai pagrindinė krašto apsaugos tikslams skirta teritorija Šalčininkų rajono savivaldybėje – Rūdinkų karinis poligonas.
11. **Antroje koncepcijos alternatyvoje** pateikiami šie urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo sprendiniai:
- 11.1. Gyvenamosios zonos / mišraus panaudojimo zonos:
- 11.1.1. Pagrindinė gyvenamųjų teritorijų plėtra analogiška pirmai koncepcijos alternatyvai, numatant didesnes plėtros galimybes prie esamo užstatymo.
- 11.1.2. Prioritetinė plėtra nustatoma esamų urbanizuotų teritorijų apimtyje, kurios priskiriamos šių kategorijų urbanistiniams centrams: a, c ir u1.
- 11.2. Pramonės ir sandėliavimo zonos – vystomos esamų pramonės zonų aplinkoje kaip pirmoje koncepcijos alternatyvoje, taip pat numatant naujų teritorijų įsisavinimą. Tokius papildomus pramonės plėtros sprendinius II-ojoje koncepcijos alternatyvoje sudaro:
- 11.2.1. Numatoma plėtra investiciniams objektams Didžiųjų Baušių kaime. Teritorijos vystymo prioritetas – neprioritetinė plėtra;
- 11.2.2. Numatoma papildoma pramonės teritorijų plėtra kitose gyvenamosiose vietovėse. Teritorijos vystymo prioritetas – neprioritetinė plėtra.
- 11.3. Rekreacinės zonos. Bendrojo plano antroje koncepcijoje išlaikomi analogiški rekreacinių zonų sprendiniai, kurie nustatyti pirmoje koncepcijos alternatyvoje.
- 11.4. Bendro naudojimo erdvių, atskirųjų želdynų zonos. Bendrojo plano antroje koncepcijoje išlaikomi analogiški sprendiniai, kurie nustatyti pirmoje koncepcijos alternatyvoje.
- 11.5. Specializuotų kompleksų zonos – krašto apsaugos objektams. Bendrojo plano antroje koncepcijoje išlaikomi analogiški sprendiniai, kurie nustatyti pirmoje koncepcijos alternatyvoje.
12. Prioritetinėms plėtros teritorijoms nepriskirtos urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos laikomos neprioritetinės plėtros teritorijomis.
13. Funkcinių zonų, prioritetinių ir neprioritetinių teritorijų detalizavimas, tikslinimas, taip pat konkretūs teritorijų vystymo reikalavimai nustatomi sprendinių konkretizavimo stadijoje.

XIX SKYRIUS. NEURBANIZUOJAMOS TERITORIJOS

Bendrajame plane neurbanizuojamos teritorijos planuojamos atsižvelgiant į esamą jų panaudojimą, įrengtą infrastruktūrą, pritaikymą konkrečiai ūkinei veiklai. Pagrindines neurbanizuojamas teritorijas sudaro žemės ūkio, miškų ūkio, vandens ūkio teritorijos.

Lietuvos Respublikos žemės fondo duomenimis, 2025 m. sausio 1 d. Šalčininkų rajono savivaldybėje žemės ūkio naudmenų plotas sudarė 62704,28 ha (42,01 % rajono savivaldybės teritorijos), per pastarą dešimtmetį pokytis sudaro -2,11 %.

Lietuvos Respublikos žemės fondo duomenimis, 2025 m. sausio 1 d. Šalčininkų rajono savivaldybėje miškų plotas sudarė 69236,22 ha (46,39 % rajono savivaldybės teritorijos) ir yra vienas didžiausių Lietuvoje, per pastarą dešimtmetį pokytis sudaro -0,9 %.

Pagrindinius vandens telkinių išteklius Šalčininkų rajono savivaldybėje sudaro daugiau nei 30 įvairaus dydžio upių ir upelių, telkšo 8 ežerai bei 18 įvairios paskirties (ūkio, rekreacinės, priešgaisrinės ar buitinės paskirties) tvenkinių. Paviršiniai vandenys užima daugiau nei 2500 ha, arba apie 1,69 % rajono teritorijos ploto.

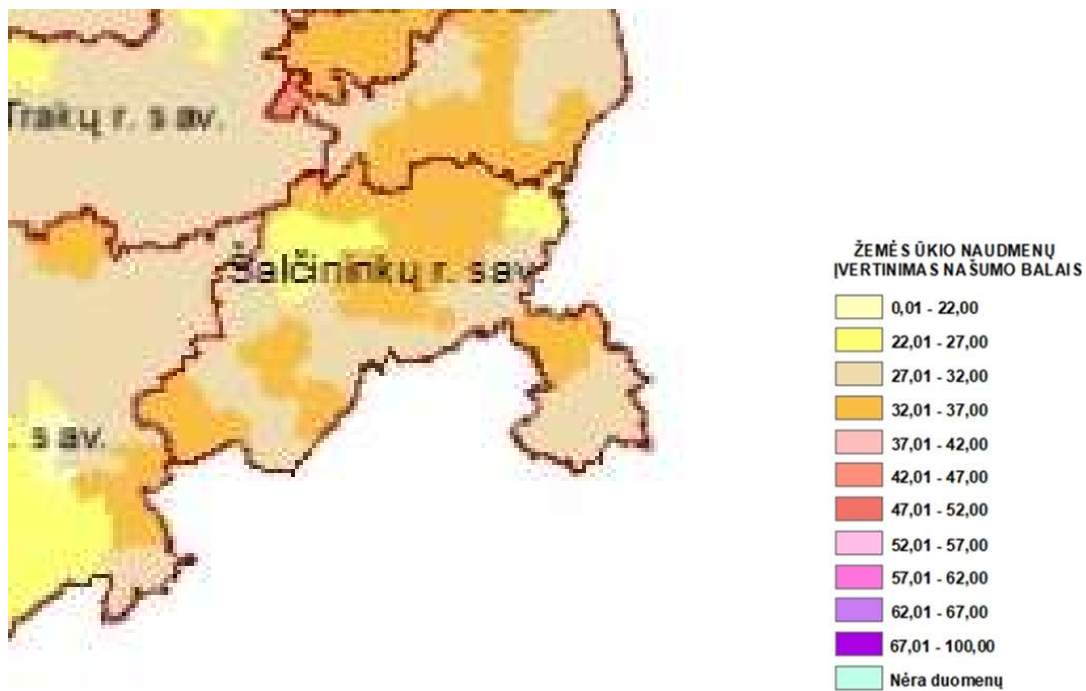
Šalčininkų rajono teritorijoje vyrauja velėniniai jauriniai ir jaurėjančio tipo dirvožemiai, susidarę lengvose – daugiausia smėlingose ir priemolio nuogulose. Jie labiausiai paplitę rytinėje ir pietinėje rajono dalyse, Medininkų aukštumoje bei aplink Eišiškes. Vakarinėje ir šiaurės vakarinėje rajono dalyse, kur daugiau banguoto moreninio reljefo ir priemolingų moreninių nuogulų, vyrauja velėniniai glėjiški ir rudieji miško dirvožemiai. Jie laikomi kiek našesniais, tinkamesniais žemės ūkiui. Upių slėniuose, ypač palei Merkį, Šalčių ir jų intakus, paplitę aliuviniai dirvožemiai, dažnai su didesniu humuso kiekiu ir geresnėmis agrocheminėmis savybėmis. Šios

teritorijos naudojamos ganykloms, pievoms arba daržininkystei. Pelkėse ir žemumose, ypač rytinėje dalyje prie Baltarusijos sienos bei miškinguose plotuose, pasitaiko durpinių ir pelkinių dirvožemių, kurių našumas labai priklauso nuo hidrologinio režimo. Jie dažnai naudojami kaip natūralios pievos arba paliekami miškininkystei.

Įvertinant tai, kad Šalčininkų rajono savivaldybė turi pakankamą potencialą vystant žemdirbystę (didžiosios savivaldybės teritorijos dalies vidutinis žemės našumo balas siekia apie 32,2 balo, žr. 3.3 pav.) žemės ūkio teritorijos išskiriamos kaip vienos pagrindinių ekonominių – bioprodukcinių išteklių. Šiam ištekliui numatoma teritorinė ir kokybinė apsauga.

Siekiant žemės ūkio teritorinių išteklių apsaugos, nustatomi agrarinių teritorijų užstatymo reikalavimai specializuotų ūkių vystymui, ūkininkų ūkių sodybų išdėstymui.

Šalčininkų rajono savivaldybėje taip pat siekiama išsaugoti esamus miškus ir juos gausinti, sudaryti sąlygas jų ekologiškai kokybei.

3.3 pav. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos žemės ūkio naudmenų įvertinimas našumo balais (šaltinis: VĮ Registrų centras, <https://zisis.lt/atnaujinti-zemes-nasumo-vertinimo-erdviniai-duomenys/>)

14. Bendrojo plano koncepcijoje pateikiami šie neurbanizuojamų teritorijų vystymo sprendiniai:
  - 14.1. Specializuotų žemės ūkių zonos. Bendrojo plano koncepcijoje sprendžiami šie specializuotų žemės ūkių išdėstymo variantai:
    - 14.1.1. Pirmosios koncepcijos alternatyvos atveju – specializuotų žemės ūkio zonos plėtojamos esamų žemės ūkio gamybos objektų bazėje, esamų užstatytų teritorijų aplinkoje modernizuojant esamą infrastruktūrą, vykdant naujų objektų plėtrą;
    - 14.1.2. Antrosios koncepcijos alternatyvos atveju – specializuotų žemės ūkio zonos išdėstomos esamų gamybos objektų gretimybėse ar kitose pagrįstose vietose. Jų išdėstymo reikalavimai nustatomi sprendiniuose.
  - 14.2. Žemės ūkio zonos. Bendrajame plane nustatomi šie reikalavimai ūkininkų ūkių sodybų kūrimui:
    - 14.2.1. Ūkininkų ūkių sodybų išdėstymas diferencijuojamas atsižvelgiant į kraštovaizdžio apsaugos reikalavimus, žemės ūkio naudmenų struktūrą, vizualinės erdvinės kraštovaizdžio struktūros pobūdį, gyvenamųjų, rekreacinių teritorijų formavimo principus.
    - 14.2.2. Ūkininkų ūkių sodybų išdėstymas ribojamas:

- 14.2.2.1. Ypač raiškaus kraštovaizdžio teritorijose;
- 14.2.2.2. Saugomose rajono savivaldybės lygmens kraštovaizdžio teritorijose;
- 14.2.2.3. Miestų, miestelių ir kaimų vizualinės įtakos zonose;
- 14.2.2.4. Atsinaujinančių išteklių energijos gamybos objektų teritorijose ir 1 km atstumu nuo jų.
- 14.2.3. Ūkininkų sodybų išdėstymo reikalavimai detalizuojami sprendiniuose.
- 14.3. Miškų ir miškingų teritorijų zonos. Naujus miškus, numatoma kurti gamtinio karkaso teritorijose, didelių atvirų erdvių plotuose, kuriuose yra ypač silpnas geoekologinis potencialas.
- 14.4. Vandenių zonos. Šalčininkų rajono savivaldybėje esančių vandens telkinių pagrindinė panaudojimo kryptis – gamtos apsauga, viešojo rekreacija.
- 15. Neurbanizuojamos teritorijos bendroju atveju priskiriamos neprioritetinėms teritorijoms. Konkrečios prioritetinės ir neprioritetinės teritorijos detalizuojamos sprendinių konkretizavimo stadijoje.
- 16. Neurbanizuojamų teritorijų funkcinis zonavimas, teritorijų naudojimo reikalavimai detalizuojami ir nustatomi sprendinių konkretizavimo stadijoje.

Bioprodukcinio ūkio teritorijų panaudojimo pobūdis

- 17. Žemės ir miškų ūkio, vandenių teritorijos priskiriamos bioprodukcinio ūkio teritorijoms. Šalčininkų rajono savivaldybės pagrindines bioprodukcinio ūkio vystymo kryptis sudaro intensyvus ir tausojantis ūkininkavimas:
  - 17.1. Tausojantis teritorijų naudojimas skatinamas neurbanizuojamose teritorijose – saugomose, gamtinio karkaso teritorijose, vandenių zonose;
  - 17.2. Intensyvus teritorijų naudojimo vykdomas plėtojant specializuotus kompleksus, taip pat vystant intensyvių žemės, miškų ūki teritorijose, nepatenkančiose į saugomas teritorijas bei kitas sugriežtintas aplinkosauginės teritorijas, taip pat vystant žuvininkystę specialiuose žuvininkystės tvenkiniuose.

XX SKYRIUS. SUSISIEKIMO SISTEMOS VYSTYMAS

Autotransporto keliai

Šalčininkų rajono savivaldybė dėl savo geografinės padėties nėra palanki susisiekimo požiūriu, nes rajonas yra pietrytinėje Lietuvos dalyje, pasienio zonoje. Per Šalčininkų rajoną eina magistralinis kelias (A15 Vilnius–Lyda) ir šeši krašto keliai (104 Šalčininkai–Kraūkūnai, 105 Pirčiupiai–Eišiškės, 126 Šalčininkai–Eišiškės, 127 Varėna–Eišiškės, 176 Pirčiupiai–Jašiūnai, 202 Kirtimai–Pagiriai–Baltoji Vokė), kurie formuoja pagrindinį kelių karkasą. Prie kelių karkaso prisideda rajoniniai ir vietinės reikšmės viešo naudojimo keliai.

- 18. Šalčininkų rajono savivaldybės kelių tinklas išlaikomas ir tobulinamas.
- 19. Naujų jungčių plėtra numatoma, pagal poreikį, naujai urbanizuojamose teritorijose.
- 20. Numatomi prioritetiniai susisiekimo infrastruktūros plėtros ir rekonstrukcijos uždaviniai rajone, didinant magistralinių kelių tinklo tankį:
  - 20.1. pakelti esamo krašto kelio Nr. 176 Pirčiupiai–Jašiūnai kategoriją iki magistralinio kelio, jį rekonstruojant ir nutiesiant Jašiūnų šiaurinę transporto jungtį ar aplinkkelį;
  - 20.2. pakelti esamo rajoninio kelio Nr. 3937 atkarpos Jašiūnai–Turgeliai kategoriją iki magistralinio kelio, jį rekonstruojant ir nutiesiant Turgelių šiaurinį aplinkkelį;

Geležinkeliai

Šalčininkų rajono teritoriją kerta tarptautinės reikšmės geležinkelio linija Vilnius–Minskas, priklausanti IXB transporto koridoriui Kijevas–Minskas–Vilnius–Klaipėda. Rajono susisiekimo sistemoje geležinkelio transporto ryšiai su Baltarusija, nors istoriškai ir buvę svarbūs, šiuo metu yra neaktyviausia transporto schema. Pagrindinės geležinkelio stotys savivaldybėje yra Šalčininkuose ir Jašiūnuose. Geležinkelio stotis Šalčininkuose naudojama tik vidaus transporto reikmėms (vyksta keleiviniai ir krovininiai traukiniai Vilniaus kryptimi), o tiesioginiai traukiniai į Baltarusiją nebevyksta (keleivinis traukinių eismas nutrauktas 2020 m.).

21. Savivaldybės teritorijoje bendruoju planu numatoma modernizuoti esamą magistralinio geležinkelio liniją:
  - 21.1. numatyti estakadas geležinkelio pervažoje ties Jašiūnais;
  - 21.2. numatyti estakadas geležinkelio pervažoje ties Šalčininkais.
  - 21.3. atkūrus Rūdninkų karinį poligoną, numatoma nutiesti naują apie 8,6 km ilgio geležinkelio vėžę, kuri atsišakotų nuo esamo geležinkelio, atkarpoje tarp Jašiūnų ir Stasylių, ties Dainavos kaimu. Nauja geležinkelio atšaka būtų nutiesta į Rūdninkų poligoną, įrengiant čia reikiamą geležinkelių infrastruktūrą (rampą, privažiuojamuosius kelius ir kt.). Tiesiant naują geležinkelio atšaką, numatoma įrengti pervažas kelyje Sližiūnai–Gerviškės–Narkuškės bei Biržės gatvėje prie Dainavos kaimo.

Vandens keliai

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje esančią Merkio upę ir kitas upes išnaudoti laivybai nėra galimybių, dėl mažo upių gylis, trumpo nuotolio navigacijai ir infrastruktūros trūkumo.

22. Bendrajame plane numatomas Merkio, Visinčios, Šalčios ir kitų upių panaudojimas rekreaciniam, pramoginiam susisiekimui.

Dviračių ir pėsčiųjų takai

Šalčininkų rajone dviračių ir pėsčiųjų takų infrastruktūra išplėtotą nepakankamai, dviračių trasos fragmentiškos, o jungtys su kitomis savivaldybėmis neišspręstos.

23. Bendrajame plane numatoma išplėtoti dviračių ir pėsčiųjų takų infrastruktūrą rekreacinėse teritorijose, tokiose kaip Rūdninkų giria ir prie Merkio upės.
24. Numatomos dviračių ir pėsčiųjų takų jungtys su kitomis savivaldybėmis.

XXI SKYRIUS. SAUGOMOS TERITORIJOS

Gamtinis karkasas

25. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje išskiriamas gamtinio karkaso teritorijas, sudaro šios nacionalinės, regioninės ir vietinės svarbos gamtinio karkaso struktūrinės dalys:
  - 25.1. Geoekologinės takoskyros:
    - 25.1.1. regioninės svarbos – šiaurinės rajono dalies takoskyros ruožas (Pukštos, Jašiūnų, Zakariškių miškai);
    - 25.1.2. regioninės svarbos – pietinės ir rytinės rajono dalies takoskyros ruožas (Stakų, Pėpių, Velniaraisčio, Bruklynės, Ažubalės, Kreivosios, Klevyčios, Būkiškių, Barovkos, Geležų, Stalgonių miškai);
  - 25.2. Geosistemų vidinio stabilizavimo arealai:

- 25.2.1. nacionalinės svarbos – Rūdninkų girios arealas;
- 25.3. Migracijos koridoriams rajono savivaldybėje priskiriami šie teritorijų ruožai:
  - 25.3.1. regioninės svarbos – Merkio upės migracijos koridorius;
  - 25.3.2. vietinės svarbos – Visinčios, Šalčios, Juodupės, Versekos, Kamenos, Drukupės, Nezdilės, Turės, Beržuonos, Beržės ir kt. upių migracijos koridoriai.
- 26. Gamtinio karkaso teritorijų tvarkymui nustatomi šie režimai:
  - 26.1. išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis patikimo geoekologinio potencialo zonose,
  - 26.2. palaikomas ir didinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas riboto geoekologinio potencialo zonose bei
  - 26.3. gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai silpno geoekologinio potencialo zonose.

Saugomos teritorijos

Svarbiausius Šalčininkų rajono savivaldybės kraštovaizdžio išteklius sudaro ypač saugomos teritorijos, tai: 26 draustiniai, 2 biosferos poligonai, 1 regioninis parkas, 11 geologinių objektų, 3 botaniniai objektai (3 medžiai), 20 „Natura 2000“ teritorijų, iš kurių 18 yra svarbių buveinių apsaugai, 2 – svarbios paukščių apsaugai.

Draustiniai.

Rajono savivaldybėje yra 26 draustiniai (geomorfologiniai – 3, geologiniai – 1, hidrografiniai – 2, botaniniai – 2, ornitologiniai – 1, ichtiologiniai – 1, telmologiniai – 1, pedologiniai – 1, genetiniai – 3, kraštovaizdžio – 7, etnokultūriniai – 3, urbanistiniai – 1) ir 2 biosferos poligonai (Rūdninkų girios, Baltosios Vokės) bei 1 valstybės saugomas regioninis parkas (Dieveniškų istorinis). Pagal užimamą plotą rajono savivaldybėje didžiausias – Rūdninkų girios biosferos poligonas (19107,36 ha).

Gamtos paveldo objektai.

Valstybės saugomi gamtos paveldo objektai Šalčininkų rajono savivaldybėje yra 14: tai 11 geologinių objektų (Dailidžių akmuo, Rimašių akmenynas, Poškonių akmuo, Stakų konglomeratų luistai, Šaltinių akmuo, Kaniūkų akmuo, Kalvių akmuo, Rėžių akmuo, Cegelnios akmuo, Pulstakų akmuo, Jančiūnų akmuo) ir 3 botaniniai objektai (Grybiškių ažuolas, Stakų ažuolas, Grybiškių pušis).

„Natura 2000“ teritorijos.

Dalis Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos patenka į „Natura 2000“ teritorijų – Europos Sąjungoje esantį saugomų teritorijų tinklą, įkurtą siekiant išsaugoti Europos Bendrijos mastu retas ar nykstančias gyvūnų ir augalų rūšis bei gamtines buveines. Šią apsaugą numato dvi direktyvos – buveinių ir paukščių, pagal kurias ir nustatytos buveinių apsaugai ir paukščių apsaugai svarbios teritorijos.

Buveinių apsaugai (BAST) rajono savivaldybėje svarbios 18 „Natura 2000“ teritorijų – Merkio upė, Gaujos upės slėnis, Papio ežeras, Rūdninkų viržynai, Versekos upė, Kernavo pelkė, Stakų miškas, Marijampolio apylinkės, Visinčios upė ties Gudeliais, Jurgelionių pievos, Šalčios ir Visinčios upių slėniai, Merkio pievos ties Pamerkiu, Merkio slėnis ties Turgeliais, Naujakiemio apylinkės, Šilinės miškas, Tribonių apylinkės, Šalčios ir Visinčios upių slėniai II, Dieveniškų apylinkės.

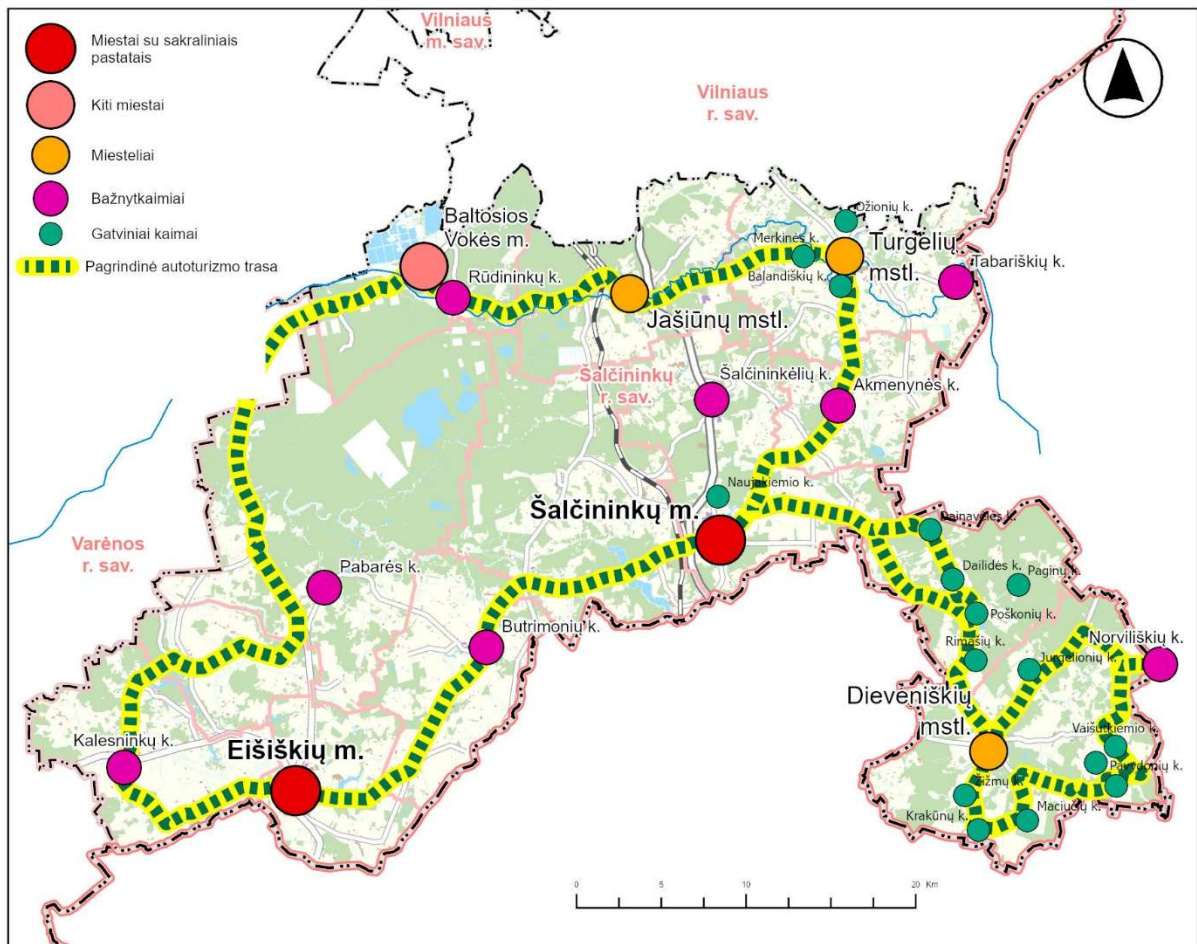
Paukščių apsaugai (PAST) rajono savivaldybėje svarbios 2 teritorijos – Rūdninkų giria, Baltosios Vokės šlapžemės.

Didžiausia Šalčininkų rajono savivaldybėje esanti „Natura 2000“ teritorija – Rūdninkų giria (19 107,36 ha).

- 27. Bendrajame plane išlaikomos esamos saugomos teritorijos. Naujų saugomų teritorijų nėra numatoma.

XXII SKYRIUS. KULTŪROS PAVELDO IR KULTŪRINIO KRAŠTOVAIZDŽIO APSAUGA

28. Šalčininkų rajono savivaldybėje pagrindinius nekilnojamojo kultūros paveldo objektus (NKPO) sudaro:
  - 28.1. NKPO, kur vyrauja urbanistinis vertingųjų savybių pobūdis;
  - 28.2. NKPO, kur vyrauja archeologinis vertingųjų savybių pobūdis;
  - 28.3. NKPO, kur vyrauja architektūrinis ir/ar dailės vertingųjų savybių pobūdis;
  - 28.4. NKPO, kur vyrauja istorinis, memorialinis vertingųjų savybių pobūdis;
  - 28.5. NKPO, kur vyrauja mitologinis vertingųjų savybių pobūdis.
29. Kultūros paveldo apsaugos koncepciniai sprendiniai:
  - 29.1. Prioritetu laikyti būdingo Šalčininkų rajono savivaldybei archeologijos paveldo objektų vertingųjų savybių išsaugojimą, jų tinkamą eksponavimą bei panaudojimą turizmui ir edukacinei veiklai;
  - 29.2. Išsaugoti rajono savivaldybės architektūrinių objektų ir kompleksų vertingąsias savybes;
  - 29.3. Saugoti išlikusių dvarų sodybų fragmentus, tęsti geriausiai išlikusios – Jašiūnų dvaro sodybos komplekso tvarkymą;
  - 29.4. Rūpintis neįrašyto į LT Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą istorinio užstatymo išsaugojimu Eišiškių mieste, Dieveniškų miestelyje ir kituose istoriniuose kaimuose;
  - 29.5. Išsaugoti istorinių dominančių – bažnyčių, dvarų sodybų – vizualinę įtaką kaimo kraštovaizdyje, taip pat vietovėse, kur istorinis užstatymas praktiškai sunykęs;
  - 29.6. Šalčininkų rajono kultūros paveldo apsauga ir tvarkymas atliekamas, prisilaikant 2002 m. ir naujojo, 2021 m. patvirtinto LR Bendrojo plano sprendiniais;
  - 29.7. Skirti didelį dėmesį informacijai apie kultūros paveldą ir visuomenės švietimui;
  - 29.8. Pagrindinė Bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendinių nuostata – išsaugoti kultūros paveldą kaip neatskiriamą ir integruotą kraštovaizdžio elementą ir perduoti jį ateities kartoms;
  - 29.9. Geriausiai atspindinčius rajono savivaldybės savitumą urbanistikos, architektūros objektus, senąsias kapines, reikšmingiausias šalies istorijai kapavietes, pažymintį svarbius Lietuvai ir regionui įvykius, meniniu požiūriu vertingus paminklus ir mažosios architektūros objektus įtraukti į turistines trasas. Būtina įrengti informacines nuorodas į kultūros paveldo objektus, parengti informacinius standus ir kt.
30. Kultūrinio kraštovaizdžio ir gyvenamųjų vietovių erdvinės struktūros savitumo išsaugojimo koncepciniai sprendiniai:
  - 30.1. Išlaikyti esamą susiklosčiusį miestų, miestelių ir kaimų tinklą.
  - 30.2. Išsaugoti vertingo kultūrinio kraštovaizdžio, miestų, miestelių ir kaimų siluetų, panoramų apžvalgą (užtikrinti jų apžvalgos sąlygas – apžvalgos trasas, apžvalgos laukus).
  - 30.3. Išsaugoti miestų, miestelių, bažnytkaimių ir kaimų vidaus erdvių – gatvių, aikščių vertingas ir savitas perspektyvas su būdingu užstatymu, čia esančiais išskirtiniais pastatais, bažnyčių akcentais, dominantėmis.

3.4 pav. Rajono miestų, miestelių, bažnytkaimių ir kaimų sistema bei numatoma pagrindinė turistinė trasa

XXIII SKYRIUS. KRAŠTOVAIZDŽIO FORMAVIMAS

Kraštovaizdžio vizualinės struktūros apsauga

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorija pagal kraštovaizdžio morfologiją patenka į du ruožus. Rajono šiaurinė dalis yra pietų Pabaltijo žemumų ruože – pietryčių Lietuvos (Dainavos) žemumų sritys, Merkio vidurupio miškingame, pelkėtame mažai agrarizuotos lygumos rajone (Nr. 42) (Baltosios Vokės, Jašiūnų, Gerviškių, Pabarės seniūnijos). Rajono pietinė ir rytinė kraštovaizdžio dalys patenka į Vidurio Baltarusijos aukštumų ruožą:

- pietinė ruožo dalis priskiriama pietų Nalšios (Ašmenos) aukštumų sritys, Eišiškių mažai miškingam, agrarinės pakilumos rajonui (Nr. 47) (Eišiškių, Kalesninkų, Dainavos, Butrimonių, Dieveniškių seniūnijos);
- rytinė ruožo dalis priskiriama pietų Nalšios (Ašmenos) aukštumų sritys, Medininkų miškingam, agrarinio kalvyno rajonui (Nr. 48) (Poškonių, Turgelių, Akmeninės seniūnijos).

31. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje išskiriamos šios saugomos kraštovaizdžio teritorijos:

31.1. Nacionalinės reikšmės saugomos teritorijos. Tai nacionalinio lygmens teritorijų planavimo dokumentuose (LR teritorijos bendrajame plane) nustatytos ypač raiškios ir vidutinės vertikaliosios sąskaidos atvirų ir pusiau atvirų erdvių kraštovaizdžio teritorijos – Šalčininkų rajono šiaurinėje dalyje, Merkio upės slėniai Turgelių ir Jašiūnų seniūnijose (V2H2-b).

31.2. Ypač raiškios ir vidutinės vertikaliosios sąskaidos pusiau uždarų bei uždarų erdvių kraštovaizdžio teritorijos, be raiškių vertikalių ir horizontalių dominančių – rajono centrinėje dalyje, Gulbinio pelkės aplinka Pabarės seniūnijoje (V3H0-d). Kita tokia teritorija yra pietinėje rajono dalyje – Bukiškių, Šilinės, Staigonių, Švedų miškai Poškonių ir Dieveniškių seniūnijose (V2H0-d).

XXIV SKYRIUS. NAUDINGOSIOS IŠKASENOS

Daugiausia Šalčininkų rajono savivaldybėje yra durpių telkinių – 19, žvyro – 7, smėlio ir žvyro – 6, molio – 2, smėlio – 1. Iš 35 telkinių rajone 10 yra detaliai išžvalgyti, 21 – parengtiniai išžvalgyti, likę 4 – prognoziniai.

Naudingųjų iškasenų kasybos problemų nenustatyta. Planuojant teritorijas numatoma išsaugoti naudingųjų iškasenų teritorijas galimam perspektyviniam eksploatavimui.

XXV SKYRIUS. ATSINAUJINANČIŲ IŠTEKLIŲ ENERGIJOS GAMYBOS OBJEKTAI

Atsinaujinanti energetika yra viena iš svarbių energijos gamybos krypčių, kuri sudaro prielaidas mažinti CO₂ emisijas ir tuo prisidedama prie klimato kaitos procesų švelninimo. Taip pat atsinaujinančios energetikos plėtojimas didina šalies energetinį bei ekonominį nepriklausomumą.

Pagrindinės atsinaujinančios energetikos rūšys:

- *Vėjo energija;*
- *Saulės energija;*
- *Hidroenergija;*
- *Geoterminė energija;*
- *Bioenergija ir kt.*

Vėjo elektrinės

Vadovaujantis Lietuvos kariuomenės vado 2016 m. vasario 15 d. įsakymu Nr. V-217 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijų, kuriose gali būti ribojami vėjo elektrinių (aukštų statinių) projektavimo ir statybos darbai, žemėlapio patvirtinimo“, bendruoju planu vėjo elektrinės Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje nenumatomos.

Saulės elektrinės

Saulės elektrinių parkai Šalčininkų rajono savivaldybėje vystomi ir ateityje tai taip pat bus vienas iš alternatyvių atsinaujinančios energetikos šaltinių. Šalčininkų rajono savivaldybėje yra išduoti leidimai esamoms saulės elektrinėms, tai 7 juridiniai ir 4 privatūs asmenys:

SE-1 Privatus asmuo - 649,44 kW galios, Emiliškių k., Eišiškių sen.;

SE-2 Privatus asmuo - 500 kW galios, Emiliškių k., Eišiškių sen.;

SE-3 Privatus asmuo - 500 kW galios, Navickiškių k., Butrimonių sen.;

SE-4 Privatus asmuo - 300 kW galios, Navickiškių k., Butrimonių sen.

SE-5 UAB „Nesvirta“ - 4197,6 kW galios, Šaltinių k., Dieveniškių sen.;

SE-6 UAB „Nesvirta“ - 4197,6 kW galios, Šalčininkėlių Tartoko k., Šalčininkų sen.;

SE-7 UAB „Eurosteka“ - 999 kW galios, Rudnios k., Baltosios Vokės sen.;

SE-8 UAB „Evecon“ - 11900 kW galios, Dainavos k., Jašiūnų sen.;

SE-9 MB „Saulės tėkmė“ - 1480 kW galios, Gojaus k., Jašiūnų sen.;

SE-10 UAB „Elektrum Lietuva“ – 65 MW galios, Zakariškių k. ir Pilakainių k., Jašiūnų sen.;

SE-11 UAB „Evaldo daržovės“ – 159,31 kW galios, Ažuolų g. 17, Sakalų k., Jašiūnų sen..

32. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcijoje nustatomi šie saulės elektrinių išdėstymo sprendiniai, pagal kuriuos saulės elektrinės gali būti išdėstomos:

32.1. Urbanizuotose ir urbanizuojamose teritorijose:

32.1.1. ant pastatų stogų. Taip pat ant visuomeninių, komercinių ir gamybinių pastatų fasadų.

32.1.2. ant žemės paviršiaus pramonės ir sandėliavimo zonose (Pr).

32.1.3. ant žemės paviršiaus grafinėje dalyje išskiriamose teritorijose (saulės elektrinių, kurioms išduotas leidimas, sąrašą žr. aukščiau; naujai numatomų saulės elektrinių išdėstymą žr. brėž. K-1, K-2 ir priedų medžiagoje);

32.2. Neurbanizuojamose teritorijose:

32.2.1. ant pastatų stogų.

32.2.2. ant žemės paviršiaus grafinėje dalyje išskiriamose teritorijose (saulės elektrinių, kurioms išduotas leidimas, sąrašą žr. aukščiau; naujai numatomų saulės elektrinių išdėstymą žr. brėž. K-1, K-2 ir priedų medžiagoje);

32.2.3. ant žemės paviršiaus specializuotų žemės ūkių gamybinėse teritorijose.

32.3. Saulės elektrinių iki 30 kW galios išdėstymo reikalavimai detalizuojami sprendinių konkretizavimo stadijos metu.

Hidroenergija

Hidroenergijos gamyba yra vienas svarbių žaliosios energijos gavybos būdų. Jos plėtojimas pasaulyje užima gana ženklų pagamintos energijos dalį – apie 25 %, tačiau Lietuvoje ši dalis kur kas mažesnė.

Šalčininkų rajono savivaldybėje yra viena įrengta ir veikia Eišiškių hidroelektrinė (galia 180 kW). Eišiškių hidroelektrinės tvenkinys sudarytas Versekos ir jos intako Juodupės slėniuose.

33. Šalčininkų rajono savivaldybėje naujos hidroelektrinės nenumatomos.

Bioenergija

Bioenergijos ištekliai pagal pobūdį gali būti išskiriami į 3 grupes:

- *Kietoji biomasė (medienos atliekos, žemės ūkio pasėlių atliekos ir kt.);*
- *Biodujų gamyba (buitinių nuotekų dumblo perdirbimas, kiaulių mėšlo ir įvairių organinių atliekų perdirbimas);*
- *Biodegalų autotransportui gamyba.*

34. Bendrajame plane bioenergijos gamybos objektų vystymui nustatomi šie sprendiniai:

34.1. Kietosios biomasės gamybos objektai gali būti vystomi pramonės ir sandėliavimo zonose;

34.2. Biodujų ir biodegalų autotransportui gamybos objektai gali būti plėtojami pramonės ir sandėliavimo zonose, taip pat specializuotų žemės ūkio kompleksų zonose.

Geoterminė energija

Geoterminė energija sudaro vieną iš perspektyvių atsinaujinančios energijos gamybos rūšių. Geoterminė energija gaminama panaudojant požeminių vandenų šilumą. Požeminiai vandenys įkaista dėl magmos ir dėl uolienose esančios pakankamai didelės koncentracijos radioaktyviųjų elementų, kurie generuoja šilumą skilimo metu.

Visa Lietuvos teritorija suskirstyta į 3 geoterminių laukų zonas (I, II, III) pagal Kambro vandeningo sluoksnio kraigo temperatūrą. Šalčininkų rajono savivaldybė patenka į III geoterminio lauko zoną, kur temperatūra žemesnė nei 20°C, kai vakarinėje Lietuvos dalyje (I zonoje) ji pasiekia 60°-90°C. Esant tokioms sąlygoms Šalčininkų rajono savivaldybėje giliosios ir sekliosios geoterminės energijos panaudojimo būdai - neperspektyvūs.

35. Geoterminės energijos naudojimas Šalčininkų rajono savivaldybėje bendroju planu nenumatomas.

Energijos kaupyklos

Perteklinės elektros, biodujų energijos sukaupimui, jos saugojimui numatoma galimybė įrengti energijos kaupyklas (elektros, biodujų).

36. Energijos kaupyklos gali būti įrengiamos laikantis šių reikalavimų:

- 36.1. Elektros energijos kaupyklos – įrengiamos pažymėtose AIE teritorijose, pramonės ir sandėliavimo teritorijose, specializuotų ūkių teritorijose ir jų gretimybėje, nekeliant neigiamo poveikio visuomenės sveikatai;
- 36.2. Biodujų energijos kaupyklos – įrengiamos pramonės ir sandėliavimo teritorijose, specializuotų ūkių teritorijose ir jų gretimybėje, nekeliant neigiamo poveikio visuomenės sveikatai.

XXVI SKYRIUS. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

Šalčininkų rajono savivaldybės inžinerinė infrastruktūra apima techninės infrastruktūros sritis:

- Ekoinžinerijos (vandentvarkos);
- Energetikos (elektros, šilumos ir dujų tiekimo);
- Ryšių ir telekomunikacijų sistemą;
- Atliekų tvarkymo sistemą.

Vandentvarka

Šalčininkų rajono savivaldybėje vandentvarkos sistemos yra išvystytos, tačiau nepakankamai išplėtos.

37. Vandens tiekimo koncepcija:

- 37.1. Toliau vystyti esamą rajono viešojo vandentiekio sistemą, sudarant galimybę tiek esamiems, tiek būsimiems gyventojams bei įmonėms naudoti viešojo vandentiekio vandenį, linijas nutiesiant į esamus neturinčius centralizuoto vandentiekio ir naujai užstatomus gyvenamuosius bei pramoninius kvartalus;
- 37.2. Centralizuotai tiekti vandenį, kuriame bendrosios geležies koncentracija atitiktų Lietuvos higienos normą HN 24: 2017 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“;

- 37.3. Gyvenamosiose vietovėse, kur tiekiamas vanduo su per didele geležies ir amonio koncentracija, sumontuoti vandens gerinimo įrenginius;
  - 37.4. Didesniam vartotojų, esančių už Šalčininkų rajono miestų ir miestelių ribų, skaičiui tiekti viešojo vandentiekio vandenį, formuojant aglomeracijas, tuo užtikrinant gyventojams geresnes higienines sąlygas;
  - 37.5. Visų gyvenamųjų vietovių sistemų plėtrą vykdyti pagal prioritetus, numatytus dokumente „Šalčininkų rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialiojo plano koregavimas“ (UAB „Atamis“, Vilnius, 2021 m.);
  - 37.6. Visuose rajono miestuose ir miesteliuose užtikrinti nepertraukiamą vandens tiekimą, sužiedinant reikiamo skersmens vamzdynais vandentiekio linijas ir 150 - 200 m atstumu išdėstant gaisrinius hidrانتus;
  - 37.7. Atnaujinti bei techniškai tobulinti esamus blogos būklės vandentiekio tinklus, pirmiausia perklojant vamzdynus, kuriuose dažnai įvyksta avariniai gedimai;
  - 37.8. Gyvenamųjų vietovių užstatytose teritorijų dalyse, kuriose nėra vandentiekio tinklų arba jų vamzdynų skersmenys nepakankami gaisrinių hidrantų įmontavimui, įrengti gaisrinių rezervuarų bei vandens talpyklų reikiamą kiekį su tvirtos dangos privažiavimais ir 12x12 metrų aikštelėmis gaisrinėms mašinoms;
  - 37.9. Nenaudojamus vandentiekio gręžinius užsandarinti, užtikrinant požeminio vandens apsaugą nuo taršos;
  - 37.10. Atnaujinant vandentiekio sistemas, susidėvėjusią įrangą būtina demontuoti bei saugiai pašalinti, kad ji nebūtų potencialios taršos šaltinis tiek aplinkosauginiu, tiek kraštovaizdžio atžvilgiu, taip pat ta įranga neturi kelti pavojaus žmonių sveikatai.
38. Nuotekų tvarkymo koncepcija:
- 38.1. Toliau vystyti esamą rajono nuotekų tvarkymo sistemą, sudarant tiek esamiems, tiek būsimiems gyventojams bei įmonėms galimybę naudotis centralizuotu nuotekų tvarkymu, jo vamzdynus nutiesiant tiek į esamus, neturinčius centralizuoto nuotakyno, tiek į naujai užstatomus gyvenamuosius ir pramoninius kvartalus;
  - 38.2. Visų gyvenamųjų vietovių sistemų plėtrą vykdyti pagal prioritetus, numatytus dokumente
  - 38.3. Atnaujinti bei techniškai tobulinti esamus blogos būklės nuotekų tinklus, pirmiausia renovuojant vamzdynus, kuriuose dažnai įvyksta užsikimšimai, dėl vamzdžių jungčių nesandarumo vyksta didelė gruntinio vandens infiltracija.
  - 38.4. Rekonstruoti Šalčininkų miesto nuotekų valyklą, sumontuojant valymo įrenginius, kurie atitiktų aplinkosauginius reikalavimus, t. y. jų veikla nedarytų neigiamo poveikio aplinkai.
39. Paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymo koncepcija:
- 39.1. Vystyti esamas rajono paviršinių nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistemas;
  - 39.2. Šalčininkų rajono miestų ir miestelių visose pagrindinėse gatvėse bei aikštėse pakloti paviršinių (lietaus) nuotekų surinkimo, nuvedimo tinklus, įrengiant išleistuvus su nuotekų valyklomis, šalinančiomis naftos produktus ir nešamą smėlį;
  - 39.3. Parengti Šalčininkų rajono miestų ir miestelių paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymo specialųjį planą, juo vadovautis šios infrastruktūros plėtroje;
  - 39.4. Rezervuoti teritorijas paviršinių nuotekų valymo įrenginiams.

Energetika

Elektros energijos tiekimas atitinka poreikius.

40. Elektros energijos tiekimo koncepcija:
  - 40.1. Išlaikyti esamą schemą ir sistemą;
  - 40.2. Rekonstruoti susidėvėjusius elektros tinklus, tuo užtikrinant elektros tiekimo patikimumą ir kokybę bei didinant elektros tiekimo efektyvumą;
  - 40.3. Įrengti saulės energijos elektrines ant visuomeninių ir privačių namų stogų ir kitose tam tinkamuose objektuose;
  - 40.4. Vadovautis „Šalčininkų rajono savivaldybės atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo plėtros veiksnių planu“;
  - 40.5. Ties esamais ir planuojamais elektros tiekimo tinklais ir įrenginiais laikytis apsaugos zonoms bei jų tvarkymo režimui skirtų reikalavimų;
  - 40.6. Į naujai užstatomus kvartalus žemos įtampos tinklus kloti tik požeminėmis kabelinėmis linijomis, būtinai – suformuotuose inžinerinių komunikacijų koridoriuose;
  - 40.7. Šalčininkų rajono miestų ir miestelių istorinėse dalyse esamas žemos įtampos oro linijas išmontuoti, perkloti jas požeminėmis kabelinėmis;
  - 40.8. Rajone skatinti efektyvų elektros vartojimą. Rekonstruojant esamas ir įrengiant naujas gatvių bei viešųjų erdvių apšvietimo sistemas, diegti efektyvaus elektros vartojimo priemones.
41. Centralizuoto šilumos tiekimo infrastruktūros plėtojimo koncepcija:
  - 41.1. Išlaikyti esamą rajono CŠT sistemą;
  - 41.2. Toliau įgyvendinti Šalčininkų rajono šilumos ūkio specialiojo plano nuostatas bei priemones;
  - 41.3. Planuojant naujas tankiai užstatomas teritorijas, arba dujofikavus nedujofikuotas CŠT teritorijas, specialųjį planą atnaujinti įstatymu numatyta tvarka;
  - 41.4. Neatnaujintas šilumos tiekimo linijas perkloti bekanalinėmis, keičiant jas palaipsniui. Pirmenybę teikti toms, kuriose šilumos nuostoliai yra didžiausi;
  - 41.5. Efektyvesniam šilumos energijos naudojimui atnaujinti nerenovuotus pastatus, gerinant jų šilumines charakteristikas;
  - 41.6. Instaliuojant naujus galingumus katilinėse, įvertinti urbanizacijos lygio tendencijas;
  - 41.7. Planuojant didesnio tūrio pastatus atokiai nuo CŠT sistemų, išnagrinėti geoterminio aprūpinimo šiluma galimybę.
42. Gamtinių dujų tiekimo koncepcija:
  - 42.1. Siekiant didinti rajono konkurencingumą, įvertinti naujų galimų dujofikuoti teritorijų potencialą, atsižvelgiant į rajono urbanizacijos tendencijas. Pirmiausia dujofikuoti teritorijas kuriose planuojama intensyvi pramonės plėtra. Vienas iš konkrečių dujų tiekimo infrastruktūros sprendinių – numatoma skirstomojo dujotiekio trasa nuo Jašiūnų į Rūdninkus, Baltąją Vokę;
  - 42.2. Dujofikuotuose rajono miestuose, miesteliuose ir kaimuose plėsti skirstomojo dujotiekio sistemas, sudarant vartotojams didesnes galimybes jungtis prie šio patogaus eksploatavimui, labai mažai aplinką teršiančio kuro tiekimo tinklų, įvertinant palankią aplinką, kad susidarius ekonomiškai pagrįstam vartotojų

- skaičiui, reikiamus dujų tiekimo vamzdynus nutiesia ir dujų reguliavimo punktus (DRP) savo lėšomis įrengia dujų tiekėjas;
- 42.3. Gamtinių dujų tinklus planuoti, projektuoti ir kloti įvertinus šių dujų vartotojų skaičių ir jų perspektyvinius poreikius, statybos darbų sąmatą, eksploataavimo kaštus, techninius, ekonominius, ekologinius ir finansinius rodiklius bei atsiperkamumą;
- 42.4. Ties dujotiekio tinklais bei įrenginiais išlaikyti jų apsaugos zonoms įstatymu nustatytą režimą. Naujai tiesiamoms linijoms šiam tikslui suformuoti ir skirti reikiamas žemės juostas.

Ryšių infrastruktūra

43. Ryšių infrastruktūros koncepcija:
- 43.1. Šalčininkų rajone užtikrinti fiksuotojo ir judriojo telefoninio bei internetinio ryšio infrastruktūros plėtrą, vartotojams pasiūlant vis kokybiškesnes ir modernesnes paslaugas, sudarant konkurencines sąlygas judriojo ryšio operatoriams;
- 43.2. Numatyti teritorijas planuojamiems telekomunikacijų ir ryšių įrenginiams bei jų apsaugos zonoms;
- 43.3. Plėsti viešųjų interneto prieigos taškų tinklą. Svarbu naujus taškus diegti labiausiai lankomose visuomeninės paskirties įstaigose – bibliotekose, pašto skyriuose ir pan.;
- 43.4. Rajono gyventojų kompiuteriniam raštingumui skatinti organizuoti informacinių technologijų klausimais seminarus ir mokymus;
- 43.5. Išlaikyti esamus AB „Lietuvos pašto“ padalinius.

Atliekų tvarkymas

44. Atliekų tvarkymo koncepcija:
- 44.1. Išlaikyti ir vystyti esamą rajono atliekų tvarkymo sistemą;
- 44.2. Biologiškai skaidžių (žaliųjų) atliekų (nupjautos žolės, sugrėbtų lapų ir pan.) tvarkymą vykdyti pagal „Šalčininkų rajono komunalinių atliekų tvarkymo taisykles“;
- 44.3. Įrengti reikiamą konteinerių aikštelių skaičių;
- 44.4. Visose rajono seniūnijose rinkti ir kompostuoti žaliąsias atliekas;
- 44.5. Užtikrinti, kad atliekos būtų tvarkomos nesukeliant grėsmės žmonių sveikatai ir nenaudojant aplinkai galinčių pakenkti procesų ar metodų.

XXVII SKYRIUS. KONCEPCIJŲ ALTERNATYVŲ APIBENDRINIMAS

Pateiktos bendrojo plano koncepcijos alternatyvos išsiskiria šiais sprendiniais: urbanistinės plėtros mastu, pramonės teritorijų išdėstymo variantais. Bendro naudojimo erdvių, atskirųjų želdynų, rekreacijos, specializuotų kompleksų, atsinaujinančios energetikos objektų (saulės elektrinių) zonų išdėstymo pasiūlymai vienodi koncepcijos alternatyvų variantuose. Atsižvelgiant į pateikiamus alternatyvius sprendinius, bendrojo plano koncepcijos alternatyvos gali būti apibūdintos išskiriant jų privalumus ir trūkumus.

Pirmoji koncepcijos alternatyva

45. Pirmoji alternatyva – orientuota į esamų urbanizuotų, tame tarpe pastaruoju metu pradėtų teritorijų kompaktinimą, nenumatant reikšmingos naujos urbanistinės plėtros. Gyvenamųjų, pramonės ir specializuotų ūkių vystymas būtų koncentruojamas į esamų užstatytų teritorijų modernizavimą ir jų konversiją.

Privalumai ir trūkumai:

45.1. Privalumai - šia alternatyva siekiama tausojančio teritorijų naudojimo, kraštovaizdžio išsaugojimo ir jo atkūrimo. Jos atveju būtų efektyviau panaudojamos esamos užstatytos ar kita infrastruktūra užimtos teritorijos. Ilgalaikėje perspektyvoje tikėtina, kad būtų optimizuojamos rajono savivaldybės išlaidos teritorijų eksploatacijai. Šios alternatyvos atveju būtų tausojama rajono žemės ūkio teritorija.

45.2. Trūkumai – racionaliam teritorijų vystymui, esamų dalinai suplanuotų teritorijų pertvarkymui gali būti reikalingos papildomos administravimo pastangos – žemės konsolidacija, sklypų pertvarkymas, DP sprendinių keitimas. Atsižvelgiant į tai, kad šios alternatyvos atveju numatomos mažesnės naujos plėtros teritorijos, skirtos pramonei ir žemės ūkio gamybos objektams, trumpuoju laikotarpiu būtų sudėtingesnės galimybės pritraukti naujus investuotojus, verslus.

Antroji koncepcijos alternatyva

46. Antroji alternatyva – orientuota į naujų urbanizuojamų teritorijų įsisavinimą, numatant didesnę dalį naujos urbanistinės plėtros teritorijų. Šia alternatyva siekiama sudaryti didesnes galimybes urbanistinei teritorijų plėtrai, siekiant pritraukti naujų gyventojų, sukurti naujų darbo vietų. Naujos plėtros teritorijos numatomos prie pagrindinių urbanistinių centrų – plečiant tiek gyvenamąsias, pramonės ar specializuotų ūkių teritorijas.

Privalumai ir trūkumai:

46.1. Privalumai – sudaromos prielaidos esamų detaliųjų planų sprendinių realizacijai. Sudaromos plačios galimybės pritraukti naujas pramonės įmones, pasiūlant vertingas laisvas neužstatytas teritorijas naujai plėtrai. Sudaromos palankesnės sąlygos naujų darbo vietų steigimui, gyvenamųjų teritorijų vystymo pasirinkimui.

46.2. Trūkumai – ilgalaikėje perspektyvoje dėl platesnių statybos galimybių išauga rizika teritorijų priežiūros ir eksploatacijos kaštų išaugimui. Dėl galimo atskirų, vienas nuo kito nutolusių teritorijų vystymo, iškyla grėsmė kraštovaizdžio fragmentacijai.

4 DALIS. GALIMOS REIKŠMINGOS PASEKMĖS APLINKAI IR JŲ VERTINIMAS

Bendrojo plano koncepcijoje yra nustatoma urbanistinė plėtra, inžinerinės infrastruktūros vystymas, taip pat išskiriami naujos urbanistinės plėtros etapai – prioritetinės ir neprioritetinės savivaldybės infrastruktūros teritorijos, detalizuojamas urbanizuojamų teritorijų vystymas, išskiriamos neužstatomos bendro naudojimo erdvių, atskirųjų želdynų ir kitos teritorijos.

Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos dėl bendrojo plano sprendinių, gali būti išskirtos daugiausiai įvertinant numatomus urbanistinius, susisiekimo, inžinerinės infrastruktūros vystymo sprendinius. Bendrojo plano koncepcijoje įvertinami ir patikslinami pagrindiniai 2010 m. parengto Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniai, kurie nebuvo pilnai įgyvendinti.

Atliekant strateginį pasekmių aplinkai vertinimą, nagrinėjamos dvi koncepcijos alternatyvos, kuriose sprendžiamos galimos urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų plėtros kryptys:

- Pirmoji alternatyva – orientuota į esamų urbanizuotų, tame tarpe pastaruosiu metu pradėtų teritorijų kompaktinimą, nenumatant naujos urbanistinės plėtros.
- Antroji alternatyva – orientuota į esamų urbanizuotų teritorijų kompaktinimą, numatant dalį naujos urbanistinės plėtros teritorijų.

Bendrojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitoje numatoma išanalizuoti šių bendrojo plano sprendinių grupių poveikį:

- gyvenamųjų teritorijų plėtros;
- pramonės teritorijų plėtros;
- socialinės-kultūrinės infrastruktūros;
- inžinerinės infrastruktūros sprendinių;
- rekreacijos vystymo;
- kraštovaizdžio formavimo;
- naudingųjų iškasenų telkinių eksploatavimo;
- atsinaujinančių išteklių energijos gamybos objektų plėtros.

Pagrindiniai aplinkos komponentai, kurių atžvilgiu numatoma atlikti vertinimą, atrinkti pagal *Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašą* bei Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo dokumento rengimo apimtį.

Aplinkos komponentai, kuriems gali turėti įtakos rengiamo bendrojo plano sprendiniai:

- Aplinkos kokybė:
  - Klimatas ir aplinkos oro kokybė,
  - Vandens kokybė ir jo ištekliai,
  - Dirvožemio kokybė ir jo ištekliai;
- Bioįvairovė – gyvūnija ir augalija;
- Saugomos teritorijos;
- Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijos;
- Gamtinės aplinkos teritorinės sistemos:
  - Gamtinis karkasas,
  - Kraštovaizdis,
  - Želdiniai ir želdynai, paviršiniai vandens telkiniai bei jų pakrantės;
- Kultūros paveldo objektai;
- Visuomenė ir jos sveikata (socialinė apsauga, sveikatos apsauga, gyvenamosios aplinkos sauga);

- Ekonominė aplinka (nedarbo mažinimas, pramonės investicijos, verslo sąlygos), materialusis turtas.

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitoje nagrinėjamas koncepcijos sprendinių poveikis aplinkai aukščiau išvardintų vertinamų aplinkos komponentų atžvilgiu. Bendrojo plano strateginių pasekmių aplinkai vertinimu numatoma įvertinti galimas reikšmingas tiesiogines bei netiesiogines, kaupiamąsias, trumpalaikes, ilgalaikes, teigiamas, neigiamas pasekmes vertinamiems aplinkos komponentams.

5 DALIS. TERITORIJOS, KURIOS GALI BŪTI REIKŠMINGAI PAVEIKTOS DĖL BENDROJO PLANO SPRENDINIŲ

Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos dėl bendrojo plano sprendinių, gali būti išskirtos daugiausiai įvertinant numatomus urbanistinius, susisiekimo, inžinerinės infrastruktūros vystymo sprendinius.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas galimai reikšmingą poveikį pirmiausiai gali padaryti numatytose urbanistinės plėtros teritorijose, skirtose gyvenamųjų vietovių užstatymo išplėtimui, taip pat naujų pramonės zonų vystymui. Naujos plėtros teritorijos daugiausiai yra žemės ūkio paskirties žemė, todėl poveikio reikšmingumas bus tiek dėl teritorijos naudojimo pobūdžio pasikeitimo, tiek dėl didesnio teritorijos ploto uždengimo kietomis dangomis, pastatais ir pan. Siekiant sumažinti urbanistinės plėtros teritorijų poveikį, bendruoju planu siekiama pirmiausiai užtikrinti šių plėtros teritorijų vystymo nuoseklumą, etapus. Taip pat įvertinamos esamų suplanuotų teritorijų kompaktinimo galimybės.

Naujos plėtros teritorijose, žemės naudojimo pasikeitimo poveikio pobūdis žymia dalimi priklausys nuo tolimesnio sprendinių įgyvendinimo – t. y. parengtų urbanistinio suplanavimo projektų, techninių statybos projektų, kuriuose bus nustatyti konkretūs techniniai naujai kuriamos urbanistinės aplinkos funkciniai bei vizualiniai parametrai.

Išskirtinį reikšmingą poveikį aplinkai gali turėti išskiriamų pramoninių zonų vystymas prie kompaktiškai užstatytų gyvenamųjų vietovių. Pramonės objektų vystymas gali turėti reikšmingą poveikį tiek visuomenės sveikatai, tiek augalijai, gyvūnijai, orui, dirvožemiui bei kitiems aplinkos komponentams. Naujų pramonės zonų išdėstymas turi būti numatomas įvertinant esamą gamybinę infrastruktūrą, geografinę gyvenamųjų zonų išsidėstymo padėtį (vertinant vyraujančių vėjų poveikį), kraštovaizdžio vizualinę apsaugą.

Taip pat reikšmingas poveikis aplinkai įvairiose miesto dalyse gali atsirasti dėl linijinių objektų, tokių kaip susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros, statybos (pavyzdžiui, numatyti kelių tiesimo bei rekonstravimo darbai ir kt.), atsinaujinančių išteklių energijos gamybos objektų išdėstymo. Turi būti atkreiptas dėmesys į numatomas naujas gatves, kelius. Kai kurie nauji keliai kirs gamtines teritorijas – upes, upelius, šlaitus, todėl turės būti įrengiami tiltai, pralaidos, formuojamos iškasos ir pan.

Europos ekologinis tinklas NATURA 2000 - tai europinės svarbos saugomų teritorijų tinklas, skirtas išsaugoti, palaikyti ir atkurti natūralioms gamtinėms buveinėms bei retoms ar nykstančioms gyvūnų ir augalų rūšims visoje Europos Bendrijos teritorijoje. Šį tinklą sudaro Paukščių apsaugai svarbios teritorijos (PAST) ir Buveinių apsaugai svarbios teritorijos (BAST). Bendrojo plano keitimo sprendiniai numato skirti didelį dėmesį saugomų „Natura 2000“ teritorijų išsaugojimui, gamtinio karkaso ir visos Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių, saugomų rūšių radaviečių ir natūralių pievų išlaikymui. Šios teritorijos nenumatomos urbanizuoti.

Kultūros paveldo objektams bendrojo plano sprendiniai gali daugiau turėti teigiamos įtakos. Sprendiniais yra siekiama numatyti galimas kultūros paveldo objektų panaudojimo galimybes, įvertinamas tinkamos jų gretimos aplinkos išlaikymas. Numatomi koncepciniai sprendiniai galėtų sudaryti prielaidas efektyvesniam jų tvarkymui bei išsaugojimui ilgalaikėje perspektyvoje.

XXVIII SKYRIUS. GAMTINIS KARKASAS, KRAŠTOVAIZDIS

Racionalaus gamtinių išteklių naudojimo ir apsaugos, gamtinio kraštovaizdžio stabilumo, savitumo bei bioįvairovės išsaugojimo bei aplinkos sveikumo (kokybės) užtikrinimo siekis tiesiogiai įtakoja planuojamos teritorijos vystymo koncepcijos formavimą – teritorijos erdvinės struktūros, kraštovaizdžio apsaugos ir tvarkymo nuostatų, susiekimo sistemos, inžinerinės infrastruktūros bei kitų planavimo sprendinių nustatymą.

Šiuolaikinėje situacijoje, kai gamtinių ir antropogeninių kraštovaizdžio komponentų pusiausvyra pažeidžiama pirmųjų nenaudai, ypatingą aktualumą įgauna gamtinio kraštovaizdžio išsaugojimo ir palaikymo problema. Pagrindinė gamtinio kraštovaizdžio, kaip teritorinės sistemos stabilumo garantija perspektyvai būtų pilnaverčio gamtinio karkaso - kompensacinės ekologinės sistemos su atitinkama reglamentų sistema suformavimas.

Bendrosios gamtinio karkaso formavimo nuostatos

Gamtinio karkaso teritorijos yra itin svarbus racionalios kraštovarkos ir kraštovaizdžio apsaugos instrumentas, juridškai įteisintas Aplinkos apsaugos ir Saugomų teritorijų įstatymuose. Tai bendra kraštovarkos ekologinio kompensavimo zonų sistema, jungianti visas gamtinio pobūdžio saugomas ir kitas ekologiškai svarbias bei pakankamai natūralias teritorijas, garantuojančias ekologinį kraštovaizdžio stabilumą.

Gamtinio karkaso paskirtis:

- Sukurti vientisą gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklą, užtikrinantį kraštovaizdžio geoekologinę pusiausvyrą ir gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, sudaryti prielaidas biologinei įvairovei išsaugoti;
- Sujungti didžiausią ekologinę svarbą turinčias buveines, jų aplinką bei gyvūnų ir augalų migracijai reikalingas teritorijas;
- Saugoti gamtinį kraštovaizdį ir gamtinius rekreacinius išteklius;
- Didinti šalies miškingumą;
- Optimizuoti kraštovaizdžio urbanizacijos bei technogenizacijos ir žemės ūkio plėtrą.

Gamtinio karkaso struktūrinės dalys Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje

Lokalizuojant gamtinio karkaso teritorijas Šalčininkų rajono savivaldybėje, laikomasi Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano (2021 m.) ir Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane (2021 m.) nustatyto gamtinio karkaso tinklo.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos gamtinio karkaso teritorijų ribos tikslinamos bei naujos gamtinio karkaso struktūros nustatomos vadovaujantis Gamtinio karkaso nuostatais. Darbas atliekamas naudojant naujausius duomenis – georeferencinių erdviųjų duomenų rinkinį GDR10LT, Valstybinės miškų tarnybos, LR saugomų teritorijų valstybės kadastro, Kultūros vertybių registro ir kitus duomenis.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos gamtinio karkaso teritorijų ribų tikslinimas bei naujų gamtinio karkaso struktūrų nustatymas yra atliktas įvertinant kraštovaizdžio struktūrą ir pobūdį – reljefą, paviršinio vandens telkinius, šlapynes, miškus, kitų natūralių ir pusiau natūralių buveinių išsidėstymą, saugomų rūšių radimvietes, kertines miško buveines, žemės naudmenas ir antropogenizacijos laipsnį. Tikslinant gamtinio karkaso teritorijų ribas, lemiančiu veiksniu laikytas natūralių bei pusiau natūralių teritorijų išsidėstymas.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje išskiriamas gamtinio karkaso teritorijas, turinčias kompensuoti urbanistinio – ūkinio vystymo poveikį, atstovauja šios nacionalinės, regioninės ir vietinės svarbos gamtinio karkaso struktūrinės dalys:

Geoekologinės takoskyros:

- *regioninės svarbos: šiaurinės rajono dalies takoskyros ruožas (Pukštos, Jašiūnų, Zakariškių miškai), pietinės ir rytinės rajono dalies takoskyros ruožas (Stakų, Pėpių, Velniaraisčio, Bruknynės, Ažubalės, Kreivosios, Klevyčios, Būkiškių, Barovkos, Geležų, Stalgonių miškai);*

Geosistemų vidinio stabilizavimo arealai:

- *nacionalinės svarbos: Rūdninkų girios arealas;*

Migraciniai koridoriai:

- *regioninės svarbos: Merkio upės migracijos koridorius;*
- *vietinės svarbos: Visinčios, Šalčios, Juodupės, Versekos, Kamenos, Drukupės, Nezdilės, Turės, Beržuonos, Beržės ir kt. upių migracijos koridoriai.*

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos ribose išskirtos gamtinio karkaso teritorijos užima 102519,03 ha (68,68 % rajono teritorijos ploto). Struktūriškai gamtinio karkaso teritorijų tarpe vyraujančią dalį – 49,66 % sudaro geosistemų vidinio stabilizavimo arealai, geoekologinės takoskyros, migraciniams koridoriams tenka atitinkamai 27,44 % ir 22,89 % gamtinio karkaso teritorijų ploto.

Gamtinio karkaso teritorijų ribos pateikiamos brėžinyje E-3 „Gamtinis karkasas“. Gamtinio karkaso teritorijų sudėtis pagal struktūrines dalis pateikta 5.1 lentelėje.

5.1. lentelė. Gamtinio karkaso teritorijų apimtis Šalčininkų rajono savivaldybėje

Gamtinio karkaso struktūrinės dalys	Plotas, ha	Procento dalis gamtinio karkaso ploto, proc.	Procento dalis rajono ploto (149261,82 ha), proc
Geoekologinės takoskyros	28134,87	27,44	18,85
Migraciniai koridoriai	23471,48	22,89	15,73
Geosistemų vidinio stabilizavimo arealai	50912,68	49,66	34,11
Viso:	102519,03	100	68,68

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje gamtinio karkaso funkcinės zonos yra įvairaus geoekologinio potencialo. Nemaža dalis yra patikimo ir riboto ekologinio kompensavimo laipsnio, taip pat dalis yra silpno ekologinio kompensavimo laipsnio. Tačiau savivaldybėje yra pažeistų (užstatytų) ir stipriai pažeistų (degraduotų) gamtinio karkaso teritorijų, tai urbanizuoti arba technogenuoti sklypai.

Gamtinio karkaso teritorijų tvarkymui, naudojimui ir apsaugai, turi būti išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis patikimo geoekologinio potencialo zonose, palaikomas ir didinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas riboto geoekologinio potencialo zonose bei gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai silpno geoekologinio potencialo zonose. Pažeistoms ir stipriai pažeistoms gamtinio karkaso teritorijoms, kurios praradusios natūralią kraštovaizdžio struktūrą ir vertingiausias gamtinius elementus, kraštovaizdžio tvarkymo kryptys nėra nustatomos.

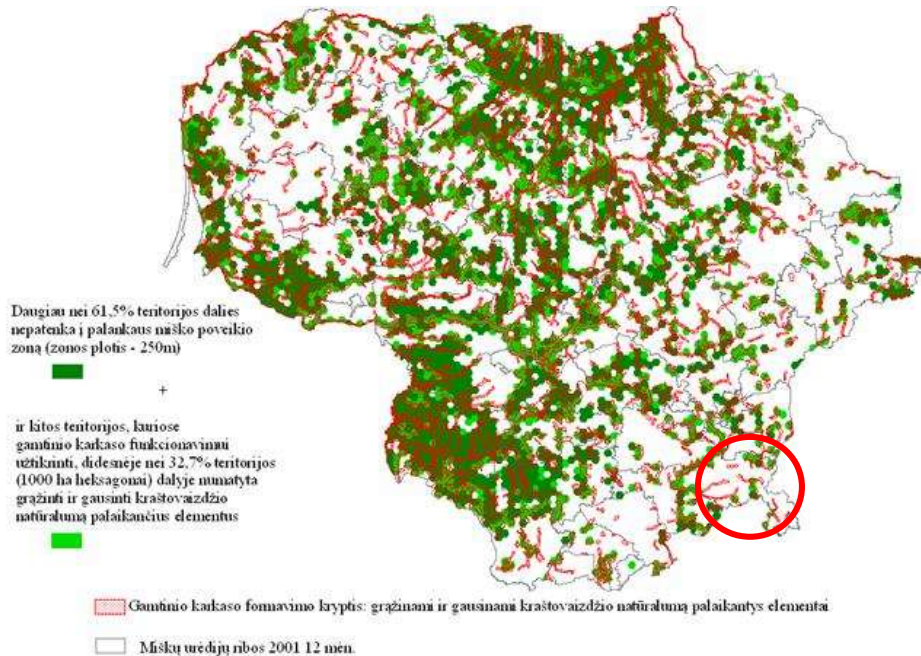
Remiantis Gamtinio karkaso nuostatais, saugomose gamtinio karkaso teritorijose draudžiama keisti pagrindinę tikslinę konservacinę ir miškų ūkio žemės naudojimo paskirtį, išskyrus atvejus, kai tai daroma visuomenės poreikiams užtikrinti arba siekiant išsaugoti gamtos ir kultūros paveldo kompleksus bei objektus.

Gamtiniame karkase esančiuose rezervatuose, draustiniuose, valstybiniuose parkuose, biosferos monitoringo (stebėsenos) teritorijose, ekologinės apsaugos zonose, atkuriamuosiuose ir genetiniuose sklypuose veiklos apribojimus nustato LR Saugomų teritorijų įstatymas (Žin. 2001, Nr.108-3902), Gamtinio karkaso nuostatai (Žin., 2007, Nr. 22 – 858) bei visa eilė kitų, veiklą saugomose teritorijose reglamentuojančių dokumentų. Gamtinio karkaso teritorijose skatinama veikla, kuria užtikrinama kraštovaizdžio ekologinė pusiausvyra, saugomas natūralus kraštovaizdžio pobūdis, palaikoma ir didinama gamtinė įvairovė, vykdomi rekultivacijos bei renatūralizacijos darbai. Jam priklausančiose konservacinės, miškų, žemės ūkio ir kitos - rekreacinės paskirties teritorijose draudžiama statyti pramonės įmones, kurioms reikalingi taršos integruotos prevencijos ir kontrolės (TIPK) leidimai, ir gyvenamuosius kvartalus. Leidžiama veikla, kuri užtikrina kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą ir ekosistemų stabilumą, atkuria pažeistas ekosistemas ir yra vykdoma pagal teritorijų planavimo dokumentus.

Gamtinio karkaso sistemos reikalavimai bus konkretizuojami Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių konkretizavimo stadijoje.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos atskirose dalyse tikslinga didinti miškingumą. Savivaldybėje yra bemiškių agrarinių zonų ties Šalčininkais, Turgeliais.

Miškingumo didinimas turi būti nukreiptas į labiausiai ekologiškai nuskurdinto kraštovaizdžio natūralumo apsaugos ir formavimo tipus, kur turi būti gražinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai (žr. 5.1 pav.).

5.1 pav. Gamtinio karkaso formavimas ir miško želdinių trūkumo zonos (ištrauka iš Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano, 2021)

Kraštovaizdžio tvarkymo reglamentavimo kryptys

Lietuvoje medžiaginių kraštovaizdžio pamatą formavo daugiausia su buvusiu apledėjimu susiję, o kai kuriose vietose jau po apledėjimo prasidėję geomorfologiniai procesai, kurie veikia ir dabar. Atitinkamų geomorfologinių procesų suformuoti paviršiaus plotai, kurie skiriasi kraštovaizdžio komponentais – gruntu, reljefu, vidaus vandenimis, pažemio oru, dirvožemiu, augalija, gyvūnija ir kitais komponentais, yra vadinami žemėvaizdžiais. Kiekvienas žemėvaizdžio tipas turi tik jam būdingus gamtinius ryšius, pasižymi skirtingomis sąlygomis žmonių gyvenimui ir ūkinei veiklai, todėl jų atžvilgiu turėtų būti taikomi diferencijuoti kraštovaizdžio tvarkymo principai.

Iš devynių Lietuvos teritorijoje išskiriamų žemėvaizdžių tipų, Šalčininkų rajone aptinkami bent šeši: kalvotųjų moreninių miškingų aukštumų, ežeringų smėlėtų lygumų, senovinių aliuvinių lygumų, upių slėnių, sausų smėlynų, pelkėtų žemumų. Dominuoja kalvotųjų moreninių miškingų aukštumų žemėvaizdis, ypač pietinėje ir centrinėje rajono dalyse – aplink Rūdninkų girią, Jašiūnus, Turgelius, Akmenynę. Šioms vietovėms būdingas sudėtingas reljefas, tankūs miškų masyvai, šaltiniuoti šlaitai, gausus ir smulkus hidrografinis tinklas.

Lygumų žemėvaizdžiai labiau pasireiškia šiaurinėje ir šiaurės vakarinėje rajono dalyse, kur kraštovaizdis tampa atviresnis, žemės ūkio naudmenos intensyviau naudojamos, o hidrografinių elementų kiek mažiau. Estetiškai išraiškingiausi Šalčininkų rajono kraštovaizdžiai sutinkami

Šalčios ir Merkio upių slėniuose, kur susilieja natūralus reljefas, šlaitų miškai, pievos bei tradicinės kaimo gyvenvietės. Slėnių žemėvaizdžiai šiose vietovėse pasižymi dideliu ekologiniu ir vizualiniu potencialu.

Kaip ir kitur Lietuvoje, kiekvienas žemėvaizdžio tipas pasižymi specifiniais gamtiniais saitais bei skirtinga pritaikymo galimybe žmogaus veiklai – tai svarbu planuojant tvarią kraštovaizdį ir saugant ekosistemų stabilumą.

Pagrindinis kultūrinio kraštovaizdžio bruožas, nulemiantis jo ekologinį stabilumą, yra žemėnaudos struktūra, ypač natūralių naudmenų pasiskirstymas. Šalčininkų rajonui būdingas didelis miškingumas – miškai dengia daugiau nei 45 % teritorijos, tačiau žemėnaudos išsidėstymas netolygus – pietinėse seniūnijose miškų gausu, o šiaurėje ir vakaruose miškų masyvai išretėję, fragmentuoti. Tokia struktūra nėra optimaliai palanki kraštovaizdžio ekologiniam vientisumui ir gali lemti lokalizuotus geoekologinius disbalansus, ypač kalvotose žemės ūkio plotų teritorijose (pvz., padidėjusi dirvožemio erozija ar sumažėjusi biologinė įvairovė).

Rajone taip pat matomos žemėnaudos transformacijos tendencijos: po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo vykusios žemės reforma pakeitė žemėvaldos struktūrą – smulkios privačios valdos, pasikeitęs ūkininkavimo intensyvumas, apleistos dirbamosios žemės. Dėl to vyksta savaiminė gamtinė renatūralizacija – atsistato natūralios pievos, nedidelės pelkės, miškeliai, didėja biologinės įvairovės koncentracija, ypač pasienio ruožuose su Baltarusija ir aplink Rūdninkų girią.

Agrarinio kraštovaizdžio plotų fragmentacija ekonominiu požiūriu gali būti laikoma mažai efektyvia, tačiau ekologiniu aspektu tai sudaro sąlygas formuoti lokalizuotai, koncentruotai natūralių ir artimų natūralioms naudmenų struktūrai. Tokios teritorijos tampa svarbiomis gamtinio karkaso sudedamosiomis dalimis, padedančiomis palaikyti regiono ekologinį stabilumą.

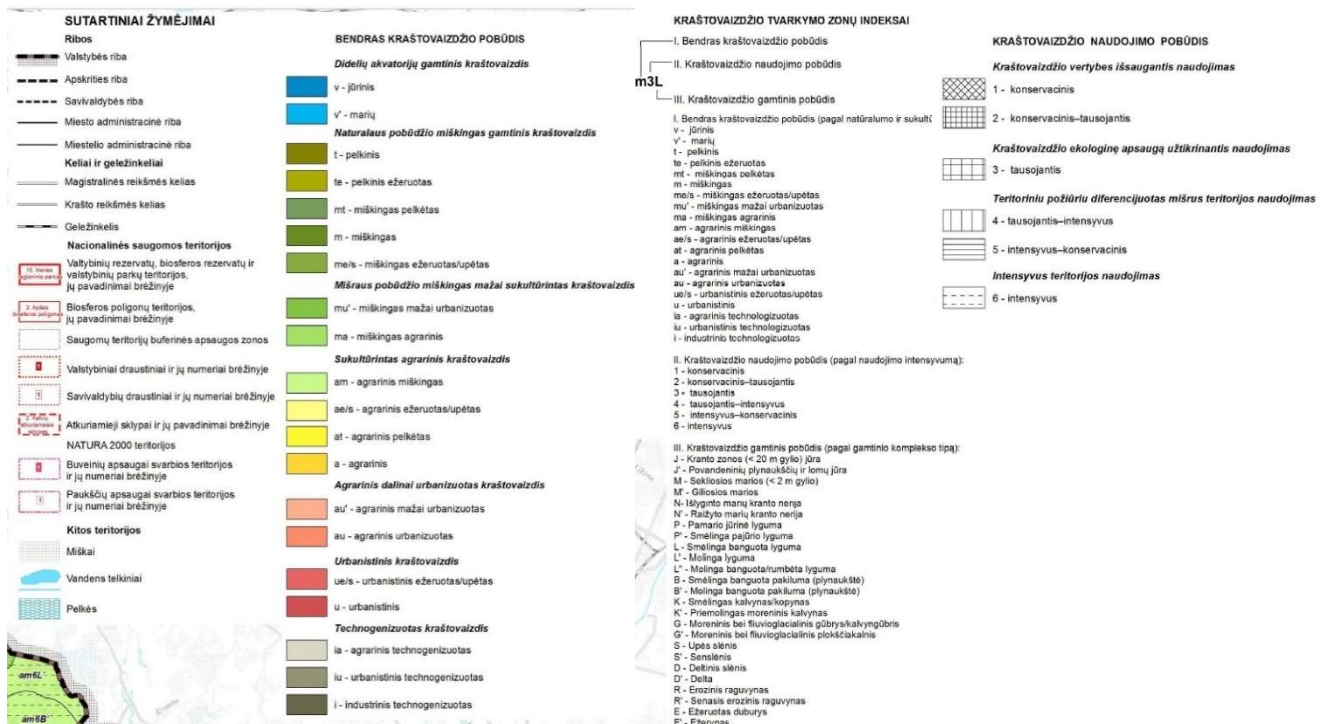
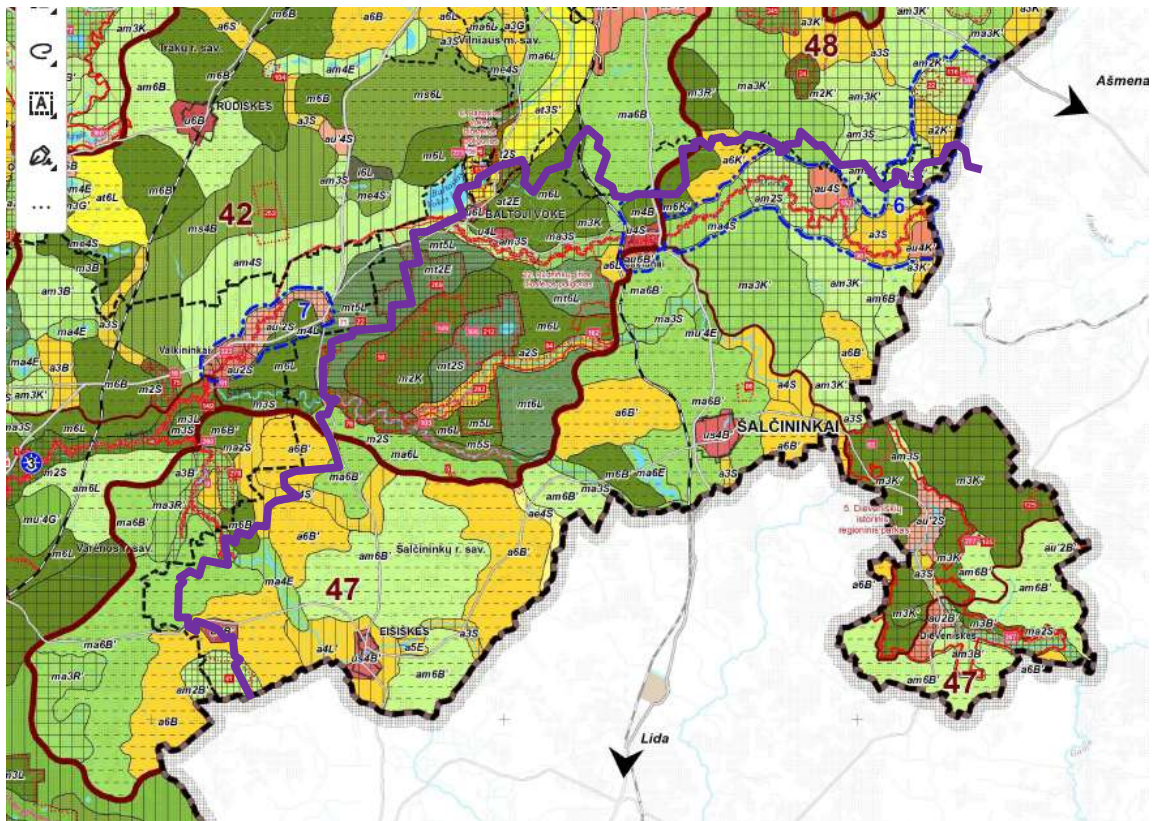
Atsižvelgiant į bendrą kraštovaizdžio būklę, Šalčininkų rajonas išlieka viena iš natūraliausių, mažiausiai urbanizuotų Lietuvos savivaldybių, kurioje vyrauja tradicinis kultūrinis reljefas, neperkeltas infrastruktūra, o gamtinių struktūrų tęstinumas leidžia vystyti tvarią ekologinę ir rekreacinę sistemą.

Bendras kraštovaizdžio vertinimas erdvinės struktūros aspektu

Šalčininkų rajono kraštovaizdis yra vertinamas analizuojant fizinę bei vizualinę struktūrą. Fiziniu požiūriu, kaip svarbiausi vertintini elementai paminėtini, reljefas, želdiniai, hidrografinis tinklas, užstatytos teritorijos, klimatas ir kt. Vizualiniu kraštovaizdžio vertinimo požiūriu išskirtinas bendras kraštovaizdžio erdvinės struktūros, jo estetiškas patrauklumas.

Pagal Lietuvos respublikos bendrojo plano 5 priedą „Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo planą“, Šalčininkų rajono savivaldybės teritorija patenka į du kraštovaizdžio tvarkymo morfologinius ruožus: pietų Pabaltijo žemumų ruožą ir Vidurio Baltarusijos aukštumų ruožą (5.2 pav.).

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS
Strateginio pasekių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

5.2 pav. Kraštovaizdžio tvarkymo zonos Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje (ištrauka iš LR BP Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano brėžinio „Kraštovaizdžio tvarkymo zonos“)

Šalčininkų rajono šiaurinė dalis yra pietų Pabaltijo žemumų ruože – pietryčių Lietuvos (Dainavos) žemumų srities, Merkio vidurupio miškingame, pelkėtame mažai agrarizuotos lygumos rajone (Nr. 42) (Baltosios Vokės, Jašiūnų, Gerviškių, Pabarės seniūnijos).

Rajono pietinė ir rytinė kraštovaizdžio dalys patenka į Vidurio Baltarusijos aukštumų ruožą:

- pietinė ruožo dalis priskiriama pietų Nalšios (Ašmenos) aukštumų srities, Eišiškių mažai miškingam, agrarinės pakilumos rajonui (Nr. 47) (Eišiškių, Kalesninkų, Dainavos, Butrimonių, Dieveniškių seniūnijos);
- rytinė ruožo dalis priskiriama pietų Nalšios (Ašmenos) aukštumų srities, Medininkų miškingam, agrarinio kalvyno rajonui (Nr. 48) (Poškonių, Turgelių, Akmeninės seniūnijos).

Estetinis kraštovaizdžio vertinimas vizualiniu aspektu

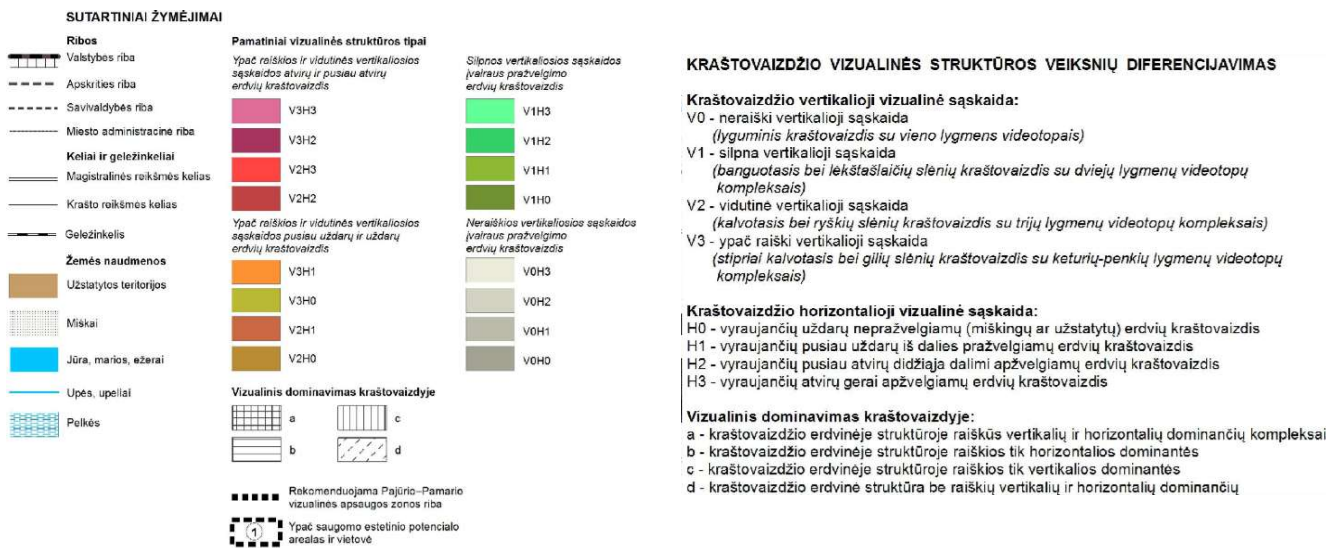
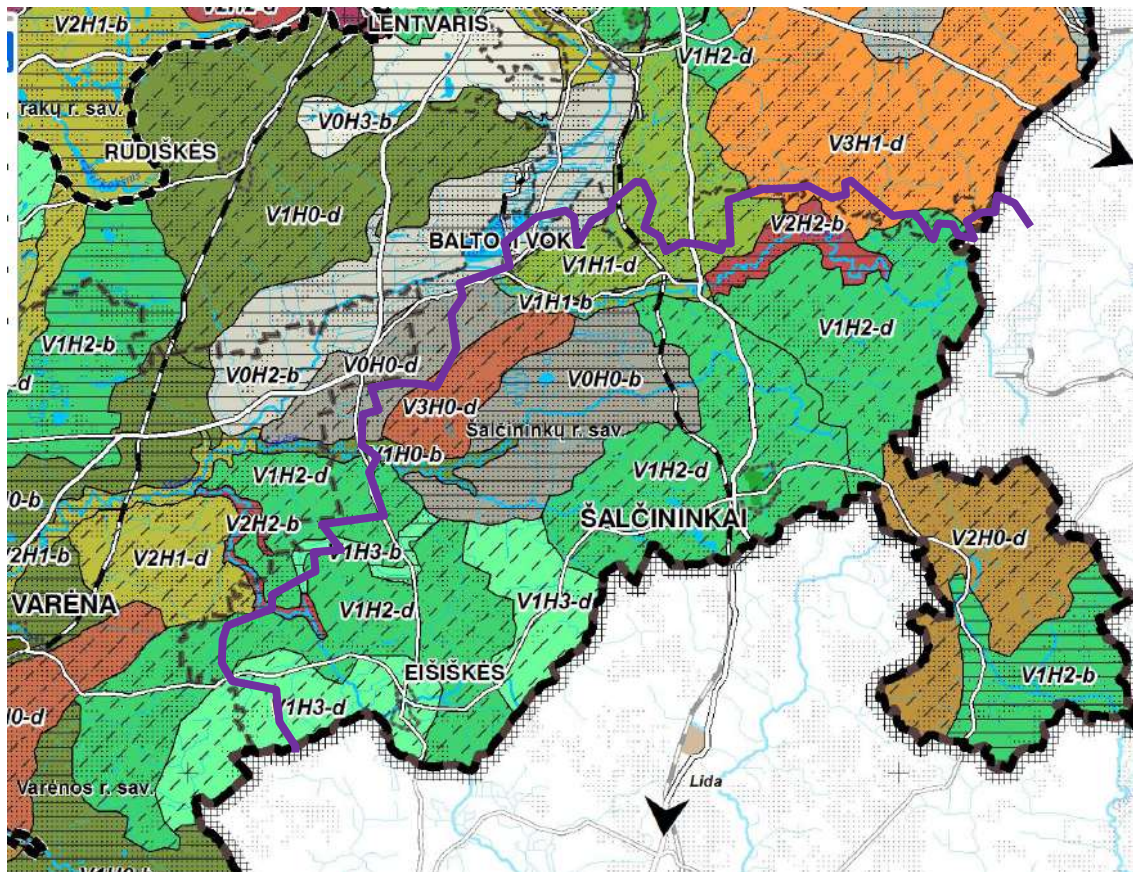
Vertinant Šalčininkų rajono savivaldybės kraštovaizdį, taip pat svarbu išskirti kraštovaizdžio vizualinės sąskaidos savitumus (5.3 pav.). Pagal Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo planą, pirmiausiai paminėtinos estetiniu požiūriu vertingiausios teritorijos.

Ypač raiškios ir vidutinės vertikaliosios sąskaidos atvirų ir pusiau atvirų erdvių kraštovaizdžio teritorijos, kur *raiškios tik horizontaliosios dominantės* – Šalčininkų rajono šiaurinėje dalyje, Merkio upės slėniai Turgelių ir Jašiūnų seniūnijose (V2H2-b).

Ypač raiškios ir vidutinės vertikaliosios sąskaidos pusiau uždarytų bei uždarytų erdvių kraštovaizdžio teritorijos, *be raiškių vertikalių ir horizontalių dominančių* – rajono centrinėje dalyje, Gulbinio pelkės aplinka Pabarės seniūnijoje (V3H0-d). Kita tokia teritorija yra pietinėje rajono dalyje – Bukiškių, Šilinės, Staigonių, Švedų miškai Poškonių ir Dieveniškių seniūnijose (V2H0-d).

Tuo tarpu kitos rajono savivaldybės teritorijos yra mažiau raiškios. Silpnos vertikalios sąskaidos erdvių kraštovaizdis, *be raiškių dominančių*, matomas pietinės rajono dalies mažai miškinguose teritorijose (Kalesninkų, Eišiškių, Butrimonių seniūnijose – V1H3-d), pietrytinėje ir pietvakarinėje rajono dalyse (Visinčios, Juodupės, Kamenos, Turės, Nezdilės upių aplinkoje – V1H2-b ir V1H2-d).

Neraiškios vertikaliosios sąskaidos kraštovaizdis, kur *raiškios tik horizontaliosios dominantės* su indeksu V0H0-b, aptinkamos centrinėje ir šiaurinėje rajono dalyse (Gerviškių, Baltosios Vokės seniūnijose), tai Kernavo, Šulnio ežerų, Visinčios upės aplinka.

5.3 pav. Kraštovaizdžio vizualinis estetiškas potencialas Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje (ištrauka iš LR BP Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano brėžinio „Kraštovaizdžio vizualinis estetiškas potencialas“)

XXIX SKYRIUS. SAUGOMOS TERITORIJOS

Pagal dabar galiojančią LR Saugomų teritorijų įstatymą Saugomos teritorijos yra sausumos ir (ar) vandens plotai nustatytais aiškiais ribomis, turintys pripažintą mokslinę, ekologinę, kultūrinę ir kitokią vertę ir kuriems teisės aktais nustatytas specialus apsaugos ir naudojimo režimas (tvarka). Saugomos teritorijos steigiamos siekiant išsaugoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes), kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę, užtikrinti

kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, gamtos išteklių subalansuotą naudojimą ir atkūrimą, sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams, propaguoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes). Tuo būdu, saugomos teritorijos yra ypač svarbus kraštovaizdžio ekologinės struktūros formantas ir jos sudėtinė dalis.

Saugomų teritorijų sistemą, remiantis LR Saugomų teritorijų įstatymu, sudaro šios saugomų teritorijų kategorijos: konservacinės apsaugos prioriteto teritorijos – rezervatai, draustiniai ir paveldo objektai; atkuriamosios apsaugos prioriteto teritorijos – atkuriamieji sklypai, genetiniai sklypai; ekologinės apsaugos prioriteto teritorijos – ekologinės apsaugos zonos; kompleksinės saugomos teritorijos – valstybiniai parkai (nacionaliniai ir regioniniai), biosferos stebėsenos (monitoringo) teritorijos (biosferos rezervatai ir biosferos poligonai), įsteigtos ir potencialios Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijos.

Gamtinio pobūdžio saugomas ir kitas ekologiškai svarbias teritorijas, užtikrinančias kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, į krašto tvarkymą subalansuojančią bendrą sistemą jungia gamtinis karkasas, tačiau jam saugomos teritorijos statusas nėra suteikiamas. Gamtinio karkaso teritorijos tvarkomos pagal Gamtinio karkaso nuostatus.

Svarbiausios saugomos teritorijos, sudarančios pagrindines režimines zonas, užtikrinančias gamtinio kraštovaizdžio apsaugą, yra gamtinės bei kompleksinio tipo ypač saugomos teritorijos, kurioms taikomas konservacinių (gamtos vertybių išsaugojimo) interesų prioritetas, t. y. valstybiniai gamtiniai rezervatai, biosferos rezervatai, valstybiniai ir savivaldybių draustiniai, valstybiniai parkai ir biosferos poligonai. Šios svarbiausios saugomos teritorijos dar vadinamos ypač saugomomis.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje esančių saugomų teritorijų sąrašai, jų plotai ir apsaugos tikslai, remiantis Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos duomenimis, pateikiami 5.2 lentelėje.

5.2 lentelė. Ypač saugomos teritorijos Šalčininkų rajono savivaldybėje

Eil. Nr.	Pavadinimas	Plotas rajone, ha	Bendras plotas, ha	Savivaldybė	Apsaugos tikslai
DRAUSTINIAI					
Geomorfologiniai draustiniai					
1.	<i>Dieveniškų geomorfologinis draustinis</i>	959,60		Šalčininkų r.	Išsaugoti pakraštinių moreninių darinių ruožo Medininkų aukštumoje fragmentą su Moko ir Žižmų akmenimis, Senųjų Miežionių ir Dieveniškų pilkapynais
2.	<i>Šarkučių geomorfologinis draustinis</i>	768,99		Šalčininkų r.	Išsaugoti Medininkų-Ašmenos moreninių aukštumų prieškalvių reljefą
3.	<i>Zygmantiškių geomorfologinis draustinis</i>	2258,86		Šalčininkų r.	Išsaugoti raiškų Zygmantiškių kopagūbrį
Geologiniai draustiniai					
4.	<i>Navakonių geologinis draustinis</i>	5,56		Šalčininkų r.	Išsaugoti ledyno paliktą riedulyną
Hidrografiniai draustiniai					

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Eil. Nr.	Pavadinimas	Plotas rajone, ha	Bendras plotas, ha	Savivaldybė	Apsaugos tikslai
5.	<i>Visinčios hidrografinis draustinis</i>	465,75		Šalčininkų r.	Išsaugoti negilaus salpinio slėnio smarkiai vingiuotą Visinčios upelio atkarpą
6.	<i>Šalčios hidrografinis draustinis</i>	760,98		Šalčininkų r.	Išsaugoti salpinio slėnio smarkiai vingiuotą Šalčios upės atkarpą žemupyje
Botaniniai draustiniai					
7.	<i>Jurgelionių botaninis draustinis</i>	6,74		Šalčininkų r.	Išteigtas išsaugoti Europos Bendrijos svarbos natūralią 9070 medžiais apaugusių ganyklų buveinę ir užtikrinti palankią jos apsaugos būklę; užtikrinti kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugą, ekologinę pusiausvyrą; vykdyti natūralios buveinės stebėseną, mokslo tyrimus, kaupti informaciją apie rūšių įvairovę; analizuoti žmogaus veiklos poveikį ekosistemoms, propaguoti biologinės įvairovės išsaugojimo idėjas ir būdus
8.	<i>Šilinės botaninis draustinis</i>	162,60		Šalčininkų r.	Išsaugoti Medininkų aukštumų miško augalijos kompleksą su retų rūšių augalų augimvietėmis
Ornitologiniai draustiniai					
9.	<i>Papio ornitologinis draustinis</i>	219,37	306,00	Šalčininkų r., Trakų r., Vilniaus r.	Išsaugoti Papio ežerą – migruojančių paukščių apsistojimo vietą, didžiųjų baulių, pievinių lingių perimvietes
Ichtiologiniai draustiniai					
10.	<i>Merkio ichtiologinis draustinis</i>	771,44	1593,00	Šalčininkų r., Trakų r., Varėnos r.	Išteigtas išsaugoti draustinyje randamas saugomas gyvūnų rūšis ir Europos Bendrijos svarbos natūralias buveines: margojo upėtakio (<i>Salmo trutta fario</i>) ir kiršlio (<i>Thymallus thymallus</i>) nerštavietes, salatį (<i>Aspius aspius</i>), kartuolę (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>), paprastąjį kūjagalvį (<i>Cottus gobio</i>), paprastąjį kirtiklį (<i>Cobitis taenia</i>), mažąją nęgę (<i>Lampetra planeri</i>), didįjį auksinuką (<i>Lycaena dispar</i>), pleištinę skėtę (<i>Ophiogomphus cecilia</i>), ūdrą (<i>Lutra lutra</i>), 3260 upių sraunumas su kurklių bendrijomis, 6120 karbonatinių smėlynų smiltpieves, 6210 stepines pievas, 6230 rūšių turtingus briedgaurnus, 6270 rūšių turtingus smilgynus, 6410 melvelynus, 6430 eutrofinius aukštuosius žolynus, 6450 aliuvines pievas, 6510 šienaujamas mezofitų pievas, 7230 šarmingas žemapelkes; užtikrinti nurodytų saugomų gyvūnų rūšių ir Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių palankią apsaugos būklę; vykdyti saugomų gyvūnų rūšių ir Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių stebėseną, mokslo tyrimus, kaupti informaciją apie biologinę įvairovę; analizuoti žmogaus veiklos poveikį ekosistemoms; propaguoti biologinės įvairovės išsaugojimo idėjas ir būdus.
Telmologiniai draustiniai					

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Eil. Nr.	Pavadinimas	Plotas rajone, ha	Bendras plotas, ha	Savivaldybė	Apsaugos tikslai
11.	<i>Kernavo telmologinis draustinis</i>	1449,45		Šalčininkų r.	Išsaugoti stambų Kernavo pelkinį kompleksą, ypač vertingą bioįvairovės požiūriu, Rūdininkų girioje
Pedologiniai draustiniai					
12.	<i>Ažubalės pedologinis draustinis</i>	93,08		Šalčininkų r.	Išsaugoti Medininkų aukštumų šlaito nusmėlėjusių velėninių jaurinių priemolio dirvožemių dangos etaloną
Genetiniai draustiniai					
13.	<i>Anuliškių miško beržo genetinis draustinis</i>	3,48		Šalčininkų r.	Išsaugoti Anuliškių miško karpotojo beržo (<i>Betula pendula Roth.</i>) populiacijos genetinę įvairovę kintančios aplinkos sąlygomis ir užtikrinti šios populiacijos atsikūrimą arba atkūrimą jos dauginamąja medžiaga
14.	<i>Anuliškių miško eglės genetinis draustinis</i>	3,35		Šalčininkų r.	Išsaugoti Anuliškių miško paprastosios eglės (<i>Picea abies (L.) Karst.</i>) populiacijos genetinę įvairovę kintančios aplinkos sąlygomis ir užtikrinti šios populiacijos atsikūrimą arba atkūrimą jos dauginamąja medžiaga
15.	<i>Klevyčios miško beržo genetinis draustinis</i>	2,98		Šalčininkų r.	Išsaugoti Klevyčios miško karpotojo beržo (<i>Betula pendula Roth.</i>) populiacijos genetinę įvairovę kintančios aplinkos sąlygomis ir užtikrinti šios populiacijos atsikūrimą arba atkūrimą jos dauginamąja medžiaga
Kraštovaizdžio draustiniai					
16.	<i>Bėčionių kraštovaizdžio draustinis</i>	450,66		Šalčininkų r.	Išsaugoti Bėčionių, Kaziulių, Pulkės ir Skraičionių kaimų tradicinį rėžinį kraštovaizdį, Bėčionių piliakalnį
17.	<i>Rūdninkų kraštovaizdžio draustinis</i>	1801,89		Šalčininkų r.	Išsaugoti Dainavos smėlėtosios lygumos kraštovaizdį su įvairiais pelkiniais kompleksais, natūralų Piguičiaus upelio aukštupį su juodalksnynais, ypač vertingais biologinės įvairovės požiūriu
18.	<i>Gaujos kraštovaizdžio draustinis</i>	534,36		Šalčininkų r.	Išsaugoti Gaujos upės slėnio kraštovaizdį su gatviniais Gudelių, Pagaujėnų, Girdžiūnų kaimais, natūralia upės vaga ir senvagėmis, natūraliomis paupio pievomis, saugomų rūšių (didžiojo ir šiaurinio auksinukų, auksuotosios šaškytės, rudakio satyriuko, ovaliosios geldutės, žvilgančiosios riestūnės, kalninės arnikos, daugiaskilčio varpenio, plačialapės gegūnės, patvankinio pataisuko) ir Europos Bendrijos svarbos žemyninių smėlynų, vandenių, pievų, pelkių, viržynų ir krūmynų buveinėmis

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Eil. Nr.	Pavadinimas	Plotas rajone, ha	Bendras plotas, ha	Savivaldybė	Apsaugos tikslai
19.	<i>Norviliškių kraštovaizdžio draustinis</i>	25,25		Šalčininkų r.	Išsaugoti Norviliškių palivarko sodybos pastatų kompleksą, Norviliškių Švč. Mergelės Marijos Gailestingumo motinos bažnyčią ir jų apylinkes
20.	<i>Stakų kraštovaizdžio draustinis</i>	690,57		Šalčininkų r.	Išsaugoti moreninių slėniuotų aukštumų miškingą kraštovaizdį su aukštomis plokščiakalvėmis, konglomerato luistais, Stakų ažuolu, saugomų augalų (kardalapio garbenio, geltonžiedžio pelėžirnio, plunksninės plusnės) ir Europos Bendrijos svarbos miškų (kodai – 2330, 3260, 4030, 5130, 6230, 6410, 6430, 7160, 7230) buveinėmis
21.	<i>Taurupio kraštovaizdžio draustinis</i>	0,06	378,00	Varėnos r. Šalčininkų r.	Išsaugoti raiškų Taurupio upelio erozinio slėnio kraštovaizdį Eišiškių-Šalčininkų moreninėje pakilumoje
22.	<i>Visinčios kraštovaizdžio draustinis</i>	774,48		Šalčininkų r.	Išsaugoti Visinčios slėnį su natūralių užliejamų pievų ir šlapių miškų augalais
Etnokultūriniai draustiniai					
23.	<i>Poškonių etnokultūrinis draustinis</i>	539,49		Šalčininkų r.	Poškonių etnokultūriniame draustinyje saugomi Poškonių, Didžiulių, Grybiškių, Kmelninkų, Lastaučikų, Padvarių, Siaurimų, Šiudainių etnokultūriniai gatviniai režiniai kaimai su savita planine, erdvine, tūrine ir užstatymo struktūra, kaimų režine žemėnauda, kultūros paveldo objektai ir jų aplinka, tradicinė statinių architektūrinė išraiška, etninės tradicijos bei tradicinė gyvensena
24.	<i>Žižmų etnokultūrinis draustinis</i>	223,71		Šalčininkų r.	Išsaugoti Žižmų etnokultūrinį gatvinį režinį kaimą su savita planine, erdvine, tūrine ir užstatymo struktūra, kaimo režine žemėnauda, jame esančius kultūros paveldo objektus ir jų aplinką, tradicinę statinių architektūrinę išraišką, etnines tradicijas
25.	<i>Rimašių etnokultūrinis draustinis</i>	222,76		Šalčininkų r.	išsaugoti Pupiškių ir Rimašių etnokultūrinius gatvinius režinius kaimus su savita planine, erdvine, tūrine ir užstatymo struktūra, kaimų režine žemėnauda, juose esančius kultūros paveldo objektus ir jų aplinką, tradicinę statinių architektūrinę išraišką, etninės tradicijos bei tradicinė gyvensena
Urbanistiniai draustiniai					
26.	<i>Dieveniškių urbanistinis draustinis</i>	53,36		Šalčininkų r.	Išsaugoti Dieveniškių miestelio urbanistinę (planinę, erdvinę, tūrinę) struktūrą su centrine aikšte ir XVIII a. pabaigos – XX a. pradžios Švč. Mergelės Marijos Rožančinės bažnyčios statinių kompleksu ir kitais istoriniais statiniais, tradicinį (-ius) teritorijos ir atskirų sklypų užstatymo tipus, tradicinę statinių architektūrinę išraišką ir jų aplinką
Biosferos poligonai					

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Eil. Nr.	Pavadinimas	Plotas rajone, ha	Bendras plotas, ha	Savivaldybė	Apsaugos tikslai
27.	<i>Rūdinkų girios biosferos poligonas</i>	19107,36	20095,00	Šalčininkų r., Varėnos r.	Išsaugoti girios ekosistemą, ypač siekiant išlaikyti vapsvaėdžio (<i>Pernis apivorus</i>), tetervino (<i>Tetrao tetrix</i>), kurtinio (<i>Tetrao urogallus</i>), lututės (<i>Aegolius funereus</i>), lėlio (<i>Caprimulgus europeus</i>), trip. genio (<i>Picooides tridactylus</i>), dirv. kalviuko (<i>Anthus campestris</i>) populiaciją teritorijoje
28.	<i>Baltosios Vokės biosferos poligonas</i>	359,78	1391,00	Trakų r., Vilniaus r., Šalčininkų r.	Išsaugoti Baltosios Vokės šlapžemių ekosistemą, ypač siekiant išlaikyti mėlyngurklės (<i>Luscinia svecica</i>) populiaciją teritorijoje
VALSTYBINIAI PARKAI					
Regioniniai parkai					
29.	<i>Dieveniškų istorinis regioninis parkas</i>	8588,24		Šalčininkų r.	Išsaugoti Dieveniškų apylinkių gamtos ir kultūros paminklus, vertingą etnokultūros palikimą

Šiuo metu Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje ypač saugomų teritorijų (draustinių, valstybinių parkų ir biosferos poligonų) sistema užima 41304,20 ha, t.y. 27,7 % rajono teritorijos ploto. Lyginant su šalies vidurkiu (ypač saugomos teritorijos užima apie 15,3% šalies ploto), rajone šis rodiklis aukštas ir rodo didelį ypač saugomų teritorijų tinklo išvystymą Šalčininkų rajono savivaldybėje.

Kraštovaizdžio apsaugai ir jo identitetui svarbios yra ne tik dešimtys, šimtus ir daugiau hektarų užimančios aukščiau pateiktos konservacinio prioriteto ir kompleksinės apsaugos teritorijos, bet ir nedidelius plotus užimantys vienetiniai gamtos paveldo objektai. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje esančių saugomų gamtos paveldo objektų sąrašas, remiantis Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos duomenimis, pateikiamas 5.3 lentelėje.

5.3 lentelė. Gamtos paveldo objektai Šalčininkų rajono savivaldybėje

Eil. Nr.	Pavadinimas	Vietovė, saugoma teritorija
Geologiniai objektai		
1.	<i>Dailidžių akmuo</i>	Šalčininkų r. sav., Poškonių sen., Šalčininkų miškų urėdijos, Poškonių g-jos teritorija, Stalgonių miškas, Dieveniškų istorinis regioninis parkas
2.	<i>Rimašių akmenynas</i>	Šalčininkų r. sav. Poškonių sen., Grybiškių k., Dieveniškų istorinis regioninis parkas
3.	<i>Poškonių akmuo</i>	Šalčininkų r. sav., Poškonių sen., Lastaučių k.
4.	<i>Stakų konglomeratų luistai</i>	Šalčininkų r. sav. Poškonių sen., Stakų k., Šalčininkų miškų urėdijos Poškonių g-jos teritorija, Stakų miškas, Dieveniškų istorinis regioninis parkas, Stakų kraštovaizdžio draustinis
5.	<i>Šaltinių akmuo</i>	Šalčininkų r. sav., Dieveniškų sen., Žižmų k., Šalčininkų miškų urėdijos Dieveniškų g-jos teritorija, Šaltinių miškas, Dieveniškų istorinis regioninis parkas, Dieveniškų geomorfologinis draustinis

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS
Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Eil. Nr.	Pavadinimas	Vietovė, saugoma teritorija
6.	<i>Kaniūkų akmuo</i>	Šalčininkų r. sav., Gerviškių sen., Kaniūkų k., Šalčininkų miškų urėdijos Visinčios g-jos teritorija
7.	<i>Kalvių akmuo</i>	Šalčininkų r. sav., Dieveniškių sen., Kalvių k.
8.	<i>Rėžių akmuo</i>	Šalčininkų r. sav. Butrimonių sen., Rėžių k.
9.	<i>Cegelnios akmuo</i>	Šalčininkų r. sav., Gerviškių sen., Karalinos k., Šalčininkų miškų urėdijos Visinčios g-jos teritorija
10.	<i>Pulstakų akmuo</i>	Šalčininkų r. sav. Dainavos sen., Kamičių k.
11.	<i>Jančiūnų akmuo</i>	Šalčininkų r. sav., Butrimonių sen., Jančiūnų k.
Botaniniai objektai		
12.	<i>Grybiškių qžuolas</i>	Šalčininkų r. sav., Poškonių sen., Grybiškių k., Šalčininkų miškų urėdijos Poškonių g-jos teritorija, Nemkamedžio miškas, Dieveniškių istorinis regioninis parkas
13.	<i>Stakų qžuolas</i>	Šalčininkų r. sav., Poškonių sen., Stakų k., Dieveniškių istorinis regioninis parkas, Stakų kraštovaizdžio draustinis
14.	<i>Grybiškių pušis</i>	Šalčininkų r. sav., Poškonių sen., Grybiškių k., Šalčininkų miškų urėdijos Poškonių g-jos teritorija, Nemkamedžio miškas, Dieveniškių istorinis regioninis parkas

NATURA 2000 teritorijos

Biologinės įvairovės išsaugojimas – vienas iš svarbiausių pasaulinių darnaus vystymosi tikslų ir vienas iš svarbiausių tiek ES, tiek Lietuvos aplinkos apsaugos politikos tikslų. Biologinę įvairovę sudaro visų gyvų organizmų rūšių, gyvenančių sausumos, paviršinių vandenų bei kitose ekosistemose, visuma, jų buveinės, taip pat genetinė įvairovė (Lietuvos Respublikos biologinės įvairovės išsaugojimo strategija ir veiksmų planas, 1998). Biologinė įvairovė, be kitų svarbių funkcijų, yra ir gamtinių sistemų funkcionalumo bei stabilumo garantas. Tai aplinkos komponentas, vienas pagrindinių resursų tokioms gyvybiškai svarbioms ūkio šakoms kaip miškininkystė, žemės ūkis, žuvininkystė, žemės ūkis, medicina, jo vaidmuo yra esminis ir turizmo bei rekreacijos sektoriuje.

Remiantis ES Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos ir Tarybos direktyvos 79/409/EEB dėl laukinių paukščių apsaugos reikalavimais, Europos Sąjungos šalyse kuriamas bendras specialių saugomų teritorijų ekologinis tinklas „Natura 2000“. Jis skirtas palaikyti ir išsaugoti natūralias, pusiau natūralias buveines, nykstančių gyvūnų bei augalų rūšis jų paplitimo vietose. Lietuva, tapdama Europos Sąjungos nare, įsipareigojo parinkti ir įsteigti paukščių bei natūralių buveinių apsaugai svarbias teritorijas, įjungiant jas į „Natura 2000“ tinklą.

Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais patvirtintus Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų arba jų dalių, kuriose yra buveinių ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų sąrašus, į administracines Šalčininkų rajono ribas patenka visa eilė „Natura 2000“ teritorijų. Informacija apie jas pateikiama 5.4 lentelėje.

5.4 lentelė. „Natura 2000“ teritorijos Šalčininkų rajono savivaldybėje

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Eil. Nr.	Teritorijos pavadinimas	Teritorijos grupė	Plotas rajone, ha	Aptinkama europinės svarbos saugomų rūšių paukščių / Aptinkamos Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės, augalų ir gyvūnų rūšys	Savivaldybė
1.	<i>Rūdninkų giria</i>	PAST	19107,36	Vapsvaėdis (<i>Pernis apivorus</i>), Tetervinas (<i>Tetrao tetrax tetrax</i>), Kurtinys (<i>Tetrao urogallus</i>), Lututė (<i>Aegolius funereus</i>), Lėlysis (<i>Caprimulgus europaeus</i>), Juodoji meleta (<i>Dryocopus martius</i>), Tripirštis genys (<i>Picoides tridactylus</i>), Lygutė (<i>Lullula arborea</i>), Dirvoninis kalviukas (<i>Anthus campestris</i>)	Šalčininkų r., Varėnos r.
2.	<i>Baltosios Vokės šlapžemės</i>	PAST	359,78	Mėlyngurklė (<i>Luscinia svecica</i>)	Trakų r., Vilniaus r., Šalčininkų r.
3.	<i>Merkio upė</i>	BAST	1219,98	2330 Nesusivėrusios žemyninės smiltpievės, 3160 Natūralūs distrofiniai ežerai, 3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis, 6120 Karbonatinių smėlynų, smiltpievės, 6230 Rūšių turtingi briedgaurnai, 6270 Rūšių turtingi smilgynai, 6410 Melvenynai, 6430 Eutrofiniai aukštieji žolynai, 6450 Aliuvinės pievos, 6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 7140 Tarpinės pelkės ir liūnai, 7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės, 9010 Vakarų taiga, 9050 Žolių turtingi eglėnai, 9060 Spygliuočių miškai ant fluvioglacialinių ozų, 9070 Medžiais apaugusios ganyklos, 9080 Pelkėti lapuočių miškai, 91D0 Pelkiniai miškai, 91E0 Aliuviniai miškai, 91T0 Kerpiniai pušynai, Didysis auksinukas, Kartuolė, Kirtiklis, Mažoji nėgė, Paprastasis kūjagalvis, Pleištinė skėtė, Ūdra	Šalčininkų r., Trakų r., Varėnos r.
4.	<i>Gaujos upės slėnis</i>	BAST	480,81	2330 Nesusivėrusios žemyninės smiltpievės, 3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis, 4030 Viržynai, 5130 Kadagynai, 6230 Rūšių turtingi briedgaurnai, 6270 Rūšių turtingi smilgynai, 6410 Melvenynai, 6430 Eutrofiniai aukštieji žolynai, 6450 Aliuvinės pievos, 6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 7140 Tarpinės pelkės ir liūnai, 7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės, 7230 Šarmingos žemapelkės, 91E0 Aliuviniai miškai, Auksuotoji šaškytė, Didysis auksinukas, Ovalioji geldutė, Pleištinė skėtė, Šiaurinis auksinukas, Ūdra, Žvilgančioji riestūnė	Šalčininkų r.
5.	<i>Papio ežeras</i>	BAST	359,78	3150 Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžiu arba aštrių bendrijomis, 6270 Rūšių turtingi smilgynai, 6450 Aliuvinės pievos, 7140 Tarpinės pelkės ir liūnai, 7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės, 7230 Šarmingos žemapelkės, 91E0 Aliuviniai miškai, Didysis auksinukas, Dvilapis purvuolis, Raudonpilvė kūmutė, Šarvuotoji skėtė, Skiauterėtasis tritonas, Stačioji dirvuolė, Ūdra	Šalčininkų r., Trakų r., Vilniaus r.
6.	<i>Rūdninkų viržynai</i>	BAST	841,42	2330 Nesusivėrusios žemyninės smiltpievės, 4030 Viržynai, 9010 Vakarų taiga, 91D0 Pelkiniai miškai, 91E0	Šalčininkų r.

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Eil. Nr.	Teritorijos pavadinimas	Teritorijos grupė	Plotas rajone, ha	Aptinkama europinės svarbos saugomų rūšių paukščių / Aptinkamos Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės, augalų ir gyvūnų rūšys	Savivaldybė
				Aliuviniai miškai, 91T0 Kerpiniai pušynai, Vėjalandė šilagalė	
7.	<i>Versekos upė</i>	BAST	37,37	3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis, 6230 Rūšių turtingi briedgaurnai, 6270 Rūšių turtingi smilgynai, 6450 Aliuvinės pievos, 6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 9010 Vakarų taiga, 9050 Žolių turtingi eglynai, 91E0 Aliuviniai miškai, Kirtiklis, Mažoji nėgė, Paprastasis kūjagalvis, Purpurinis plokščiaavabalis, Ūdra	Šalčininkų r., Varėnos r.
8.	<i>Kernavo pelkė</i>	BAST	1449,45	3160 Natūralūs distrofiniai ežerai, 7110 Aktyvios aukštapelkės, 7140 Tarpinės pelkės ir liūnai, 9010 Vakarų taiga, 9050 Žolių turtingi eglynai, 9080 Pelkėti lapuočių miškai, 91D0 Pelkiniai miškai, 91E0 Aliuviniai miškai, Dvijuostė nendriadusė, Šarvuotoji skėtė	Šalčininkų r.
9.	<i>Stakų miškas</i>	BAST	692,76	9010 Vakarų taiga, 9020 Plačialapių ir mišrūs miškai, 9050 Žolių turtingi eglynai	Šalčininkų r.
10.	<i>Marijampolio apylinkės</i>	BAST	195,87	6230 Rūšių turtingi briedgaurnai, 6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 9010 Vakarų taiga, 9020 Plačialapių ir mišrūs miškai, 9080 Pelkėti lapuočių miškai, 91E0 Aliuviniai miškai	Vilniaus r., Šalčininkų r.
11.	<i>Visinčios upė ties Gudeliais</i>	BAST	139,59	3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis, 6230 Rūšių turtingi briedgaurnai, 6270 Rūšių turtingi smilgynai, 6410 Melvenynai, 6430 Eutrofiniai aukštieji žolynai 6450 Aliuvinės pievos, 6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 9080 Pelkėti lapuočių miškai, 91E0 Aliuviniai miškai, Auksuotoji šaškytė, Didysis auksinukas, Ūdra	Šalčininkų r.
12.	<i>Jurgelionių pievos</i>	BAST	6,74	9070 Medžiais apaugusios ganyklos	Šalčininkų r.
13.	<i>Šalčios ir Visinčios upių slėniai</i>	BAST	531,11	3150 Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrijomis, 3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis, 5130 Kadagnai, 6210 Stepinės pievos, 6230 Rūšių turtingi briedgaurnai, 6270 Rūšių turtingi smilgynai, 6430 Eutrofiniai aukštieji žolynai, 6450 Aliuvinės pievos, 6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 9070 Medžiais apaugusios ganyklos, Didysis auksinukas, Pleištinė skėtė, Plikažiedis linlapis, Šarvuotoji skėtė, Ūdra	Šalčininkų r.
14.	<i>Merkio pievos ties Pamerkiu</i>	BAST	8,49	6230 Rūšių turtingi briedgaurnai, 6270 Rūšių turtingi smilgynai, 6410 Melvenynai, 6430 Eutrofiniai aukštieji žolynai, 6450 Aliuvinės pievos, 6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės, 91E0 Aliuviniai miškai	Šalčininkų r.

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS
Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPA) ataskaita

Eil. Nr.	Teritorijos pavadinimas	Teritorijos grupė	Plotas rajone, ha	Aptinkama europinės svarbos saugomų rūšių paukščių / Aptinkamos Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės, augalų ir gyvūnų rūšys	Savivaldybė
15.	<i>Merkio slėnis ties Turgeliais</i>	BAST	2,51	6230 Rūšių turtingi briedgaurnai, 6270 Rūšių turtingi smilgynai, 6450 Aliuvinės pievos, 6510 Šienaujamos mezofitų pievos	Šalčininkų r.
16.	<i>Naujakiemio apylinkės</i>	BAST	123,49	6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 7230 Šarmingos žemapelkės, 9010 Vakarų taiga, 9080 Pelkėti lapuočių miškai, Auksuotoji šaškytė, Šiaurinis auksinukas, Mažoji suktenė	Šalčininkų r.
17.	<i>Šilinės miškas</i>	BAST	282,39	9010 Vakarų taiga, 9050 Žolių turtingi eglynai, 91T0 Kerpiniai pušynai	Šalčininkų r.
18.	<i>Tribonių apylinkės</i>	BAST	398,55	9010 Vakarų taiga	Šalčininkų r.
19.	<i>Šalčios ir Visinčios upių slėniai II</i>	BAST	60,56	6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 9080 Pelkėti lapuočių miškai, 91D0 Pelkiniai miškai	Šalčininkų r.
20.	<i>Dieveniškų apylinkės</i>	BAST	589,21	6270 Rūšių turtingi smilgynai, 6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 9010 Vakarų taiga	Šalčininkų r.

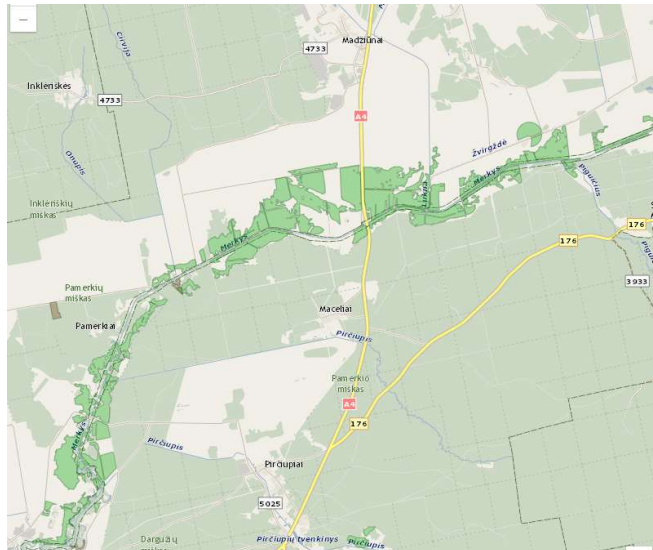
Buveinių bei paukščių apsaugai svarbių teritorijų apsaugos režimas nustatomas subalansuotomis priemonėmis: išsaugojimo (konservacinėmis), prevencinėmis priemonėmis, teritorijų planavimo dokumentų bei planų sprendiniais, o taip pat vertinimo priemonėmis, nustatančiomis projektų poveikį buveinių apsaugai svarbioms teritorijoms. Europos Bendrijos svarbos buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų tvarkymo ypatumus nustato Vyriausybės patvirtinti Bendrieji buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatai (Žin., 2011, Nr. 67-3171).

Bendrajame plane išlaikomos esamos saugomos teritorijos. Naujų saugomų teritorijų nėra numatoma.

XXX SKYRIUS. NATŪRALIOS PIEVOS, PELKĖS IR ŠALTINIAI

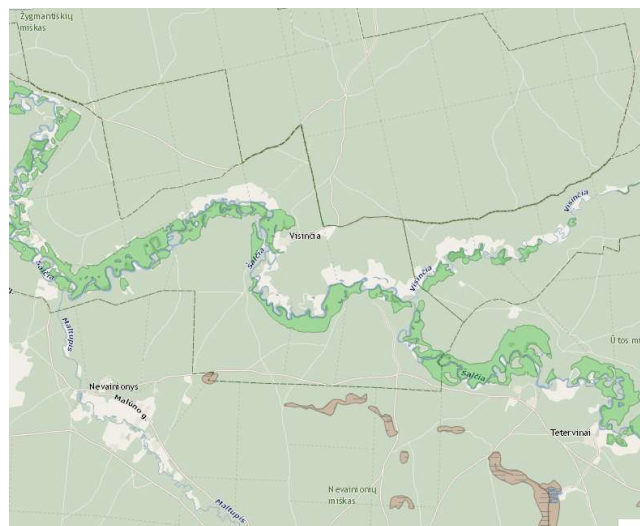
Kaip apibrėžia Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas, natūralios pievos ir ganyklos yra neariami, nesusainami, nepersėjami žolynai, kuriuose vyrauja natūralūs laukiniai augalai, saugotini dėl jų svarbos žemės ūkio naudmenų plotų biologinei įvairovei. Planuojamoje teritorijoje yra nedaug registruotų natūralių pievų ir ganyklų. Remiantis natūralių pievų ir ganyklų žemėlapiais (*Šaltinis: <https://www.arcgis.com/>*), didesnė šių teritorijų koncentracija prie esamų rajone upių (Merkio, Šalčios, Visinčios, Svyruonėlės, Gaujos ir kt.), įvairiose rajono teritorijose (žr. nuo 5.4 pav. iki 5.8 pav.).

Bendrajame plane natūralių pievų ir ganyklų nenumatoma paversti kitomis.

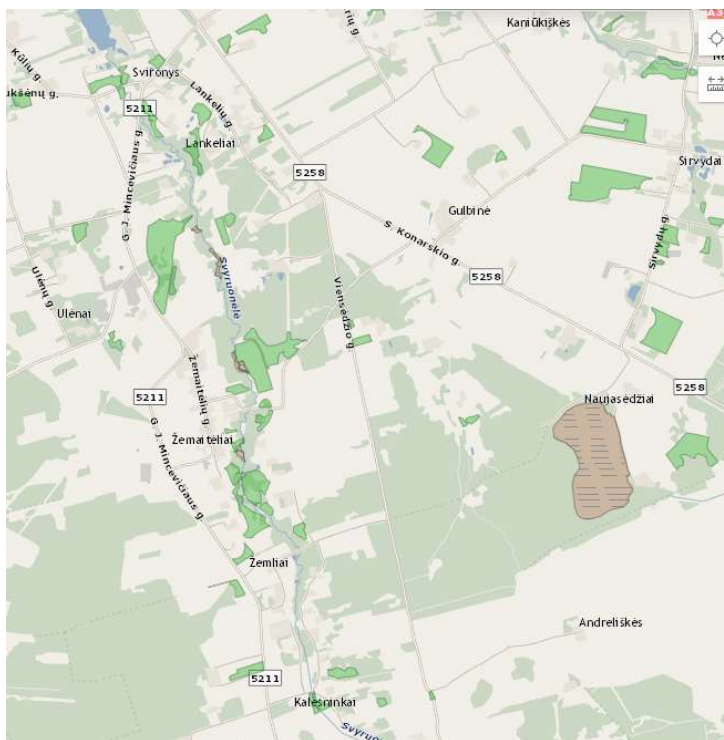

5.4 pav. Natūralios pievos šiaurinėje Šalčininkų rajono dalyje, prie Merkio upės (tarp Baltosios Vokės ir Dargužių k.)

Šaltinis: NATŪRALIŲ PIEVŲ IR GANYKLŲ, PELKIŲ IR ŠALTINYŲ ŽEMĖLAPIAI, <https://www.arcgis.com/>

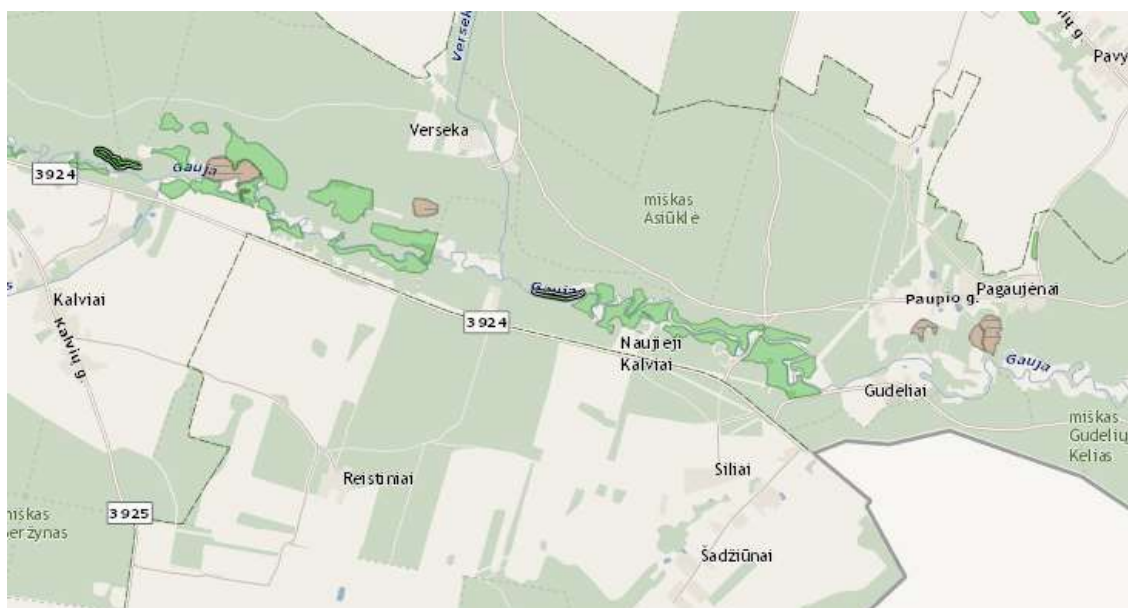

5.5 pav. Natūralios pievos ir ganyklos centrinėje Šalčininkų rajono dalyje, prie Šalčios ir Visinčios upių
Šaltinis: NATŪRALIŲ PIEVŲ IR GANYKLŲ, PELKIŲ IR ŠALTINYŲ ŽEMĖLAPIAI, <https://www.arcgis.com/>

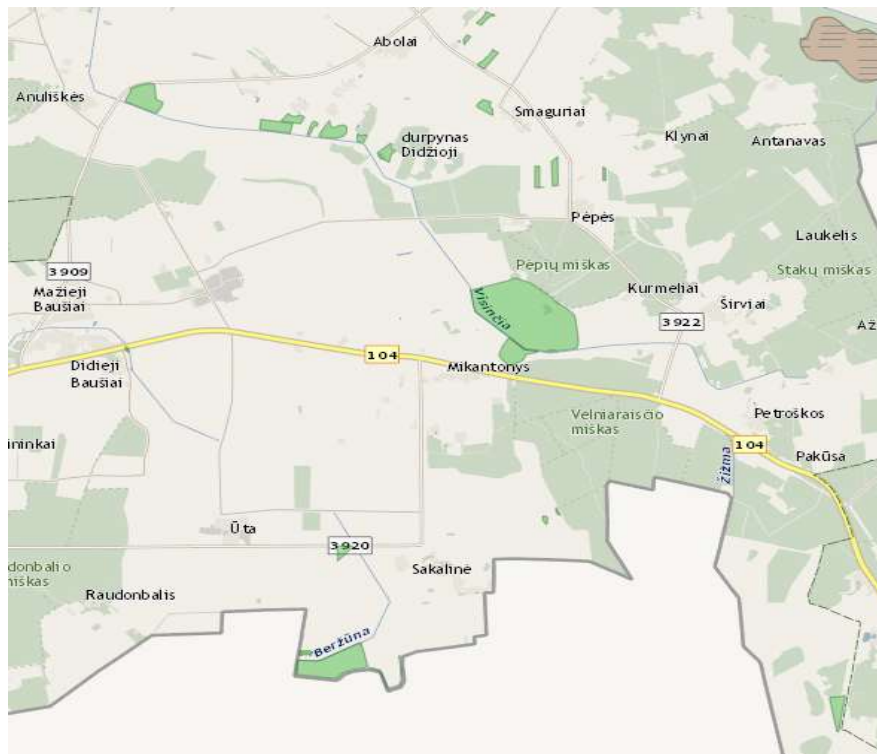
5.6 pav. Natūralios pievos ir ganyklos šiaurės rytinėje Šalčininkų rajono dalyje
aplink Svyruonėlės upę (tarp Kalesninkų ir Svirionių k.)

Šaltinis: NATŪRALIŲ PIEVŲ IR GANYKLŲ, PELKIŲ IR ŠALTINYŲ ŽEMĖLAPIAI, <https://www.arcgis.com/>

5.7 pav. Natūralios pievos ir šaltiniai pietrytinėje Šalčininkų rajono dalyje,
aplink Gaujos upę (tarp Kalvių ir Gudelių)

Šaltinis: NATŪRALIŲ PIEVŲ IR GANYKLŲ, PELKIŲ IR ŠALTINYŲ ŽEMĖLAPIAI, <https://www.arcgis.com/>

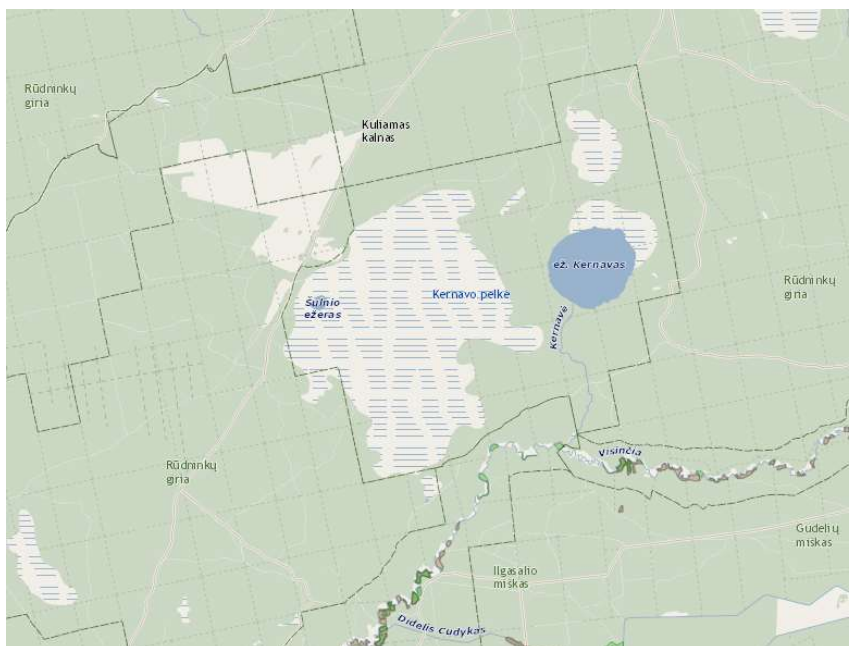
5.8 pav. Natūralios pievos ir ganyklos pietrytinėje Šalčininkų rajono dalyje prie Visinčios ir Beržnos upių (tarp Anuliškių, Mikantonių ir Sakalinės kaimų)

Šaltinis: NATŪRALIŲ PIEVŲ IR GANYKLŲ, PELKIŲ IR ŠALTINYNŲ ŽEMĖLAPIAI, <https://www.arcgis.com/>

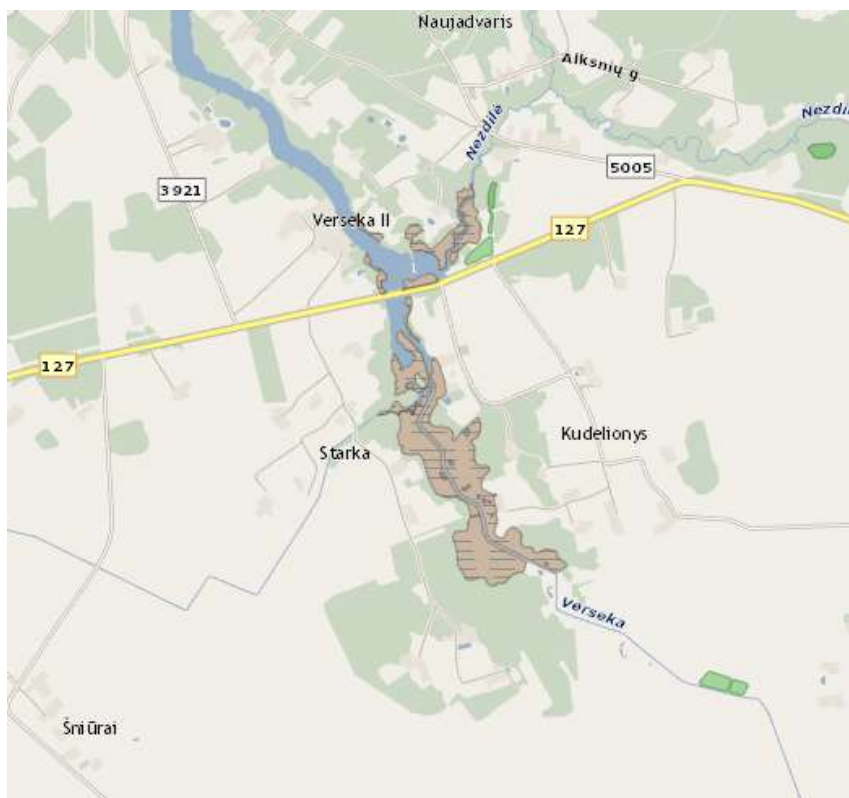
Į Šalčininkų rajono savivaldybės teritoriją taip pat patenka ir pelkių teritorijos. Jos yra įvairiose rajono dalyse, skiriasi savo dydžiu. Didžiausia pelkė yra šiaurės vakarinėje rajono dalyje, vadinama „Kernavo pelkė“ esanti Rūdninkų girioje prie Kernavo ežero. Kitos: Miežiškių pelkė - pietinėje rajono dalyje, abipus Versekos upės (prie Kudelionių k.); Baltrušių pelkė - šiaurinėje rajono dalyje (Jašiūnų mstl.); Pelkė pietvakarinėje rajono dalyje tarp Varėnos ir Šalčininkų rajono savivaldybių (Razumnos miške); Pelkė vakarinėje rajono dalyje Gireikos miške (prie Eišiškių HE tvenkinio); Pelkė rytinėje rajono dalyje Kazimieriškių miške (tarp Naujininkų ir Kazimieriškių kaimų); Pelkės ir šaltinynai aplink Merkio upę, šiaurinėje rajono dalyje (tarp Misiučėnų ir Dvarykščių kaimų) ir kt. (žr. nuo 5.9 pav. iki 5.15).

Pelkių teritorijų bendrojo plano keitimu nėra numatoma paversti kitomis naudmenomis.

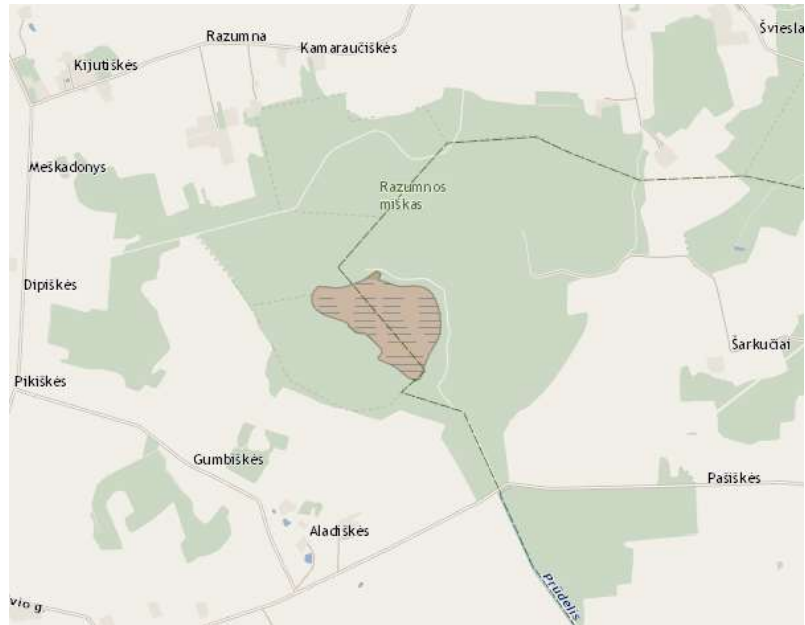
Šaltinynų teritorijų Šalčininkų rajono savivaldybėje yra nedaug, įvairiose dalyse. Vienas iš šaltinynų yra šiaurinėje rajono dalyje, netoli Baltosios Vokės miesto, prie Papio ežero (žr. 5.16 pav.). Kiti išsidėstę aplink Merkio, Gaujos ir kitas upes prie pelkių.

5.9 pav. Kernavo pelkė siaurės vakarinėje Šalčininkų rajono dalyje (Rūdninkų girioje prie Kernavo ežero)
Šaltinis: NATŪRALIŲ PIEVŲ IR GANYKLŲ, PELKIŲ IR ŠALTINYŲ ŽEMĖLAPIAI, <https://www.arcgis.com/>

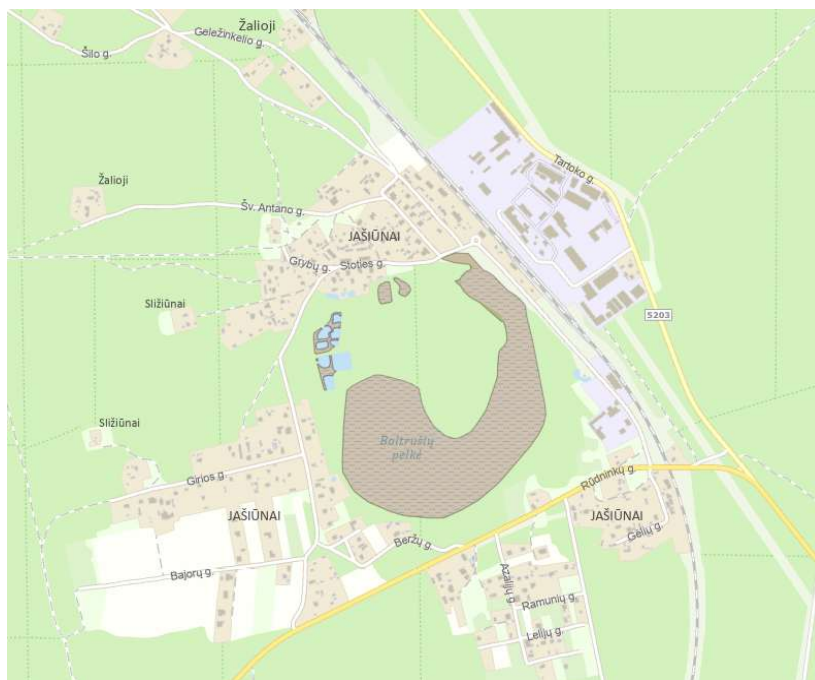
5.10 pav. Miežiškių pelkė pietinėje Šalčininkų rajono dalyje (abipus Versekos upės prie Kudelionių kaimo)
Šaltinis: NATŪRALIŲ PIEVŲ IR GANYKLŲ, PELKIŲ IR ŠALTINYŲ ŽEMĖLAPIAI, <https://www.arcgis.com/>

5.11 pav. Pelkė pietvakarinėje rajono dalyje tarp Varėnos ir Šalčininkų rajono savivaldybių (Razumnos miške)
Šaltinis: NATŪRALIŲ PIEVŲ IR GANYKLŲ, PELKIŲ IR ŠALTINYŲ ŽEMĖLAPIAI, <https://www.arcgis.com/>

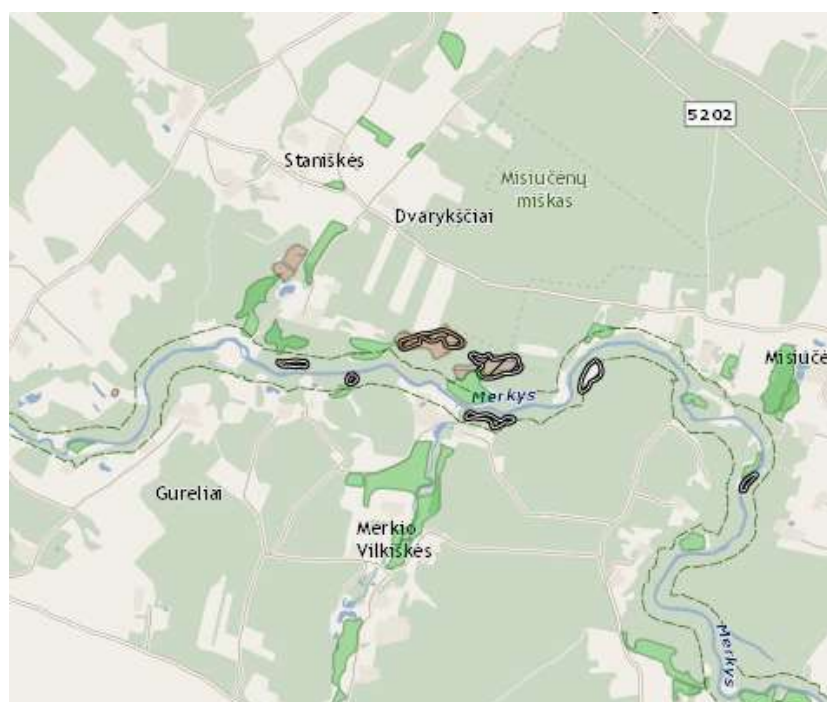

5.12 pav. Pelkė vakarinėje Šalčininkų rajono dalyje Gireikos miške (prie Eišiškių HE tvenkinio)
Šaltinis: NATŪRALIŲ PIEVŲ IR GANYKLŲ, PELKIŲ IR ŠALTINYŲ ŽEMĖLAPIAI, <https://www.arcgis.com/>

5.13 pav. Baltrušių pelkė šiaurinėje Šalčininkų rajono dalyje (Jašiūnų mstl.)

Šaltinis: NATŪRALIŲ PIEVŲ IR GANYKLŲ, PELKIŲ IR ŠALTINYNŲ ŽEMĖLAPIAI, <https://www.arcgis.com/>

5.14 pav. Pelkės ir šaltiniai aplink Mėrkio upę šiaurinėje Šalčininkų rajono dalyje
(tarp Misiučėnų ir Dvarekščių kaimų)

Šaltinis: NATŪRALIŲ PIEVŲ IR GANYKLŲ, PELKIŲ IR ŠALTINYNŲ ŽEMĖLAPIAI, <https://www.arcgis.com/>

5.15 pav. Pelkė rytinėje Šalčininkų rajono dalyje Kazimieriškių miške (tarp Naujininkų ir Kazimieriškių kaimų)
Šaltinis: NATŪRALIŲ PIEVŲ IR GANYKLŲ, PELKIŲ IR ŠALTINYNŲ ŽEMĖLAPIAI, <https://www.arcgis.com/>

5.16 pav. Pelkė ir šaltinys šiaurinėje Šalčininkų rajono dalyje, netoli Baltosios Vokės (prie Papio ežero)
Šaltinis: NATŪRALIŲ PIEVŲ IR GANYKLŲ, PELKIŲ IR ŠALTINYNŲ ŽEMĖLAPIAI, <https://www.arcgis.com/>

XXXI SKYRIUS. SAUGOMOS RŪŠYS

Remiantis Saugomų rūšių informacinės sistemos duomenimis, yra stebimi įvairūs gyvūnų ir augalų saugomų rūšių objektai. Planuojamoje teritorijoje yra randamos gyvūnų ir augalų nuolatinės buveinės – saugomos radavietės, taip pat fiksuojami pavieniai aptikimo atvejai. Toliau aprašomos tik saugomų rūšių radaviečių didžiausios sankaupos rajone.

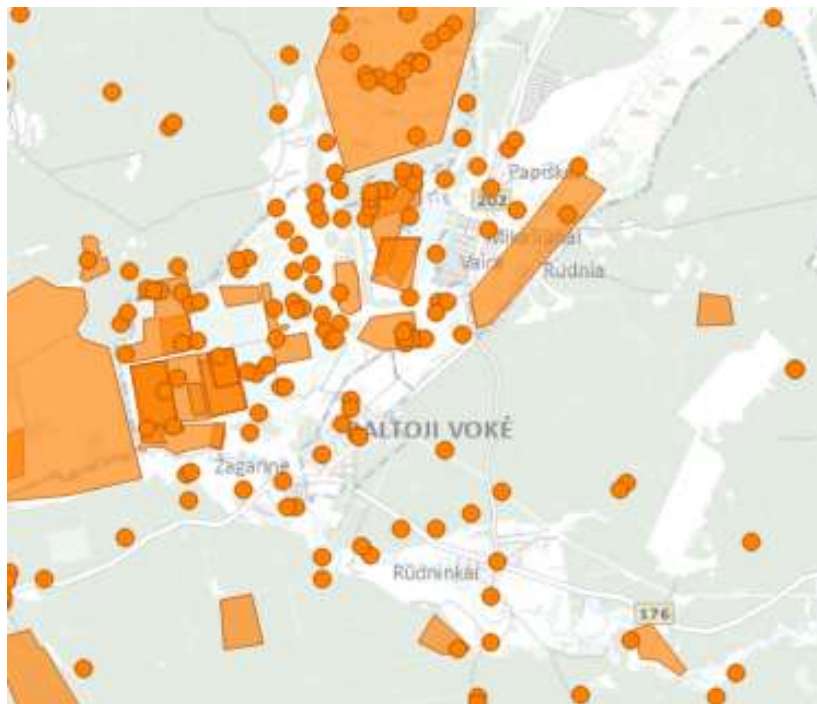
Didžiausios saugomų rūšių radaviečių sankaupos Šalčininkų rajono savivaldybėje yra šiaurinėje, centrinėje ir pietinėje dalyse, tai pagrįnde rajono gamtinio karkaso teritorijos. Kitose vietose dažniausiai stebimi pavieniai saugomų rūšių atvejai.

Saugomų radaviečių rūšys *šiaurinėje rajono savivaldybės dalyje* – tai Baltosios Vokės miesto aplinka (Papiškių, Melekonių miškai, aplinka prie Papio ežero) (žr. 5.17 pav.): gulbė giesmininkė (paukštis), mažasis baublys (paukštis), sodinė nendrinukė (paukštis), geltongalvė kielė (paukštis), plovinė vištelė (paukštis), didysis baltasis garnys (paukštis), eurazinis skėtsakalis (paukštis), raiboji devynbalsė (paukštis), pilkoji melita (paukštis), paprastoji pempė (paukštis), kukutis (paukštis), mėlynasis palemonas (žiedinis augalas), lietuvinė naktižiedė (žiedinis augalas), pievinis auksveitis (žiedinis augalas), skiauterėtasis tritonas (varliagyvis) ir kt.

Saugomų radaviečių rūšys *centrinėje rajono savivaldybės dalyje* – tai Rūdinkų giria (žr. 5.18 pav.): vakarinis kurtinys (paukštis), eurazinis tetervinas (paukštis), dirvoninis kalviukas (paukštis), paprastasis uldukas (paukštis), baltakaktė skėtė (vabzdys), žalsvoji kežytė (grybas), šilinė puvesėklė (grybas), parazitinė šiurė (grybas), dvilapis purvuolis (žiedinis augalas), smiltininis gvazdikas (žiedinis augalas), vėjalandė šilagėlė (žiedinis augalas), pievinis plauretis (žiedinis augalas) ir kt.

Saugomų radaviečių rūšys *pietinėje rajono savivaldybės dalyje* – tai Gundolos ir Pačiabatų miškai (žr. 5.19 pav.): pilkoji žąsis (paukštis), pilkoji antis (paukštis), gulbė giesmininkė (paukštis), baltasis gandras (paukštis), raudonpilvė kūmutė (varliagyvis), gauruotoji žilstė (žiedinis augalas) ir kt.

Vertinant saugomų rūšių radavietes yra atkreipiamas dėmesys į atsinaujinančių išteklių energijos gamybos objektus. Saulės elektrinės išdėstomos taip, kad į jas nepatektų radavietės.

5.17 pav. Šalčininkų rajono šiaurinė dalis, Baltosios Vokės aplinkoje, Saugomų rūšių radavietės Papiškių, Melekonių miškuose, prie Papio ežero.

Šaltinis: www.sris.lt

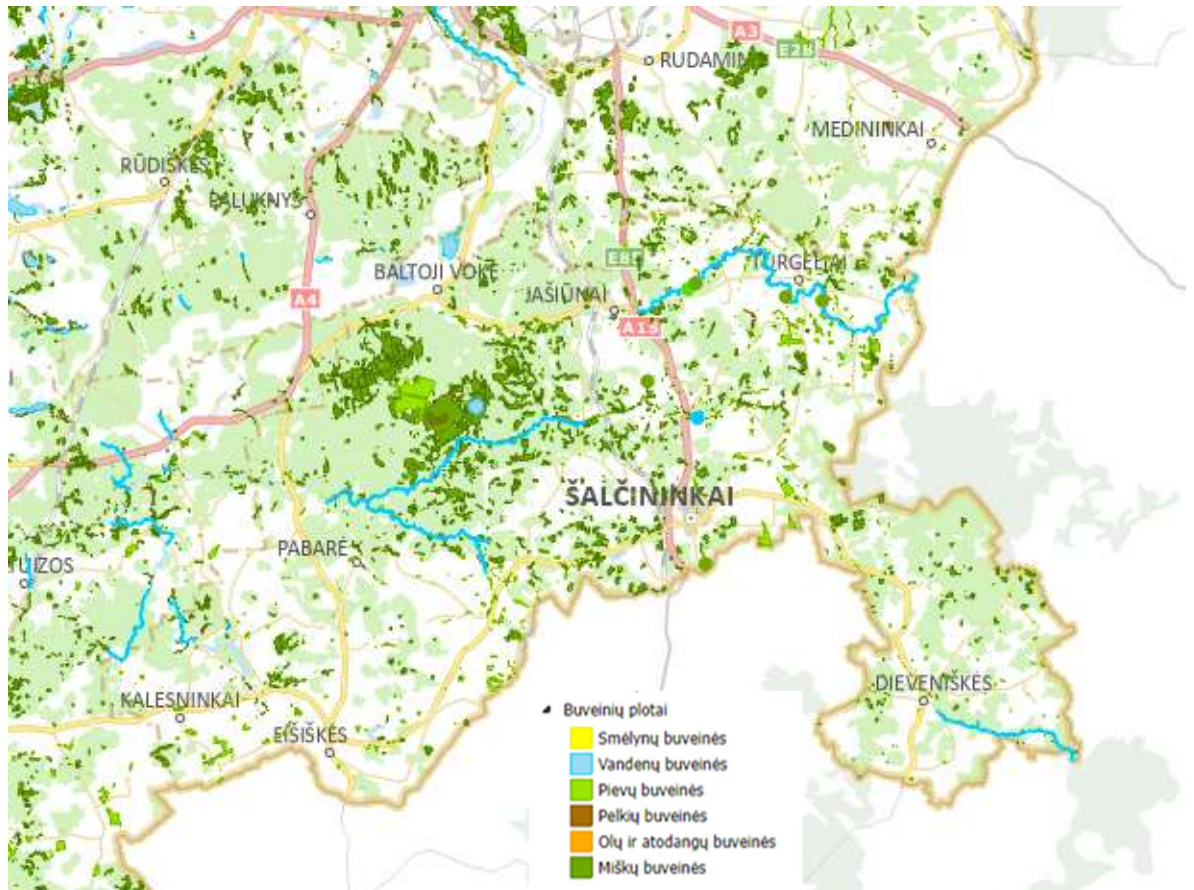

XXXII SKYRIUS. EUROPOS BENDRIJOS SVARBOS NATŪRALIOS BUVEINĖS

Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės pažymėtos <https://www.geoportal.lt/map> žemėlapyje. Planuojamoje teritorijoje pagrindė jas sudaro miškų, pievų ir pelkių buveinės.

Didžiausios miškų buveinės Šalčininkų rajono savivaldybėje koncentruojasi *šiaurinėje dalyje* (Rūdninkų girioje). Kiti, smulkesni miškų masyvai, yra: *centrinėje rajono dalyje*, tarp Visinčios ir Šalčios upių (Rakliškių, Ilgasalio, Dainavos, Tartoko ir kt. miškai); *pietinėje rajono dalyje* (Pačiabatų, Gundolos, Kidarų miškai); *šiaurės rytinėje rajono dalyje* (Juškių miškas) (žr. 5.20 pav.). Pelkių, pievų ir ganyklų bei šaltinių buveinių vietas aprašytos XXX skyriuje „Natūralios pievos, pelkės ir šaltiniai“.

Šios Europos Bendrijos svarbos buveinių teritorijos bendrojo plano keitimu nėra numatomos urbanizuoti. Atsižvelgiant į tai, kad planuojamoje teritorijoje visos Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės yra išlaikomos, neigiamo poveikio natūralių buveinių sistemai nebus.

5.20 pav. Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje
Šaltinis: <https://www.geoportal.lt/map/#>

XXXIII SKYRIUS. ŽELDYNAI

Bendrojo plano sprendiniuose numatoma vystyti Šalčininkų rajono savivaldybės urbanistinių centrų želdynų sistemas. Tam įvertinamas naujų atskirųjų želdynų teritorijų, žaliųjų jungčių poreikis. Želdynų sistema urbanistiniuose centruose turi būti formuojama apjungiant atskirus želdynus, bendro naudojimo teritorijas, rekreacines teritorijas, visuomeninės paskirties teritorijas, gamtinio karkaso elementus.

Formuojant gyvenamųjų vietovių želdynų sistemas, turi būti išskiriamos viešųjų atskirųjų želdynų teritorijos. Šių želdynų teritorijų formavimas turi būti vykdomas remiantis „Viešųjų atskirųjų želdynų plotų normomis“, patvirtintomis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. D1-694 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2023 m. gegužės 11 d. įsakymo Nr. D1-146 redakcija).

Bendrojo plano sprendinių konkretizavimo stadijoje numatoma funkcinio zonavimo reikalavimus detalizuoti, vadovaujantis Viešųjų atskirųjų želdynų plotų normomis.

XXXIV SKYRIUS. PAVIRŠINIAI VANDENS TELKINIAI

Šalčininkų rajono paviršinių vandenių, kuriuos sudaro upės, upeliai, ežerai ir tvenkiniai, pasiskirstymas rajono savivaldybės teritorijoje yra gana netolygus. Tai įtakoja esamos gamtinės sąlygos – ypač raižytas reljefas, didelis miškingumas ir smėlingi dirvožemiai. Rajono teritorija teka daugiau nei 30 įvairaus dydžio upių ir upelių, telkšo apie 8 ežerai bei 18 įvairios paskirties (ūkio, rekreacinės, priešgaisrinės ar buitinės paskirties) tvenkinių. Paviršiniai vandenys užima daugiau nei 2500 ha, arba apie 1,69 % rajono teritorijos ploto.

Visiems Šalčininkų rajono savivaldybėje esantiems vandens telkiniams turi būti nustatoma pakrantės apsaugos juosta ir apsaugos zona. Ji turi būti nustatyta remiantis „Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašu“, patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. 540 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. vasario 14 d. įsakymo Nr. D1-98 redakcija).

XXXV SKYRIUS. POTVYNIŲ TERITORIJOS

Planuojama teritorija patenka į Nemuno baseino upių rajoną. Pagal potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapius (patvirtintus LR Aplinkos ministro 2014-08-06 įsakymu Nr. D1-655 „Dėl potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapių Nemuno, Ventos, Lielupės ir Dauguvos upių baseinų rajonuose patvirtinimo“), planuojamoje teritorijoje nustatytos sniego ir liūčių užliejamos teritorijos (žr. 10 pav.).

Pagal sniego ir liūčių potvynio žemėlapi, didelės ir vidutinės tikimybės potvynio teritorijos yra Merkio upės aplinkoje. Didžiausios potvynių grėsmės esamose užstatytose teritorijose yra šiaurės vakarinėje Šalčininkų rajono savivaldybės dalyje. Atsižvelgiant į galimą potvynių grėsmę, šiose teritorijose rizika yra nepriimtina ir jos apsaugai turi būti numatytos inžinerinės apsaugos priemonės (apsaugos pylimai, paaukštintos gatvės).

Įgyvendinant bendrojo plano sprendinius, potvynio užliejamose teritorijose būtina vadovautis Potvynių rizikos Nemuno, Lielupės, Ventos ir Dauguvos upių baseinų rajonuose valdymo planu, LR Saugomų teritorijų įstatymu (1993-11-09 Nr. I-301), Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymu (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862), o taip pat potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapiams.

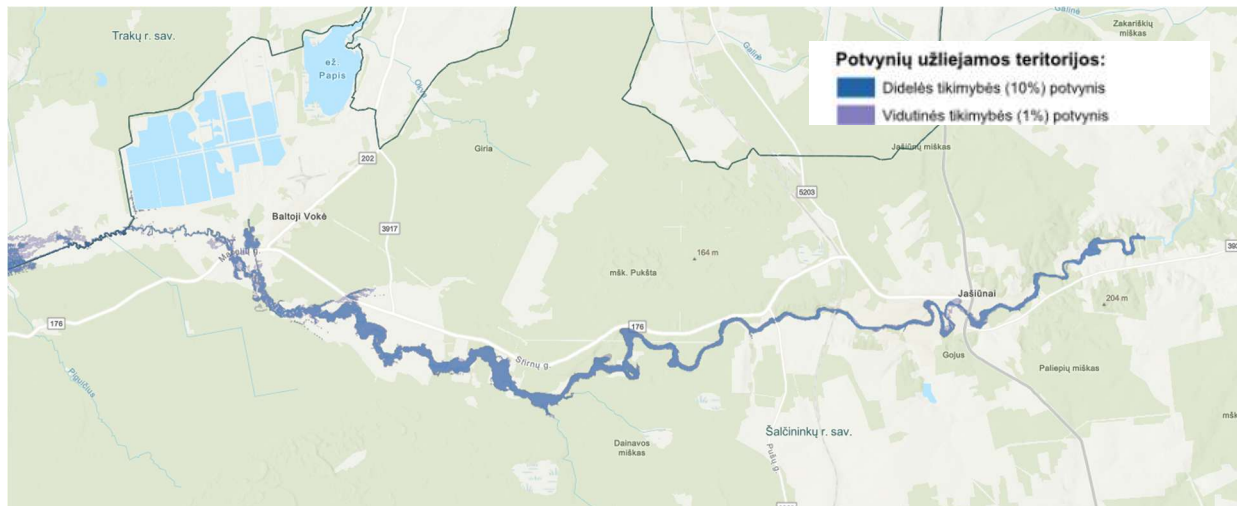
Potvynių teritorijoms taikomas Specialiųjų žemės naudojimo įstatymo (TAR, 2019-06-19, Nr. 862) VI skyriaus „Ekologinės apsaugos zonos, gamtos išteklių“ X skirsnio „Potvynių teritorijos ir jose taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos“ reikalavimai.

Potvynių užliejamose teritorijose turi būti taikomos šios bendrosios priemonės:

- Atstatymo priemonės: gyventojų evakuavimas, gelbėjimo sistemų stiprinimas, draudimo nuo potvynių sistemos tobulinimas;
- Nestruktūrinės apsaugos nuo potvynių priemonės: miškingumo didinimas, šlapynių atkūrimas, agroaplinkosaugos priemonės, vandens sulaikymas urbanizuotose teritorijose (taikomos visoje Lietuvoje);

- Pasirengimo potvyniams priemonės: potvynių prognozavimo sistemos tobulinimas, potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių viešinimas, rekomendacijos gyventojams, kaip apsaugoti nuosavybę kilus potvyniui, susisiekimo kelių transporto nukreipimo planavimas;
- Prevencinės priemonės: užliejamų teritorijų zonavimo sistemos sukūrimas, statybų užliejamose teritorijose reglamentavimo tobulinimas, hidrotechnikos statinių saugumo užtikrinimas, būtiniausių paslaugų teikimo potvynio metu užtikrinimas.

Vykdamat ūkinę veiklą potvynių užliejamose teritorijose ar jų aplinkoje, reikalinga vadovautis naujausia potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapių redakcija.

5.21 pav. Didelės tikimybės ir vidutinės tikimybės potvynių grėsmės Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje (Merkio upės aplinkoje), pagal potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapius, patvirtintus LR Aplinkos ministro 2014-08-06 įsakymu Nr. D1-655 „Dėl potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapių Nemuno, Ventos, Lielupės ir Dauguvos upių baseinų rajonuose patvirtinimo“.

Šaltinis: <https://potvyniai.aplinka.lt/map>

XXXVI SKYRIUS. MIŠKO ŽEMĖ

Miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis, jei miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis atitinka Miškų įstatymo 11 straipsnyje nurodytus reikalavimus. Remiantis LR Miškų įstatymo 11 straipsniu, miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis galimas tik įstatyme numatytais šiais išimtiniais atvejais:

- 1) valstybei svarbiems projektams įgyvendinti;
- 2) inžinerinės infrastruktūros teritorijoms, apimančioms komunikacinius koridorius, inžinerinius tinklus, susisiekimo komunikacijas ir aptarnavimo objektus, formuoti;
- 3) visuomeninės paskirties, bendrojo naudojimo ir atskirųjų želdynų teritorijoms formuoti;
- 4) naudingųjų iškasenų eksploatavimo teritorijoms formuoti ir naudoti, kai nėra galimybės šių iškasenų eksploatuoti ne miško žemėje savivaldybės teritorijoje arba kai baigiamas eksploatuoti pradėtas naudoti telkinys ar jo dalis, dėl kurių yra išduotas leidimas naudoti naudingąsias iškasenas;
- 5) teritorijose, skirtose valstybės sienos apsaugos tikslams ir krašto apsaugos tikslams.

Šalčininkų rajono savivaldybėje miško žemė užima 69236,22 ha, kas sudaro 46,39 % savivaldybės teritorijos. Labiausiai miškingos teritorijos yra savivaldybės šiaurinėje dalyje (Rūdininkų giria), taip pat Dieveniškų apylinkėse (Bukiškių, Kreivosios ir kt. miškai).

Planuojant Šalčininkų rajono savivaldybės teritoriją mažinti miškų plotus nenumatoma. Naujus miškus, numatoma kurti gamtinio karkaso teritorijose, didelių atvirų erdvių plotuose, kuriuose yra ypač silpnas geoekologinis potencialas.

XXXVII SKYRIUS. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO OBJEKTŲ APSAUGOS KRYPTYS

Bendros nuostatos

Nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga siekiama išsaugoti nekilnojamąjį kultūros paveldą ir perduoti jį ateities kartoms, sudarant sąlygas visuomenei jį pažinti ir juo naudotis.

Planuojamai teritorijai bei jos tvarkymo ir naudojimo režimui nustatyti reikia vadovautis Lietuvos Respublikos Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu (toliau – NKPAĮ), kultūros paveldo objektų ir vietovių Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktais bei nuolat atnaujinama Kultūros vertybių registro informacija, pateikta internetinėje svetainėje <http://kvr.kpd.lt>

Konkrečių nekilnojamųjų kultūros vertybių atskleidimą organizuoja Kultūros paveldo departamentas ir savivaldybių institucijos. Nekilnojamųjų kultūros vertybių reikšmingumą, kultūros paveldo objektų ar vietovių vertingąsias savybes nustato ir jų teritorijų bei kultūros paveldo objektų apsaugos zonų ribas apibrėžia Kultūros paveldo Departamento ir savivaldybių sudarytos Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos. Vertinant atskirus objektus, vadovaujamosi Nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo, atrankos ir reikšmingumo lygmenų nustatymo kriterijų aprašu.

Nustatant konkrečius reikalavimus, į Kultūros vertybių registrą įrašytiems objektams, kuriems teritorijos ir/ar apsaugos zonos nėra nustatytos, taikomi LR NKPAĮ 11 str. 5 p. reikalavimai ir Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862).

Geriausiai atspindinčius savivaldybės savitumą urbanistikos, architektūros objektus, senąsias kapines, reikšmingiausias Lietuvos ir miesto istorijai kapavietes, pažymintį svarbius Lietuvai ir regionui įvykius, meniniu požiūriu vertingus paminklus ir mažosios architektūros objektus įtraukti į turistines trasas. Būtina įrengti informacines nuorodas į kultūros paveldo objektus, parengti informacinius standus ir t.t.

Pagrindinės nuostatos

Šalčininkų rajono savivaldybėje pagrindinius kultūros paveldo objektus sudaro:

- Statinių kompleksai ir statiniai (dominuoja architektūrinis vertingųjų savybių pobūdis);
- Archeologijos paveldo objektai;
- Viešosios pagarbos kultūros paveldo objektai – laidojimo, įvykių vietos, paminklai (dominuoja memorialinis, istorinis vertingųjų savybių pobūdis).

Kultūros paveldo apsaugos koncepciniai sprendiniai:

- Prioritetu laikyti būdingo Šalčininkų rajono savivaldybei archeologijos paveldo objektų vertingųjų savybių išsaugojimą, jų tinkamą eksponavimą bei panaudojimą turizmui ir edukacinei veiklai;
- Išsaugoti savivaldybės architektūrinių objektų ir kompleksų vertingąsias savybes;
- Saugoti dar išlikusių dvarų sodybų fragmentus, tęsti geriausiai išlikusios – Jašiūnų dvaro sodybos komplekso tvarkymą;
- Rūpintis neįrašyto į LT Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą istorinio užstatymo išsaugojimu Dieveniškų miestelyje, Poškonių, Rimašių kaimuose, taip pat kituose istoriniuose miesteliuose, kaimuose;
- Išsaugoti istorinių dominančių – bažnyčių, dvarų sodybų – vizualinę įtaką kaimo kraštovaizdyje, taip pat vietovėse, kur istorinis užstatymas praktiškai sunykęs;
- Istorinių dominančių ir natūralaus bei žmogaus sukurtos kraštovaizdžio išsaugojimas aktualus įrengiant vėjo ir saulės elektrines, kurių įrengimą būtina derinti su Kultūros paveldo departamentu;
- Skirti didelį dėmesį informacijai apie kultūros paveldą ir visuomenės švietimui;
- Geriausiai atspindinčius savivaldybės savitumą urbanistikos, architektūros objektus, senąsias kapines, reikšmingiausias šalies istorijai kapavietes, pažymintį svarbius Lietuvai ir regionui įvykius, meniniu požiūriu vertingus paminklus ir mažosios architektūros objektus įtraukti į turistines trasas. Būtina įrengti informacines nuorodas į kultūros paveldo objektus, parengti informacinius standus ir kt.

XXXVII SKYRIUS. SAULĖS ELEKTRINIŲ POVEIKIO MAŽINIMO PRIEMONĖS

Siekiant išvengti neigiamo saulės elektrinių poveikio aplinkai, bendrajame plane yra nustatomi saulės elektrinių statybos zonų išdėstymo kriterijai. Elektrinių statybos zonų parinkimo kriterijus sudaro atrinktos saulės elektrinių poveikiui jautrios teritorijos ir jas supanti aplinka, kurioje negali būti išdėstytos saulės elektrinės.

Saulės elektrinių poveikiui jautrios teritorijos ir jas supanti aplinka, kurioje negali būti išdėstytos saulės elektrinės (kai saulės elektrinės išdėstomos ant žemės paviršiaus):

- Natura 2000 teritorijos (žr. bėž. K-1, K-2);
- saugomos teritorijos (žr. bėž. K-1, K-2, 24 pav.);
- gamtinio karkaso teritorijos. Išimtis taikoma tik vietinės reikšmės gamtinio karkaso teritorijoms – vidinio stabilizavimo arealams ir geokologinėms takoskyroms, su sąlyga, kad bus įgyvendintos priemonės antropogeniniam poveikiui kompensuoti, gamtiniam kraštovaizdžiui ir biologinei įvairovei išsaugoti ar atkurti;
- kultūros paveldo objektai / tame tarpe iki buvusių dvarų sodybų, piliakalnių – 1 km atstumu;
- keliai ir jų apsaugos zonos;
- natūralių pievų ir ganyklų bei pelkių ir šaltinių teritorijos, EB svarbos natūralios buveinės ir saugomų rūšių augavietės bei radavietės.

XXXVIII SKYRIUS. SUGRIEŽTINTO NAUDOJIMO TERITORIJŲ ĮVERTINIMAS

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcijoje įvertinamos atskiros sugriežtinto naudojimo zonos, kuriose galioja LR Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862) bei kitų teisės aktų reikalavimai. Įvertintos šios teritorijų sugriežtinto naudojimo zonos:

- magistralinių kelių apsaugos zonos (nuo kelio briaunos) – 70 m;
- kelių apsaugos zonos (nuo kelio briaunos): krašto keliams – 50 m, rajoniniams keliams – 20 m, vietiniams keliams (neurbanizuojamose teritorijose) – 10 m;
- geležinkelio kelių ir jų įrenginių, geležinkelio želdinių apsaugos zonos;
- aerodromų apsaugos zonos (Sasnavos civilinio aerodromo apsaugos zona (kilimo ir tūpimo takai));
- buitinių nuotekų valyklų sanitarinės apsaugos zonos;
- požeminio vandens vandenviečių apsaugos zonos;
- elektros linijų apsaugos zonos;
- magistralinio dujotiekio pirmos vietovės klasės teritorijos, magistralinio dujotiekio ir jo įrenginių apsaugos zonos;
- pastatų, kuriuose laikomi ūkiniai gyvūnai su esančiais prie jų mėšlo ir srutų kaupimo įrenginiais arba be jų, sanitarinės apsaugos zonos;
- nekilnojamojo kultūros vertybių teritorijos ir apsaugos zonos;
- naudingųjų iškasenų telkinių teritorijos;
- gamtinio karkaso teritorijos;
- paviršinio vandens telkinių apsaugos zonos;
- paviršinio vandens telkinių pakrančių apsaugos juostos (pastaba: urbanizuotose teritorijose apsaugos juostos konkretizuojamos rengiant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus);
- sniego tirpsmo ir liūčių sukeltų potvynių užliejamos teritorijos (Specialiųjų žemės naudojimo įstatymo (TAR, 2019-06-19, Nr. 862) VI skyriaus „Ekologinės apsaugos zonos, gamtos išteklių“ X skirsnio „Potvynių teritorijos ir jose taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos“);
- krašto apsaugos objektų apsaugos zonos;
- teritorijos, kuriose, atsižvelgiant į nacionalinio saugumo reikalavimus, taikomi statybos apribojimai ir kt.

Nustčius naujas teritorijų sugriežtinto režimo zonas, turi būti vadovaujama toms zonoms taikomais reikalavimais.

Paviršinių vandens telkinių pakrančių apsaugos juostos ir zonos turi būti tikslinamos žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentais ar kitais planais, kuriais nustatomos teritorijų prie paviršinių vandens telkinių naudojimo sąlygos.

Pramonės ir sandėliavimo, taip pat kitų specializuotų ūkių teritorijose bet kokia planuojama ūkinė veikla privalo atitikti Lietuvos higienos normų, LR Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo reikalavimus ir neturi daryti neigiamo poveikio greta esančiais ir planuojamai gyvenamajai aplinkai bei žmonių sveikatai. Tokioje aplinkoje planuojama veikla galima, jeigu ūkinės veiklos tarša nedaro neigiamos įtakos aplinkinėms teritorijoms.

Remiantis Teritorijų planavimo įstatymo 15 straipsnio 7 dalimi, Bendroju planu yra įvertinamas teritorijų poreikis objektams, kurių išdėstymas planuojamoje teritorijoje priklauso nuo jų veiklos poveikio aplinkai ir visuomenės sveikatai. Tuo tikslu yra nustatytos atskiros gamybinių objektų zonos, kuriose gali būti vystomi nauji minėto pobūdžio objektai. Kartu paminėtina, kad Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje veikia įvairaus pobūdžio gamybos įmonės, kurioms taip pat turi būti nustatytos ir įregistruotos sanitarinės apsaugos zonos. Sanitarinės apsaugos zonos (toliau – SAZ) turi būti nustatytos rengiant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus, įvertinant vykdomos veiklos pobūdį bei jos plėtros perspektyvas. Įregistruojant naujas žemės ūkio, pramonės, komunalinių, transporto įmonių sanitarines apsaugos zonas, o taip pat kitas apsaugos zonas, turi būti vadovaujama joms taikomais Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862) reikalavimais. Naujos sanitarinės apsaugos zonos ar kitos apsaugos zonos galės būti nustatytos neatliekant Bendrojo plano koregavimo ir/ar keitimo procedūros.

6 DALIS. BENDROJO PLANO SPRENDINIŲ POVEIKIO APLINKOS KOMPONENTAMS APIBENDRINIMAS

XXXIX SKYRIUS. POVEIKIS GAMTINĖS APLINKOS KOKYBEI (KLIMATUI, ORUI, VANDENIUI IR DIRVOŽEMIUI)

Poveikis orui, vandeniui, dirvožemiui ir klimatui daugiausia gali priklausyti nuo gyvenamųjų teritorijų bei pramonės objektų plėtros, inžinerinės bei susisiekimo infrastruktūros vystymo (6.1 lentelė).

Šiuo metu neužstatytų teritorijų užstatymas turės reikšmingų pasekmių tų teritorijų vandens režimui bei dirvožemiui. Atsirast daugiau kietų paviršių, o tai keis vandens nuotėkio kryptį bei skverbimąsi į požeminius horizontus. Dalis dirvožemio teritorijų plotų bus sunaikinta vykstant statyboms.

Vystant urbanizuojamas teritorijas inžinerinės infrastruktūros sprendiniai turės teigiamą reikšmingą poveikį oro, vandens ir dirvožemio kokybei. Sudarant sąlygas plėsti centralizuotą šilumos tiekimą, parenkant mažiau taršias kuro rūšis, gerės oro kokybė. Didesniam vartotojų skaičiui prisijungus prie centralizuoto vandentiekio ir nuotekų tinklų, gerės paviršinių vandens telkinių kokybė. O gerinant bei vystant atliekų surinkimo ir šalinimo sistemą, mažės dirvožemio tarša atliekomis. Didžiausią įtaką oro bei akustinei taršai turės transporto augimas. Kai kurios transporto organizacinės priemonės (srautų išskaidymas, elektra varomo autotransporto augimo skatinimas) leis sumažinti oro taršą, tačiau bendras jos lygis gali didėti dėl bendro Lietuvos gyventojų mobilumo augimo.

6.1 lentelė. Bendrojo plano koncepcijos sprendinių pasekmių aplinkos kokybei (klimatui, aplinkos orui, vandeniui ir dirvožemiui) apibūdinimas

Aplinkos komponentai	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas
Klimato, aplinkos oro kokybė	<p>Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos klimatui ir aplinkos oro kokybei gali įtakos turėti susisiekimo sistemos vystymo, gamtinių teritorijų formavimo siūlymai.</p> <p>Bendrojo plano keitimo sprendiniai, numatantys sąlygas ekologiško judumo infrastruktūros įrengimui (turistinės pėsčiųjų, dviračių, vandens trasos, takai), sudarys prielaidas rinktis judėjimą pėsčiomis, dviračiais. Tokiu būdu būtų mažinamas automobilių eismas, dėl kurio yra didinama oro tarša.</p> <p>Taip pat bendrojo plano keitimo sprendiniais numatomos priemonės gamtinių teritorijų kryptingam formavimui, kurios leistų geriau jas įjungti į savivaldybės aplinką. Tai taip pat turėtų reikšmės savivaldybės mikroklimatui, oro kokybei.</p> <p><i>Apibendrinant galima daryti išvadą, kad bendrojo plano keitimo sprendiniai turės teigiamą poveikį aplinkos oro kokybei.</i></p>
Vandens kokybė ir jo ištekliai	<p>Vandens kokybei ir jo ištekliais didžiausią poveikį, pagal bendrojo plano rengimo sprendinius, gali turėti buitinių nuotekų centralizuoto surinkimo plėtojimas, o taip pat surinktų nuotekų išvalymo kokybės didinimas.</p> <p>Bendrajame plane numatomas kompaktiškesnis urbanizuotų teritorijų vystymas tai leis efektyviau plėtoti centralizuotą buitinių nuotekų surinkimo tinklų infrastruktūrą.</p> <p><i>Apibendrinant galima daryti išvadą, kad bendrojo plano sprendiniai turės teigiamą poveikį vandens kokybei.</i></p>
Dirvožemio kokybė ir jo ištekliai	<p>Dirvožemio ištekliai mažės daugiausia dėl vykstančios užstatymo plėtros. Įvertinant, kad bendrojo plano keitimu numatomas nuoseklus kompaktiškos urbanistinės struktūros formavimas, poveikis gali būti vertinamas kaip nereikšmingas.</p> <p>Bendrojo plano keitimo rengimu yra išlaikomos esamos želdinių teritorijos, formuojamos naujos. Tai turės teigiamą poveikį dirvožemio kokybei.</p> <p><i>Apibendrinant numatytus bendrojo plano sprendinius, įvertinamos nereikšmingos neigiamos pasekmės dirvožemiui.</i></p>

XL SKYRIUS. POVEIKIS AUGALIJAI, GYVŪNIJAI, BIOĮVAIROVEI

Didžiausią poveikį augalijai, gyvūnijai ir bioįvairovei gali turėti urbanistinės plėtros sprendiniai (tiek gyvenamųjų, tiek inžinerinės infrastruktūros teritorijų plėtra), o taip pat rekreacinės infrastruktūros vystymas.

Urbanistinės dalies sprendiniai, susiję su teritorijų užstatymu, turės neigiamą poveikį biologinei įvairovei, gyvūnijai ir augalijai numatomose plėtros teritorijose, tačiau tik lokaliu mastu. Užstatant šias teritorijas bus prarasta dalis gyvūnams ir augalams tinkamų teritorijų.

Rekreacinės infrastruktūros vystymas taip pat sudarys prielaidas natūralios gamtinės aplinkos pokyčiams – natūralių žemės paviršiaus plotų pertvarkymui (pievų sumažėjimui dėl sporto aikštynų įrengimo, takų įrengimo, paplūdimių, poilsiautojų lankymosi ir pan.), susiformavusių gamtinių erdvių pasikeitimams (mažosios architektūros elementų įrengimui, dalies medžių, krūmų pašalinimui vykdant kraštovaizdinius kirtimus ir pan.). Tačiau rekreacinės infrastruktūros vystymas gamtinėje aplinkoje esminių pokyčių nesukeltų.

Teigiamą poveikį augalijai, gyvūnijai ir bioįvairovei turės numatomi kraštovaizdžio formavimo sprendiniai, kuriais siekiama vystyti želdynų sistemą.

6.2 lentelė. Bendrojo plano koncepcijos sprendinių pasekmių augalijai, gyvūnijai, bioįvairovei apibūdinimas

Aplinkos komponentai	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas
Bioįvairovė, gyvūnija, augalija	Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje numatomi rekreacinės infrastruktūros, želdynų sistemos vystymo sprendiniai. Šie sprendiniai gali būti reikšmingi aplinkosauginiu bei edukaciniu požiūriais. Želdynų sistema būtų vystoma įrengiant naujus parkus, žaliąsias jungtis naujos plėtros gyvenamosiose teritorijose. Tai sudarytų palankesnes sąlygas augalijai, gyvūnijai ir bioįvairovei. <i>Apibendrinant, tikėtinas teigiamas poveikis bioįvairovei, gyvūnijai, augalijai.</i>

XLI SKYRIUS. POVEIKIS SAUGOMOMS TERITORIJOMS

Bendrojo plano sprendiniai neturės įtakos saugomoms savivaldybėje teritorijoms, nes plėtra šiose teritorijose nenumatyta.

XLII SKYRIUS. POVEIKIS GAMTINĖS APLINKOS TERITORINĖMS SISTEMOMS

Vertinamas gamtinės aplinkos teritorines sistemas sudaro gamtinis karkasas, kraštovaizdis, želdiniai ir želdynai, paviršiniai vandens telkiniai bei jų pakrantės.

Bendrojo plano keitimo sprendiniai gamtiniam karkasui bei kraštovaizdžiui daugiausiai gali turėti poveikį dėl naujos urbanistinės plėtros. Siekiant išvengti neigiamo poveikio gamtiniam karkasui or kraštovaizdžiui, yra įvertinamas ir pagal galimybes išlaikomas teritorijos reljefas, želdiniai, vandens telkiniai. Atsižvelgiant į šių elementų situaciją ir padėtį, prisitaikant formuojami nauji erdvinės struktūros elementai, susisiekimo komunikacijos.

Kaip vienas svarbiausių kraštovaizdžio elementų yra tai pat išskiriamos atviros erdvės, neužstatytos teritorijos. Jas siekiama išlaikyti šalia vandens telkinių, savivaldybę reprezentuojančių prieigų. Tokie teritorijose numatomas želdynų formavimas, tolimesnis agrarinis panaudojimas.

Bendrojo plano keitimo sprendiniais siekiama užtikrinti aukštą gamtinio karkaso geoekologinį potencialą, išsaugoti jo svarbiausius elementus – želdynus, vandens telkinius ir kt.

Svarbią reikšmę gamtinei aplinkai turi naudingųjų iškasenų teritorijų eksploatavimas.

Naudingųjų iškasenų kasybos problemų savivaldybėje nenumatyta. Planuojant teritorijas numatoma išsaugoti naudingųjų iškasenų teritorijas galimam perspektyviam eksploatavimui.

Vertinant nagrinėjamą koncepciją, planuojamos teritorijos vystymas yra palankus kraštovaizdžio vizualinės struktūros formavimui.

6.3 lentelė. Bendrojo plano koncepcijos sprendinių pasekmių kraštovaizdžiui apibūdinimas

Aplinkos komponentai	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas
Kraštovaizdis, vandens telkiniai, želdiniai ir želdynai	<p><u>Kraštovaizdis</u> Numatoma nauja užstatymo plėtra padidins teritorijos urbanizacijos laipsnį, tačiau nustatomi užstatymo reikalavimai (užstatymo aukštis, tankis), sudaro sąlygas nepažeisti kraštovaizdžio ypatumų.</p> <p><u>Gamtinis karkasas</u> Planuojant teritoriją numatoma stiprinti gamtinio karkaso teritorijas į jo sistemą įjungiant mažesnius upelius, formuojant žaliųjų jungčių ir atskirųjų želdynų teritorijas.</p> <p><u>Poveikis paviršiniams vandens telkiniams:</u> Bendrajame plane savivaldybės teritorija tekančioms upėms ir upeliams, ežerams ir tvenkiniams nustatomos pakrantės apsaugos juostos ir apsaugos zonos.</p> <p><u>Poveikis želdiniams:</u> Bendrojo plano sprendiniuose numatoma vystyti Šalčininkų rajono savivaldybės urbanistinių centrų želdynų sistemas. Bus įvertinamas naujų atskirųjų želdynų teritorijų, žaliųjų jungčių poreikis.</p> <p>Bendrojo plano keitimo sprendiniais reikšmingų miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis nenumatoma.</p>
	<p><i>Apibendrinant galima teigti, kad bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendiniai neturės neigiamų pasekmių kraštovaizdžiui, gamtiniam karkasui.</i></p>

XLIII SKYRIUS. POVEIKIS KULTŪROS PAVELDUI

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos esama būklė nekilnojamojo kultūros paveldo aspektu įvertinta remiantis Kultūros vertybių registro duomenimis.

Kultūros paveldo apsaugos požiūriu labiausiai gali būti paveikti tie objektai, šalia kurių numatoma nauja urbanistinė plėtra, nauja statyba.

Bendrojo plano sprendiniais numatant užstatomas aplinkos pokyčius, siekiama darnios erdvinės struktūros formavimo. Bendrojo plano sprendiniais atskirai įvertinami kultūros paveldo objektai, kur vyrauja urbanistinis, archeologinis, mitologinis vertingųjų savybių pobūdis kaip: urbanistinės vietovės (kaimai), piliakalniai, piliakalniai su gyvenvietėmis. Svarbiausi kultūros paveldo objektai išsidėstę visoje savivaldybės teritorijoje. Jų sankauptų gausiau yra Dieveniškio istoriniame regioniniame parke.

Planuojant teritoriją yra įvertinami kultūros paveldo apsaugos reikalavimai. Planuojant Šalčininkų rajono savivaldybės teritoriją, siekiama išlaikyti pastatų tūrio mastelį, įvertinamas miestelių kraštovaizdis, atsiveriančios panoramos ir perspektyvos.

Teigiamą ilgalaikį poveikį kultūros paveldui turės koncepcijoje numatomi rekreacinės sistemos ir infrastruktūros plėtojimo sprendiniai, kurie paskatins kultūros paveldo objektų ir vietovių lankymą, naudojimą ir tvarkymą bei tuo pačiu padidins jų pažinimo galimybes plačiajai visuomenei.

Kultūros paveldo objektai yra kultūrinio-pažintinio turizmo išteklių. Šalčininkų rajono savivaldybės kultūros paveldo apsauga realizuojama, pritaikant ją viešajam pažinimui ir naudojimui, visuomenės švietimui ir kultūriniam-pažintiniam turizmui plėtoti, išsaugant urbanistinį, archeologinį paveldą.

6.4 lentelė. Bendrojo plano koncepcijos sprendinių pasekmių kultūros paveldui, kraštovaizdžiui apibūdinimas

Aplinkos komponentai	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas
Kultūros paveldas (įskaitant architektūrinį ir archeologinį paveldą), statiniai, teritorijos	<p>Bendrojo plano keitimo rengimu siekiama tinkamai įvertinti kultūros paveldo objektus, priimti sprendimus, kurie nesudarytų prielaidų sumenkinti saugomų kultūros paveldo vertybių reikšmės.</p> <p><u>Poveikis kultūros paveldo objektų teritorijoms:</u></p> <p>Numatomi sprendiniai turės tik teigiamą poveikį, nustatant kultūros paveldo objektų ir jų aplinkos (gretimų teritorijų) tvarkymą ir naudojimą. Nustatant gretimų kultūros paveldo objektų teritorijų tvarkymo ir naudojimo reikalavimus, įvertinamas šiems objektams draugiškos aplinkos formavimas, jų kraštovaizdžio estetinė kokybė.</p> <p><i>Apibendrinant bendrojo plano keitimo sprendinių poveikį kultūros paveldo objektams, galima teigti, kad neigiamų pasekmių Šalčininkų rajono savivaldybėje ir jos apylinkėse esantiems kultūros paveldo objektams bendrojo plano keitimas nesąlygos.</i></p>

XLIV SKYRIUS. POVEIKIS VISUOMENEI IR JOS SVEIKATAI

Atsižvelgiant į demografinę Šalčininkų rajono savivaldybės situaciją, būtina tinkamai įvertinti esamą socialinę infrastruktūrą, jos plėtros poreikius. Esant dabartiniam gyventojų skaičiui, pagrindinių socialinės infrastruktūros objektų yra pakankamai (trūkumas yra kaimo vietovėse), tačiau įvairesnių socialinių paslaugų poreikis auga.

Bendrojo plano keitimo koncepcijoje yra įvertinamos priemonės visuomenės sveikatos gerinimui, socialinių paslaugų plėtimui namuose, gyventojų užimtumo ir jų kultūrinės saviraiškos didinimui. Tai ir socialinių paslaugų plėtra, ir pirminės sveikatos paslaugų sistemos palaikymas, ir aktyvaus laisvalaikio, daugiafunkcinių centrų kūrimo galimybės.

6.5 lentelė. Bendrojo plano koncepcijos sprendinių pasekmių visuomenei ir jos sveikatai apibūdinimas

Aplinkos komponentai	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas
Visuomenė ir jos sveikata	<p>Bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendiniai turės teigiamas įtakos visuomenės sveikatai. Bendrojo plano sprendiniais numatomas inžinerinės būklės gerinimas turės netiesiogines teigiamas pasekmes (bus nustatomos palankesnės sąlygos vandens kokybės, higienos normų reikalavimų užtikrinimui, gerės gyvenamosios aplinkos kokybė).</p> <p>Bendrajame plane įvertinamas sanitarinių apsaugos zonų ribų nustatymas, jei būtų vystomi neigiamą poveikį aplinkai galintys kelti objektai.</p> <p>Bendrojo plano keitimo rengimu numatomi gamtinio karkaso ir kraštovaizdžio formavimo reikalavimai taip pat turės teigiamų pasekmių visuomenės sveikatai. Dėl gamtinio karkaso stiprinimo pasiūlymų bus pagerinta gamtinės aplinkos ekologinė situacija, o kartu ir oro kokybė.</p> <p>Numatomi rekreacijos infrastruktūros plėtojimo sprendiniai sudarys didesnę teritorinę pasiūlą gyventojų poilsio ir rekreacinei veiklai atvirame ore. Šie veiksniai teigiamai veiks visuomenės sveikatą.</p> <p><i>Apibendrinant galima teigti, kad bendrojo plano keitimo sprendiniai neigiamų pasekmių visuomenės sveikatai nesąlygos. Ilgalaikėje perspektyvoje, įgyvendinus bendrojo plano keitimo sprendinius, gali pasireikšti reikšmingos teigiamos pasekmės savivaldybės gyventojų sveikatai.</i></p>

XLV SKYRIUS. POVEIKIS EKONOMINEI APLINKAI, MATERIALIAJAM TURTUI

Ekonominei aplinkai, materialiajam turtui svarbią reikšmę gali turėti su gyventojų užimtumu susijusių teritorijų planavimo sprendinių numatymas.

Bendrojo plano keitimo koncepcijoje numatomos teritorijos pramonės, verslų ir rekreacinės infrastruktūros plėtrai turės teigiamą poveikį savivaldybės ekonominei aplinkai. Pramonės, verslų ir rekreacinės infrastruktūros plėtra padidins savivaldybės patrauklumą, sudarys sąlygas įsikurti naujiems gyventojams, investuotojams.

Teigiamą poveikį verslo plėtrai turės ir inžinerinės infrastruktūros plėtra, socialinės dalies sprendiniai, susiję su darbo jėgos kokybės gerinimu ir kt.

6.6 lentelė. Bendrojo plano koncepcijos sprendinių pasekmių ekonominei aplinkai, materialiajam turtui apibūdinimas

Aplinkos komponentai	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas
Materialusis turtas, ekonominė aplinka (užimtumas ir darbo rinka)	<p>Bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendiniai turės teigiamą ilgalaikį poveikį ekonominei aplinkai. Bendrojo plano sprendiniai užtikrins racionalų ir efektyvų savivaldybės teritorijų panaudojimą, urbanistinę plėtrą.</p> <p>Bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendiniai ilgalaikėje perspektyvoje turės teigiamą poveikį savivaldybės gyventojų užimtumui ir darbo rinkai. Tam palankias sąlygas sudarys numatomas daugiafunkcinis zonavimas, paslaugoms tinkamų teritorijų nustatymas.</p> <p>Bendrojo plano keitimo koncepcijoje numatomi rekreacinės infrastruktūros sprendiniai sudarys prielaidas turizmo vystymuisi.</p> <p><i>Apibendrinant galima teigti, kad bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendiniai turės teigiamas ilgalaikes pasekmes.</i></p>

XLVI SKYRIUS. STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO APIBENDRINIMAS

Apibendrinantis Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendinių galimų pasekmių aplinkos komponentams vertinimas pateiktas 6.7 lentelėje.

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

6.7 lentelė. Bendrojo plano I ir II koncepcijos alternatyvų sprendinių pasekmių aplinkos komponentams vertinimo kontrolinis sąrašas

Vertinami aplinkos komponentai	Galimų bendrojo plano sprendinių pasekmių pobūdis (teigiamas „+“, neigiamas „-“, neutralus „0“)																Apibendrinimas		
	I-oji koncepcijos alternatyva								II-oji koncepcijos alternatyva										
	Tiesioginės pasekmės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujantios (Sinergetinės)	Trumpalaikės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės	Laikinos pasekmės	Tiesioginės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujantios (Sinergetinės)	Trumpalaikės pasekmės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės		Nuolatinės	Laikinos pasekmės
Klimatas ir aplinkos oro kokybė	+	+	+	+	+	0	+	+	0	+	+	+	+	0	0	+	0	0	Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos klimatui ir aplinkos oro kokybei gali įtakos turėti susisiekimo sistemos vystymo, gamtinių teritorijų formavimo siūlymai. Bendrojo plano keitimo sprendiniai, numatantys sąlygas ekologiško judumo infrastruktūros įrengimui (turistinės pėsčiųjų, dviračių, vandens trasos, takai), sudarys prielaidas rinktis judėjimą pėsčiomis, dviračiais. Tokiu būdu būtų mažinamas automobilių eismas, dėl kurio yra didinama oro tarša. Bendrojo plano keitimo sprendiniais numatomos priemonės gamtinių teritorijų kryptingam formavimui, kurios leistų geriau jas įjungti į savivaldybės aplinką. Tai taip pat turėtų reikšmės savivaldybės mikroklimatui, oro kokybei. <i>Bendru atveju bendrojo plano keitimo sprendiniai turės teigiamą poveikį aplinkos oro kokybei.</i>
Vandens kokybė ir jo išteklių	+	+	+	+	0	+	+	0	0	+	+	0	+	0	0	+	0	0	Vandens kokybei ir jo ištekliams didžiausią poveikį, pagal bendrojo plano rengimo sprendinius, gali turėti buitinių nuotekų

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Vertinami aplinkos komponentai	Galimų bendrojo plano sprendinių pasekmių pobūdis (teigiamas „+“, neigiamas „-“, neutralus „0“)																Apibendrinimas		
	I-oji koncepcijos alternatyva								II-oji koncepcijos alternatyva										
	Tiesioginės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujantios (Sinergetinės)	Trumpalaikės	Vidutinės trukmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės	Laikinos pasekmės	Tiesioginės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujantios (Sinergetinės)	Trumpalaikės	Vidutinės trukmės	Ilgalaikės pasekmės		Nuolatinės	Laikinos pasekmės
																			centralizuoto surinkimo plėtojimas, o taip pat surinktų nuotekų išvalymo kokybės didinimas. Bendrajame plane numatomas kompaktiškesnis urbanizuotų teritorijų vystymas tai leis efektyviau plėtoti centralizuotą buitinių nuotekų surinkimo tinklų infrastruktūrą. <i>Todėl galima teigti, kad bendrojo plano sprendiniai turės teigiamą poveikį vandens kokybei ir jo ištekliams.</i>
Dirvožemio kokybė ir jo ištekliai	+	+	0	+	+	+	+	0	0	+	+	0	+	0	0	0	+	0	Dirvožemio ištekliai mažės daugiausia dėl vykstančios užstatymo plėtros. Įvertinant, kad bendrojo plano keitimu numatomas nuoseklus kompaktiškos urbanistinės struktūros formavimas, poveikis gali būti vertinamas kaip nereikšmingas. Bendrojo plano keitimo rengimu yra išlaikomos esamos želdinių teritorijos, formuojamos naujos. Tai turės teigiamą poveikį dirvožemio kokybei. <i>Apibendrinant numatytus bendrojo plano sprendinius, įvertinamos nereikšmingos neigiamos pasekmės dirvožemiui.</i>
Bioįvairovė, gyvūnija ir augalija	+	+	0	+	+	0	+	0	0	+	0	+	0	0	0	+	0	0	Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje numatomi rekreacinės infrastruktūros, želdynų sistemos vystymo sprendiniai. Šie sprendiniai gali

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Vertinami aplinkos komponentai	Galimų bendrojo plano sprendinių pasekmių pobūdis (teigiamas „+“, neigiamas „-“, neutralus „0“)																Apibendrinimas		
	I-oji koncepcijos alternatyva								II-oji koncepcijos alternatyva										
	Tiesioginės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujantios (Sinergetinės)	Trumpalaikės	Vidutinės trukmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės	Laikinos pasekmės	Tiesioginės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujantios (Sinergetinės)	Trumpalaikės	Vidutinės trukmės	Ilgalaikės pasekmės		Nuolatinės	Laikinos pasekmės
																			būti reikšmingi aplinkosauginiu bei edukaciniu požiūriais. Želdynų sistema būtų vystoma įrengiant naujus parkus, žaliąsias jungtis naujos plėtros gyvenamosiose teritorijose. Tai sudarytų palankesnes sąlygas augalijai, gyvūnijai ir bioįvairovei. <i>Apibendrinant, tikėtinas teigiamas poveikis bioįvairovei, gyvūnijai, augalijai. Bendrojo plano sprendiniai sudarytų teisinį pagrindą naujų želdynų teritorijų formavimui.</i>
Saugomos teritorijos	+	+	+	+	0	0	+	+	0	+	0	+	+	0	0	+	+	0	Planuojamoje teritorijoje saugomas teritorijas sudaro: 4 draustiniai, 1 rezervatas, 5 gamtos botaniniai objektai, 3 „Natura 2000“ teritorijos. <i>Bendrojo plano sprendiniai neturės įtakos saugomoms Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoms, nes plėtra šiose teritorijose nenumatyta.</i>
Kultūros paveldas (įskaitant architektūrinį ir archeologinį paveldą), statiniai, teritorijos	+	+	+	0	0	0	+	0	0	+	+	+	+	0	0	0	0	0	Bendrojo plano keitimo rengimu siekiama tinkamai įvertinti kultūros paveldo objektus, priimti sprendimus, kurie nesudarytų prielaidų sumenkinti saugomų kultūros paveldo vertybių reikšmės. <i>Poveikis kultūros paveldo objektų teritorijoms:</i>

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Vertinami aplinkos komponentai	Galimų bendrojo plano sprendinių pasekmių pobūdis (teigiamas „+“, neigiamas „-“, neutralus „0“)																Apibendrinimas		
	I-oji koncepcijos alternatyva								II-oji koncepcijos alternatyva										
	Tiesioginės pasekmės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujantios (Sinergetinės)	Trumpalaikės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės	Laikinos pasekmės	Tiesioginės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujantios (Sinergetinės)	Trumpalaikės pasekmės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės		Nuolatinės	Laikinos pasekmės
																			Numatomi sprendiniai turės tik teigiamą poveikį, nustatant kultūros paveldo objektų ir jų aplinkos (gretimų teritorijų) tvarkymą ir naudojimą. Nustatant gretimų kultūros paveldo objektų teritorijų tvarkymo ir naudojimo reikalavimus, įvertinamas šiems objektams draugiškos aplinkos formavimas, jų kraštovaizdžio estetinė kokybė. <i>Apibendrinant bendrojo plano keitimo sprendinių poveikį kultūros paveldo objektams, galima teigti, kad neigiamų pasekmių Šalčininkų rajono savivaldybėje ir jos apylinkėse esantiems kultūros paveldo objektams bendrojo plano keitimas nesąlygos.</i>
Kraštovaizdis, vandens telkiniai ir jų pakrančių apsaugos juostos, želdiniai ir želdynai	+	+	+	0	+	0	+	+	0	+	0	0	+	0	0	+	0	0	Bendrojo plano koncepcijoje numatoma nauja užstatymo plėtra padidins teritorijos urbanizacijos laipsnį, tačiau nustatomi užstatymo reikalavimai (užstatymo aukštis, tankis), sudaro sąlygas nepažeisti kraštovaizdžio ypatumų. Įvertinama, kad savivaldybės teritorija tekančioms upėms ir kitiems paviršiniams vandens telkiniams turi būti nustatytos pakrantės apsaugos juostos ir apsaugos zonos.

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Vertinami aplinkos komponentai	Galimų bendrojo plano sprendinių pasekmių pobūdis (teigiamas „+“, neigiamas „-“, neutralus „0“)																Apibendrinimas		
	I-oji koncepcijos alternatyva								II-oji koncepcijos alternatyva										
	Tiesioginės pasekmės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujanti (Sinergetinės)	Trumpalaikės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės	Laikinos pasekmės	Tiesioginės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujanti (Sinergetinės)	Trumpalaikės pasekmės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės		Nuolatinės	Laikinos pasekmės
																			Bendrojo plano keitimo sprendiniais išlaikomi esami miško želdinių masyvai. Dalį esamų neužstatytų ir miško želdiniais neapaugusių teritorijų numatoma panaudoti želdynų kūrimui. <i>Bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendiniai neturės neigiamų pasekmių kraštovaizdžiui, vandens telkiniams ir želdynas.</i>
Gamtinis karkasas	+	+	0	0	+	0	+	+	0	0	+	+	0	0	0	+	0	0	Bendrajame plane yra įvertinamos gamtinio karkaso teritorijos, jos tikslinamos atsižvelgiant į paviršinius vandens telkinius, reljefą, želdynus. Planuojant teritoriją numatoma stiprinti gamtinio karkaso teritorijas į jo sistemą įjungiant mažesnius upelius, formuojant žaliųjų jungčių ir atskirųjų želdynų teritorijas. <i>Bendrojo plano keitimo sprendiniai neigiamų pasekmių gamtiniam karkasui neturės.</i>
Visuomenė ir jos sveikata	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+	+	0	0	+	+	+	+	0	Bendrojo plano sprendiniais numatomas inžinerinės būklės gerinimas turės netiesiogines teigiamas pasekmes (bus nustatomos palankesnės sąlygos vandens kokybės, higienos normų reikalavimų užtikrinimui, gerės gyvenamosios aplinkos kokybė).

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Vertinami aplinkos komponentai	Galimų bendrojo plano sprendinių pasekmių pobūdis (teigiamas „+“, neigiamas „-“, neutralus „0“)																Apibendrinimas		
	I-oji koncepcijos alternatyva								II-oji koncepcijos alternatyva										
	Tiesioginės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujantios (Sinergetinės)	Trumpalaikės	Vidutinės trukmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės	Laikinos pasekmės	Tiesioginės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujantios (Sinergetinės)	Trumpalaikės	Vidutinės trukmės	Ilgalaikės pasekmės		Nuolatinės	Laikinos pasekmės
																			<p>Bendrajame plane įvertinamas sanitarinių apsaugos zonų ribų nustatymas, jei būtų vystomi neigiamą poveikį aplinkai galintys kelti objektai. Bendrojo plano keitimo rengimu numatomi gamtinio karkaso ir kraštovaizdžio formavimo reikalavimai taip pat turės teigiamų pasekmių visuomenės sveikatai. Dėl gamtinio karkaso stiprinimo pasiūlymų bus pagerinta gamtinės aplinkos ekologinė situacija, o kartu ir oro kokybė. Numatomi rekreacijos infrastruktūros plėtojimo sprendiniai sudarys didesnę teritorinę pasiūlą gyventojų poilsio ir rekreacinei veiklai atvirame ore. Šie veiksniai teigiamai veiks visuomenės sveikatą.</p> <p><i>Bendrojo plano keitimo sprendiniai neigiamų pasekmių visuomenės sveikatai nesąlygos. Ilgalaikėje perspektyvoje, įgyvendinus bendrojo plano keitimo sprendinius, gali pasireikšti reikšmingos teigiamos pasekmės savivaldybės gyventojų sveikatai.</i></p>
Materialusis turtas, ekonominė aplinka	+	+	+	+	0	0	+	+	0	+	+	0	0	+	0	+	+	+	Bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendiniai turės teigiamą ilgalaikį poveikį ekonominei aplinkai. Bendrojo plano sprendiniai užtikrins

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Vertinami aplinkos komponentai	Galimų bendrojo plano sprendinių pasekmių pobūdis (teigiamas „+“, neigiamas „-“, neutralus „0“)																Apibendrinimas		
	I-oji koncepcijos alternatyva								II-oji koncepcijos alternatyva										
	Tiesioginės pasekmės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujantios (Sinergetinės)	Trumpalaikės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės	Laikinos pasekmės	Tiesioginės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujantios (Sinergetinės)	Trumpalaikės pasekmės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės		Nuolatinės	Laikinos pasekmės
																			<p>racionalų ir efektyvų savivaldybės teritorijų panaudojimą, urbanistinę plėtrą.</p> <p>Bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendiniai ilgalaikėje perspektyvoje turės teigiamą poveikį savivaldybės gyventojų užimtumui ir darbo rinkai. Tam palankias sąlygas sudarys numatomas daugiafunkcinis zonavimas, paslaugoms tinkamų teritorijų nustatymas.</p> <p>Bendrojo plano keitimo koncepcijoje numatomi rekreacinės infrastruktūros sprendiniai sudarys prielaidas turizmo vystymuisi.</p> <p><i>Bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendiniai turės teigiamas ilgalaikes pasekmes.</i></p>
Iš viso:	10(+)	10(+)	7(+)	7(+)	6(+)	3(+)	7(+)	9(+)	0(+)	9(+)	7(+)	5(+)	6(+)	2(+)	1(+)	8(+)	4(+)	1(+)	<p>I-oji alternatyva 59(+)</p> <p>II-oji alternatyva 43(+)</p>

Apžvelgiant į aukščiau pateiktą bendrojo plano keitimo sprendinių poveikį vertinamiems aplinkos komponentams, galima teigti, kad nagrinėjamoje Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos I-osios alternatyvos numatyti sprendiniai turės daugiau teigiamų pasekmių gamtinei, kultūrinei, socialinei ir ekonominei aplinkai, nei II-oji alternatyva. Tinkamai įgyvendinant numatytus bendrojo plano II-osios alternatyvos sprendinius, teigiamos pasekmės galėtų pasireikšti taip pat nemažai daliai vertintų aplinkos komponentų. Tačiau bendruoju atveju koncepcijos I-oji alternatyva būtų artimesnė tvaresniam savivaldybės teritorijos vystymui.

XLVII SKYRIUS. PRIEMONĖS REIKŠMINGOMS PASEKMĖMS APLINKAI IŠVENGTI, SUMAŽINTI AR KOMPENSUOTI

Norint išvengti, sumažinti ar kompensuoti galimas neigiamas Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendinių įgyvendinimo pasekmes, rekomenduojama imtis šių priemonių:

1. numatyti bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo etapus ir jų laikytis;
2. vykdyti bendrojo plano sprendinių stebėseną;
3. teritorinę veiklą vystyti, remiantis bendrojo plano koncepcijoje įvardintais teritorijos vystymo principais;
4. nuosekliai laikytis bendrojo plano sprendinių, rengiant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus bei kitus projektus;
5. vykdant užstatomų teritorijų vystymą, parengti planavimo bei projektavimo technines sąlygas, įvertinant kokybinius teritorijų formavimo reikalavimus:

reikalavimus detaliam teritorijų suplanavimui, pertvarkant žemės sklypus bei suformuojant reikiamas viešojo naudojimo erdves – gatves, kelius, želdynus bei kitas visuomenines teritorijas;

- reikalavimus savivaldybės teritorijoje istorinių dalių erdvinės struktūros savitumo išsaugojimui;
  - reikalavimus urbanizuojamų teritorijų užstatymo architektūriniam kontekstualumui ir kt.;
6. įgyvendinant inžinerinės infrastruktūros dalies sprendinius taikyti naujausias ir mažiausiai kenkiančias aplinkai technologijas;
  7. kultūros paveldo vertybių teritorijas plėtoti, laikantis LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nuostatų bei kitų reikalavimų, kurie nustatomi, remiantis kultūros paveldo objektų apskaitos dokumentais ir kitais norminiais bei individualiais teisės aktais;
  8. užstatant teritorijas sudaryti prieigas prie gamtinių elementų – miškų, upių ir upelių, pakrančių, želdynų. Aplinkos sutvarkymui naudoti vietai būdingas medžiagas, formuoti savivaldybės ir rekreacinės-kurortinės aplinkos erdvių pobūdį atitinkančius kraštovaizdžio elementus ir pan.

Rengiant bendrojo plano sprendinius, siekiama išvengti galimo reikšmingo neigiamo poveikio planuojamose teritorijose. Vis dėlto, daugeliu lokalių atvejų sprendinių poveikis priklausys nuo tolimesnio jų įgyvendinimo. Dėl šios priežasties, kaip pagrindinė priemonė, leidžianti užtikrinti galimų neigiamų pasekmių aplinkai sumažinimą, galėtų būti žemesnio lygmens kompleksinių teritorijų planavimo dokumentų parengimas atskiroms urbanistinės plėtros dalims.

XLVIII SKYRIUS. VERTINIMO SUNKUMŲ APRAŠYMAS

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendinių strateginis pasekmių aplinkai vertinimas atliktas, remiantis Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu (Žin., 2004, Nr. 130-4650).

Bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendinių strateginis poveikis aplinkai vertintas pasitelkiant ekspertų išvadas. Taip pat remtasi Valstybės duomenų agentūros, Kultūros paveldo departamento, Saugomų teritorijų tarnybos bei valstybinio monitoringo ir kitais viešai prieinamais duomenimis. Analizei panaudota Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo esamos būklės įvertinimo medžiaga – aplinkos kokybės ir jos apsaugos, kraštovaizdžio, kultūros paveldo bei kitos dalys.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos vertinimui panaudoti metodai – ekspertiniai vertinimai, aprašant galimas sprendinių pasekmes atrinktiems vertinamiems aplinkos komponentams ir sudarant apibendrinančias pasekmių lenteles bei atliekant geografinių informacinių sistemų (GIS) duomenų analizę. Taip pat koncepcijos vertinimui atlikta istorinė, kraštovaizdinė, urbanistinė analizė, lentelių forma sudaryti kontroliniai sąrašai ir pildyti klausimynai.

Pagrindinė vertinimo problema yra teritorijų planavimo normatyvų, reglamentuotos metodikos, tinkamos įvairių teritorijų bendrųjų planų vertinimui, trūkumas.

7 DALIS. NUMATYTŲ TAIKYTI STEBĖSENOS (MONITORINGO) PRIEMONIŲ APRAŠYMAS

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo įgyvendinimo ir poveikio aplinkai stebėseną turi būti vykdoma, remiantis *Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymu* (Žin., 2006, Nr. 57-2025), *Bendraisiais savivaldybių aplinkos monitoringo nuostatais* (Žin., 2007, Nr. 76-3035) bei *Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos turinio ir stebėsenos atlikimo tvarkos aprašu* (TAR, 2014, Nr. 401). Efektyviai stebėsenai užtikrinti, patvirtinus bendrąjį planą, sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringą), priežiūrą ir kontrolę turi vykdyti savivaldybė ir kitos institucijos.

Bendrojo plano stebėsenos (monitoringo) metu turi būti:

- rengiama bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo programa, nustatomas investicijų poreikis;
- analizuojama teritorijų planavimo duomenų banke sukaupta informacija;
- formuojant savivaldybės biudžetą, teikiami pasiūlymai dėl bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo;
- stebimi savivaldybės ekonominio potencialo, ūkinės veiklos, infrastruktūros, nekilnojamojo turto rinkos raidos pokyčiai;
- nustatyta tvarka vykdoma gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimo priežiūra;
- analizuojami savivaldybės urbanistinės plėtros ir inžinerinės infrastruktūros pokyčiai;
- analizuojami sveikatos apsaugos ir socialinės rūpybos infrastruktūros bei jų sąlygų pokyčiai;
- vykdoma kultūros ir švietimo infrastruktūros duomenų informacijos analizė;
- analizuojamos kitos pagrindinės ekonominės veiklos sąlygos ir aplinkos kokybę lemiantys faktoriai.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo įgyvendinimo pasekmės fiksuojamos, vykdam bendrą Šalčininkų rajono savivaldybės aplinkos monitoringą pagal paruoštą, suderintą ir patvirtintą monitoringo programą, kaip nurodyta Bendruosiuose savivaldybių aplinkos monitoringo nuostatuose bei Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos turinio ir stebėsenos atlikimo tvarkos apraše.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo įgyvendinimo stebėseną turi apimti nuolatinį ir sistemingą stebėjimą, kasmetinės informacijos surinkimą ir kaupimą srityse, kuriose yra numatyti bendrojo plano sprendiniai, jos vertinimą ir tolimesnį prognozavimą. Turi būti atliekama tiek teigiamų, tiek neigiamų pasekmių stebėseną, analizuojant pasekmes pagal galimą jų netiesioginį, kaupiamąjį, sinergetinį ir kt. pobūdį.

Siūloma bendrojo plano įgyvendinimo stebėseną įtraukti į Šalčininkų rajono savivaldybės aplinkos monitoringo programą, kaip nurodyta Bendruosiuose savivaldybių aplinkos monitoringo nuostatuose. Bendrojo plano įgyvendinimo stebėjimo rodikliai, remiantis Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos turinio ir stebėsenos atlikimo tvarkos aprašu.

Bendrojo plano stebėseną turi trukti iki naujo bendrojo plano patvirtinimo. Monitoringo duomenys ir informacija institucijoms bei kitiems asmenims teikiama įstatymų ir kitų teisės aktų numatyta tvarka. Šalčininkų rajono savivaldybėje vykdomas monitoringas finansuojamas iš savivaldybės biudžeto lėšų, taip pat gali būti naudojamos ir tarptautinių organizacijų, programų bei kitos lėšos (Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymas (Žin., 2006, Nr. 57-2025); Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos turinio ir stebėsenos atlikimo tvarkos aprašas (TAR, 2014, Nr. 401)).

Evaldas Ramanauskas

GRAFINĖ DALIS

Esamos būklės įvertinimo brėžiniai:

1. E-1 Teritorijų panaudojimo planas M 1:50 000;
2. E-2 Inžinerinės infrastruktūros planas M 1:50 000.

Koncepcijos brėžiniai:

1. K-1 Koncepcijos I alternatyva M 1:50 000;
2. K-2 Koncepcijos II alternatyva M 1:50 000.

PRIEDAI

PRIEDŲ SĄRAŠAS

- 1 PRIEDAS. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje esančių nekilnojamųjų kultūros vertybių sąrašas
- 2 PRIEDAS. Šalčininkų rajono savivaldybės miestų, miestelių ir kaimų fotofiksacija
- 3 PRIEDAS. Naujų saulės elektrinių teritorijų išdėstymas

1 PRIEDAS

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje esančių
nekilnojamųjų kultūros vertybių sąrašas

1P.1 lentelė. Nekilnojamųjų kultūros vertybių sąrašas Šalčininkų rajono savivaldybėje

Eil. Nr.	Unikalus kodas	Pavadinimas	Statusas
1.	595	Jašiūnų dvaro sodybos rūmai	Paminklas
2.	596	Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentai	Valstybės saugomas
3.	597	Mikniškių dvaro sodyba	Registrinis
4.	599	Šalčininkų dvaro sodyba	Registrinis
5.	600	Tabariškių dvaro sodybos fragmentai	Registrinis
6.	601	Buv. dvaro sodybos fragmentai	Registrinis
7.	602	Vilkiškių dvaro sodybos fragmentai	Registrinis
8.	906	Norviliškių palivarko sodybos pastatų komplekso rūmai	Paminklas
9.	907	Norviliškių palivarko sodybos pastatų komplekso vartų bokštas	Paminklas
10.	945	Jašiūnų dvaro sodyba	Paminklas
11.	946	Tabariškių Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios statinių kompleksas	Valstybės saugomas
12.	1334	Gornostajiškių dvaro sodyba	Valstybės saugomas
13.	1335	Norviliškių palivarko sodybos pastatų kompleksas	Paminklas
14.	1336	Sodyba	Registrinis
15.	1339	Tabariškių dvaro sodybos fragmentų svirnas	Registrinis
16.	1925	Eišiškių, Gornostajiškių piliavietė	Paminklas
17.	1926	Kurmelių piliakalnio su gyvenvietė piliakalnis, vad. Pilale	Paminklas
18.	1927	Jurgionių pilkapynas	Paminklas
19.	1928	Miščių kapinynas	Registrinis
20.	1929	Dieveniškių pilkapių vieta	Registrinis
21.	1930	Dieveniškių akmuo, vad. Moku, Generolu Moku	Valstybės saugomas
22.	1931	Žižmų akmuo, vad. Užkeikta svodba	Valstybės saugomas
23.	1932	Jašiūnų, Geložės pilkapynas	Paminklas
24.	1933	Jundiliškių pilkapynas	Paminklas
25.	1934	Skubėtų pilkapynas	Paminklas
26.	1935	Bėčionių piliakalnis	Paminklas
27.	1936	Reistinių pilkapynas	Paminklas
28.	1937	Kaniūkų pilkapynas	Valstybės saugomas
29.	1937	Kaniūkų pilkapynas	Valstybės saugomas
30.	1938	Kiaulėkų piliakalnio su gyvenvietė piliakalnis	Paminklas
31.	1939	Pabarės pilkapynas	Paminklas
32.	1941	Piliakalnis, vad. Plikuoju kalnu	Registrinis
33.	1942	Tetėnų pilkapynas	Paminklas
34.	1943	Valakavičių piliakalnio su gyvenvietė piliakalnis	Paminklas
35.	1945	Didžiulių pilkapynas	Paminklas
36.	1948	Paginių, Šilinės pilkapynas	Paminklas
37.	1949	Poškonių pilkapynas	Paminklas
38.	1950	Stakų pilkapynas	Paminklas
39.	1951	Senųjų Macelių pilkapynas	Paminklas

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Eil. Nr.	Unikalus kodas	Pavadinimas	Statusas
40.	1952	Turgelių piliakalnis	Paminklas
41.	2895	Šalčininkų keramikos dirbtuvės vieta	Registrinis
42.	3217	Didžiulių akmenų akmuo, vad. Jankeliu	Valstybės saugomas
43.	3218	Didžiulių akmenų akmuo, vad. Jankeliuku	Valstybės saugomas
44.	4816	Pastatas	Registrinis
45.	4817	Mokyklos pastatas	Valstybės saugomas
46.	4821	Namas	Registrinis
47.	10310	Žižmų gatvinis režinis kaimas	Registrinis
48.	10311	Poškonių gatvinis režinis kaimas	Registrinis
49.	10312	Rimašių gatvinis režinis kaimas	Registrinis
50.	10489	Jašiūnų dvaro senųjų kapinių komplekso astronomo, Vilniaus universiteto rektoriaus Jono Sniadeckio kapas	Registrinis
51.	10491	Paminklas 1863 m. sukilimo mūšiams Rūdninkų apylinkėse atminti	Registrinis
52.	10519	Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta	Registrinis
53.	10836	Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta	Registrinis
54.	12076	Dieveniškių pilkapynas	Paminklas
55.	12077	Senųjų Miežionių pilkapynas	Paminklas
56.	12404	Poškonių senovės gyvenvietė	Registrinis
57.	12517	Jundiliškių senovės medžio anglių degimo vieta	Registrinis
58.	13021	Skaivonių pilkapis	Registrinis
59.	13022	Skaivonių pilkapynas	Paminklas
60.	15141	Stogastulpis	Valstybės saugomas
61.	15579	Paminklas Stanislovui Rapolioniui	Registrinis
62.	16056	Bažnyčia	Registrinis
63.	16381	Žygmantiškių senovės medžio anglių degimo vieta	Paminklas
64.	16527	Jašiūnų dvaro senųjų kapinių komplekso Psichiatro, profesoriaus Jono Balinskio kapas	Registrinis
65.	16798	Kaimo vieta ir paminklas	Registrinis
66.	17031	Sveckevičių kaimo senosios kapinės	Registrinis
67.	17078	Dieveniškės	Registrinis
68.	17079	Eišiškių miesto istorinė dalis	Registrinis
69.	17185	Žlaugtų pilkapynas	Paminklas
70.	21420	Dalmatika	Registrinis
71.	24119	Kurmelionių piliakalnis su gyvenvieta	Paminklas
72.	24120	Kurmelionių piliakalnio su gyvenvieta gyvenvietė	Paminklas
73.	24121	Valakavičių piliakalnis su gyvenvieta	Paminklas
74.	24122	Valakavičių piliakalnio su gyvenvieta gyvenvietė	Paminklas
75.	24486	Kristaus Žengimo į dangų bažnyčios kompleksas	Valstybės saugomas
76.	24487	Bažnyčia	Valstybės saugomas
77.	24488	Varpinė	Valstybės saugomas
78.	24489	Šventoriaus tvora su vartais	Valstybės saugomas
79.	24491	Lietuvos laisvės gynėjo, pasieniečio Gintaro Žagunio žūties vieta	Valstybės saugomas
80.	25147	Didžiulių akmenys	Valstybės saugomas
81.	25189	Kačėnų pilkapynas, vad. Kapčiais, Pilkapiais	Valstybės saugomas
82.	25190	Juškių pilkapynas	Valstybės saugomas

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Eil. Nr.	Unikalus kodas	Pavadinimas	Statusas
83.	25191	Juškių pilkapis	Valstybės saugomas
84.	25192	Paūdronių piliakalnis, vad. Pilies kalnu	Valstybės saugomas
85.	26255	Jašiūnų dvaro sodybos oficina	Paminklas
86.	26256	Jašiūnų dvaro sodybos arklidė-namas	Paminklas
87.	26257	Jašiūnų dvaro sodybos svirnas	Paminklas
88.	26258	Jašiūnų dvaro sodybos pirmas kumetynas	Paminklas
89.	26259	Jašiūnų dvaro sodybos skalbykla	Paminklas
90.	26260	Jašiūnų dvaro sodybos antras kumetynas	Paminklas
91.	26261	Jašiūnų dvaro sodybos tvora ir vartai	Paminklas
92.	26262	Jašiūnų dvaro sodybos parkas	Paminklas
93.	26263	Gornostajiškių dvaro sodybos rūmai	Valstybės saugomas
94.	26264	Gornostajiškių dvaro sodybos oficina	Valstybės saugomas
95.	26265	Gornostajiškių dvaro sodybos sandėlis	Valstybės saugomas
96.	26266	Gornostajiškių dvaro sodybos tvartas	Valstybės saugomas
97.	26267	Gornostajiškių dvaro sodybos vandens malūnas	Valstybės saugomas
98.	26268	Gornostajiškių dvaro sodybos grūdų sandėlis	Valstybės saugomas
99.	26269	Gornostajiškių dvaro sodybos svirnas	Valstybės saugomas
100.	26270	Gornostajiškių dvaro sodybos kumetynas	Valstybės saugomas
101.	26271	Gornostajiškių dvaro sodybos tvoros fragmentai ir vartai	Valstybės saugomas
102.	26272	Gornostajiškių dvaro sodybos parko fragmentai	Valstybės saugomas
103.	30982	Buikų, Krokšlių pilkapynas	Registrinis
104.	32385	Jašiūnų geležinkelio stoties pastatų kompleksas	Registrinis
105.	32386	Jašiūnų geležinkelio stoties statinių komplekso Jašiūnų geležinkelio stotis	Registrinis
106.	32387	Jašiūnų geležinkelio stoties statinių komplekso ūkinis pastatas	Registrinis
107.	32388	Jašiūnų geležinkelio stoties statinių komplekso sandėlis	Registrinis
108.	32389	Jašiūnų geležinkelio stoties statinių komplekso vandens bokštas	Registrinis
109.	33076	Zavišonių senosios kapinės	Registrinis
110.	33586	Vilkiškių piliakalnis	Registrinis
111.	33679	Poškonių kaimo Vasiliauskų sodyba	Registrinis
112.	33680	Poškonių kaimo Vasiliauskų sodybos namas	Registrinis
113.	33681	Poškonių kaimo Vasiliauskų sodybos kluonas	Registrinis
114.	33696	Poškonių kaimo Liudviko Tamelaičio sodyba	Registrinis
115.	33697	Poškonių kaimo Liudviko Tamelaičio sodybos namas	Registrinis
116.	33698	Poškonių kaimo Liudviko Tamelaičio sodybos svirnas	Registrinis
117.	33699	Poškonių kaimo Liudviko Tamelavičiaus sodybos kluonas	Registrinis
118.	33730	Poškonių kaimo Stefanijos Palekienės sodyba	Registrinis
119.	33732	Poškonių kaimo Stefanijos Palekienės sodybos namas	Registrinis
120.	33733	Poškonių kaimo Stefanijos Palekienės sodybos svirnas	Registrinis
121.	33734	Poškonių kaimo Stefanijos Palekienės sodybos kluonas	Registrinis
122.	33853	Arliškių pilkapynas	Registrinis
123.	33858	Kidarų pilkapynas	Registrinis
124.	33859	Sangėliškių piliakalnis	Registrinis
125.	33867	Rimašių kaimo Vyto Vasiliausko sodyba	Registrinis
126.	33868	Rimašių kaimo Vyto Vasiliausko sodybos namas su tvartu	Registrinis

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Eil. Nr.	Unikalus kodas	Pavadinimas	Statusas
127.	33869	Rimašių kaimo Vyto Vasiliausko sodybos svirnas	Registrinis
128.	33870	Rimašių kaimo Vyto Vasiliausko sodybos kluonas	Registrinis
129.	34188	Rimašių kaimo Elenos Buinauskienės sodyba	Registrinis
130.	34189	Rimašių kaimo Elenos Buinauskienės sodybos namas	Registrinis
131.	34190	Rimašių kaimo Elenos Buinauskienės sodybos tvartas	Registrinis
132.	34192	Rimašių kaimo Elenos Buinauskienės sodybos kluonas	Registrinis
133.	34282	Rimašių kaimo Stasio Gaidžio sodyba	Registrinis
134.	34283	Rimašių kaimo Stasio Gaidžio sodybos namas su tvartu	Registrinis
135.	34284	Rimašių kaimo Stasio Gaidžio sodybos svirnas	Registrinis
136.	34285	Rimašių kaimo Stasio Gaidžio sodybos kluonas	Registrinis
137.	35388	Žižmų kaimo Baltraus ir Liudviko Gaidžių sudvejinta sodyba	Registrinis
138.	35407	Žižmų kaimo Baltraus ir Liudviko Gaidžių sudvejintos sodybos, Baltraus Gaidžio namas su svirnu	Registrinis
139.	35427	Žižmų kaimo Baltraus ir Liudviko Gaidžių sudvejintos sodybos Liudviko Gaidžio namas su tvartu	Registrinis
140.	35428	Žižmų kaimo Baltraus ir Liudviko Gaidžių sudvejintos sodybos kluonas	Registrinis
141.	35464	Žižmų kaimo Kazio Baranausko sodyba	Registrinis
142.	35467	Žižmų kaimo Kazio Baranausko sodybos namas su tvartu	Registrinis
143.	35468	Žižmų kaimo Kazio Baranausko sodybos svirnas	Registrinis
144.	35469	Žižmų kaimo Kazio Baranausko sodybos kluonas	Registrinis
145.	35579	Žižmų kaimo Jono Dvynelio sodyba	Registrinis
146.	35581	Žižmų kaimo Jono Dvynelio sodybos namas su kamara	Registrinis
147.	35582	Žižmų kaimo Jono Dvynelio sodybos kluonas	Registrinis
148.	35584	Žižmų kaimo Jono Dvynelio sodybos tvartas	Registrinis
149.	35595	Žižmų kaimo Tomo Gaidžio sodyba	Registrinis
150.	35596	Žižmų kaimo Tomo Gaidžio sodybos namas su kamara	Registrinis
151.	35597	Žižmų kaimo Tomo Gaidžio sodybos svirnas su daržine	Registrinis
152.	35598	Žižmų kaimo Tomo Gaidžio sodybos kluonas	Registrinis
153.	35937	Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų rūmų liekanos	Valstybės saugomas
154.	35938	Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų oficinios liekanos	Valstybės saugomas
155.	35939	Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų arklidės liekanos	Valstybės saugomas
156.	35940	Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų ledainės liekanos	Valstybės saugomas
157.	35941	Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų vartų liekanos	Valstybės saugomas
158.	35942	Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų koplytėlė su skulptūra „Kristus, nešantis kryžį“	Valstybės saugomas
159.	36514	Šalčininkų dvaro sodybos rūmai	Registrinis
160.	36515	Šalčininkų dvaro sodybos pirmas kumetynas	Registrinis
161.	36516	Šalčininkų dvaro sodybos antras kumetynas	Registrinis
162.	36517	Šalčininkų dvaro sodybos namas	Registrinis
163.	36518	Šalčininkų dvaro sodybos pirma spirito saugykla	Registrinis
164.	36519	Šalčininkų dvaro sodybos antra spirito saugykla	Registrinis

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Eil. Nr.	Unikalus kodas	Pavadinimas	Statusas
165.	36520	Šalčininkų dvaro sodybos trečia spirito saugykla	Registrinis
166.	36521	Šalčininkų dvaro sodybos salyklinė	Registrinis
167.	36522	Šalčininkų dvaro sodybos svirnas	Registrinis
168.	36714	Kiaulėkų piliakalnis su gyvenvieta	Inicijuotas skelbti Valstybės saugomu
169.	36715	Kiaulėkų piliakalnio su gyvenvieta gyvenvietė	Inicijuotas skelbti Valstybės saugomu
170.	36748	Paūdronių kapinynas	Registrinis
171.	36763	Vilkiškių dvaro sodybos fragmentų rūmai	Valstybės saugomas
172.	36764	Vilkiškių dvaro sodybos fragmentų tvarto ir sandėlio liekanos	Registrinis
173.	36765	Vilkiškių dvaro sodybos fragmentų arklidė	Registrinis
174.	36767	Vilkiškių dvaro sodybos fragmentų pirmas kumetynas	Registrinis
175.	36768	Vilkiškių dvaro sodybos fragmentų antras kumetynas	Registrinis
176.	36769	Vilkiškių dvaro sodybos fragmentų ledainė	Registrinis
177.	36770	Vilkiškių dvaro sodybos fragmentų svirnas	Registrinis
178.	37108	Koplytėlė, vad. Švedų koplyčia	Registrinis
179.	37273	Dieveniškių Švč. Mergelės Marijos Rožančinės bažnyčios statinių kompleksas	Registrinis
180.	37277	Dieveniškių Švč. Mergelės Marijos Rožančinės bažnyčios statinių komplekso Švč. Mergelės Marijos Rožančinės bažnyčia	Registrinis
181.	37323	Dieveniškių Švč. Mergelės Marijos Rožančinės bažnyčios statinių komplekso vartai-varpinė	Registrinis
182.	37324	Dieveniškių Švč. Mergelės Marijos Rožančinės bažnyčios statinių komplekso šventoriaus tvora su vartais	Registrinis
183.	38317	1863 m. sukilėlio karininko kapas	Registrinis
184.	38318	1941 m. birželio sukilėlio, viršilos Juozo Švilpos kapas	Registrinis
185.	38319	1863 m. sukilimo mūšio Rūdinkų girioje atmintina vieta	Registrinis
186.	38336	Jašiūnų dvaro senųjų kapinių kompleksas	Registrinis
187.	38337	Jašiūnų dvaro senųjų kapinių komplekso senosios kapinės	Registrinis
188.	38338	Jašiūnų dvaro senųjų kapinių komplekso istoriko, publicisto Mykolo Balinskio kapas	Registrinis
189.	38348	Dieveniškių žydų senosios kapinės	Registrinis
190.	38352	Eišiškių žydų senųjų kapinių kompleksas	Registrinis
191.	38353	Eišiškių žydų senųjų kapinių komplekso žydų senosios kapinės	Registrinis
192.	38354	Eišiškių žydų senųjų kapinių komplekso žydų žudynių vieta ir kapas	Registrinis
193.	38852	Sližiūnų pilkapynas	Registrinis
194.	38905	Eišiškių žydų senųjų kapinių dalis	Registrinis
195.	38906	Jašiūnų žydų žudynių vieta ir kapas	Registrinis
196.	39634	Zavišonių dvaro sodybos fragmentai	Registrinis
197.	39635	Zavišonių dvaro sodybos fragmentų rūmų liekanos	Registrinis
198.	39636	Zavišonių dvaro sodybos fragmentų pastato liekanos	Registrinis
199.	40579	Eišiškių Didžiosios sinagogos pastato liekanos	Registrinis
200.	41106	Tabariškių Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios statinių komplekso Šv. arkangelo Mykolo bažnyčia	Valstybės saugomas
201.	41107	Tabariškių Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios statinių komplekso vartai-varpinė	Valstybės saugomas
202.	42734	Vilkiškių piliakalnis II	Registrinis

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPA) ataskaita

Eil. Nr.	Unikalus kodas	Pavadinimas	Statusas
203.	43293	Lietuvos karių kapai	Registrinis
204.	43294	Lietuvos kario kapas	Registrinis
205.	43449	Tabariškių dvaro sodybos fragmentų rūmų liekanos	Registrinis
206.	43450	Tabariškių dvaro sodybos fragmentų kluonas	Registrinis
207.	43451	Tabariškių dvaro sodybos fragmentų namas	Registrinis
208.	43452	Tabariškių dvaro sodybos fragmentų rūšys	Registrinis
209.	44216	Gurelių pilkapynas	Registrinis
210.	44217	Urelių pilkapynas	Registrinis
211.	44218	Didžiųjų Sėlų pilkapis	Registrinis
212.	44219	Dainavėlės piliakalnis	Registrinis
213.	44662	Rūdninkų senovės medžio anglių degimo vieta	Registrinis
214.	44663	Rūdninkų senovės medžio anglių degimo vieta II	Registrinis
215.	44664	Rūdninkų senovės medžio anglių degimo vieta III	Registrinis
216.	47093	Vilkiškių dvaro sodybos fragmentų parko fragmentai	Registrinis
217.	47186	Kamičių pilkapynas	Registrinis
218.	48245	Senujų Macelių pilkapynas II	Registrinis
219.	48267	Mikniškių dvaro sodybos Dievo Motinos ikonos „Visų liūdinčiųjų džiaugsmas“ cerkvė	Registrinis
220.	48268	Mikniškių dvaro sodybos Šv. Jono Kronštatiečio koplyčia	Registrinis
221.	48269	Mikniškių dvaro sodybos dvarininko namas	Registrinis
222.	48270	Mikniškių dvaro sodybos kumetynas	Registrinis
223.	48271	Mikniškių dvaro sodybos pirmas tvartas	Registrinis
224.	48272	Mikniškių dvaro sodybos pirmas ūkinis pastatas	Registrinis
225.	48273	Mikniškių dvaro sodybos svirnas	Registrinis
226.	48274	Mikniškių dvaro sodybos antras ūkinis pastatas	Registrinis
227.	48275	Mikniškių dvaro sodybos antras tvartas	Registrinis
228.	48276	Mikniškių dvaro sodybos kluonas	Registrinis
229.	48944	Reistinių pilkapynas II	Registrinis

Šaltinis: Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, 2025 (<https://kvr.kpd.lt/#/>).

2 PRIEDAS. Šalčininkų rajono savivaldybės miestų, miestelių ir kaimų fotofiksacija

2P.1 lentelė. Pagrindinių gyvenamųjų vietovių panoramos, siluetai, vidaus erdvės (nuotr. E. Ramanausko)

Gyvenamųjų vietovių siluetų, panoramų, perspektyvų apibūdinimas	Siluetai, panoramos, perspektyvos
 <p data-bbox="244 913 1481 981">Turgelių miestelio siluetas su bažnyčios bokštais. Apžvalgos laukas rajoniniame kelyje 3909 nuo pietinės pusės. Miestelio siluetas išryškėja jau 3,5-3 km atstumu.</p>	
	
Turgelių centrinė dalis su bažnyčia	Turgeliai nuo Vilniaus pusės

Baltosios Vokės centrinė dalis

Baltosios Vokės “durpininkų” gyvenamieji pastatai

Miesto urbanistinės struktūros kompozicinė ašis, sudaranti jo savitumą

Eišiškių bažnyčia – kompozicinė dominantė miestą į dvi dalis skiriančiame Versekos upės slėnyje

Eišiškių aikštė

Eišiškių vidaus erdvės

Eišiškių vidaus erdvės

Eišiškių vidaus erdvės

Butrimonys

Butrimonių vidaus erdvės

Dieveniškių panorama ties pagrindiniu įvažiavimu

Dieveniškių bažnyčia

Dieveniškių vidaus erdvės

Dieveniškių vidaus erdvės

Dieveniškių vidaus erdvės

Norviliškių pilis

Norviliškių bažnyčia

Norviliškių pilis

Žižmai

Žižmų vidaus erdvės

Žižmų vidaus erdvės

Krakūnai

Gerviškės

Kalesninkų siluetas nuo vakarinės pusės (krašto kelias 127)

Kalesninkų panorama

Kalesninkų bažnyčios perspektyva ties įvažiavimu nuo rytų pusės (J. Pauliaus II g.)

Poškonys

Lankytojų centras

Poškonių vidaus erdvės

Poškonys. Klonienų kelias

Stalgonys

Rimašiai

Rimašių vidaus erdvės

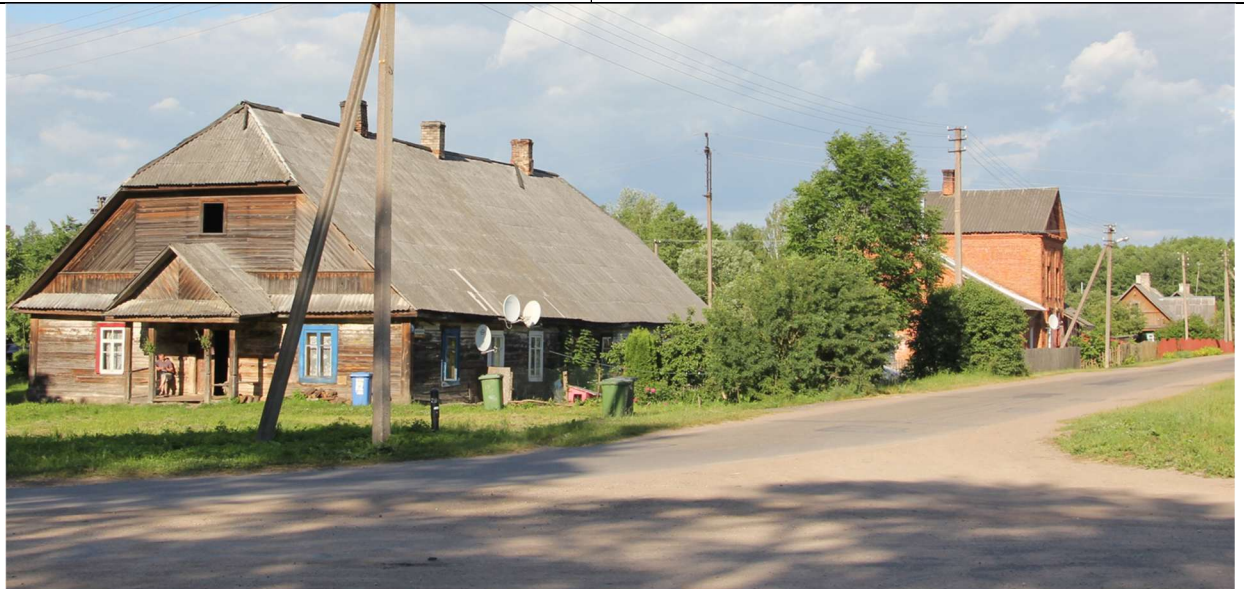
Rimašių vidaus erdvės

Jašiūnai

Jašiūnų bažnyčia

Jašiūnų dvaro sodybos prieigos

Rūdninkai

Rūdninkų bažnyčios aplinka

Rūdninkų bažnyčios aplinka

Rūdninkų bažnyčios aplinka

Pabarė

Pabarės panorama. Panoramoje vyrauja sovietinio laikotarpio kaimo gyvenvietės elementai

Pabarės panorama. Panoramoje vyrauja sovietinio laikotarpio kaimo gyvenvietės elementai

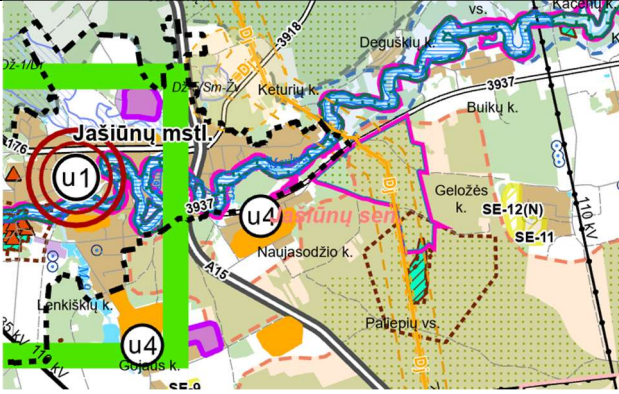

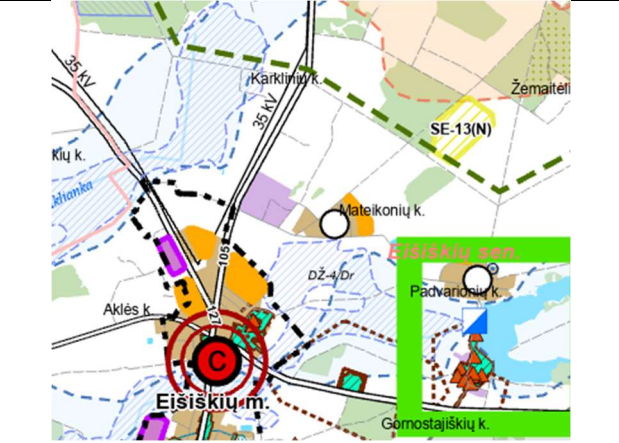

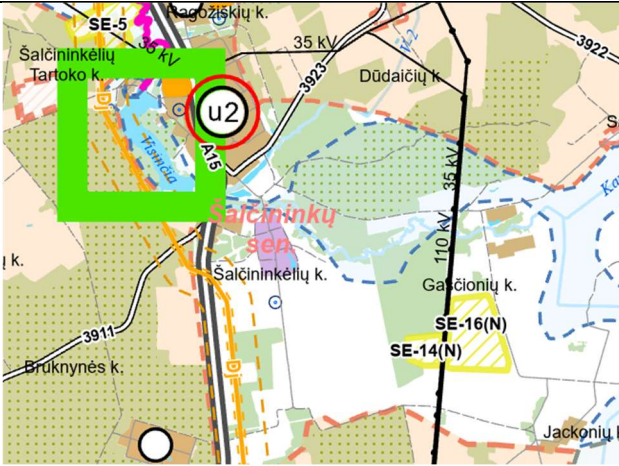

Akmenynė

Akmenynės bažnyčia

3 PRIEDAS. NAUJŲ SAULĖS ELEKTRINIŲ TERITORIJŲ IŠDĖSTYMAS

3P.1 lentelė. Naujų saulės elektrinių teritorijų išdėstymo schemas

Nr.	Schema iš koncepcijos brėžinio	Detalizuota schema
SE-12 (N)		 <p data-bbox="943 801 1145 835">SE-12 (N) ~ 7 ha</p>
SE-13 (N)		 <p data-bbox="943 1294 1145 1328">SE-13 (N) ~20 ha</p>
SE-14 (N) SE-15 (N)		 <p data-bbox="943 1865 1129 1899">SE-14(N) ~6 ha</p> <p data-bbox="943 1921 1145 1955">SE-15 (N) ~20 ha</p>

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS
Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPA) ataskaita

<p>SE-16 (N)</p>		<p>SE-16(N) ~9 ha</p>
<p>SE-17 (N)</p>		<p>SE-17(N) 24 ha</p>
<p>SE-18 (N)</p>		<p>SE-18(N) 26 ha</p>

<p>SE-19 (N)</p>		<p>SE-19(N) 15 ha</p>
<p>SE-20 (N)</p>		<p>SE-20(N) ~ 3 ha</p>